

flacăra

anul XXXII
47 (1484)
VINERI
25 NOIEMBRIE
1983

săptăminal editat de frontul democrației și unității socialiste

Tovarășul

Nicolae Ceaușescu

în județele

Dolj și Gorj

O vizită de lucru
sub semnul unei
cerințe majore:

**CREȘTEREA
PRODUȚIEI
DE ENERGIE
ELECTRICĂ
ȘI TERMICĂ**

Pagina
8

Civilizația transporturilor

intervi cu tovarășul VASILE BULUCEA, ministrul transporturilor și telecomunicațiilor,
despre împlinirile și preocupările la zi și în perspectivă în acest important domeniu

ÎN PRIMA ZI A IERNII

Unirea, adică sănătatea unui popor mândru, mă trimite în credință că iarna, pentru noi, românii, e începutul Patriei mari și că demnitățile e un drum spre Alba Iulia scris cu sânii.

De 1 Decembrie toți salcîmii mei de la Brăila trec munții ca să se sărute cu brazii din Transilvania.

Și se îmbogățesc cu vigoarea descătușării.
De 1 Decembrie îmi place să ningă. Și e obligația norilor să scuture pe umerii noștri vifore largi, dumbrăvi de Sibiu și foșnetul gorunului sub care doarme Avram Iancu.

De 1 Decembrie Dunărea se oprește o clipă din curgerea ei veșnică, se înalță cu toți vulturii spre cer și aruncă semințe de dor pe ulițele din Cluj, din Arad, din Blaj și din Alba Iulia.

Și tot de la 1 Decembrie, în prima zi a iernii, inima mea aude cum o roată de foc urcă-n lacrima mănăstirii Putna ca să-astearnă-n visul Domnului Ștefan aurul neingenucherii lui Horea, clocotul carelor trecînd peste Feleac și un val de mirese din casa lui Goga de la Rășinari.

De 1 Decembrie mă simt mărturisit frumosului ca o pagină din Liviu Rebreanu și ca un pojar de poveste din Mihail Sadoveanu.

FANUȘ NEAGU ■

La fereastra dinspre derdeluş

Un popor al păcii

În aceste zile, la București, prin glasul cel mai autorizat al națiunii române, prin magistrala cuvintare a tovarășului Nicolae Ceaușescu din cadrul sesiunii Marii Adunări Naționale, a răsunat încă o dată, cu tărie, cu fermitate, chemarea pe care poporul nostru o adresează tuturor popoarelor lumii pentru a milita, în continuare, să apere bunul cel mai de preț al omenirii: „Să acționăm cu toate forțele — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — pentru apărarea dreptului vital al popoarelor, al oamenilor — la existență, la viață, la libertate, independentă și pace!”.

Aceste cuvinte și multe altele din cuvîntarea președintelui țării m-au îndemnat să mă gîndesc că numeroase și extrem de diverse sînt argumentele care probează vocația pentru pace a poporului nostru. Primul dintre ele ar fi însăși firea blîndă și prietenoasă și larg ospitalieră a poporului român, un popor îmbrăcat, din vechimea vechimilor sale, într-un alb strălucitor, imaculat. Un alb care nu este altceva decît culoarea însăși a păcii. În aceeași ordine de idei, tot despre firea blîndă și luminoasă și ospitalieră a românului vorbind, ne vom opri asupra satelor sale care nu-s alcătuite, ca la alte popoare, dintr-un mînunchi de case închipuind o cetate, ci sînt ca o salbă aruncată peste dealuri și văi. Iar dacă-mprejurul caselor gospodarul a închipuit un gară, acesta nu este o oprită pentru ochiul călătorului ci doar un semn de delimitare a teritoriului, o îngrădire a păsărilor și vietuitorilor aflate în bătaură. Despre aceeași fire blîndă și luminoasă și ospitalieră a românului vorbesc și obiceiurile sale folclorice, cele dedicate nașterii, muncii și vieții, o cultură și o civilizație din care răzbate limpede și clar un profund și tulburător sentiment al bucuriei de-a trăi.

(Continuare în pag. 24)

FRANCISCU MUNTEANU ■

Patria,
cabinetul de lucru
al președintelui

Sarcină de prim ordin: Sporirea producției superioară a cărbunelui energetic și prin

Obiectivele unui itinerar fructuos pe harta energeticii românești:

Vizita
de lucru
a
tovarășului
NICOLAE
CEAUȘESCU
în
județele
Dolj și Gorj

de energie electrică și termică, prin valorificarea exploatarea intensivă a termocentralelor

Patria,
cabinetul de lucru
al președintelui

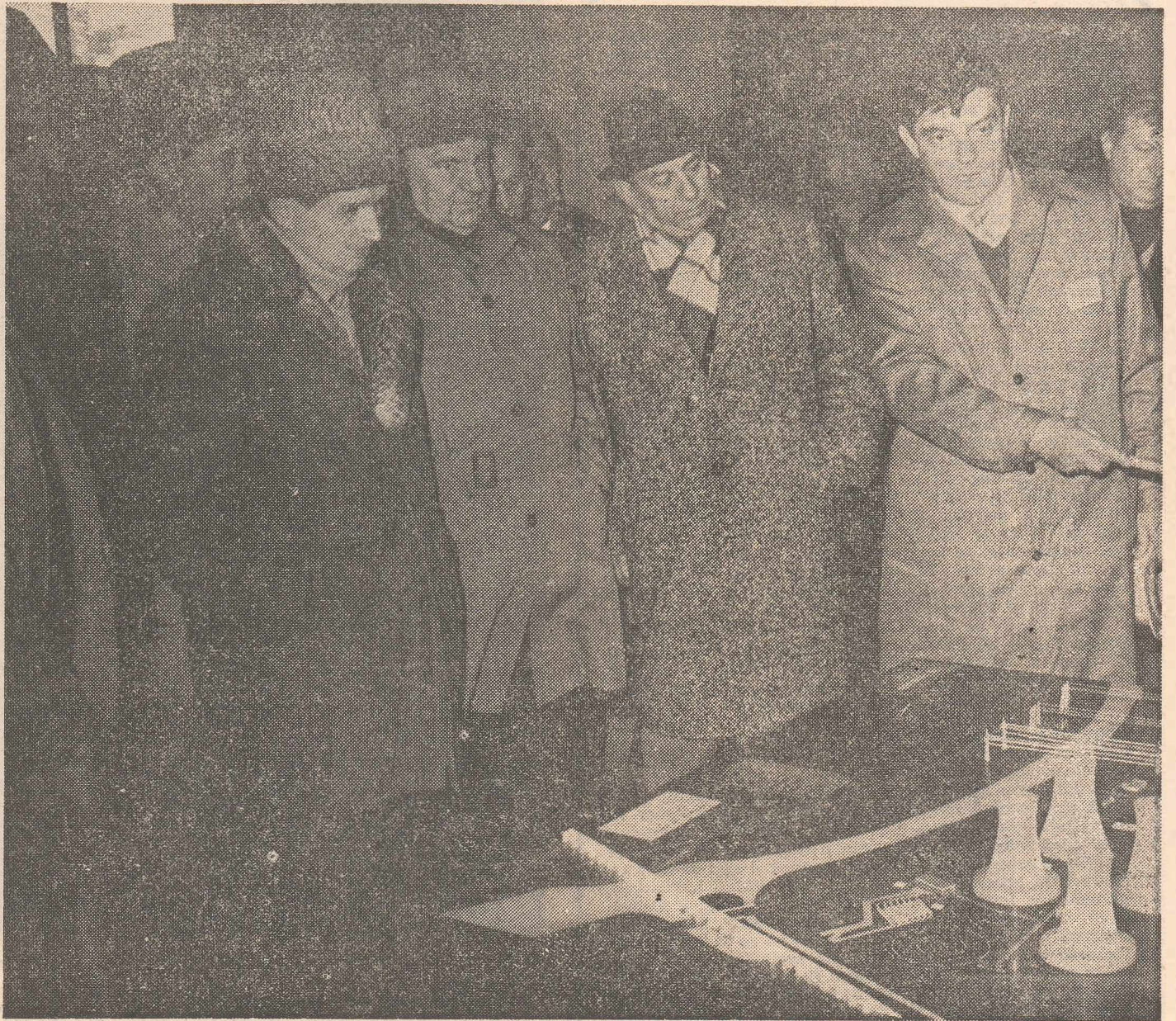
Ișalnița, Craiova II, Turceni, Rovinari

În economia județelor Dolj și Gorj energetica are o pondere însemnată și, ca urmare, aceste județe participă intens la asigurarea cu energie și combustibil a țării. Astfel, în județul Dolj, energia electrică deține o pondere de aproape 10 la sută, iar în Gorj, unde sînt în funcțiune termocentrala de la Rovinari și parțial cea de la Turceni, precum și importante capacități din cadrul Complexului hidrotehnic și energetic Cerna-Motru-Tismana, energia electrică reprezintă 20,3 la sută din producția industrială. Iată de ce vizita de lucru făcută marți în aceste județe de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, capătă o semnificație deosebită. Conducătorul partidului și statului nostru a analizat, împreună cu cadre de conducere și specialiști din Ministerul Energiei Electrice și Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, cu reprezentanții ai organelor locale de partid și de stat, modul cum se îndeplinesc prevederile Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului, întreg ansamblul de măsuri privind asigurarea independenței energetice a țării. În acest cadru, au fost examinate posibilitățile de valorificare superioară a cărbunelui energetic, de exploatare intensivă a termocentralelor, pentru a se asigura, pe această cale, sporirea producției de energie electrică și termică în vederea acoperirii integrale a cerințelor existente. Indicațiile secretarului general al partidului, măsurile stabilite în cadrul acestei analize au prefigurat un amol program menit să ridice pe o treaptă superioară întreaga activitate de concepție și realizare a termocentralelor, echipamentelor, precum și a exploatarea acestora.

Și în cadrul acestei vizite — care a avut ca obiective Centrala electrică de termoficare de la Ișalnița, Centrala electrică de termoficare Craiova II, Întreprinderea electrocentrală Turceni, Centrul industrial-agrar Rovinari — tovarășul Nicolae Ceaușescu a trasat sarcini și a indicat măsuri concrete privind creșterea eficienței economice, îmbunătățirea activității în toate sectoarele. Astfel, la Ișalnița, apreciind rezultatele obținute de energeticieni, secretarul general al partidului a cerut ministerului de resort, celorlalți specialiști prezenți să analizeze în mod temeinic posibilitatea scurtării duratei de reparații a agregatelor, în vederea creșterii perioadei de funcționare a fiecărui utilaj, pentru sporirea livrărilor de energie în sistemul energetic național. La Centrala electrică de termoficare Craiova II tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat în mod deosebit asupra necesității grupării construcțiilor pe criterii funcționale, în flux, a soluțiilor ce trebuie adoptate pentru a se asigura producerea atât de energie electrică, cit și termică. La Turceni, secretarul general al partidului a cerut să fie urmărită cu strictețe punerea în funcțiune, conform programului aprobat, a instalațiilor de automatizare a procesului de ardere în cazane, în vederea exploatarea acestora la parametri proiectați. La Rovinari, tovarășul Nicolae Ceaușescu a recomandat specialiștilor să generalizeze, pe baza experienței bune acumulate, modificările constructive necesare la toate cazanele și la toate celelalte echipamente aflate în dotarea centralei. S-a indicat, totodată, ca volumul mare de motoare, echipamente și subansamble rămase disponibile în urma modernizării instalațiilor de aici să fie redistribuite în cel mai scurt timp altor unități ale economiei naționale. În același timp, s-a cerut elaborarea de norme precise de funcționare pe toate fazele activității din termocentrale, de întreținere și de revizie a echipamentului.

Desfășurată într-o atmosferă de fierbinte entuziasm patriotic și de fermă angajare pentru îndeplinirea sarcinilor stabilite de Congresul al XII-lea și de Conferința Națională ale partidului, vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Dolj și Gorj a pus în lumină preocuparea permanentă a conducătorului partidului și statului pentru continua propășire economico-socială a țării, în acest cadru un loc important revenind obiectivelor stabilite privind dezvoltarea energeticii. Noul dialog de lucru a evidențiat, ca de fiecare dată, dragostea și prețuirea locuitorilor din această parte a țării, care, întinându-l pe secretarul general al partidului, și-au exprimat, asemenea tuturor locuitorilor României socialiste, hotărîrea lor de a îndeplini politica partidului și statului, de a contribui cu întreaga lor forță creatoare la îndeplinirea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră. Prin concluziile, prin orientările pe care le-a prilejuit, această vizită va impulsiona, fără îndoială, întreaga activitate economico-socială, în folosul dezvoltării pe toate planurile a României socialiste.

ION CODRU ■

Bucuroși
de oaspeți

Perspective largi dezvoltării colaborării româno-mauritaniene

● Vizita în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, a președintelui Mohamed Khouna Ould Haidalla ●

Vizita efectuată în țara noastră, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, de către locotenent-colonel Mohamed Khouna Ould Haidalla, președintele Comitetului Militar de Salvare Națională, șef al statului Republica Islamică Mauritania, constituie un moment important în dezvoltarea relațiilor prietenești și de colaborare româno-mauritaniene. Succedând recentului itinerar de prietenie al tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în țări din regiunea Mediteranei și nordul Africii, ca și vizitelor întreprinse în România de o serie de șefi de state africani, noul dialog la nivel înalt româno-mauritanian ilustrează consecvența cu care partidul și statul nostru acționează pentru amplificarea conlucrării prietenești cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealinierte, orientare programatică a politicii externe a României socialiste, reafirmată la Congresul al XII-lea și la Conferința Națională ale partidului.

După cum este cunoscut, relațiile româno-mauritaniene au urmat, în cele peste două decenii de la apariția tinerului stat african pe harta lumii, un curs permanent ascendent. O importantă contribuție au adus în acest sens întâlnirile la nivel înalt de la București și Nouakchott. Ca urmare a traducerii în viață a acordurilor și înțelegerilor convenite, au fost inițiate o serie de acțiuni de cooperare, printre care se numără și construirea complexului de la Nouadhibou, realizat de societatea mixtă româno-mauritaniană Simar și inaugurat recent. România și Mauritania conlucrează, de asemenea, activ și pe plan internațional, în lupta pentru lichidarea subdezvoltării și făurirea unei noi ordini economice internaționale, pentru promovarea păcii și colaborării între popoare.

Înscriindu-se pe linia acestui curs fertil, recentele convorbiri de la București dintre conducătorii României și Mauritaniei reprezintă, după cum se subliniază în **Declarația comună**, o nouă contribuție de seamă la extinderea și diversificarea legăturilor bilaterale, a colaborării pe plan internațional. Cei doi șefi de stat au reliefat importanța deosebită a relațiilor economice ca factori hotărâtori pentru lărgirea și aprofundarea raporturilor trainice de colaborare dintre cele două țări, în conformitate cu aspirațiile popoarelor lor. S-a apreciat că economiile celor două țări, complementare și cu obiective importante de dezvoltare, oferă posibilități pentru extinderea schimburilor economice, precum și pentru realizarea de obiective prioritare pentru dezvoltarea economică și socială a Mauritaniei, în special în sectoarele pescuitului, hidraulicii, agriculturii, industriei agroalimentare, minelor, construcțiilor, transporturilor și telecomunicațiilor. Înfăptuirea concretă a acestei cooperări urmează să se facă în forme reciproce avantajoase, inclusiv prin societăți mixte româno-mauritaniene. În acest scop și pentru a deschide perspective mai largi cooperării bilaterale, a fost semnat Acordul-Program de dezvoltare a cooperării economice și tehnice dintre cele două țări.

Vizita a prilejuit și un cuprinzător schimb de păreri în probleme importante ale vieții internaționale actuale. De ambele părți s-a exprimat profunde îngrijorare față de încordarea gravă la care s-a ajuns în relațiile internaționale, ca urmare a intensificării cursei înarmărilor, îndeosebi a înarmărilor nucleare, ca urmare a politicii de forță și de amenințare cu forța, de amestec în treburile interne, a menținerii unor puternice focare de tensiune în diferite zone ale lumii și apariției altora noi, a adâncirii continue a decalajelor dintre țările bogate și cele sărace. Tocmai în vederea opririi agravării situației internaționale, pentru promovarea unei politici de dezarmare, de destindere, colaborare și pace, în timpul convorbirilor a fost relevată necesitatea unirii eforturilor și a conlucrării tot mai strânse a tuturor popoarelor, a forțelor progresiste de pretutindeni.

În cadrul schimbului de vederi asupra unor probleme complexe care preocupă continentul african, a fost relevat rolul ce revine Organizației Unității Africane în întărirea colaborării și solidarității dintre țările continentului, în soluționarea pasnică a problemelor litigioase care mai există între unele din aceste state, în împlinirea aspirațiilor de progres și bunăstare, de dezvoltare liberă și independentă a popoarelor Africii. În ceea ce privește Namibia, a fost reafirmată solidaritatea militantă și sprijinul ferm al României și Mauritaniei față de lupta dreaptă a poporului acestei țări, sub conducerea S.W.A.P.O., singurul său reprezentant legitim, pentru libertate și independență, pentru lichidarea totală a politicii de discriminare rasială și de apartheid în Africa. Subliniind necesitatea rezolvării tuturor situațiilor conflictuale, inclusiv a celor din Africa, exclusiv pe calea negocierilor, prin tratative, evitându-se soluțiile militare, confruntările armate, președinții Nicolae Ceaușescu și Mohamed Khouna Ould Haidalla au reafirmat poziția lor favorabilă pentru o soluție globală, justă și durabilă în Orientul Mijlociu, pe baza recunoașterii și respectării drepturilor poporului palestinian.

Expresie a evoluției pozitive a relațiilor de prietenie, respect reciproc și colaborare fructuoasă dintre cele două țări, a dorinței lor de a extinde și mai mult raporturile bilaterale, precum și conlucrarea pe arena internațională, noul dialog la nivel înalt româno-mauritanian, care se înscrie, totodată, în cadrul bunelor relații pe care România le întreține cu statele africane, cu toate țările care au pășit pe calea dezvoltării libere, deschide noi perspective dezvoltării colaborării româno-mauritaniene, corespunzător intereselor ambelor popoare, cauzei păcii și cooperării internaționale.

ION D. GOIA

„Vizita pe care o faceți reprezintă o ilustrare a bunelor relații de prietenie și colaborare care s-au statornicit între România și Mauritania, a dorinței comune de a acționa pentru întărirea lor în continuare. Constatăm cu satisfacție că țările noastre dezvoltă o cooperare rodnică pe tărîm economic, îndeosebi în domeniul pescuitului, că există bune perspective pentru extinderea în continuare a conlucrării în această direcție, pentru amplificarea schimburilor tehnico-științifice, culturale, precum și în alte domenii de interes comun”

NICOLAE CEAUȘESCU

„Sînt convins că această vizită va avea un efect fericit, pozitiv asupra dezvoltării relațiilor foarte bune dintre cele două țări ale noastre. Întărirea cooperării în sectoarele în care ea există deja și extinderea acestei cooperări și la alte sectoare vor servi, fără nici o îndoială, intereselor superioare ale celor două popoare ale noastre. În orice caz, Mauritania dorește ca această cooperare să acopere cit mai multe sectoare. Conjugarea potențialului mauritanian cu tehnica și experiența română va constitui un sprijin excelent pentru această cooperare”.

MOHAMED KHOUNA OULD Haidalla

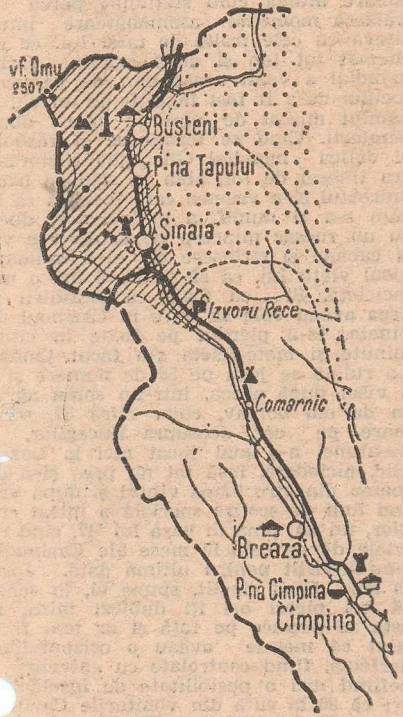

O gură de rai: Valea Prahovei

Viața
României

● 27 de brevete la Centrul stomatologic din Cimpina ● Tîrgul dogarilor ● Apele minerale de la Breaza încă așteaptă specialiștii ●

Așa cum am procedat și cu alte zone ale țării (Delta, Munții Apuseni) o echipă de reporteri ai revistei Flacăra s-a deplasat pe Valea Prahovei, a purtat discuții cu localnicii, cu factori de decizie, a reținut soluții, idei și opinii, căutînd prin această amplă investigație modalități de valorificare complexă, la indici superiori de eficiență a acestei zone de referință în geografia țării. Ancheta noastră vizează punerea în atenție a unor rezurse și posibilități ce pot fi valorificate pe un plan superior, acționîndu-se în spiritul exigențelor formulate de conducerea partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru o nouă calitate a dezvoltării economice și a vieții oamenilor. Integrînd armonios și cu grijă față de valorile tradiționale, și păstrînd în același timp nealterate frumusețile inegalabile ale acestui colț de țară, Valea Prahovei poate deveni în și mai mare măsură un amfiteatru al naturii și-un mare producător de bunuri. În acest număr publicăm prima parte a anchetei noastre.

Cimpina

Un oraș cu trecut,
un oraș cu viitor

Acum cîteva zile am regăsit orașul Cimpina pudrat cu zăpadă și părea, fără nici un fel de exagerare, decupat din povestii... Localitatea reprezintă cel de-al doilea oraș ca mărime și număr de locuitori, al județului Prahova — începe să povestească primarul Nicolae Dumitrașcu — unul din importante și puternicele centre urbane așezat în zona subcarpatică din terasă Prahovei, pe una din cele mai importante magistrale feroviare și rutiere ale țării. Cimpina este, prin întreaga sa tradiție, un oraș industrial predominant extracția și prelucrarea țîțeiului. Apare, ca atare documentară, în cronicile brașovene ale schimburilor comerciale cu diferite țăruri și sate din Țara Românească încă din anul 1503. În 1593 „Vama de la Cimpina” este menționată într-un hrisov al domnitorului Alexandru cel Rău, iar în secolul XVII se amintește, fără întrerupere, în numeroasele documente de un „plai al Prahovei”. Cronicarul Miron Costin amintește de orașul Cimpina ca existînd încă din anul 1699. Așa că dezvoltarea orașului este o consecință a imenselor sale bogății petroliere. Dar, dezvoltarea sa se semnalază numai după înființarea primei rafinării în anul 1856. Fără, aici, de timpuriu, s-a format un puternic detașament al clasei muncitoare. Încă de la începutul secolului se pun bazele „Cercului de cultură și cunoaștere a ideilor socialiste”. Tot în aceeași perioadă, sub inițiativa „Clubului social-democratic”, organizație de bază a partidului, pe plan local au avut loc o serie de acțiuni muncitorești ca: grova lucrătorilor de la Rafinării, iar în anul 1912 puternica mișcare grevistă a muncitorilor de la „Creditul petrolifer”. Distrusă în timpul celui de-al doilea război mondial, Cimpina cunoaște astăzi o dezvoltare fără precedent, din toate punctele de vedere, care o plasează printre orașele dezvoltate și puternice ale țării. Cele 8 întreprinderi de interes republican din Cimpina realizează, astăzi, produse cu înalte însușiri tehnice și funcționale, de mare interes și importanță pentru economia națională și bine apreciate de beneficiarii externi. În Cimpina își desfășoară activitatea și o prestigioasă unitate de cercetări și inginerie tehnologică românească: Institutul de cercetări și protecții foraj-extracție, care, în cei peste 25 de ani de existență a realizat și aplicat în practică un impresionant număr de tehnologii și procedee moderne. Tot aici își desfășoară activitatea și o secție care este afiliată la U.N.E.S.C.O. Și nu întîmplător, în anul care a trecut, unitatea a fost distinsă cu Ordinul Muncii clasa a II-a, alături de Rafinării Cimpina. Dar și alte unități au fost premian-

te. Astfel întreprinderea de piese turnate a primit Ordinul Muncii clasa I, iar întreprinderea „Energ-Petrol” — mențione. Și fiindcă tot sîntem la acest capitol mai trebuie spus că în Cimpina se experimentează „Casa solară” — o casă a viitorului, prin care, se înțelege, vom putea economisi energia. Dar ceea ce este spectaculos și te impresionează la prima vedere este faptul că orașul Cimpina, prin arhitectura sa, este un unicat. O bijuterie urbanistică. S-au găsit unele din cele mai frumoase soluții în construcția celor peste 5 500 de apartamente. Pe lângă toate acestea în Cimpina s-au mai construit 134 săli de clasă, funcționează 183 de unități comerciale, o policlinică, 13 dispensare de întreprindere, 2 creșe, 2 hoteluri, o modernă casă de cultură, o casă a științei și tehnicii pentru tineret, și 58 de biblioteci. Aceste date, desigur vorbesc de la sine făcînd o roadă bună care se deschide larg spre minunata Vale a Prahovei, o așezare minunată la înalte culmi de civilizație și bunăstare, a căror beneficiar sînt și vor fi cei care muncesc și trăiesc aici.

Casa celor tineri

Anul acesta, chiar la început, a fost dată în folosință în Cimpina una din cele mai moderne și elegante case ale științei și tehnicii, edificiu care poate să concureze cu orice alt obiectiv, de acest gen, din țară. Chiar la intrare te salută, să spunem așa, trei sonde care sînt în stare de funcțiune. Apoi, ca să intrăm în detaliu, tot aici, ca într-un adevărat oraș al tineretului, există o modernă sală de spectacole cu 560 de locuri, o sală de popice cu șase piste olimpice (unde au loc chiar și meciuri internaționale), un bazin în aer liber și un hotel de 78 de locuri. Cel 12 000 de tineri ai orașului pot să-și petreacă timpul în cele 8 cercuri artistice, 8 cercuri tehnice. De asemenea funcționează și 5 formații artistice. Totul este condus, să spunem așa, de 16 tineri care fac totul. Și, ne spune tinărul director Gheorghe Piscan, zilnic trec pe aici cam 1 000 de cîmpineni. Și au pentru ce — să vină...

Ce e nou la Florea Dinu

— **Tovarășe Florea Dinu, nu puteam trece pe la Cimpina fără să vă batem la poartă și să vă întrebăm: ce mai faceți, ce mai este nou pe la dumneavoastră?**
— Noi? Muncim, creăm și realizăm.
— Stați s-o luăm mai încet. Este trecut de miezul nopții. Acum mi-ați dat întîlnire. Vin pentru prima dată la dumneavoastră. Mărturisesc că nici nu știu unde mă aflu...
— Denumirea nu contează. Se tot schimbă mrecu. Ce este cel mai important este că, așa cum v-am spus, un colectiv destul de mic, 22 sîntem cu toții, muncim, creăm și realizăm. În ultimul timp am mai pus pe tapet, să spunem așa, cîteva medicamente originale românești. Este vorba despre apardontul care are un efect biostimulator și bioregene-

rator. Vitadinogen I este un medicament cu acțiune profilactică și curativă în prevenirea și tratamentul diferitelor afecțiuni. Vitadinogen II sau avad este un alt medicament cu acțiune epitelizantă. Ultimul medicament la care lucrăm are o acțiune antimicrobiană și antimicotică pentru cavitatea bucală. N-are încă o denumire și este indicat în profilaxia plăcii dentare, în prevenirea formării și distrugerii acesteia, în cangrene, în gingivite etc...

— **Dacă ar fi să facem un bilanț?**

— Centrul nostru din Cimpina se poate lăuda cu 27 de brevete. Desigur, nu este vorba doar de medicamente. Ne referim și la cele două aparate electronice de diagnosticare și tratament în afecțiunile buco-maxilo-faciale.

— **Cite consultații ați avut astăzi?**

— Ați nimerit destul de prost. A fost zi plină de consultații. Noi ne desfășurăm activitatea, după cum se știe, în două secțiuni: în asistență și în cercetare. Astăzi? Aproape 100 de pacienți din toată țara au trecut pe la cabinetele noastre. Așa că de aceea v-am rugat să veniți, aici, la miezul nopții. Nu puteam sta de vorbă altfel. Vă rog să mă iertați...

Breaza

Adevărata poartă către împărăția muntelui

Despre Breaza s-au scris și, probabil, de aici încolo se vor mai scrie foarte multe lucruri. Cu mulți ani în urmă, Alexandru Vlașcu menționa în „România Pitorească”: „Unde apele Prahovei încep a curge mal potolit, ieșind din cleștele de cremene ale munților, unde înălțimile sînt mai tocite, transformate în livezi și grădini, se află poarta de intrare în pitoreasca Vale a Prahovei, mîndrie nu doar a județului ci a întregii țări, poartă ce se numește Breaza. Numele dat poate de pădurile de mesteceeni de altădată, sau de frumusea păstorii ce și-a opărit frumusețea... Așezată la numai 95 de kilometri de Capitală și la 67 de Brașov, Breaza este situată pe un platou la 525 de metri. Este străjuită și păzită, sa spunem așa, de dealurile Gurga, Sinoiu, Nistorești, Suredști și Vrăbiștii. Temperatura medie anuală este de 9,3 grade. Altfel spus, la Breaza, verile nu sînt călduroase iar iernile sînt plăcute fără geruri mari. La toate acestea se mai adaugă și aerul de Breaza care este nepoluat, liniștea și, desigur, frumusețile naturale. Acestea sînt motivele pentru care foarte mulți vin la Breaza și caută să nu mai plece, unde își fac case mari, frumoase și mîndre, fiind adevărate bijuterii în Valea Prahovei. Și poate nu e greșit cînd se spune că Breaza seamănă din foarte multe puncte de vedere cu stațiunile Elveției. Ca să argumentăm cele spuse de noi, primarul localității, Gheorghe Marinescu, este cel care ne dă și alte date. Astfel, o să mire multă lume, suprafața orașului este de aproape 5 000 hectare; 1 362 sînt acoperite de livezi (meri, peri și pruni), 1 045 hectare au vegetație forestieră și peste 1 800 hectare păduri și finețe. Nistorești, Podul-Corbului, Frăsinet, Băla și Valea Tirsei sînt localitățile care formează comuna. Altfel spus Breaza se întinde de o parte și de alta a Prahovei de la Podul Vadului, la sud, pînă la Valea Bălei, unită cu Tălea la nord, de la Valea lui Butușă din stînga pînă la Valea Corbului. Se poate ajunge, într-un timp destul de scurt, la Gurga denumit și „Micul Caraiman” și Sinoiu. Și, pînă în momentul de față, Breaza numără, conform statisticilor, 22 000 de locuitori.

Reveniți la izvoare!

În urmă cu aproape un sfert de veac, mai precis în vara anului 1959, își amintește Spiridon Mușat, secretarul cu propagandă, s-au făcut tot felul de analize și studii legate de izvoarele din Breaza. S-au întocmit tot felul de statistici — dar situația, de atunci, a rămas doar pe hîrtie. Și ea să nu convingem de cele afirmate, tovarășul Spiridon Mușat, dintr-un dulap, îngăbenite de timp, ne arată niște tabele și statistici. Astfel, la timpul respectiv s-au făcut studii la două izvoare. Este vorba de cele sulfuroase de la Livezi și Cacova. Caracteristicile lor: apă sulfuroasă, sulfată, clorurată sodică, calică, magneziană, hopotonă. Indicațiile terapeutice sînt spectaculoase și au trebuit să trezească interesul specialiștilor și factorilor de decizie în valorificarea și exploatarea acestor izvoare. Sînt recomandate, (n.r. extragem tot din buletinele de analiză) în bolile gastrointestinale cronice, gastrite, ulcere gastroduodenale, colite spastice, hepatite cronice toxice, infecțioase sau virotice, colecistite cronice, schele căilor biliare, stări alergice alimetare, gută, obe-

zitate și diabet simplu, anemii... și lista nu se oprește aici. Așa cum spuneam, analize de laborator și studii s-au făcut. S-au elaborat chiar și buletine. Dar, cei care au venit, acum un sfert de veac, așa au și plecat. Nimeni, ne referim la persoane autorizate, n-a mai trecut pe la izvoarele din Breaza. Oare cercem prea mult, ca după un sfert de veac, să rugăm pe specialiști să se ocupe din nou de aceste izvoare? Este păcat ca apa acestora să curgă pe apa simbetei. Înțelegem, din cele discutate cu cei din Breaza, investiția este minimă. Dorim acest lucru, deoarece dacă, în momentul de față, putem invita pe oricine la aerul de Breaza — în cel mai scurt timp să putem invita și la izvoarele din Breaza. Așa că așteptăm un gabnic răspuns din partea celor răspunzători...

Ce știm, dar mai ales
ce nu știm despre
tradiție

George Mărăcineanu este director de școală și vicepreședintele Consiliului popular. Pe lângă toate acestea mai este și președintele științelor filologice de pe întreaga Vale a Prahovei și secretarul filialei A.C.R. Am aflat de la George Mărăcineanu foarte multe lucruri interesante pe care le-am transcris aici. Desigur, majoritatea acțiunilor, să le spunem așa, au murit în timp. De ce? Nimeni nu știe exact. Au existat și în prezent se știu de ele doar din documente. Poate, cu un minim de efort, multe dintre ele să renască. Noi ne facem datoria să le amintim. Rămîne doar ca cei interesați și factorii de decizie să ia măsurile necesare...

Astfel, după Marea Unire la Breaza au avut loc marile serbări ale înfrățirii culturale cu Ardealul. Acestea au început să se țină din anul 1924. Au venit delegații din Rășinari, Brașov și Asociația Astra. 29 de localități din împrejurimi și-au trimis delegații. Oaspeții au fost cazați la gospodăriile din Breaza. Pentru prima dată s-a defilat cu care alegorice reprezentînd meseriile tradiționale. Imediat după marea unire, aici s-a constituit „Casa Națională” care era un centru metodicologic pentru toată țara. Astfel, sub deviza: „Pentru îndemnuri și sfaturi bune”, s-a constituit în anul 1919 prima școală națională de fete pentru orfanii din primul război mondial care, mai tîrziu, s-a transformat în liceu industrial. Tot în acea perioadă s-a constituit și școala de industrie casnică secție specială pentru învățarea cusăturilor. În anul 1922 s-au constituit primele tabere școlare de vară. Și cam în aceeași vreme s-a adus și primul cinematograf. Și tot la Breaza a funcționat prima clinică pentru sugari. Periodic aveau loc expoziții cu cei mai îngrijiți și frumoși copii. Din cînd în cînd, la Breaza, aveau loc tot felul de șezători care și-au desfășurat activitatea pînă tîrziu. Președintele era Gheorghe Țîțea. Cel mai activ membru: Nicolae Iorga. „Casa Națională” a înființat și prima bancă populară de pe Valea Prahovei numită „Caraimanul” și s-au construit cinci monumente ale eroilor. În anul 1924, aici funcționau 5 școli. Astăzi sînt 24 de unități de învățămînt. Drumul de la gară pînă în centru (n.r. cîteva kilometri buni) erau parcurși de peste 30 de trăsuri care așteptau călătorii la fiecare tren. Astăzi nu mai este nici una...

Legat de partea de agricultură, datele ne-au fost furnizate de către Magdalena Enescu — secretar al Consiliului popular. Numai anul trecut s-au pus 12 000 de puieți. Merele ionatan, creștești cît și prunela sînt cunoscute și apreciate în toată țara. Oamenii iubesc pomii și animalele. Încă din anul 1918, cadrele didactice și elevii, au sădit așa-numita „Alee a nucilor”. Și astăzi fructele pomilor bucură pe toată lumea. Crescătorii de animale au finit, cum se spune, portul pe loc. Numărul de animale a crescut foarte mult față de acum cinci ani, dar este încă foarte mic raportat la anii de după război. Numărul total este: 1 669 de bovine, 1 900 de porcine și 7 642 de ovine. În ciuda suprafețelor destul de mari nu se pot încă satisface în totalitate problema finetelor datorită lipsei izlazurilor. Întreprinderea de pașiști nu colaborează totdeauna, în mod constructiv, cu cei de la consiliul din Breaza. Se minuiesc anomile suprafețe care nici măcar nu există în realitate. Deci, atenție! Este oare iar vorba despre localități cu geometrie variabilă?!! Se simte o mare nevoie ca să existe posibilitatea de a se proteja finetele pentru iarnă. Vara, din cite ni s-a spus, pășunea celor din Breaza este exploatată de diferite C.A.P.-uri și asociații străine locurilor. Anual se ține „Tîrgul din noiembrie din Breaza”, loc de întîlnire al diferitelor meserii tradiționale. Se vinde și este foarte căutat celebrul must din mere. Și tot la Breaza își dau întîlnire, cu ocazia tîrgului, cei mai renumiți dogari din toată zona...

O gură de rai:
VALEA PRAHOVEI

Industria mică — o resursă mare

● O frintură din romanul încă nescris despre Sinaia. ● Cei care știu ce văd și cei care știu ce știu. ● Poze cu blitz și fără. ● Ce e mai important decît toți francii de pe lume. ● „Sinaia este, la ora asta, colosală”. ● Se proiectează un Muzeu al muntelui.

O cură de aer, de lapte și brinză

Șeful filialei de turism din Cimpina și Breaza este Alexandru Gică, un tânăr care pînă anul acesta, a activat în cadrul oficiului O.J.T.—Valea Prahovei. Cu alte cuvinte a stat mai mult pe la Sinaia. A fost promovât în această funcție și, după toate calculele, este decis să caute noi forme de turism pentru această superbă zonă. Pînă în momentul de față la Cimpina (care are o capacitate hotelieră insuficientă, doar 120 de locuri) se face un turism de tranziție. Aici vin turiștii doar pentru o zi pentru a se vizita Doftana, casa Nicolae Grigorescu sau castelul Hașdeu. Asta în ciuda faptului că în oraș își desfășoară activitatea un puternic centru turistic. Dar acesta dă posibilitate localnicilor de a se deplasa atît în toată Valea Prahovei cît și în întreaga țară. Altfel spus în Cimpina nu s-a reușit pînă acum să se valorifice potențialul turistic într-o mare măsură, orașul și, se înțelege, împrejurimile nu oferă nimic celor care vin aici, în ciuda faptului că numărul coeficient de utilizare al hotelului este de 93 la sută. Ce se poate face? Un singur lucru, spune Alexandru Gică: un turism agromontan. Organizarea de puncte turistice în comunele învecinate. Astfel în Brebu, Valea Doftanei, Telega, Cornu, localități la poalele munților pot să-și primească turiștii. Este vorba de a se înlesni cura de aer, lapte și brinză. Cum se poate realiza? Prin construirea unor anumite sate de vacanță. Breaza? Are 160 de locuri de cazare. Vara nu găsești un loc în nici un chip. Iarna nu mai vine lume, în ciuda faptului că hotelul și vilele sînt în totalitate încălzite. Ce se poate face mai mult pentru Breaza? În primul rînd, ne sugerează tot șeful filialei, să facem să se audă mai mult, și, se înțelege, ca izvoarele din Breaza să reîntre în toate drepturile lor...

Uzina de ii

În 1948, în luna februarie, își amintea Victoria Vasilescu, președinta cooperativei „Arta casnică”, 35 de femei au pus bazele acestei unități. Și-au adus de acasă economiile și au închiriat o casă și două

războaie de la un negustor din Breaza. Și acele femei și-au mai adus de acasă tot felul de modele păstrate în cufer și prin lăzile de zestre. Și fără să folosim cuvinte mari, în timp, această mică unitate s-a transformat într-o adevărată fabrică și a devenit, în sine, o ladă cu zestre pentru întreaga Vale a Prahovei. Fetele și nepoatele celor 35 de femei de atunci, care au pus bazele cooperativei „Arta casnică”, vin în continuare aici ca la o adevărată ladă cu zestre unde învață și muncesc în continuare. În momentul de față țes pînă, la cele 60 de războaie moderne, la cele 100 de mașini de cusut, la mașini de preparție, bobinat și urzit, peste 100 de femei. Dar alte câteva mii muncesc acasă. Pe lângă treburile zilnice de a crește animale, de a munci pămîntul și de a crește copii, multe femei de pe întreaga Vale a Prahovei țes pînza așa cum au învățat de la mamele și bunicele lor. Și, tot ceea ce fac este dus la cooperativă și valorificat. Iar, apoi, produsele sînt trimise în țară, în multe colțuri ale Europei și chiar peste oceane. Altfel spus țesăturile din Breaza sînt căutate, apreciate, cumpărate și, se înțelege, purtate de iubitori ai genului din R. F. Ger-

mania, Franța, Olanda, Grecia, Australia și America. Cea mai apreciată este ia de Breaza cunoscută din cele mai vechi timpuri modelată cu elemente tradiționale cum ar fi crestele, roatele, bătrînelu, șabalul... Dar, ieri românesci de Breaza i se mai adaugă încă circa 600 de modele de confecții. Calculînd altfel, producția marfă a unității atinge anual 90 milioane lei. Și tot aici mai trebuie spus că „Arta casnică”, de foarte mulți ani, se autofinanțează fiind, se înțelege, o unitate foarte rentabilă din toate punctele de vedere. Cel mai important lucru, spune Victoria Vasilescu, este diversificarea produselor. Acest fapt menține „uzinele” de cusut din Breaza în atenția multor parteneri din țară și de peste mări și țări. Și, acest fapt, se realizează printr-un puternic centru de creație care studiază atît elemente de folclor cît și cerințele și pretențiile pieței. Dar cel mai important lucru îl reprezintă studiul în continuare a tot ceea ce s-a mai păstrat prin lăzile de zestre ale gospodariilor din Valea Prahovei. Lăzile de zestre, spune ca o mărturisire Victoria Vasilescu, reprezintă adevăratul nostru centru de creație. Cooperativa „Arta casnică” din Breaza, pe lângă faptul că a reușit să dea o îndeletnicire femeilor din întreaga Vale a Prahovei făcînd să lege oamenii de locuri și de pămînt, a mai reușit ca folclorul să nu plece odată cu oamenii, să rămînă la locul lui, nealterat și nepoluat, să fie transmis generațiilor viitoare așa cum l-am moștenit și noi. Și marea „uzină de folclor” din Breaza știe să facă aceste lucruri: să păstreze și să fie un messenger al folclorului prahovean pe multe meridiane ale planetei noastre...

SORIN POSTOLACHE

Comarnic Niște orășeni pe jumătate țărani

Înainte de-a se întoarce acasă, la Comarnic, inginerul Marcel Dumitriu a lucrat 20 de ani pe la niște C.A.P.-uri, la șes, acolo unde pămîntul își dădea mina cu cerul pe-o linie îndepărtată pe care ochiul abia putea s-o cuprindă iar dincolo de linia aceea tot pămînt era, și mult și bun. Hotarele Comarnicului se întind în unele locuri pînă la 15—16 kilometri în dreapta și-n stînga Văii Prahovei, mai mult peste piatră goală și peste pădure, și între ele abia dacă se pot aduna vreo 4 000 de hectare de teren agricol, dintre acestea arabile fiind doar 90, mai mult pe firul văii, pe lângă casele oamenilor care le impart cum numai ei pot și să le împartă între cartofi și legume, pentru ei, și porumb și sfeclă furajeră pentru vitele pe care le cresc. Însă o parte dintre cele 4 120 de gospodării își pun nădejdea mai mult în finețele 1 100 de hectare, și pășunile, 1 500 de hectare, de pe cei șase munți ai Comarnicului. Și cită vreme chiar primăria Rodica Neagoe crește vite, pentru a da un exemplu și altora și pentru că știe prea bine că asta e o îndeletnicire folositoare, e limpede că primăria nu uită în nici o primăvară grija ei de-a întreține în bună stare paștile și mai avem să ne întrebăm doar cum reușește să scoată pe la sfîrșitul lui martie și în aprilie sute de oameni, în unele zile chiar cîte o mie, pentru curățirea finețelor și pășunilor. Răspunsul ni-l dă inginerul principal al circumscripției agrozooveterinare, Marcel Dumitriu: la Comarnic nu e mare numărul celor ce cresc multe animale, de exemplu pușini sînt cei care cresc mai mult de 50 de oi, în schimb e mare numărul celor care cresc pușine. Și nu e vorba, adaugă el, doar de nivelarea mușuroaielor sau de tăierea arboretului care se tot întinde dacă pășunea nu e îngrijită ci de lucrări mai complicate, uneori, cum a fost aceea de pe muntele Florei, unde primăria a cheltuit 140 000 de lei pentru a opri procesul de extindere a unor ravene. Alteori, oricît s-au străduit, să nu se întimplă asta, celor din Comarnic le-a cam scăpat pămîntul din mină. Mai de curînd, în punctul Belia-Mezdrea au pierdut 24 de hectare. Era acolo un petic bun de pășune, pe Valea Bellei, dar pîrîul tot rupea cîte 20—30 de metri de o parte și de alta, în fiecare an pînă cînd s-a văzut că nu mai e alt chip să fie oprită eroziunea decît prin plantările pe care le va face ochiul silvic. Eroziuni se produc și pe vîlle Comarnicului, Sarului și Bătrîloarei, dar în cadrul unui plan pentru realizarea căruia s-au alocat vreo 30 de milioane este prevăzută regularizarea acestor pîraie pînă în 1985. Pe-aici, mai spune inginerul Dumitriu, stratul arabil abia dacă are 20—30 de centimetri și el este înierbat, bineînțeles, dar sub el se află un strat de argilă gros de vreun metru și cînd plouă mai mult, mai ales cînd cad ploii torențiale, argila se înmoaie și se duce la vale cu pășune cu tot, așa cum s-a întimplat nu chiar demult cu terenul de un hectar și jumătate al lui

Ion Răducu sau cu pogonul lui Ion Draccea. Acesta din urmă a reușit să-l niveleze, însă, și să-l facă iarăși productiv. Dealtfel, cit e iarna de mare, oamenii suie pe coasta muntelui și îngrașă locurile, o căruță de bălegar nefiind de cumpărat, în orașul Comarnic, cu mai puțin de 500 de lei, nu pentru că materia asta ar fi atît de rară ci pentru că nimeni nu vrea să vindă și toată lumea vrea să cumpere. Iar după ce în primăvară pășunile sînt curățate, cum arătăm, e adevărat că de pe la începutul lui mai pînă la 1 octombrie grijele sînt mai puține. Grijele se adună, atunci, mai mult pe umerii inginerului Marcel Dumitriu, care e și președintele Asociației crescătorilor de animale. Pe fiecare munte se află cîte o stînă și-n toate cele 6 stîni muncesc 52 de ciobani și 17 paznici de vite, care au de dat seama, pe parcursul a 5 luni, de avutul umblător al celor din Comarnic. Doar vacile sînt aduse acasă, în fiecare seară, de pe pășunile Bolovanu, Mezdrea și Gilmeia. Și stăpînii lor, muncitori navetiști cei mai mulți, nu le rămîne decît să le mulgă. Comarnicul are 15 000 de locuitori și în afara celor ce lucrează chiar aici, la întreprinderea de materiale refractare numită Vulturul și la fabrica de ciment, încă vreo 4 000 au împințit toată Valea Prahovei, de la Ploiești pînă la Predeal, ba unii au ajuns chiar la Brașov, și asta explică de ce primăria nu spune că aproape nu găsești nici unul care să-și agonisească traiul numai de pe urma agriculturii. Chiar și cei care de primăvară pînă toamna sînt ciobani, de toamna pînă primăvara intră ca muncitori pe la diverse întreprinderi. Ciobănia o fac în calitate de „detașați”, prin simpla bunăvoință a conducătorilor acestor întreprinderi, iar Asociația crescătorilor de animale Comarnic le plătește, pe lângă retribuția lunară, drepturile lor de concediu și de alocații pentru copii. E limpede, așadar, că orășenii din Comarnic, pricepuți în tot felul de munci în industrie, în comerț și turism, nu se dau în lături nici de la muncile țărănești. Cei care cresc mai multe vite sînt doar cîțiva, cum spunem, Suzana și Ștefan Băjenaru sau Ion Picioara, Gheorghe Mușescu, Ion Șerban și Ion Treabă, însă cu totul Comarnicul adună vreo 2 000 de bovine, dintre care 1 000 vaci cu lapte, și 7 000 de oi. În urmă cu vreo 30 de ani, zice secretarul primăriei, Ion Șerbulea, pe cînd Comarnicul era comună avea în cele 2 800 de gospodării ale sale 1 200 de bovine și 8 000 de oi. Mai mult de 2 000 de vite mari și 10 000 de oi nici n-ar putea crește, ni se mai spune, fiindcă trebuie să se țină seama de întinderea paștilor care asigură iarba sau finul de-a lungul anului. Contractele, în acest an aproape 200 bovine, 324 porci, 800 miei și oi, 4 300 kilograme de lînă și 3 600 hectolitri de lapte aduc și ele, în afară de bani, o parte din porumbul și țările fără de care acești orășeni pe jumătate țărani s-ar încumeta mai greu să crească vite.

DUMITRU ELIADE

Sinaia La ora asta, e ceva colosal!

Mulți cred că viața lor este un roman, numai că n-au avut ei timp să-l scrie, însă Gheorghe Nistorescu n-ar spune decît că viața lui e o frintură din romanul, încă nescris, despre Sinaia. În veacul celălalt, bunicul său, Ion, a ținut circuma de la Șeșu, la ieșirea din Sinaia către Posada, și se vede că pictorului Nicolae Grigorescu i-a plăcut cum arăta locul, altfel n-ar fi făcut aici 9 tablouri, între care „Hanul de la Orașii” sau „Car cu boi la Orașii”; orașile însemnînd chiar locul unde strîmtoarele făceau drumul mai anevoios iar hangii erau obligat să scoată cu boii, diligențele sau carele de marfă care coborau pe firul apei sau care urcau din munții Prahovei în munții Gîrbovei. În expoziția datorată lui Gheorghe Nistorescu și aflată în holul hotelului Sinaia, reproduse după tablouri de Grigorescu și Aman alcătuite împreună cu fotografiile de epocă și vederi de altădată și de azi un roman ilustrat al acestei stațiuni, care în imagini coborînd din prezent pînă în vremea cînd Sinaia abia lua ființă, cînd vatra orașului fusese parcelată iar celor ce vroiau și puteau să-și ridice vile li se dăduseră, gratuit, cîte 2 000 de metri pătrați, evocă o istorie ceva mai frămîntată, uneori de-a dreptul dramatică, oricum peste ce-ar fi așteptat să înțelegem din credința comună că muntele e frumos iar turismul sănătos. Astăzi trec în fiecare an prin Sinaia cam un sfert de milion de oameni și tot cam la un sfert de milion se ridică și numărul celor ce trec pe-aici „neînregistrați”, cum ne spune Ion Scăunaș, directorul blocurilor al O.J.T.-ului Prahova, însă cei mai mulți dintre ei știu, ca să zicem așa, doar ceea ce văd, pușini ajung să cunoască și că între cei 15 000 de locuitori ai orașului, născuți și crescuți

aici, Gheorghe Nistorescu este doar unul dintre aceia care n-aveau de ce să se bucure atunci cînd stațiunea părea să trăiască momente asemănătoare intruciteva cu cele trăite de tatăl lui, ce s-a chemat tot Ion și după primul război mondial a venit acasă mut de pe urma șocului de-a fi fost înghițit de un val de pămînt mișcat de explozia unor obuze nemțești. Cînd se terminase și războiul al doilea mondial Gheorghe Nistorescu era tinerel de tot, abia își dăduse bacalaureatul și-n vremea care începea să fie cum s-a și numit, a milioanei, ducea cu un rucsac mincare pe la diverse vile și cabane și strînsese și el 6 milioane, visul vieții lui, ca să-și poată lua o motocicletă. Și cu toate că localnicii nu prea aveau voie să intre în Cazinoul din Sinaia, le-a pierdut pe toate în citeva minute și motocicleta s-a făcut tîndări. La ruletă se juca pe 36 de numere și el a visat după aceea, într-un somn agitat, că de om bolnav, chiar cifra 37, scrisă mare, pe cer, deasupra Bucegilor, și de-atunci n-a mai jucat nici la Loz în plic, niciodată, însă tot nu prea și-a dat seama dîncotro bătea vîntul și după vreo trei luni de școlire specială a intrat crupier, un an, pînă în vara lui '47, cînd ruletele de pe cele 15 mese ale Cazinoului s-au invîrtit pentru ultima dată. Jocul, în sine, fiind cîștit, spune el, în sensul că ori pierzi ori îți dublezi miza, iar asta se petrece pe față și ar mai fi de știut că mesele aveau o orizontalitate perfectă, fiind controlate cu „nivela” și nefiind nici o posibilitate de înșelăci ori că 80 la sută din veniturile Cazinoului aparțineau Eforiei spitalelor civile și erau destinate, așadar, unui scop cît se poate de nobil. El a intrat la medicină, un an a fost student dar pe-al doilea nu l-a mai putut începe fiindcă nu declarase că fusese crupier, apoi a lucrat ca funcționar la bancă și ca pictor de firme comerciale iar șapte ani ca fotograf în cadrul cooperativei meșteșugărești, cînd a făcut poze și cu blitz și fără, mai cu seamă că Sinaia își mai stînsese luminile, pierduse ceva din strălucirea ei, și nu încap aici în discuție numai tablourile, covoarele, argintăria sau cristalurile sau bibliotecile din unele vile unde multe cărți s-au dus pe copcă lăsînd în urmă doar scrumul ușor al hîrtiei, nu încap în discuție nici ruletele dintre care o parte au fost salvate de Ion Șerbulea, secretarul sfatului popular, cum se numea pe atunci, care le-a ascuns în fin prin spatele primăriei, el știind ceea ce ne spune și astăzi, cînd e secretar al consiliului popular, că una singură costa vreo 35 000 de franci, însă de luat în seamă mai mult decît toți francii de pe lume era pierderea însemnelor, a simbolurilor, pierderea memoriei. Ce-ar fi fost, altceva, gestul de-a prăvăli de pe soclu bustul unuia dintre cei care au fost cîtorii stațiunii, fiind știut că, în calitate de dirigitor al Eforiei spitalelor, Dimitrie Ghica a avut merite certe în aducerea noului oraș Sinaia, în urmă cu vreo sută de ani, pe un făgăș în care viața să-i fie cum a și fost, înfloritoare. Cam pe vremea cînd bustul acela era pus la adăpost, tot în spatele primăriei, se întimplau însă și lucruri îmbrucătoare la Sinaia, stațiunea era căutată de tot mai mulți oameni și este limpede că pe-acolo pe unde oamenii nu încetează să treacă, viața își vindecă pînă la urmă oricîte răni s-ar fi întimplat și se pricinuiască. Așa cum și tatăl lui Gheorghe Nistorescu s-a vindecat pînă la urmă de muștenia cu care ieșise din război și-a lucrat pe urmă ca pădurar, pînă la bătrînețe, Sinaia a început să-și recapete strălucirea și memoria, să-și regăsească identitatea. Alocarea unor însemnate fonduri pentru dezvoltarea orașului a dus la extinderea considerabilă a posibilităților sale de a-și primi vizitatorii. Și chiar dacă pînă într-un timp s-au simțit datorii să aibă idei tot felul de oameni iar ideile astea au însemnat, la Sinaia, cîteva erori pe care le știe azi toată lumea, de exemplu construirea unui local de poștă în patru muchii, a unei școli generale care nu are nimic din arhitectura localului sau a două blocuri cu zece etaje care-și merită denumirea de cutii de chibrituri, nu e mai puțin adevărat că seria erorilor s-a închis repede și că tot ce se construiește aici, de cîțiva ani buni, este ca pentru Sinaia. Expresia aparține primarului Constantin Neagu și directorului coordonator al O.J.T.-ului Prahova, Ion Scăunaș. Subscriem la ea, cum sîntem de acord și cu afirmația lor că Sinaia este, la ora asta, colosală. Aceeași este și opinia lui Gheorghe Nistorescu, a unuia dintre oamenii pe care i-ar fi durut inima să fie altfel. După ocupațiile din tinerețe el a intrat să muncească în turism și mai are cîțiva ani pînă să se pensioneze din postul lui de planificator în compartimentul de prestații hoteliere. Ca om de-al localului nu poate să-și reprime o undă de recunoștință și pară și de mindrie din glas atunci cînd vorbește despre arhitectura blocurilor din cartierul Izvor, întru totul adecvată tradiției orașului, iar cînd schimbă vorba despre restaurarea vilelor și a hotelurilor Caraimar și Palas glasul său pare de-a dreptul învins de

O idee ca o mănășă: turismul agromontan

O gură de rai:
VALEA PRAHOVEI

● La Azuga, o răminere în urmă care a fost sesizată. ● Praf de cărămidă pe pirtia de schi a Predealului? ● Păstrăvi cu un colorit și un gust mai special, dar totuși păstrăvi. ● La grădinița din Azuga învață poezii doar 37 de copii, alți 290 învață acasă. ●

emoție. Restaurarea a fost costisitoare, e adevărat, dar în mod sigur aceste hoteluri n-au fost niciodată mai frumoase și mai confortabile decât acum. Ce-ar mai fi de făcut, zice Gheorghe Nistorescu, este simplu și necesitar: de exemplu, să se așeze o placă de marmură, la hotelul Pallas, pe care să fie trecut numele arhitectului Petre Antonescu, care l-a ridicat pe locul acela, într-un timp record, în urma cu vreo 70 de ani. Dar asta se va face, fără îndoială. Tot așa, mai deunăzi, primarul a observat că la unul din pavilionele orașului abia se mai putea citi, pe-o grindă de stejar, numele arhitectului care-l ridicase acolo, cu zeci de ani în urmă. A vorbit cu salvamontistul Dan Sirbu, care a dovedit oarecare îndemnări și în lucrul lemnului, iar acela a înlocuit grinda cu una nouă, căreia i-a dat aparența de vechime împregnându-o cu un ulei special. Și oricine trece pragul pavilionului poate afla numele acestuia care l-a făcut, al vestitului arhitect Duiliu Marcu. Când spuneam că Sinaia și-a redescoperit memoria, identitatea, aveam în vedere chiar exemple de acest fel. Sau inițiativa altui localnic, Mihai Sirbu, de-a organiza un muzeu al muntelui chiar în clădirea refugiului Salvamont, aflat pe vârful Furnica, la nici o sută de metri de stația de telecabina. Cine vrea să contribuie, spune acesta, o poate face trimițând pe adresa primăriei sau a Salvamontului Sinaia fotografii, insigne, schiuri vechi, reviste ale Touring Clubului Român, ale altor asociații turistice, orice material documentar.

DUMITRU ELIADE ■

Bușteni

Un oraș fără navetiști

Privit din tren ori de pe crestele Bucegilor, orașul Bușteni apare tuturor doar ca o stațiune turistică. În fapt, chiar așa și este, numai că atunci când spunem stațiune imaginăm funcționarea ca o mașină de vise: în minte se derulează construcții somptuoase, cu o arhitectură modernă, turiști plimbându-se agale pe alei, desigur conversând spumos despre ale vieții valuri, jocuri, distracții, vivacitate și bună dispoziție. Un oraș turistic nu e însă numai o feerie, el fiind înțeles de toate o localitate ca toate celelalte, cu o mulțime de probleme cetățenești, edilitar-gospodărești, social-culturale etc. Dacă trecătorului prin Bușteni îi vine destul de greu să distingă pe localnic de cetățeanul aflat la odihnă, asta e spre binele urbei, ceea ce vrea să spună că oamenii s-au emancipat și nu mai trebuie să meargă după cumplități și nevoie să îmbrace numaidecât haine pompoase.

Poliana Tapului, localitate subordonată orașului Bușteni, nu e mai departe de o aruncătură de băț față de centrul localității. Geografic nu e nici o deosebire și, fiindcă mi-e greu să disting o așezare de alta, singura soluție rămâne să-l întreb pe localnic dacă simt vreo diferență. Pe Elena Matei o bănuiesc a fi de-a locului după faptul că a pornit cam de dimineață după cumpărături. Un turist, oricât ar fi el de harnic, nu se îndură să scoată nasul de sub plapumă pe asemenea ger. Elena Matei are însă copii mici și, ca orice mamă, nu poate dormi de griji. Scurta noastră discuție chiar de aici începe. Deși locuiește în Poliana Tapului, nu crede că ar trăi mai bine în Bușteni numai fiindcă acolo e localitatea de reședință. Dacă ar mai exista însă și un cămin pentru copii, altfel ar fi viața. Viața mamei adică. În rest, are numai cuvinte de laudă față de primarul Marin Militaru care, de câțiva ani buni, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru ca orașul să prospere.

Mulți cetățeni din Poliana Tapului merg în Bușteni. Fie că aceștia lucrează la fabrica de hirtie, fie că dau o fugă să se mai destindă nițel, căci orice s-ar pune acolo e cea mai intensă activitate turistică. Meritul acestei înfloriri revine, în egală măsură, Consiliului popular și Biroului de turism pentru oraș. Trecătorul prin Bușteni trebuie să știe că între stațiune și localitate nu te nimeri o prăpastie, că între ele e o legătură organică, chiar dacă insesizabilă aparență. Orașul a sprijinit substanțial noile construcții turistice, mai ales în organizația de tineret, colaborând în edifiți și prin organele de conducere la modernizarea care astăzi face parte din viața orașului. Tovarășul Ion Frențu, secretarul adjuncat al Comitetului de turism, nu ezită să facă puține meritele locale și nu poartă să nu fie în acord cu ele: „Tot turismul din Bușteni trăiește, în primul rând, datorită orașului. Există și o zicală: «Cine bea de la Bușteni nu mai pleacă». Cum veni, fața ascunsă a stațiunii este de oraș.

Șteche de aproape trei sute de ani, locația e incredibil de nouă. Cel 12.500 locuitori citi trăiesc și muncesc acum

în Bușteni au privilegiul de a se bucura de un oraș tânăr, construit într-un spirit arhitectural modern. Adaptate la fizionomia peisajului montan, construcțiile amintesc de elegantele case tiroleze. Monotonia lipsește cu desăvârșire. Din Bușteni, nimeni nu pleacă. Localnicii se simt bine aici și se presupune că populația ar putea crește până la 18.000 de locuitori. Deocamdată însă investițiile nu permit creșterea intensivă a numărului de locuitori, deși în ultimii ani au apărut două noi cartiere: cel al industriei și cel din strada Fintinii. Un lucru bun este și faptul că oamenii nu fac naveta. Conducerea consiliului popular a echilibrat judicios raportul între locurile de muncă și solicitări, așa încât e îmbrăcăt și muncesc în propriul lor oraș.

Tovarășul președinte al consiliului popular, Marin Militaru, cunoaște viitorul orașului ca-n palmă. Fabrica de hirtie, îmi spune, se va dezvolta numai „pe verticală”, ținta conducerii fiind aceea de a face din Bușteni un oraș preponderent turistic. Șansele sînt mari iar începutul e de bun augur. Dacă se va mai putea vorbi aici de industrie, aceasta va fi, fără îndoială, industria turistică. Asta nu înseamnă, continuă dînsul, că industria va fi neglijată cu totul. Au început deja să fie stimulați micii meseriași, sub direcția coordonare a consiliului popular, cooperativei și IGO, fapt ce va consolida, pe de o parte, stabilitatea localnicilor iar, pe de altă parte, va asigura buna gospodărire a orașului. Primarul, om cu experiență respectabilă în funcția de conducere, este încrezător și am toate motivele să-i dau dreptate; la Bușteni totul merge spre bine.

Dacă privești în sus, spre Bucegi, ai impresia că muntele amenință să se rostogolească peste oraș. De ani de zile însă muntele veghează localitatea care e și o punte de trecere între vale și piscuri. Înălțimea montană și modernitatea urbanistică fac din localitate o stațiune turistică de excepție. Dar tot aici, unde asfaltul a acoperit vegetația alpină, oamenii nu și-au abandonat întru totul preocupările lor de crescători de animale. Zona fiind neocooperativizată, orașul a mai păstrat ceva din bunele tradiții agricole ale satului. În Bușteni, există 2 ha de pământ cultivabil, proprietate de stat, de unde se recoltează legume și zarzavaturi. Preponderente sînt finetele, în suprafața de 90 ha, pe care consiliul popular le închiriaza cetățenilor pentru ca aceștia să poată crește animale pe care să le contracteze cu statul. Și oamenii contractează. Cele 86 de vaci cîte există în Bușteni au cu ce fi hrănite și, oricât ar părea de ciudat, orașenii livrează la stat o cantitate rezonabilă de lapte. A vorbi însă de o pondere agricolă în Bușteni ar fi o exagerare totuși și primarul Marin Militaru e conștient de acest lucru. Viitorul orașului este turismul.

Și pentru că viitor de aur orașul Bușteni are, nu putem trece cu vederea că destinele unei localități turistice se leagă, înțeles de toate, de buna cooperare a forurilor turistice cu cele locale. Orașul și stațiunea fiind doi frați gemeni, nu e mai puțin adevărat că ele au o singură mamă: buna gospodărire. Conducerea consiliului popular solicită, în acest sens, reprezentanților Biroului de turism pentru tineret un sprijin și mai substanțial, fiindcă simbioza e singura soluție. Dacă omul care vine la Poliana Tapului ori la Bușteni nu cunoaște întocmai realitățile care au dus la emanciparea turistică a localităților, el trebuie să aștepte, fără o bună coordonare administrativă pe plan local, triumful n-ăr fi fost decât parțial. Adevărul acesta este iar ceea ce este adevărat și turistului îi place.

RADU G. ȚEPOSU ■

Predeal

Toată lumea urcă

Pentru mulți dintre noi, Predealul înseamnă o amintire, o dorință de a ne petrece acolo câteva zile de odihnă. Cioplea, Clăbucet, Trei Brazi, o gară modernă și reușită, un peisaj într-adevăr incântător. Am încercat în scurtul răstimp petrecut în stațiune să vedem ce se găsește după această emblemă. Am solicitat opiniile a doi oameni de care depinde în mare măsură starea de bine din Predeal.

Tovarășa Dumitra Mareu, primarul orașului: „Predealul se întinde într-o direcție între Azuga și Dîrste, un cartier al Brașovului, pe o distanță de 32 de kilometri. Pe cealaltă, între Clăbucet și Pîrîul Rece. În oraș trăiesc 8.200 de cetățeni, din care 7.600 sînt stabili. Restul sînt flotanți și lucrează la întreprinderea forestieră, calea ferată. Trулul de construcții din Brașov. Noi avem de înfrun-

tat, să mă exprim astfel, o iarnă care durează uneori o jumătate de an. Asaltul în perioadele de vîrf de sezon sau simțăm și duminica a sute și mii de turiști. Dacă spun că am avut și inundații probabil n-o să mă creadă nimeni. În Predeal nu avem industrie propriu zisă. De fapt, O.J.T. Brașov, cu sediul la Predeal, este pentru orașul nostru, cum este întreprinderea 23 August pentru București. La O.J.T. lucrează o mie de oameni. Ceilalți la Cooperativa Săceleana, la unitățile spitalești, în învățămînt și în unitățile care fac posibilă funcționarea unui oraș. Deci, turismul este ocupația noastră de bază. În unitățile de prestări servicii și alimentație publică am reușit să formăm muncitori calificați de înaltă tinută.

De asemenea, unitățile noastre au fost în totalitate modernizate, renovate. Citeva probleme importante pentru viața orașului ne stau încă în față. În linia marș, orașul va avea și în continuare același aspect. Și la noi se construiesc blocuri de locuințe, avînd grijă ca aspectul actual al orașului să nu sufere. Avem în vedere, pentru stabilitatea oamenilor să folosim în primul rînd forța de muncă din oraș. Intenționăm ca în fiecare an să dăm în funcțiune cel puțin două blocuri de locuințe. Actualul fond de locuințe este îmbătrînit. Canalizarea este subdimensionată. Este păcat ca un oraș ca Predealul să fie poluat de canalizarea de suprafață. Din cele 770 hectare de pășuni aflate pe teritoriul orașului nostru, 120 le folosim noi. Le-am repartizat întreprinderilor și cetățenilor. Întreprinderile din oraș. O.J.T., Sanatoriul de nevroză, școala sanatorială au gospodării anexe, de la care ar putea să ia exemplu și I.A.S.-urile. Încercăm în condițiile pe care le avem să facem atîta agricultură cît se poate. S-a muncit mult în circumscripțiile electorale, cu deputații și cetățenii, în acțiunile de înfrumusețare și păstrare a curățeniei orașului. Zilele acestea are loc deschiderea oficială a sezonului turistic de iarnă.”

Tovarășul Vasile Dobre, directorul O.J.T. Brașov: „Faptul că sediul O.J.T. Brașov este la Predeal are semnificația lui. Am umblat mult prin lume prin marile stațiuni turistice, însă nicăieri nu este mai frumos ca la noi. Vorbeș despre frumusețea peisajului. Zestrea turistică a stațiunilor noastre, în special a Predealului, despre care vorbim acum, este deosebit de bună. Hotelurile Orizont și Cioplea construite în ultimii 10 ani, au peste 300 de locuri. Cele două hoteluri au și un agrement turistic corespunzător: piscină, sală de gimnastică, saună, două terenuri de tenis, baschet, volei, pe care iarna le transformăm în patinoare. Cabana vinătorilor, unitate cu specific, Coliba ciobanilor, vechea cabană Cioplea, unde servim preparate tradiționale, Bulevardul, cu specific de crâmă, telescaune, teleschiuri sînt cîteva din dotările foarte bune pe care le avem. Și totuși, investim prea puțin în agrement. Aici ar trebui să facem mai mult. Turismul de sosea, cum i se spune, este bine pus la punct. Este necesar să facem mai mult pentru turismul de creastă, adevăratul turism românesc, să punem în valoare mai bine cabanele de creastă, ascensiunile, escaladările. Muntele nu înseamnă casetofon dat la maxim, alcool. Muntele este o incintă, o revelație sufletătească. Tînar fiind, am făcut revelația la Piatra Mare. Eram cinci tineri și cabanierul. Acum fac revelația acolo o mie de tineri. E bine și așa, dar cît se bucură cu adevărat de munte? La Clăbucet, după topirea zăpezii am strîns mii de kilograme de gunoaie — cutii de conserve, ambalaje, cutii de chibrituri, sticle. Părerea mea personală este că patrimoniul turistic de creastă trebuie cît mai repede pus în valoare. Dar ce-am făcut noi? La cabane am instalat girofaruri, stații de emisie recepție. La cabana Plaiu Foi întinționăm să construim o microhidrocentrală și o stație eoliană. Patru cabane — Susai, Mălăiești, Piatra Mare și Curmătura — le-am dat unor mandatarți, oameni de munte, pricepuți. La Poliana Secuilor am făcut o stîna. Ce poți să oferi mai mult turistilor, mai ales străini, decât o seară la stîna? Nu se poate concepe după părerea mea un oficiu de turism care are crește în teritoriul lui să nu organizeze o stîna. Avem 500 de oi și vrem să ajungem la o mie. Anumite aspecte financiare trebuie să poată fi rezolvate cu aceeași rapiditate cu care se nasc inițiativele. Am avut controale peste controale, de parcă am fi fost cine știe ce ilegalitate, dar asta n-ăr fi nimic. Nu putem încadra, de exemplu, o băciță, care lucrează 24 din 24, decât ca muncitor necalificat cu 1.670 lei. Posibilitățile de a face un turism cu adevărat românesc sînt încă insuficient exploatate. Prin stațiunile străine pe care le-am vizitat am constatat că extravaganțele sînt de modă trecătoare. Marea majoritate a turistilor caută frumusețea autentică a naturii, vor un turism adevărat și sănătos. Am mai spus-o și o spun de cîte ori am prilejul, peisajul românesc, muntele românesc este neasemuit.”

Am consemnat pentru dumneavoastră opiniile a doi oameni care-și iubesc meseria și locurile unde trăiesc.

Azuga

Constructorii vor avea de lucru

Între localitățile de pe Valca Prahovei, Azuga are un statut ceva mai aparte. Nu numai că nu este stațiune turistică, dar n-are nici un hotel sau un han în care cei care ar vrea cu orice preț să doarmă o noapte în Azuga să aibă unde trage. În schimb, din punct de vedere al producției pe cap de locuitor, Azuga este al patrulea oraș al județului Prahova, după Ploiești, Cîmpina și Plopeni. Industriele din Azuga sînt tradiționale: postav, sticlă, bere, șampanie. Fabricile de postav și bere sînt centenare. Mai nouă este secția de șamot, care aparține de Vulturul Cormarnic. În timp ce fabricile mai vechi au fost dotate cu stații de epurare corespunzătoare, în aval de ele cresc păstrăvi, cu un colorit și un gust mai special, dar totuși păstrăvi, puberea aruncată în aer de șamot ajunge uneori pînă pe pirtia de schi de la Predeal. În oraș mai funcționează un sector de exploatare forestieră, lucru cît se poate de normal pentru că, după cum se știe, orașul este înconjurat de păduri.

În oraș trăiesc 6.000 de oameni și muncesc 4.120. Proportia anormală se explică prin aceea că zi de zi vin din alte localități 1.050 de navetiști. În oraș lucrează circa 300 de flotanți și se bănuiește că încă pe atîta locuiesc fără acte în regulă din lipsă de spațiu.

Deși declarat oraș încă din anul 1950, spre deosebire de marea majoritate a orașelor noastre, Azuga nu s-a dezvoltat din punct de vedere edilitar așa cum s-ar fi așteptat locuitorii lui. Când spunem asta ne gândim că orașul n-are centrală telefonică automată, liceu, industrie specifică de prelucrare a lemnului sau fabrică de mobilă, hotel, restaurant, complex comercial, poștă, dispensar medical corespunzător. Într-o grădiniță improvizată într-un cămin al Fabricii de postav învață poezii doar 37 de copii. 290 de copii nu au loc la grădiniță.

Din cele spuse pînă acum se poate crede că Azuga, oraș la granița județului Prahova, a fost într-o oarecare măsură uitat în dauna altora. Dacă din diverse rațiuni, una din ele ar fi în vecinătatea apropiată a altor orașe în care locuitorii din Azuga își pot face cumpărăturile mai deosebite și se pot distra mai acătării, această răminere în urmă se pare că a fost sesizată și se face ceva împotriva ei.

De la tovarășa Rodică Bogdan, primarul orașului, aflăm ce se face acum în oraș și planurile de viitor, care cu siguranță vor aduce Azuga în rîndul celorlalte orașe prahovene.

La Școala generală s-au format pentru șeral clasele XI—XIII. Deocamdată, pînă la înființarea unor clase de liceu treapta a doua și la zi, 74 de absolvenți ai clasei a X-a fac școala în alte localități, la licee industriale de la Sinaia și Brașov. Ei vor deveni navetiști de milne. În Azuga sînt condiții foarte bune pentru crearea unui liceu industrial cu profil forestier. Există deja o școală profesională cu acest profil. Secția de sintercorindon, necesar la producerea materialelor izolatoare, va rezolva și problema poluării produse de Fabrica de șamotă, prin instalarea a două electrofiltre la coșurile de tiraj. Se încheie acțiunea de mobilare a zonei Ritivoiu, unde se vor construi 138 de apartamente. 76 din ele sînt deja date în folosință. La anul vor începe lucrările de sistematizare în zona Centru 1 și Centru 2. Vor fi construite 183 de apartamente. La parterul blocurilor vor fi prevăzute spații comerciale în suprafața de aproape 2.000 metri pătrați. De remarcat că apartamentele ce vor fi construite vor fi încălzite prin recuperarea căldurii tehnologice de la fabricile de sticlă și de postav. Este necesară o stație de epurare a apelor menajere ale orașului, care se varsă acum nestingherite în Prahova și Azuga. Tineretul, sub îndrumarea comitetului orașenesc U.T.C., a realizat un teleschi în zona Poiana Urechea. Finalizarea lucrării depinde mult de sprijinul județului. Pe Valea Azugăi sînt condiții excelente pentru turism. Pe lângă pirtia omologată pentru concursuri naționale și internaționale de schi fond, s-ar putea amenaja o tabără. Pe teritoriul orașului sînt 12 goluri alpine unde se pot construi cabane de creastă. Sala de sport ar rezolva și problemele culturale. Aici s-ar putea amenaja și un cinematograful și o sală de cultură, în locul celor actuale care funcționează într-o fostă locuință. Da, în Azuga mai sînt cîteva lucruri de făcut. Realizarea lor depinde în primul rînd de locuitorii orașului și în al doilea rînd de înțelegerea organelor de resort județene. Cît despre agricultură, să folosim o expresie a unui azugean, aici cresc doar bolovanii.

OPREA GEORGESCU ■

**Cu simțul datoriei
față de cetățean**

Civilizația transporturilor

Convorbire cu tovarășul Vasile Bulucea, ministrul transporturilor și telecomunicațiilor

Un rapid spre anul 2000

— Date fiind generozitatea și vastitatea temel, aș dori, stimate tovarășe ministru, să vă solicit bunavoința propunându-vă să ancorăm încă de la început dialogul nostru în actualitate.

— O discuție despre transporturi și telecomunicații este, oricând, în actualitate. În mod firesc, intrucit această activitate este strins și indisolubil legată de producția bunurilor materiale, de cerințele societății în ansamblul lor.

— Mă faceți să înțeleg, cu alte cuvinte, că ele, transporturile și telecomunicațiile, sînt o componentă intrinsecă a gradului de civilizație materială și spirituală la care a ajuns societatea la un moment dat, o expresie directă a pulsului economiei pe care o servește.

— Astfel se și explică de ce în anii socialismului și cu precădere în perioada de neasemuită fertilitate cunoscută de țara noastră după Congresul al IX-lea al P.C.R., domeniul de referință s-a dezvoltat și modernizat într-un ritm fără precedent. Azi putem afirma cu mîndrie că avem, într-adevăr, o civilizație a transporturilor și telecomunicațiilor.

— Ați binevoi să punctați câteva din principalele repere ale acestei dezvoltări?

— Ele sînt concretizate în Programul Partidului Comunist Român de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. S-a prevăzut în principal crearea unui sistem național unic, în măsură să aplice unitar politica partidului în acest domeniu. Totodată, în contextul acestei strategii generale, transporturile și telecomunicațiile au fost în așa fel dimensionate încît să acopere întreg teritoriul țării.

— Parcă ar fi o uriașă pinză de păianjen vastă rețea de căi ferate, drumuri rutiere și navale, linii aeriene și de telecomunicații care acoperă pămîntul patriei...

— Dacă faceți o asemenea comparație, cred că vă referiți în primul rînd lameticulozitatea și hărnicia cu care este țesută această pinză. Și, din acest punct de vedere, aveți perfectă dreptate. Numai că aici nu intervine cîtuși de puțin hazardul. Construcția noilor obiective industriale, amplasate cu precădere în județele cu potențial economic mai redus, a fost în mod necesar însoțită de asigurarea de căi de transport și de comunicație adecvate. Avem în fiecare județ o întreprindere de transporturi auto de servise generală. Mai întii reședințele de județ și apoi principalele localități au fost conectate la sistemul național de telefonie interurbană automată, numărul acestor localități trecînd în prezent de două sute. Modernizările și construcțiile de noi drumuri rutiere s-au îndreptat, de asemenea, cu prioritate în acele zone mai slab dotate din acest punct de vedere, în așa fel încît creșterea potențialului lor economic să fie și mai puternic stimulat.

— Comparativ cu alte țări, cum stăm în această privință? În privința civilizației transporturilor și telecomunicațiilor, se înțelege.

— Cu aproape 17 ani în urmă, mai precis în februarie 1967, în cadrul cuvîntării roșite la consfătuirea activului de bază al lucrătorilor de la căile ferate, tovarășul Nicolae Ceaușescu făcea o comparație între stadiul dezvoltării și modernizării transportului nostru feroviar și cel din alte țări europene. Cu acel prilej, conducătorul partidului și statului nostru a jalonat direcțiile principale — concretizate apoi în obiectivele stabilite de congresele partidului și în Program — de recuperare grabnică a acestor decalaje, urmărindu-se în primul rînd „dezvoltarea liniilor de cale ferată, dotarea cu mijloace moderne de tracțiune, îmbunătățirea mijloacelor de semnalizare și îndrumare a circulației”.

— Cum au fost aplicate aceste indicații și orientări?

— N-am răspuns încă la întrebarea dumneavoastră anterioară. Aș dori să fac un succint bilanț care constituie, de fapt, un răspuns concret la ambele întrebări. Bunăoară, în 1965 ponderea liniilor duble era doar de 6 la sută din totalul rețelei noastre de cale ferată în timp ce în Cehoslovacia ea era de 20 la sută, în Polonia 24 la sută, iar în Franța și R.F.G. circa 41 la sută. Față de 60—82 la sută cît reprezenta atunci ponderea tracțiunii diesel și electrice în țări vest-europene cu o economie puternic dezvoltată, în România acestea erau doar de circa 50 la sută. În 1981 ponderea liniilor duble din totalul rețelei noastre ajunsese de la 6 la sută la peste 24 la sută iar la finele actualului cincinal se prevede ca mai bine de un sfert din totalul rețelei să fie dublată. Practic, toate trenurile noastre de călători și marfă sînt remorcate cu locomotive diesel și electrice dar trebuie, de asemenea, subliniat că, în cadrul noilor sisteme de remorcare, ponderea tracțiunii electrice crește de la an la an:

de la circa 24 la sută în anul 1981, la finele acestui cincinal ea va ajunge la circa 30 la sută. Ar mai trebui spus că, dacă la nivelul anului 1965 intensitatea traficului nostru feroviar era aproximativ egală cu aceea din state vest-europene puternic dezvoltate, astăzi ea întrece cu mult căi ferate cum sînt cele din Franța, R.F.G., Austria, Elveția și altele, și la fel productivitatea muncii feroviarilor, tonajul trenurilor de marfă.

— Toate acestea au impus, desigur, eforturi. Eforturi considerabile.

— Fără îndoială. Stadiul actual de dezvoltare și modernizare a transporturilor și telecomunicațiilor, ca și a altor sectoare ale economiei, este un rezultat direct și concret al eforturilor de industrializare socialistă, opțiune majoră a politicii partidului nostru de înflorire multilaterală a țării. Puternica noastră industrie de mașini și electrotehnică furnizează astăzi locomotive diesel de diferite tipuri, specifice fiecărei categorii de transport, locomotive electrice, vagoane de diferite tipuri specializate pe marfurile transportate, echipamente electrice de automatizare, radio și telefonice de înaltă tehnicitate, putîndu-se astfel trece la stadii superioare de modernizare, cum sînt automatizarea și cibernizarea.

— Ce înseamnă electricizarea pentru căile noastre ferate?

— Nu-i deloc greșit afirmînd că înseamnă o nouă calitate, superioară, în transportul feroviar. Dar cu cită cheltuielă se obține asta! Bunăoară, numai electricizarea tronsonului Adjud — Suceava din magistrala 500 a necesitat, printre altele, 4 milioane metri cubi terasamente din balast și piatră spartă, 437 mii de traverse din beton și 28 mii tone de șină, construcția și reconstrucția a 251 poduri și podete, consumul a peste 1,7 milioane metri liniari de cablu, iar pentru electricizarea propriuzisă s-au montat 14 mii de stîlpi de beton și 722 kilometri de linie de contact.

— Asta conduce, desigur, și la o eficiență pe măsură.

— Incontestabil. Electricizarea acestui tronson lung de 206 km, care străbate 4 județe, a dus la sporirea capacității de circulație pe această linie la 144 perechi de trenuri pe zi; concomitent, costul remorcării trenurilor a scăzut cu circa 35 la sută, folosirea energiei electrice disponibilizînd economii naționale circa 27 mii tone de motorină...

— Să nu intrăm în prea multe cifre și detalii tehnice. Spuneți-mi, vă rog, ținînd seama de acest esențial criteriu al necesității și eficienței, care-s principalele lucrări de electricizare în execuție?

— În ultimul timp s-au electricizat liniile Brașov — Teiuș, Buzău — Galați, Adjud — Suceava. Sînt în curs de electricizare, cu termen de punere în funcțiune în acest cincinal, liniile Făurei — Tăndărel — Fetești, Mintia — Ilia — Arad, Dej — Apahida — Simeria — Hunedoara, Simeria — Petroșani.

— Ceva construcții noi de linii ferate?

— Sînt în construcție astfel de linii noi, de cale ferată, ca și noi trasee rutiere. Ele au în primul rînd drept scop asigurarea unor căi de transport, mai direct și deci mai eficiente, al cărbunului energetic și materiilor prime. S-a dat în funcțiune linia Cărbunesti — Albeni și sînt în curs de construcție liniile Vilcele — Rimnicu Vilcea, Băbeni — Berbești, Pașcani — Tg. Neamț și linia Deva — Brad, între Ștefăneasa și Dealul Fetei. Criteriile sînt aceleași: oportunitatea și, desigur, eficiența.

— Nu-i o glumă. Aveți cumva în vedere și o cale ferată de la Craiova la Birca? Mă face ecoul dorinței redactorului nostru șef, poetul Adrian Păunescu, și vă întreb dacă e ceva ferm în acest sens?

— Deocamdată, nu. Cu toate că, știu, localitatea e propusă să devină oraș sau centru urban agroindustrial.

— În perspectivă?

— ...Dacă fluxul de călători și necesitățile de transport marfurilor vor depăși în viitor actualele noastre posibilități de satisfacere a cerințelor, vom lua în considerare și o asemenea linie.

— Printre principalele investiții ale actualului cincinal la loc de frunte se situează, neîndoios, marea construcție a Canalului Dunăre — Marea Neagră. Ce semnificație majoră are pentru navigație, pentru țară, marea canal aflat în faza finală de realizare?

— Este, în adevăr, o lucrare de proporții, demnă de epoca în care trăim și caracteristică, așa spune, ei. Amploarea lucrărilor executate, volumul de excavatii, de betoane și ziduri de sprijin, dificultatea de execuție, instalațiile speciale cum sînt, de pildă, ecluzele, porturile noi construite precum și lucrările aferente, ca podurile feroviare și rutiere de traversare, depășesc cu mult artere de renume precum sînt Canalul Panama sau Suezul. Pentru navigație, darea lui în funcțiune înseamnă scurtarea drumului pe apă dintre Constanța și Cerna-

vodă cu aproape 400 km, iar noul port Constanța-Sud, construit odată cu canalul, se va racorda direct la navigația fluvială europeană.

— Ceea ce, să recunoaștem, este extraordinar.

— Odată cu reducerea cheltuielilor de transport, datorate pe de o parte scurțării distanței iar pe de altă parte faptului că transportul pe apă este de circa trei ori mai ieftin decît cel pe calea ferată, canalul are și alte funcții complexe, de mare însemnătate pentru agricultură, buna gospodărire a apelor și pentru economia națională în general.

— Vorbînd despre stadii superioare de modernizare, ați amintit ceva mai înainte, tovarășe ministru, de automatizare și cibernizare. Insula cibernetică Videle ce înseamnă ea de fapt?

— Este un rezultat al conlucrării dintre cercetători, proiectanți, constructori de echipamente de automatizări și inginerii noștri de exploatare feroviară. În acest triaj experimental toate operațiile sînt programate și executate automat de către procesoare și ordinatoarele. Datele despre un tren sosesc aici înaintea lui, sînt prelucrate și preluate de instalațiile de automatizare care conduc și execută operațiile respective.

— Interesant...

— Mai mult decît atît. Pentru că ele stabilesc viteza optimă de înaintare a trenului pe cocoasa de triere, acționează frînele de cale în funcție de numeroșii parametri, printre care viteza și direcția vîntului, caracteristicile vagonului și destinația sa etc. Înșasi locomotiva de manevră are, în loc de mecanic, un astfel de procesor. Subliniez, este o stație pilot, experimentală, de aceea a și fost denumită insulă, dar, incontestabil, acesta-i viitorul.

— Și ce se întîmplă cu rezultatele obținute?

— Vor folosi specialiștilor la perfecționarea instalațiilor și funcționalității lor, a fiabilității în exploatare. De fapt, un asemenea drum a fost parcurs și de la primele instalații românești de centralizare electrodinamică a stațiilor la cele ultraperfecționate de astăzi.

— Aveți și la îndemînă un asemenea exemplu?

— Bineînțeles. Este vorba de stația Perșoru, de pe magistrala „București — Constanța. La vechile stații, ca și la cele mai noi existente azi la calea ferată, impieगतul de mișcare „parcurge” pe luminoschemă întregul traseu al trenului, de la intrare pînă la ieșirea din stație, apăsînd butoanele respective și executînd astfel parcurusul. La instalația de la Perșoru impieगतul apasă doar butonul de intrare și cel de ieșire. Instalația „gîndeste” parcurusul determinîndu-l pe cel optim după care îl și execută automat acționînd macazurile și semnalele parcursulului respectiv. Și aici tot despre o „insulă” este vorba, desigur. În viitor — pe care de aproape două decenii ne-am obișnuit să-l conjugăm în țara noastră la timpul prezent — sînt convins că va fi mai lesne să notați locurile unde nu există asemenea „insule”.

— Grad de civilizație în transport presupune confort, siguranță, rapiditate. Cum se acționează în aceste direcții?

— Greu de sintetizat în cîteva fraze. Oricum, problematica ne preocupă în mod deosebit. Calea ferată a fost înzestrată cu tipuri de vagoane de călători noi, moderne, din care am alcătuit trenuri închise, cum sînt rapidele de lung parcurs și o serie de accelerate. Trenurile rapide care au circulat în vara aceasta spre litoral au cules aprecieri unanime din partea călătorilor și dorim să le extîndem. Recent au fost introduse în circulație vagoane-cușetă. Mă refer la trenurile care circulă noaptea, aceste vagoane asigurînd călătorilor condiții superioare de transport față de clasicele vagoane-clasă.

— Aceasta în trenurile de rang superior și de lung parcurs. Ce se mai poate face însă pentru a scoate din condiția lor precară, de cenușă, trenurile locale?

— Și acestea sînt permanente în atenția noastră. Aproape fiecare stație de călători care formează trenuri de lung parcurs sau locale dispune de instalații de spălare la exterior a vagoanelor. În fiecare regiune regională sînt în momentul de față cel puțin 3—4 centre în cadrul cărora garniturile trec, la perioade destul de scurte, prin ceea ce noi numim revizii radicale în care sînt incluse atît curățenii generale cît și reparații curente ale mobilierului și instalațiilor. Din păcate, acest bun al nostru, al tuturor, nu întotdeauna este privit cu grijă de către unii călători...

— Conștiința călătorilor are, într-adevăr, un mare rol în păstrarea și apărarea bunurilor pe care le folosesc în comun.

— Altfel, oricîte vagoane sau mașini noi am introduce în circulație, n-ar avea prea mulți șorți de folosire civilizat îndelungată. Intreținerea acestor mijloace necesită sume uriașe, de aceea spun că mai largă participare a tuturor la crearea unei puternice opinii publice față de cei care atentează la integritatea și păstrarea

mijloacelor de transport, a inventarului lor, ar aduce numai foloase.

— Asistăm parcă la un fenomen de recrudescență: oamenii se întorc tot mai mult la trenuri de care, într-o vreme, foarte mulți se înstrăinaseră datorită... zeului numit Automobil. Să fie aici vorba numai de siguranța pe care și-o dă acest mijloc de transport în comun? Sau e și altceva la mijloc?

— Sînt, cred, destule considerente care au revitalizat interesul oamenilor pentru tren sau autobuz, sau avion: consumul mai redus de carburant, confortul, siguranța.

— Ceferiștii au fost întotdeauna considerate ca formînd o a doua armată a țării. Ce înseamnă a fi azi ceferist?

— Ce a fost dintotdeauna, și încă ceva în plus: să fii pe deplin conștient de imensa răspundere pe care o porți și să-ți faci corect datoria. La calea ferată și în transporturi în general nu se pot admite rebuturi, iar disciplina nu poate fi considerată ca o simplă noțiune, cîd drept o trăsătură definitorie a feroviarului. Ea trebuie, cum se spune, să-i fie în sine. Tocmai din această cauză în recrutarea și formarea celor care lucrează la siguranța circulației sînt stabilite criterii riguroase de selecționare: stăpînire de sine, simț de răspundere dezvoltat, temeinică pregătire profesională, conștiința cetățenească și patriotică.

— Și lăta a fost ceferist. Cînd trecea personalul de București, îl cunoștea după fluierat, se scula și primul lucru pe care-l făcea: își potrivea ceasornicul. Era ora patru fix!

— Punctualitatea, ei da, constituie, fără îndoială, un atribut de seamă al lucrătorului din transporturi și al circulației feroviare! Din păcate se mai întîmplă, nu o dată, să mai auziți crainica din gară anunțînd întîrzierea unui tren sau altul. Din acest punct de vedere ne considerăm uneori datorii față de călători, față de cetățeni, și insistăm permanent asupra întăririi disciplinei, răspunderii, competenței profesionale.

— Iată că, luați cu vorba, nici n-am observat cum timpul a fugit...

— Aș vrea să nu încheiem totuși înainte de a-i asigura pe beneficiarii noștri că marea armată de oameni ai muncii din transporturi și telecomunicații se va strădui să fie permanent la datorie, să slujească poporul cu devotament, așa cum ne-o cer țara, partidul, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

— Vă mulțumesc.

MIHAI STĂNESCU ■

Omul — interioare

de conștiință

Sindromul de intoleranță

Se opriră la un telefon public, lingă tribunal, și ea sună copiii ca să-i anunțe că în curînd vor fi acasă, de această dată amîndoi, și că totul e bine așa cum au dorit ei, copiii, fiindcă ea nu-și mai dorea nimic, atît i se părea că totul e sterp și opac. Totul înăuntrul ei, nici o geară de senin și speranță. Dimineață chiar, înainte de a pleca la tribunal, cum cel mic nu se lăsa îmbrăcat, ea se pierduse cu firea, tot timpul trebuia să i se întimplă ei ceva, să nu aibă liniște măcar o dată, și țipase tocmai pentru că își impusese să nu mai țipe niciodată, țipa și fiindcă tot țipa îi era indiferent ce țipa și dăduse vina pe el cu toate că el, măcar în această privință, a dragostei față de copii, era vrednic de laudă, dar prea se întimplau multe în ultima vreme și cineva trebuia să fie vinovat în toate astea, cineva trebuia să plătească odată și odată.

— Ce trebuia să vorbești atît? zise el înghețat și iritat, dar, iritat, mai era și iritat pe deasupra.

Grumazul lui slăbit de boală și arat de ani, și capul mic, cum nu-l văzuse niciodată astfel, dar foarte mic, mic de tot (purta cravată în ultima vreme, bruse începuse să poarte cravată) un străin aproape...

— Ar fi cazul să te abții, zise atunci, și deși el nu înțelesese vorbele acelea, acasă, ea se ascuse în baie și plînsese mult, de mila aceluia „străin”, cu grumazul sfîrțecat de ani și cravată... Nu-l mai lubea.

NICOLAE CRISTACHE ■

Un membru al Academiei de științe din New York în cetatea sănătății de la Fundeni

Cu mîna pe inimă

Omul la tribuna
socială

• Vorbește despre *inimă*, nici nu vrea să audă de *cord!* • Bucurați-vă cu măsură! • Durerea de inimă naște filozofie •

Profesor universitar dr. Costin Carp

„De iubire nu se moare niciodată!“

Mărturisesc cinstit că discuția cu profesorul Costin Carp de la Clinica de cardiologie a Spitalului Fundeni nu a demarat chiar ușor. De câte ori am sunat la cabineta domniei sale, secretara mă informa că tovarășul profesor este la cursuri, în saloane sau la un caz mai grav. Seama țirziu l-am găsit acasă, dar profesorul m-a aminat motivând un program de lucru foarte încărcat, rugându-mă să nu mă supăr și să aminăm întâlnirea pentru mai țirziu. Nu-i place să vorbească despre sine. La telefon, așa cum aveam să mă conving ulterior, are un glas cald, molcom, care mai păstrează ceva din dulcele grai moldovenesc. Meseria de gazetar cerind perseverență până la pisălogie, iată-mă până la urmă, instalat confortabil în anticamera profesorului. Aștept. Într-un țirziu apare și, spre surprinderea mea, nu are nimic din morga unui universitar. Mic de stat, cu mișcări lente dar precise, pare mai curind un învățat modest, preocupat de meseria și rostul său în viață. Această falsă impresie este imediat spulberată de pasiunea cu care vorbește despre medicină, despre inimă. Atunci când discută despre meseria, profesorul Costin Carp devine uriaș, statuar, așa zice, datorită profunzimii gândirii și, mai ales, dragostei pentru bolnavul de inimă. Aveam să aflăm mai țirziu că acești bolnavi se înscriu într-o anumită arie, pentru că au o viziune specifică asupra vieții și morții.

— **Tovarășe profesor, cu greu am ajuns la dv., deci vă rog să-mi permiteți o clipă de relaxare. Nu de alta, dar fac și eu parte din marea cohortă a cardiacilor. Mă aflu încă în concediu și am venit zilele acestea chiar de la Buzias, unul din locurile de întâlnire a cardiacilor din România. Spre mulțumirea mea, nu inima mi-a îndreptat pașii spre dumneavoastră, v-a profesia. Am auzit că de curind posta v-a adus un plic care ascundea o veste bună.**

— Trebuie să vă mărturisesc că plicul despre care vorbiți m-a emoționat, căci am fost ales membru al Academiei de științe din New York, instituție de mare prestigiu, înființată în 1817.

— **Ar trebui să mă completăm că această academie este cea mai mare din America. Concret, ce înseamnă a fi membru al sus-numitei academii?**

— Fiind vorba de un for științific, alegerea presupune și naște obligații, care se concretizează prin participarea la unele sesiuni, dar mai ales prin activitate științifică.

— **Deși nu vă plac izbucnirile patetice (nici nu sunt recomandabile, veți zice, din partea celor bolnavi de inimă!), vă rog să acceptați felicitările noastre, ale cardiacilor, și nu numai ale lor, pentru această alegere. Și acum, să abordăm ceva din problemele inimii, dar, în liminar, v-aș ruga să-mi spuneți cine sînteți, de unde dragostea pentru medicină, cu specializare spre ramura ei poate cea mai năbădăioasă.**

— Am văzut lumina zilei în județul Galați, mai precis în comuna Fătănești. Părinții erau țărani, iar dragostea pentru medicină am deprins-o în timpul celui de-al doilea război mondial, fiind confruntat, fără voia mea, cu groaznicele dureri omenești. Am văzut de ce este capabil războiul, am văzut cât este de capabilă sau incapabilă medicina, și atunci mi-am zis: mă fac medic. Pasiunea pentru inimă o datorez marelui profesor Iliescu, al cărui asistent am fost.

— **După știința mea, profesorul Iliescu este primul mare cardiolog român...**

— A fost un mare om, un mare doctor, un mare profesor. Înzestrat cu o fantastică putere de muncă, profesorul Iliescu este socotit primul doctor român care a pus bazele cardiologiei moderne. A fost, cu alte cuvinte, un vizionar. Multe din teoriile sale sînt valabile și astăzi. Aș putea da nenumărate exemple dar mă opresc numai la unul singur, care mi se pare definitiv pentru conturarea personalității sale; acum doi ani ne-a vizitat țara un cunoscut cardiolog american, Ellyot Corday, care, cum era și normal, a ținut și citeva prelegeri. De fiecare dată doctorul american mai sus-amintit a ținut să menționeze numele profesorului Iliescu, recunoscut și astăzi pentru contribuțiile sale în domeniul tulburărilor de

ritm și teoriei reintrării. Cred că am spus totul. „Totul“, este un fel de a mă exprima, căci despre profesorul meu aș putea vorbi cu respect și pioșenele zile în șir. Așa cum v-am mai spus, el mi-a îndreptat pașii spre bolile de inimă, el m-a determinat să închin fiecare clipă cercetării acestui fantastic mecanism uman, despre care și în jurul căruia sînt țesute încă din antichitate cele mai frumoase și dureroase povești de iubire și suferință.

— **Mi-ați anticipat gândurile. Vedeți — dv. știți mai bine ca mine! — omul are nenumărate organe. Contactul cu mediul inconjurător se face cu ochii sau pipăind. Cu toate acestea, în popor, de mii și mii de ani, inima este folosită atunci cînd se definește o stare. Se spune: inimă de piatră, de mamă, bună, rea, a dracului și multe altele. Niciodată semenul nostru nu invocă ochiul, stomacul sau plămînul pentru a defini o stare. Care poate fi legătura între implicația patologică și cea filozofică?**

— Noi percepem totul cu ochii, sîntem guvernați de sistemul central nervos, dar inima are un loc aparte în viața emoțională, joacă un rol special. Bucuriile, tristețile sau minia trec prin inimă. Ea își modifică ritmul ori de cite ori este cazul. Nici un alt organ nu este capabil să reacționeze atît de prompt ca inima. Nu întâmplător, în ultimii ani, cînd s-a încercat realizarea unei inimi artificiale, omul și-a pus întrebarea: posesorul unei inimi artificiale va fi în stare să iubească? A nu se uita că inima este un fin seismograf, în stare să sufere la orice emoție sau chiar bucurie. Să știți că și marile bucurii pot, și chiar afectează de multe ori inima. Sigur că marile emoții pot produce și accidente cerebrale vasculare, dar tot inima este pe primul loc. Din cauza inimii trecerea de la viață la moarte se face, de multe ori, cu o rapiditate fantastică.

De la profesorul Iliescu am deprins cuvîntul „inimă“ și nu „cord“, căci, spunea dumnealui, cuvîntul „inimă“ este o reprezentare complexă, este un simbol. Omul raportează totul la inimă.

— **Vă pun o întrebare puțin romantică. Din dragoste se poate muri?**

— Este o copilărie. Din dragoste inima nu se îmbolnăvește. Starea de căldură pe care ț-o oferă starea emoțională sau bătaie mai puternice de inimă nu sînt decît fenomene fiziologice fără urmări. Deci, putem iubi fără nici un fel de griji. Nu se moare din iubire, ci din suferință și necazuri.

— **Să continuăm. Se spune în popor că inima cînd este bolnavă nu doare, explicîndu-se că înainte de infarct nu ai nici un fel de simptom. Care este adevărul științific?**

— Părerea este complet greșită, chiar dăunătoare. Inima în suferință dă dureri la nivel toracic, din cauza lipsei de oxigen. Este adevărat că atunci cînd valvele sînt bolnave pacientul nu simte nimic. Poate de aici falsă teorie că inima nu doare. Notați, vă rog, că 10% din cei ce au traversat un infarct nu știu că l-au făcut, nu pentru că nu ar fi avut durere, ci din cauza că nu au interpretat-o corect, sau cum se întîmplă la diabetici care au modificări la terminațiile nervoase și pot traversa o criză cardiacă fără a avea dureri. În rest...

— **Omul vine la medic, face o electrocardiogramă și pleacă mulțumit, pentru ea, în aceeași zi, să facă un infarct. Cum se explică această anomalie?**

— Cine spune că este anomalie? Este posibilă situația înfățișată de dv., pentru că ceea ce uităm noi să spunem este că acel om este bolnav de afectarea coronarienelor, adică singele nu curge normal, ci face meandre. Este posibil ca, după ce ai plecat de la un medic, să se producă un cheag un mic cheag, datorită îngustimii arterei sau unui spasm. De aici, gata infarctul! Inima este un organ foarte complex și pretinde multă înțele-

gere atît din partea posesorului ei cit și din partea medicului curant.

— **Mulți bolnavi cronici consumă foarte multe medicamente. Chiar sînt necesare?**

— Nici un cardiac nu are voie să ia medicamente cu de la sine putere. Nu este mai puțin adevărat că sînt medici care abuzează în a le prescrie. A nu se uita că abuzul de medicamente poate duce la fenomenul furtunului de singe datorită unei vasodilatații exagerate la nivelul inimii.

— **Poate greșesc, dar am impresia că suferinții de inimă sînt o categorie aparte de bolnavi în comparație cu ceilalți. În majoritatea lor, cam știu despre ce este vorba și poate într-un fel colaborează cu medicul. În general, cum sînt acești oameni? Sînt mai buni, mai răi, irascibili, toleranți?**

— Bolnavii de inimă, în general, sînt mai profunzi, devin mai preocupați de persoana lor, sînt tentați să-și dozeze activitatea, unii dintre ei. Sînt niște filozofi, în sensul cel mai pozitiv.

— **Am reținut că boala de inimă, atunei cînd e avansată, evoluează foarte repede, punînd, de multe ori, medicul în fața actului final. Aveți a vă reproșa asemenea neîmpliniri?**

— Întrebarea sună puțin cam straniu, pentru că există în viața oricărui medic momente grele, cînd ai făcut totul, dar din păcate fără rezultate. Regretul este același, fie că ț-e pacient, fie că ț-e rudă. Tatăl meu a făcut un infarct la o vîrstă ceva mai înaintată. Timp de 7 zile am încercat tot ce a fost omenește posibil, dar, din păcate, s-a pierdut în brațele mele. Tata era convins că se va însănătoși. Atunci am traversat un puternic sentiment al nepuținței omenești, al nepuținței meseriei. Inima mea a fost pusă la mare încercare, dar viața este făcută și din bune și din rele.

— **Ca tot omul, și dumneavoastră aveți inimă. Vă preocupă, vă obsedează starea ei de sănătate?**

— Mă preocupă, dar nu mă obsedează. Atunci cînd am simțit că ceva nu era în regulă m-am supus unui control și — notați — am respectat rigorile medicale. Nu sînt însă un ipohondru.

— **În materie de infarct sînt mai multe teorii. În unele țări bolnavul este coborît imediat din pat, la noi repausul este obligatoriu 14 zile. Ce părere are profesorul Carp?**

— Depinde de starea bolnavului. Există astăzi tendința coborîrii din pat după 4-5 zile, atunci cînd infarctul de miocard este fără complicații. A nu se uita că, în cazurile grave, decesul intervine în primele zile, este deci firesc să supraveghem îndeaproape bolnavul în această perioadă. Problema primului ajutor este definitorie pentru respectiva categorie de pacienți.

— **De multă vreme sînt obsedați de cardiaccii pe care-i apucă eriza pe stradă, dar, din păcate, pînă la venirea salvării, nimeni nu le poate fi de folos. Ce-i de făcut?**

— Este o problemă foarte importantă. Cardiaccii au nevoie de ajutor și înțelegere acasă, la serviciu și pe stradă. Din acest punct de vedere drumul este încă lung. Să vă spun ceva. Am făcut doi ani specializare în America și acolo există un sistem foarte bun. Polițiștii și pompierii (acolo sînt foarte mulți) urmează cursuri speciale pentru primul ajutor ce trebuie acordat cardiaccilor. Metoda s-a dovedit bună, cazurile fatale subite scăzînd cu 50% prin măsuri de reanimare. Lucrurile au mers mai departe. La ora actuală, personalul mai sus amintit este înzestrat cu niște aparate de o construcție specială.

— **Se zice că boala numărul 1 a secolului este cancerul. În realitate se pare că supremația o dețin bolile de inimă. Așa este?**

— Nici nu începe încă. Este o realitate crudă, pe care sîntem nevoiți să o recunoaștem. Din această cauză la O.M.S. s-a constituit un departament al bolilor de inimă. Deci s-a tras un semnal de alarmă.

— **De ce, tovarășe profesor?**

— Pentru că viața agitată, alimentația mai puțin fiziologică, fumatul excesiv,

obezitatea, stress-ul permanent, lipsa de grijă pentru propriul organism vor duce, fatalmente, în primul rînd, la creșterea numărului cardiaccilor.

— **Oare greșesc dacă vă spun că am impresia că femeile sînt scutite de boli de inimă? Parcă n-am auzit de femei cu infarct de miocard!**

— Din păcate și femeile au început să devină pacientele noastre. Este adevărat că într-un procent mai mic. Spre deosebire de bărbați, femeile au o circulație coronariană mai favorabilă, sînt ajutate de prezența unor hormoni protectori, fumează și beau alcool mult mai puțin. Cam astea ar fi motivele pentru care se îmbolnăvesc mai greu de inimă.

— **Am impresia că bolnavii de inimă beneficiază de un avantaj: nu fac cancer de cord. Dacă este adevărat, spuneți-mi de ce?**

— Nu este exact. Sînt destule cazuri de cancer al inimii. Dar mult mai reduse, în comparație cu celelalte organe. Cancerul inimii se face mai rar, probabil datorită mușchului inimii, care fiind în permanentă mișcare nu permite apariția celulelor canceroase.

— **Zilele trecute, ziarul „România liberă“ publica o știre lapidară. Iată, am ajuns și în materie de transplant să dăm știri lapidare! La München a avut loc, cu succes, un nou transplant. Nu este cazul să vă reamintesc eu istoria transplanturilor. Pe profesorul Carp l-aș invita să ne mărturisescă ce crede domnia-sa, personal, despre transplanturile de inimă.**

— După o perioadă de mare avînt, a urmat inevitabilul declin. Cauza: incompatibilitatea organului implantat. Vîntul umflă din nou pinzele chirurgiei cardiace datorită unei substanțe numite Ciclosporină, care reducînd respingerea a făcut ca toleranța să se îmbunătățească. Nu se poate vorbi încă de o operație de rutină, dar cred în viitorul transplantului. Nu cred însă în inima artificială pentru o perioadă imediat următoare. A se reține că transplantul de inimă nu influențează caracterul, și, ce este mai important, vom putea iubi în condiții normale, chiar cu o inimă transplantată.

— **La noi în țară există cîteva stațiuni unde se fac băi carbogazoase pentru cardiaccii, alături, bineînțeles, de numeroase proceduri indicate de medici. De mulți ani merg la Buzias. Am înțeles acolo un mare pasionat, doctorul Virgil Bardon, care după mine merită toată prețuirea pentru felul cum se preocupă de bolnavi. Dealțul nu este singurul. Credeți în acest tratament?**

— Foarte mult. Stațiuni au apărut de foarte multă vreme și avem datoria să trimitem cît mai mulți bolnavi. Sigur că și aici există un protocol care trebuie respectat de la caz la caz. Comunicările publicate de doctorul Bardon imi sînt cunoscute și mă bucur că și în țară specialiștii în cardiologie au preocupări mai înalte decît munca, deloc de neglijat, de la cabinet.

— **Am înțeles din cele discutate cit de complexă este această specialitate. Aici, la clinică, vă ocupați cu specializarea medicilor din țară pe drumul deloc ușor al bolilor de inimă. Este un lucru excelent, ținînd cont de ravagiile pe care le face la ora actuală inima. Sînt informat că în cadrul Facultății de medicină, inima nu este o disciplină aparte, ci se predă în cadrul medicinei generale. Oare acest mecanism nu începe să fie vetust?**

— Cred că la ora actuală tematica privitoare la inimă ar trebui lărgită atît ca număr de ore, cît și ca problematică. Patologia se schimbă, iar bolile de inimă trebuie cunoscute și aprofundate cu mult discernămint, încă din facultate.

— **Aveți un program de lucru foarte încărcat. La 7 sînteți în Clinică și nu o părăsiți decît foarte țirziu. Sigur că lucrările științifice vă ocupă mult timp. Mai aveți răgaz și pentru literatură?**

— Literatura mă deconectează. Mă aplec mai mult spre roman și spre teatru. Iubesc deopotrivă autori români clasici și contemporani, dar sînt și un devorator de literatură străină. Mai ales că citesc lucrările în original.

DAN BARLADEANU ■

Primul atlas de fitopatologie

A apărut recent, în condiții grafice remarcabile, Atlasul de fitopatologie și protecția agrosistemelor, cea dintîi lucrare de acest gen din literatura noastră, datorită profesorului doctor docent Ion Bobeș, șef de catedră în cadrul Institutului agronomic din Cluj-Napoca. Atlas în sensul propriu al cuvîntului, dar și, în același timp, îndreptar strategic în protecția plantelor și calendar ecologic, cartea profesorului Bobeș vine, printr-un tablou complet (418 pagini de text, 228 de planșe, 34 de tabele etc.), să umple un gol și, totodată, să deschidă un drum, prezentînd sintetic bolile și agenții fitopatogeni, modalitățile și căile de de-

pitare, determinare, cunoaștere și combatere a acestora, cît mai rapid, cît mai eficient. Deși rod al unei munci îndelungate, începută cu mai bine de 3 decenii în urmă (cînd autorul Atlasului a pus la punct, cu seriozitate și rigoare, „Herbarium Phytopathologicum Transilvanicum“), volumul tipărit nu

de mult de Editura Cercos se dovedește pe deplin actual, ținînd cont de faptul că azi, în lume, bolile plantelor cauzează pagube însemnate, diminuînd cu 30 la sută producția agricolă anuală mondială.

Elaborată într-o concepție originală, profund integrată, lucrarea profesorului clujean, dedicată celui care i-a fost dascăl și mentor, academicianul Eugen Rădulescu, se adresează în primul rînd specialiștilor, ingineri agronomi și horticolii, biologi și economiști, studenți și elevi din învățămîntul de profil etc., dar, și, prin caracterul ei imediat aplicativ, tuturor celor interesați să-și lărgească orizontul în domeniul bolilor plantelor și al combaterii acestora, să descopere un instrument de acțiune cît mai eficient.

OVIDIU IOANIȚOIA ■

Surse și resurse primordiale

Invențiile naturii

● Mlădițele tinere de ienupăr — un remediu valoros chiar și pentru ciroze ● Hipotens, un preparat cu rezultate încurajatoare ● „Luffa cilindrica” în competiție cu floarea-soarelui ●

Gemmaterapia sau știința de a extrage viață din muguri

Faptul că plantele medicinale nu mai reprezintă azi doar ceaiul bunicii noastre îl susține în primul rând o statistică. Alături de cele mai recente și moderne cuceriri ale terapiei medicale, aproximativ 50.000 de produse farmaceutice sînt direct sau indirect obținute din plante, iar dintre acestea, cum afirma într-un simpozion de fitoterapie reputatul profesor dr. A. Radu de la IMF Cluj-Napoca, „o bună parte au utilizare majoră în afecțiuni cardiovasculare, gastrointestinale, ale aparatului respirator etc.”, ceea ce le readuce tot mai mult în actualitate și le proiectează ca medicamente ale viitorului. Progresele în fitoterapie au ajuns pînă la tratarea bolilor infecțioase cu plante și uleiuri volatile ce se dovedesc mai active față de tulpina de germeni care a provocat boala, așa cum demonstrează numeroși specialiști. Aminteam nu demult în revista noastră că se conturează chiar și discipline noi ale fitoterapiei — cum sînt aromaterapia și gemmaterapia, aceasta din urmă însemnînd terapia cu organe vegetale în curs de creștere, în special muguri, de unde îi vine și denumirea. Și pe care o abordează, cu remarcabile rezultate, farmacistul Horia Bucur din Sebeș Alba. Studiind și preparînd macerate glicerinate „din muguri proaspeți și țesut embrionar, din mlădițe radicele, scoarțe interne ale rădăcinilor și tulpinilor, țesuturi deci pe cale de multiplicare, bogate în factori de creștere, hormoni și alte substanțe ce stimulează drenajul biologic care are ca scop ușurarea și disciplinarea eforturilor de dezinfectare ale organismului. Gemmaterapia poate fi asociată cu orice alt tip de medicație (alopată sau homeopată) dar poate fi utilizată ca atare, ceea ce face din ea o metodă terapeutică de primă importanță. Dat fiind afinitățile pe care le prezintă mugurii pentru fiecare organ al corpului omenesc (posedînd aceleași structuri — ale viului, aceleași structuri biologice), se poate stabili un repertoriu clinic precis pe care orice medic îl poate folosi într-un mod simplu cu rezultate, uneori, de-a dreptul spectaculoase.”

— Vorbîți-ne, stimate farmacist Horia Bucur, mai la obiect despre preparatele dumneavoastră gemmaterapeutice și destinația acestora.

— Iată, seva de mesteacăn prezintă un mare interes prin două principii active. Unul care, prin hidroliză enzimatică, eliberează în organism salicilatul de metil, ceea ce îl face să aibă o acțiune foarte bună în bolile reumatismale, puînd să fie folosită, fără nici o doză de risc, din toamnă pînă în primăvară, și astfel să-i scutească pe bolnavi de siftoarele suferințe. Preparatele glicerinate din mugurii aceluiași mesteacăn sînt extraordinare drenoare ale sistemului nervos, fiind indicate în special în perioadele de supra-solicitare, în sindroame psihice, în nevroză. Pentru aparatul osteoarticular, artroză de pildă, este verificată eficiența mugurilor de coacăz negru. Cite 50—75 picături pe zi din asemenea preparat gli-

cerinat au un efect nu numai de liniștire a durerilor ci chiar de vindecare a afecțiunii. Sub acest raport coacăzul negru este bine studiat în literatura mondială, nu este o descoperire a mea. Efecte surprinzătoare dau mugurii acestui arbust-farmacie și în prostatite. Pentru sistemul nervos — mugurii de tei; pentru afecțiunile aparatului respirator — mugurii de luminărică, această plantă din flora spontană aflată pretutindeni, în toate zonele țării. Maccratele din muguri de luminărică au totodată și o acțiune sedativă a sistemului neurovegetativ pulmonar, inhibă spasmul bronhial, restabilește funcția respiratorie. Sînt pe drept cuvînt muguri ai astmului. Mugurii de alun — un excepțional anticlerozant, refac țesutul pulmonar. Sînt foarte indicați în enfizemul pulmonar, în sclerozele acestui organ vital. Pentru ficat sînt, de asemenea, un remediu valoros — tonifică parenchimul. Mugurii de păducel — regulator al mișcărilor cardiace, tonifică miocardul, în mod particular, lucrează exact în partea stingă a inimii. Oricît vi s-ar părea de ciudat este chiar adevărat, este cercetat și demonstrat. M-aș opri puțin mai pe larg la gemmaterapia destinată ficatului. Este extraordinar, nu?!, ca unui ficat compromis, în insuficiențele hepatice grave, în hepatitele cu evoluție galopantă, în ciroze chiar, să-i dai un remediu. În acest sens mugurii de alun, mugurii și mlădițele tinere de ienupăr s-au dovedit extrem de valoroși. Țesuturile tinere de ienupăr am putea spune în cel mai adevărat sens că sînt medicamentul ficatului foarte atins, grav decompensat.

— Ați pomenit aici de o serie de boli severe și atunci se naște firesc întrebarea, gemmaterapia și-ar putea spune cuvîntul în tratamentul cancerului?

— Sigur că da, avînd aceste funcții drenoare. Asemănător antibiogramelor, iată, la Paris se practică, în cabinetele specializate conduse de cîțiva reputeți medici fitoterapeuți, printre care J. Valnet, fondatorul și președintele Societății franceze de fitoterapie și aromaterapie, testul aromabiogramelor, prin care se verifică la care ulei volatil este sensibil germenul cauzator al infecției. Astfel am putea și noi — plante medicinale avem, laboratoare dotate pentru obținerea extractelor de principii active de asemenea, ca și specialiști bine pregătiți, competenți cărora nu le lipsește nici entuziasmul —, am putea să întreprindem cercetări și testări prin care să stabilim la ce substanțe din structurile vegetale sînt sensibile tumorile maligne. Așa s-ar putea lărgi enorm perspectivele fitoterapiei în medicina noastră.

— Și de ce nu se întreprind?

— Pentru că studiile și cercetările în domeniul plantelor medicinale nu au încă un cadru organizat adecvat, deși se vorbește de mulți ani despre crearea unui institut specializat, cu un profil, rol și statut bine precizate. La ora actuală acest izvor inepuizabil de sănătate pe care îl deține țara noastră dar și un potențial economic remarcabil, cu largi posibilități

de dezvoltare, nu este suficient valorificat. Dacă am lua în calcul, de pildă, numai gemmaterapia, valoarea ei profilactică (și astfel vă răspund mai complet și la întrebarea privind posibilitățile ei de a interveni în bolile neoplazice). Cu ajutorul ei, tumorile canceroase, aceste „lacuri” din organism, ar putea fi mai curînd prevenite, ajutînd organismul să se curățe de toxine. E foarte important, nu?!, să ai la îndemînă un mijloc terapeutic ieftin și fără efecte secundare pentru drenajul organismului atunci cînd facem un abuz — de tutun, de alcool, de mîncăruri grele — ori cînd trăim în aer viciat ori în sedentarism. Se spune, și nu fără temel, că un medic bun cunoaște pacientul de cum intră în cabinet, după mirosul transpirației. Aceasta poate trăda anumite boli sau modul de viață al individului. Prescriindu-i niște remedii gemmaterapice de pildă, poate să-i restabilească echilibrul. Folosind o asemenea medicină preventivă am face să scadă consumul de medicamente cu tot cortegiul lor de reacții adverse imprevizibile, încă și cu efecte, deloc de neglijat, pozitive asupra bugetelor de familie.

— Și de ce nu se folosesc pe o scară mai largă, stimate tovarășe farmacist?

— Aceste preparate au nevoie, așa cum m-am pronunțat și în cadrul Simpozionului de fitoterapie și în cadrul celui de homeopatie și la Conferința națională de farmacie, de o intrare „în legalitate” ca să spunem așa, de recunoașterea lor oficială din partea forurilor noastre superioare medicale. Să fie avizate de organismele de specialitate ale medicamentului și, mai important, incluse în Farmacopeea românească pentru ca astfel medicii din țară să fie în măsură să fie informați iar pe de altă parte să fie autorizată în a le prescrie. În momentul de față lucrez chiar la o asemenea listă de preparate din muguri și țesuturi tinere vegetale ce cuprinde în jur de 50—55 macerate glicerinate pe care o voi înainta Ministerului Sănătății și care ar putea fi incluse în viitorul nomenclator de produse farmaceutice ca substanțe drenoare pentru sistemul nervos, respirator, cardiovascular, digestiv, cutanat, urogenital, locomotor.

— Totul e să avem și de unde ni le procura!

— Dacă vor fi aprobate și dacă se vor înființa mai multe laboratoare fitoterapice în țară, cu siguranță veți avea. Farmaciștii capabili să le prepare sînt destui. Fitoterapia este însăși profesia lor.

— Vom vedea. Vom mai reveni. Cea mai judicioasă și realizabilă ni se pare a fi propunerea ca magazinele PLAFAR să se transforme în farmacii fitoterapice unde, încadrate fiind cu farmaciștii, am putea afla nu doar plante medicinale „la pachet”, „ceaiuri bunicuții noastre” (consumîndu-se cu o eficiență minimă o materie primă înestimabilă), ci medicamente, preparate și remedii superioare.

CICI IORDACHE-ADAM ■

Specie subtropicală, acclimatizată la Întreprinderea de sere Beroeni de către inginerul horticol Ion Roventă, Luffa cilindrica se dovedește în continuare plină de surprize. Descinzînd din familia cucurbitaceelor, cu dezvoltare verticală, planta, așa cum arătam în precedentele articole, produce niște fructe de forma castravetelui, dar mult mai mari și care, prin prelucrări relativ simple, sînt transformate în cunoscutul bureți de baie. Cultivînd planta pe un lot experimental, autorul studiului a demonstrat în mod practic că de pe un hectar se pot recolta mii de fructe care, pe piața organizată, se vînd cu 6,50 lei bucata.

Dar descoperirea inginerului Roventă vizează în principal o cută altă însușire a plantei. Este vorba de faptul că din simburii de Luffa cilindrica se poate extrage un excelent ulei comestibil. Investigațiile efectuate cu concursul Institutului de cercetări alimentare au dovedit, între altele, că produsul conține acid linoleic (component care conferă uleiului vegetal valoarea alimentară) și că acesta se află în proporție mult mai mare în extrasul de Luffa cilindrica decît în uleiul de floarea-soarelui. S-a mai constatat, de asemenea, că un alt component, acidul linolenic, de nedorit în compoziția uleiului vegetal (dar prezent în uleiul de floarea-soarelui) lipsește cu desăvîrșire din uleiul de Luffa cilindrica. Importanța plantei se mai recomandă și prin aceste date: la un hectar se pot recolta 10—12 tone de fructe, conținutul lor în ulei fiind cu 24 la sută mai mare decît cel obținut din simburii de floarea soarelui. S-a mai constatat că tulpinile

și vreji pot înlocui sfoara și rafia pentru legat vița-de-vie, iar din epicarpul (coaja) fructului se poate extrage o substanță mucilaginoasă pentru combaterea afecțiunilor gastrice.

Dar iată și o ultimă noutate. În urma articolelor noastre, un specialist al Institutului de pielărie, încălțămînte, inginerul Mircea Bordei, ajunge, pe baza

O plantă minune

unor cercetări de laborator, la concluzia că din mezocarpul plantei se poate obține un material cu proprietăți elastice, similar cu cel realizat din fibre de cocos și sisal, materii prime aduse din zona tropicală. Pentru a înțelege valoarea și importanța acestei descoperiri este nevoie să ne întoarcem pe firul timpului cu zece ani în urmă.

Inginerul Mircea Bordei este autorul unei invenții care, în 1975, a stîrnit un larg ecou și s-a bucurat de o călduroasă primire. Este vorba de realizarea, pe bază de latex, deseuri de păr de porc și fibră de cocos sau de sisal a unui material care a dus la înlocuirea clasicelelor saltele cu arcuți, precum și a spumei de poliuretă. Materialul și-a dovedit deopotrivă utilitatea în industria de încălțămînte, pentru fabricarea plășilor izolatoare termice și fonice sau a unor filtre

pentru aer. Pentru înția oară părul de-seu (adevărații muști în curțile abatoarelor și ale fabricilor de perii) și-a găsit astfel o utilizare practică, rentabilă. Dar de atunci, mai exact spus în ultimii ani, lucrurile au început să se complice. Aducerea din import a fibrelor naturale a reclamat, an de an, sensibile eforturi valutare.

Experiențele inginerului Mircea Bordei au dovedit însă, așa cum arătam, că miezul de Luffa cilindrica poate fi un excelent înlocuitor al fibrei de cocos, că deci, prin combinarea părului cauciuc cu fibră de Luffa se poate obține întreaga gamă de articole enumerate mai sus. Este vorba cu alte cuvinte nu de un proiect fantazist ci de o propunere ce se justifică pe baza experimentelor de laborator. În felul acesta, ne-a asigurat inginerul Bordei, industria națională ar beneficia de o materie primă indigenă care ar putea înlocui în condiții optime, în circa 80 de produse, costisitoarele fibre naturale importate.

Din păcate descoperirea inginerului Ion Roventă continuă să rămînă o simplă promisiune. E adevărat, numeroși horticultori particulari, apelînd la bună-voința inginerului Roventă, au început să cultive Luffa cilindrica pe loturi restrînse. Dar deplina valorificare a unei plante cu o zestre naturală atît de deosebită (deci pentru folosirea ei în industria alimentară și ca substituent al unor materii prime deficitare) impune cultivarea ei în unități de profil, pe suprafețe mari și sub asistență de specialitate.

LIVIU MAIOR ■

Chemăm în judecată

cancerul

Usturoiul

și virtuțile sale

anticancerigene [1]

(Urmare din numărul trecut)

— Ce acțiuni tămăduitoare mai are usturoiul? La atîtea substanțe din compoziție, probabil e bun tot la atîtea afecțiuni. Nu-i așa?

— Este recomandat în afecțiuni ale aparatului respirator. Prin uleiul esențial pe care-l conține, usturoiul are o activitate antiseptică, alta balsamică și expectorantă. Este recomandat în emfizemul pulmonar și în gangrenele pulmonare. De asemenea, se recomandă în afecțiuni ale tubului gastroduodenal. Preparatele pe bază de usturoi au și efecte calmante, anti-diareice, antiseptice, antidispeptice. Mai are acțiune colagog-coleretică și antihelmintică. Are acțiune antibiotică. Acțiunea asupra colibacililor, Proteus, stafilococilor, bacililor tuberculozei, cit și asupra multor culturi microbiene.

— Mă îngrijorează neștiința noastră față de bunele remedii pe care le poate aduce obișnuitul usturoi. Este recomandat, cumva, și în alte afecțiuni?

— Cercetările de ultimă oră aduc usturoiul în prim plan în bătălia împotriva cancerului. De unde acțiunea anticancerogă? Prin natura inhibitorie a sucului și uleiului esențial de usturoi acționează asupra țesutului cancerigen. Aspect demonstrat în practica medicală de ultimă oră. De fapt s-a demonstrat că la persoanele în dieta cărora intră mult usturoi, cancerul este mai rar. Exemplul cel mai convingător este China. Acțiunea anticancerogă s-ar datoră grupei aIII, alicinei, care ar acționa asupra grupării SH enzimatică sau asupra celulei tumorale, inhibîndu-le dezvoltarea.

— Uimitor, dar adevărat: usturoiul dă efecte de-a dreptul miraculoase!...

— Cercetările de ultimă oră din strălăutate demonstrează că pe lângă acțiunea hipotensivă, extracțiunile de usturoi au dat rezultate excelente în arteroscleroză — pacienților tratați dispărîndu-le tulburările subiective. Studii experimentale efectuate pe animale, în Viena (pe animale tratate cu doze latente de toxină dizenterică), iar pe urmă administrîndu-li-se în tratament preparate pe bază de usturoi, pe cale bucală, s-a demonstrat că ele nu au murit! S-au obținut rezultate excelente și în holera. În infecțiile cu bacilii Proteus, în tuberculoza intestinală etc.

Revenind însă la problema cancerului, să reținem că cercetări japoneze adevărate acțiunea favorabilă anticancerigenă a usturoiului. Noi am izolat deja uleiul esențial și cu aprobările de rigoare ale Comisiei medicamentului ne vom continua cercetările și le vom comunica Ministerului Sănătății și celor interesați. Deocamdată pot să vă spun că la secția de interne a spitalului județean din Drobeta-Tr. Severin, condusă de Mihai Melenicu, se administrează bolnavilor hipertensivi preparatul mehedintean „Hipotens”, pe bază de extracțiuni hidroalcoolice de usturoi, sacșiu și alte trei plante. Rezultatele sînt îmbucurătoare. Cel puțin egale și-n unele privințe superioare față de tratamentul cu Hipazin și Hiposerpil, pe bază de reserpină, alcaloid importat.

— Nu pot încheia convorbirea noastră înainte de a spune că cei vechi știau ei ce știau! În Maramureș există și azi o sărbătoare — la mijlocul lunii septembrie — special închinată cepei și usturoiului. Tîrgul de cepe și de usturoi de la Asuajul de Sus (Maramureș) are o vechime milenară.

— Uimitor exemplu. Din cele expuse sper sincer că cititorii revistei vor înțelege că usturoiul, în afara calităților condimentar-alimentare, are și o bogată compoziție chimică: substanțe care au o mare importanță în acțiunile farmacoterapeutice. Cercetările din anii noștri lasă larg deschise porțile unor posibilități imprevizibile. Dar se vede treaba că în multe țări virtuțile anticancerogă ale usturoiului s-au dovedit în fapt. Cercetările din prezent și cele din viitor imediat vor demonstra, necondiționat, de ce anume bătrînii noștri aveau un adevărat cult față de nu tocmai banalul și eternul usturoi.

DORIN SALAJAN ■

Primim

„Revista de Istorie și teorie literară” ne informează, în legătură cu nota publicată în revista noastră sub titlul: „Schiller la Blaj?” că redacția amintită s-a ocupat de același subiect, cu colaborarea academicianului Ștefan Pascu, care a analizat facsimilele celor două scrisori semnate Schiller și descoperite de Monica Anton, la Biblioteca „Timotei Cipariu”, din Blaj. Rezultatul acestor cercetări, precum și textele scrisorilor, în original și traducere, vor fi publicate împreună cu întregul aparat critic necesar soluționării semnelor de întrebare ridicate în „Flacăra”, în chiar numărul 4 pe 1983, aflat acum sub tipar, al „Revistei de Istorie și teorie literară”. Mulțumim și așteptăm cu interes!

Flacăra
la dispoziția
dumneavoastră

● Sesizări, propuneri, soluții — un dialog fructuos între cetățeni și autorități ●

■ Efectuând un schimb de locuință Maria Nicolescu din București, str. Schitulului nr. 2, bl. 6, sc. 3, ap. 46, sector 3, a fost „taxată” cu suma de 328 de lei, de către I.C.R.A.L. Vitan, centrul 8, sumă reprezentând „taxa de deschidere”, pe care o mai achitase și cel cu care schimbase casa, cit și instituția unde acesta muncește. Vrînd să-și recupereze suma plătită nejustificat, tovarăsa Maria Nicolescu este purtată pe căile birocratice. Pînă cînd?

■ Dan Ţonea și alți cîțiva locatari ai imobilului din Șoseaua Colentina nr. 62, bl. 104, sc. B, sectorul 2, semnează un memoriu prin care ne aduce la cunoștință că locul de joacă al copiilor de la această adresă (peste 100 l) a fost desființat, iar în locul topanului, leagănelor și balansoarului cu care era dotat spațiul respectiv cîțiva locatari intenționează să amenajeze o grădiniță de zarzavat. Deocamdată s-a arat terenul din motive de... sezon. Știm, că nu departe de acest bloc, consiliul popular al sectorului, a repartizat suprafețe generoase acelor cetățeni dornici să planteze legume. A crește copiii frumoși (și în strada) este cel puțin la fel de nobil ca a semăna ceapă ori roșii. Copiii respectivi, ca și alții de altfel, trebuie să-și recapete bucuria jocului pe care unii cetățeni din Colentina le-au suprimat-o brutal și nejustificat.

■ Analizînd cererea cetățeanului Bercea Pascu, din comuna Blejești, județul Teleorman, Inspectoratul General al Miliției ne comunică: expertiza solicitată a fost admisă de Procuratura Municipiului București iar concluzia a coincis cu cea inițială: accidental s-a datorat vitezei și nerespectării indicațiilor rutiere. Dosarul se află la procuratura amintită cu propunerea de a fi trimis în instanță invinutul Culea Ștefan.

■ Elena Bezercu, care lucrează la întreprinderea „Semănătoarea”, din București, este chemată de fosta sa soacră, Bezercu Gh. Aglaia, din satul Vlădeni, județul Botoșani, să vină să-și ia fiul, în vîrstă de 5 ani, pe care l-a abandonat în urma decesului soțului său, survenit primăvara acestui an. Poate tovarășii de muncă de la „Semănătoarea” o vor convinge să facă ceea ce este firesc pentru orice mamă.

■ Răspop Dragoș, din Călărași, str. Ion Scorțaru nr. 7, și-a retras o poliță de asigurare pe viață, mai înainte de trecerea timpului prevăzut, adică 5 ani de zile, printr-o cerere aprobată de A.D.A.S. Cu toate acestea, nu poate intra în posesia unei sume de 4 600 lei, reprezentînd cotizația plătită în avans. I s-a spus că de-abia în 1986 își va vedea banii înapoi. De ce?

■ Flori Nicolae din comuna Moșafel, județul Dolj, și-a comandat jaluzele la un specialist din Oradea, pe nume Feneși Mihail, de la atelierul de confecții din strada Selesului 37, stabilînd cu acesta ca ele să fie verzi. În cotelul primit, erau jaluzele roșii! Sîntem rugați să-i determinăm pe cei din Oradea să respecte comanda, deoarece cererea familiei Flori adresată direct atelierului nu a găsit însă ecoul dorit.

■ Las Vilco din Piatra Neamț, Aleea Ulmilor, bl. 38, sc. D, et. 4, ap. 97 Dărmănești, ni se plînge că, în ciuda reparațiilor pe care și le-a făcut la locuința de la adresa de mai sus, ploaia continuă să se infiltreze prin pereții lar tavanul mușcătește. Omul are toată înțelegerea și zice că iarna trecută a fost ușoară făcîndu-i mai suportabil necazul și așteptarea. Dar acum? Acum va fi altfel, drept pentru care ne roagă să stimulam puțin întreprinderea județeană de gospodărire comunală și locativă care l-a dat uitării în ciuda demersurilor sale.

■ Vasilescu Constantin, din București, str. Burdujeni nr. 7 ne relatează două întâmplări: vrînd să-și repare un aparat de radio Socol a fost refuzat de unitatea cooperatistă din str. Smîrdan ca și de cea din Piața Kogălniceanu, spunîndu-i-se că

nu mai poate fi pus în funcțiune. Asta după 3 zile (la fiecare unitate) de „consultări”. La Cluj-Napoca l-a reparat același aparat în 20 de minute. Un ceas de mină marca Cornarin a constituit un obstacol tehnic de netrecut pentru „maestrul” centrului de reparații din Calea Victoriei (vis-a-vis de str. Doamnei). La Tg. Mureș tic-tac-ul și-a revenit la normal în aceeași zi. Concluzie: reparați-vă radiourile și ceasurile în provincie. Din păcate adresele necesare nu ni s-au comunicat...

■ Trustul pentru mecanizarea agriculturii Teleorman a rezolvat favorabil cererea tovarășului Coteanu Marin, din satul Baci, comuna Blejești repartizîndu-i mașina agricolă C.A.R.P. 4 pentru a-și desfășura activitatea profesională.

■ Din satul Juriu de Cîmple, comuna Cojocna, județul Cluj, ne parvine o știre despre o altă demolare: a Căminului cultural. Două date coincid: cea a dărîmării locașului de cultură și cea a reînceperii noii construcții. Anul? 1977! Marcel Bondor, cel care ne-a scris, crede a ști că, în atari condiții, tinerilor nu le rămîne altă sursă de „distracție” decît frecventarea bufetului din sat. Cînd se vor obișnui cu asta, adăugăm noi, nu le va mai trebui cămin cultural.

■ Ridichie Doina, din Suceava, s-a mutat din strada Celulozei nr. 2, bl. 24, sc. C, ap. 1, cartier Cuza Vodă 1, la data de 1 martie 1983, la o altă adresă: str. Eroilor nr. 18, bl. 85, sc. C, ap. 7, cartier Cuza Vodă 2. Cu toate acestea, administratorul imobilului părăsit continuă să pretindă de la fosta locatară plăți nejustificate pentru lunile în care ea nu mai ocupa apartamentul respectiv. Neputînd s-o convingă, a apelat la serviciul financiar al întreprinderii de legume și fructe Burdujeni care, foarte receptivă, a început să-și oprească tovarășei Ridichie Doina presupusele datorii din retribuția sa. Remarcabilă ambiția tovarășului administrator Cozma dar neavenită în orice caz similar și cu deosebire în cel al unei muncitoare cu patru copii toți sub vîrsta de 10 ani și fără soț. Cîneva trebuie să curme evidentul rău născut dintr-o încăpăținare.

■ Tutu T. Ilie, din Ploiești, str. Locomotivei nr. 1, Căminul de nefamilisti, a încheiat un contract de școlarizare cu Depoul C.F.R. Pașcani, unde ar dori să muncească (și ar fi și legal), și nu la revizia de vagoane Ploiești triaj. Pe lîngă primul argument, corespondentul nostru mai are și un altul: părinții săi în vîrstă și boinavi, locuiesc în apropiere de Pașcani și nu în Prahova. Ambele sînt de luat în seamă.

■ Georgescu Lucian, din Tg. Neamț, str. Comuna din Paris, nr. 24 B, nu-și poate folosi de peste doi ani bicicleta „Sputnik” deoarece nu găsește piese de schimb (axul de la roata din spate cu conuri, cu tot). Solicită lista completă a rețelei specializate. Nu o avem și ar fi și foarte lungă.

■ O amatoare de muzică, Stela Ciubotaru, din Piatra Neamț, Bd. Republicii nr. 42, vila 2, ap. 1, nu găsește de cumpărat un picup ca lumea. Cele expuse sînt ori defecte, ori n-au amplificare. Prețul și ei (expus): 1 750. Cît o costa în stare de funcționare?

■ Găftinuc Costică, din Botoșani, Bd. Lenin 3 B, ap. 2, n-a reușit să-și repare un radiocasetofon încredințat Cooperativelor „Înfrățirea”. Și asta de... 3 (trei) ani! L-au purtat cu vorba (răstît și urîtă), atît Ilie Amariei, șeful secției reparații, și cu indiferența președintelui cooperativei căruia i s-a adresat în scris fără a primi vreun răspuns. Se invocă inexistența (?) schemei respectivului aparat (care a fost cumpărat dintr-un magazin românesc). Intrucît cu ocazia uneia din vizitele făcute la cooperativă i s-a oferit carcasa aparatului devenită un sertar de piese demontate, tovarășul Găftinuc solicită fie unul nou și întreg, fie contravaloarea lui. Pe bună dreptate! Poate

ca și un alt șef de secție ori chiar președinte de cooperativă ar reprezenta o soluție.

■ Blocul 87 Sălaș, din București, str. Pictor Dan Mihail nr. 2, sect. 5, se află într-o stare jalnică încă de la darea lui în folosință (anul trecut). Grupul de șantieri nr. 5, sesizat în repetate rânduri, este de neclintit. Umezeala se infiltrează prin spațiile libere de la îmbinarea plăcilor, conductele din plastic au crăpat, subsolul este sub apă, ramele geamurilor au o geometrie... variabilă, trotuarele și aleile din jurul blocului sînt adevărate băltoace. Un locatar, pe nume Ion Dumitrescu, instalat în apartamentul nr. 15, fără forme legale, a dispărut fără urme și fără să-și fi achitat cotele de întreținere. La omul sîrac... (Petre Grigore).

■ Vărzan Nicolae, Sirbu Iancu și Iacob Petre, din comuna Fristol, județul Mehedinți află acum o veste îmbucurătoare: cercetînd plîngerea lor, adresată revistei „Flacăra”, Consiliul popular județean Mehedinți a întreprins cercetările de rigoare ajungînd la aceeași concluzie ca și procuratura aceluiași județ și anume ca ei trebuie să-și primească drepturile rezultate din munca lor conformă cu contractul încheiat între ei și complexul de taurine Cușmir, în vederea îngrășării a 118 capete de taurine. Suma de primit e frumusețe: foc: 128 835, motiv pentru care tovarășii de la Cușmir „aveau rețineri”. Dar cînd și-au văzut vitele îngrijite și puse pe cîntar n-au avut. Ce ție și cu „conștiințele” astea atît de suspicioase cînd e vorba de munca altora...

■ Direcția județeană de poștă și telecomunicații Neamț a lămurit nedumerirea cetățeanului Birgăuanu Nat. Ioan, din Săvinești, comuna Poiana Teului, județul Neamț, în legătură cu neonorarea unei plăți de 772,80 lei. Eroarea nu a fost comisă de unitatea P.T.T.R. incriminată de cel care ne-a scris, ci de Exploatarea minieră Leșul Ursului, expeditoarea sumei respective la o altă adresă dar pe un nume aproape identic: Birgăuanu Ioan, din Borca și nu Birgăuanu Nat. Ioan, din Poiana Teului. Prin urmare, este necesar ca Birgăuanu Nat. Ioan să se adreseze Exploatării miniere menționate, solicitîndu-și banii trimiși celui alt Birgăuanu.

■ Procuratura sectorului 6 București a dispus reintegrarea tovarășei Ionăiș Maria în domiciliul său din care fostul soț o alungase. Circa de miliție 21 a fost însărcinată cu ducerea la îndeplinire a sentinței civile nr. 1678/1981 a Judecătoriei sectorului 6.

■ Grosu Zamfir a expediat, de la Constanța spre Suceava Nord, prin scrisoarea de trăsură nr. 866164 din 23 septembrie 1983, o motocicletă, care n-a ajuns încă la destinație. Sîntem rugați să-și sprijinim s-o găsească. Din două una: ori motocicletă a luat-o înaintea trenului, ori acesta o fi uitat-o printr-o altă gară. Fără glumă, așa ceva este de neînțeles! Nu-i vorba nici de o pungă cu ouă și nici de una cu gris, ci de o motocicletă. Adresa corespondentului nostru este: Grosu Zamfir, str. Republicii nr. 9, Orașul Solca, cod. 5883, județul Suceava. Aviz... C.F.R.-ului.

■ Miliția Orașului Buftea a cercetat sesizările primite de la Căpruciu Ion, din comuna Mogoșoaia, și a descoperit la domiciliul lui Vasile Giurgiu, din Buciumeni, comuna Buftea un aparat de sudură și o cantitate de furaje concentrate furate de la C.A.P. Mogoșoaia. S-au întocmit actele necesare pentru trimiterea în justiție a celui vinovat. Menționăm că este vorba de un recidivist.

■ Consiliul popular al sectorului 3 București, dînd curs scrisorii unui grup de cetățeni din Bd. I.B. Tito nr. 8, bl. 1, a dispus măsurile necesare în vederea alimentării cu apă caldă a acestui imobil pînă la ultimul etaj.

■ Procuratura Generală verificînd scrisoarea tovarășului

Mirzan Nicolae, din Orașul Brașov, a dispus desființarea sentinței civile nr. 850/1983 a Judecătoriei Rm. Vilcea, prin Decizia civilă nr. 641/1983 a Tribunalului județean Vilcea, în urma admiterii recursului acestuia. Ca urmare, el nu mai trebuie să plătească lui Militaru Dumitru suma de 16 000 lei ci, dimpotrivă, acesta a fost obligat să-l achite lui 1 560 cheltuieli de judecată.

■ Ionescu Gabriela și Codrescu Georgia, studente la Facultatea de Automatică, locuind într-unul din căminele de la Regie, au fost suspectate de un controlor al I.T.B. că nu posedă legitimații de călătorie (abonament). Prezentarea acestui act nu i-a fost suficientă preavigilentului-controlor (din păcate neidentificat) el pretinzînd și alte documente, pe care cele două tînere nu au consimțit să le arate. Mai gravă și de condamnă a fost însă comportarea itebistului care le-a injuriat pe fete, le-a amenințat violent, făcînd necesară intervenția altor călători și, pînă în cele din urmă, a unei șefe a tracobilului și needucatului controlor. Lucrurile au reintrat astfel în firescul lor. Indicăm conducerii I.T.B.-ului matricola „intransigentului” său reprezentant: 8355. Un curs, fie el și scurt, al bunelor maniere nu i-ar strica. Dimpotrivă!

■ Cîteva familii domiciliile în str. Ing. Zaboloschi, în vecinătatea imobilului cu nr. 90, ne sesizează că, după părăsirea clădirii din cauza insalubrității sale, locul respectiv s-a transformat într-un W.C. public, sursă de infecție pentru o zonă mai largă. Conducerea I.C.R.A.L. Pajura a rămas și surdă și oarbă la apelurile ce i s-au adresat neluînd pînă acum nici o măsură: nici de demolare a imobilului părăsit, nici de îngrădire a acestuia. Reînnoim, prin aceste rânduri, cererile locatarilor din zonă și reamintim celor de la I.C.R.A.L. Pajura că cetățenii s-au angajat să transforme locul viran ce s-ar crea după demolare în grădini de legume.

■ Mai mulți locuitori ai comunei Șuncuș, satul Bălnaca solicită redeschiderea unui fost pasaj de nivel de cale ferată, fapt care le-ar facilita oamenilor circulația spre pășune și locul de adăpat al vitelor, transportul fînelor cu carul, al lemnelor din pădure etc. mai ales cînd apele Crișului Repede vin mari. Din răspunsul primit la redacție din partea Consiliului popular al județului Bihor se desprind prea puține speranțe pentru cetățenii din Bălnaca. Așa încît mai supunem o dată aceeași problemă aceluiași foruri.

■ În legătură cu articolul publicat în revista noastră nr. 42 (1979) din 21 octombrie 1982 privind pe Cinilov Magdalena-Maria. Procuratura Municipiului București ne face cunoscut că Procuratura locală a sectorului 3, prin rechizitoriul dat în dosarul nr. 3341/P/1983 a dispus trimiterea în judecată, în stare de libertate a inculpatului Capanu Vasile-Adrian, pentru săvîrșirea infracțiunii de abandon de familie.

■ Agregatele frigorifice ale magazinului alimentar nr. 182, din Galați str. 13 Iunie, bloc Iul, scara 3, produs un zgomot infernal, transformînd viața locatarilor a 16 apartamente într-un adevărat infern... Ionic. La sesizările adresate organelor locale s-a răspuns prin tăcere. O replică la excesul de zgomot reclamat, dar nu și o soluție concretă.

■ Ministerul Sănătății răspunde scrisorii familiei Bularda, din comuna Teliuc, jud. Hunedoara, că în urma anchetei întreprinse de conducerea Direcției sanitare a județului res-

pectiv în prezența unui delegat al ziarului „Muncitorul sanitar” s-au dat unele sancțiuni personalului medical care s-a făcut vinovat de tratarea superficială a cazului Bularda Georgeta, caz prelucrat în toate unitățile sanitare ale județului.

■ Barbu M. Vasile, din Albești, satul Marsilieni, județul Ialomița, a fost bătut crunt de către doi consăteni Duță N. Ioan și Duță N. Nicolae, care l-au chemat pînă la poartă, noaptea fiind, și l-au lăsat lat. Victima a stat în spital 12 zile, deși pe certificatul medico-legal se specificau îngrijiri pe timp de 8-10 zile (ceea ce nu constituia o obligație pentru medicii care l-au îngrijit, ci doar un punct de vedere consultativ, să-i zicem). Evenimentul s-a petrecut în noaptea de 2-3 august 1983. De atunci și pînă acum, nu s-a terminat anchetarea cazului. Din ce motive nu știm. Poate că tocmai certificatul medico-legal o fi fost de vină ori chiar victima?

Pagină realizată de EMANUEL VALERIU

Poșta redacției

■ Mirela Murgu — Petroșani: Cu liceul pedagogic — secția învățătoare-maistru — după efectuarea stagiului de 3 ani în învățămînt, timp în care ați fost retribuită ca învățătoare, puteți fi încadrată și retribuită ca maistru-instructor pentru clasele V-VIII cu studii corespunzătoare și definitivată la grupa de vechime recunoscută în învățămînt. ■ Ioan Bucărzan — Zlatina (Alba): Pentru o problemă atît de serioasă este greu de dat un sfat prin poștă. Consultați un medic cardiolog de la spitalul județean, care în funcție de starea sănătății dv. vă va acorda medicația corespunzătoare și vă va spune dacă este posibil să beneficiați de tratament prin acupunctură.

■ Veronica Pirja — Motca (Iasi): Aveți dreptul, dacă ați depus în termen, iar cei care se fac vinovați de intîrziere trebuie să suporte consecințele. ■ Vasile Leordan — Satu-Mare: Nu este legal ceea ce cereți. În legea nr. 3/1977 nu este stipulată o astfel de prevedere. ■ Ate-na Damian — București: Definitorii de locuințe care primesc alte persoane în spațiul lor sînt obligați să contribuie și pentru acestea la plata cheltuielilor comune numai în situația în care primirea în locuință depășește durata de 15 zile în cadrul aceleiași luni calendaristice, caz în care plata cheltuielilor se face pentru întreaga lună. ■ Gavril Olar — Marghita (Bihor): Examenul de diplomă poate fi susținut în termen de 6 ani de la încheierea școlărității (de două ori în primii trei ani de la absolvire și încă o dată în următorii trei ani). ■ Gheorghe Radu — Băile Govora: Nu reiese clar cîți ani de muncă aveți. Reveniți. ■ Adriana Schultz — București: Pînă la împlinirea vîrstei de 16 ani ■ Florian Rădulescu — Pitești: Nu este o eroare, dar întreprinderea de la care ați plecat avea o altă categorie de retribuție decît cea la care v-ați transferat.

■ Maria Voicu — București s.a. a) Da, în cazul în care clădirea respectivă are părți și instalații comune situate la etajele superioare; b) Lucrările de reparații ale ascensoarelor revin în sarcina proprietarilor, care au obligația de a suporta astfel de cheltuieli, indiferent dacă utilizează sau nu ascensorul, proporțional cu cota indiviză de proprietate pe care o au asupra părților și instalațiilor de folosință comună.

MARGA NEDELEA

● „FLACARA” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cit mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi. Audiențele se țin zilnic între orele 10-13.

Onorată
instanță
a moralei

Între abuz și dreptul de petiție

● Kent-ul din lucrarea scrisă ● Demagogia ca argument ● Prea multele procese din strada Labirint ●

Nu-i suficientă o hotărâre judecătorească?

Traian Mihai și Ion Nițu, de la Fabrica de prestări servicii și producție, din Oltenița, județul Călărași, sint, după cum ne-am convins, niște meseriași de primă mână, pe care, așa cum am fost asigurați în capitala județului respectiv, mulți ar dori să-i alba printre muncitori. Oamenii sint încadrați la categoria a 7-a și au o vechime de aproape 35 de ani în profesia lor. Asemenea muncitori pot fi, pe drept, considerați specialiști și trebuie înconjurați de stimă și respect. Așa se pare că au stat lucrurile pînă în iarna anului 1981 cînd, la postul lor de lucru, a fost adus un șef nou: Nicolae Botea care nu se prea împăca cu notorietatea celor doi subalterni, desigur din pricină că aceștia nu se limitau la a-și face exclusiv treaba lor, ci se mai interesau și de bunul mers al atelierului, în ansamblul său. Prin urmare, oamenii conștiinți și conștiințioși. Aritudine pentru care ceilalți tovarăși îi investesc cu încrederea lor alegîndu-i în diferite organe reprezentative. În iarna acestui an, micile șicane s-au transformat în persecuție fâțișă: din sumele ce le reveneau, lor și altor citorva muncitori, se opresc cîteva mii de lei. Cam 1000 de căciulă! Evident, Traian Mihai și Ion Nițu se pling, în scris, organelor superioare, cerînd repunerea lor în drepturi și pedepsirea celor care se făcuseră vinovați de nedreptele rețineri (incasate de alții...). Primăvara lui '83 se dovedește și mai aspră pentru ei, ambii vîzîndu-se concediați și încă în ce fel: cu unul din cele mai aspre articole ale Codului Muncii 130 litera 11 Urmează noi plîngerii ale celor ce se socoteau nedreptățiți și o anchetă organizată de către forul județean de partid. Vreme de cinci luni de zile cele relatate de strungarii Traian Mihai și Ion Nițu, cit și susținerile conducerii P.P.S.P. sint analizate pe toate fețele. Pe lingă cele afirmate de

celi doi, controlul sever și imparțial ce a avut loc a mai descoperit și altele... printre care și faptul că la întreprinderea amintită își făcuseră cuib (cald) numeroși cetățeni certați (cam grav!) cu legile țării și, ca s-o spunem pe șleau, cu cazere judiciare pătate. Insuși „șeful” celor doi muncitori de excepție, suferise o condamnare penală pentru fals și uz de fals în scopul însușirii unor drepturi nemeritate în dauna altor muncitori. Bineînțeles, s-au luat măsurile de rigoare.

În paralel, cei doi au acționat întreprinderea în judecată. Aici am dori să ne oprim puțin, pentru a-i felicita atît pe cei care au judecat, la fond (Judecătoria oraș Oltenița) cit și pe cei care s-au pronunțat la recursul P.P.S.P. (Tribunalul municipal Călărași), pentru obiectivitatea de care au dat dovadă. Veți spune: bine, bine, ce anume aveau acești oameni care impart dreptatea de făcut decît să dezvaluie adevărul? Așa și este. Numai că, atunci cînd o instituție aduce în sprijinul punctului său de vedere argumente majore ca: îndeplinirea planului de stat (argument care, direct sau indirect, ne privește pe toți indiferent de locul nostru de muncă), refuzul unor sarcini elementare cum ar fi acceptarea detașării în alt loc de muncă unde se simțea nevoia unor specialiști ca Traian Mihai și Ion Nițu, conștiința unui judecător, în conformitate cu care el trebuie să se pronunțe, poate sovăli... Dar, nici la Oltenița și nici la Călărași nu s-a întîmplat așa, deși reprezentantul procuraturii locale a fost de părerea institutiei și nu de cea a celor care o chemaseră în justiție. Oamenii legii au știut să interpreteze just atît motivațiile reclamanților cit și pe cele ale întreprinderii, constatînd că detașarea celor doi strungarii la... Curcani (a comună din același județ) se făcuse fără respectarea ac-

telor normative în vigoare și că invocarea neîndeplinirii prevederilor planului de producție fusese o simplă formulă fără acoperire reală. În acest fel, a fost anihilată una din formele, din păcate încă manifestă, ale demagogiei de care se mai uzează, pe ici, pe colo, cînd un șef capricios vrea să se debaraseze de un om incomod.

Acestea fiind spuse, încă, credem, atenția acordată cazului celor doi muncitori din Oltenița nu se justifică pe deplin. Și aceasta pentru că, în ciuda unei anchete cit și a unor hotărîri ale instanțelor judecătorești, definitive, conducerea Fabricii de prestări servicii și producție din Oltenița, al cărei director actual este Chimon Dumitriță (tovarăș care nu poate fi omis atunci cînd este vorba să se stabilească responsabilități privind respectarea legalității), nu îndeplinește obligațiile ce le revin. Adică: reintegrarea celor doi pe posturile detinute înainte de proces, plata sumelor ce li se cuvin pe perioada fixată de justiție. Ba mai mult, de la 1 octombrie și pînă la 1 noiembrie, întreprinderea a oprit fabricația unor comenzi astfel încît cei doi muncitori nu au putut să-și realizeze retribuiția obișnuită (ci doar ceva sub 700 de lei!) Cu alte cuvinte, se încearcă provocarea atît a lui Traian Mihai cit și a lui Ion Nițu de a pleca: „de bunăvoie”, uitîndu-se că cei afectați material nu sint numai ei ci și alți muncitori. Pe de altă parte, ne gîndim că însuși planul producției (de care s-a făcut caz atunci cînd a fost vorba să fie acuzați cei doi strungarii) este acum lăsat uitării.

În concluzie, observăm că, departe de a se fi lămurit situația de la P.P.S.P. Oltenița, aceasta continuă să fie incertă. Și nu din întîmplare, ci cu bună știință, și nu de o oarecare ci, în primul rînd, chiar de către conducerea unității. Fapt pentru care ne îngăduim să atragem atenția, și pe această cale, forurilor competente din județ asupra nerespectării unor hotărîri judecătorești, cit și a nesocotirii drepturilor unor oameni ai muncii.

EMANUEL VALERIU ■

Mediocritatea agresivă

Tatăl își incheie memoriul astfel: „Vă cer ajutorul, sperînd în restabilirea dreptății, convins fiind că slujita adevărului, dreptatea și implicit pe cel nedreptății”. Dar oricite speculații s-ar putea face într-un caz sau altul, aici lucrurile sint foarte limpezi și adevărul se încapăținează să fie unul singur.

Iată cum arată istoria de care ne ocupăm, relatată de Constantin Trifan, om al muncii la I.C.R.M.S. Galați, cel ce ne cere ajutorul: „Fiul meu, Florin Trifan, a fost în anul școlar 1982-1983 elev al Liceului Industrial nr. 9, clasa a IX-a E. La sfîrșitul anului școlar a fost declarat corijent la fizică și geografie. A susținut în septembrie corijențele, obținînd note de trecere. Cu această ocazie a fost anunțat că nu i s-a încheiat media la obiectul cunoștințe social politice (avînd pe primele două trimestre mediile 5 și, respectiv, 7, iar pe trimestrul al treilea, două note 4). A fost chemat de tov. profesoară Mușat în ziua de 5 septembrie pentru a da o lucrare scrisă. Apoi a fost declarat promovât. În 15 septembrie a venit la cursuri, în clasa a X-a, iar în 19 septembrie a fost anunțat de tov. diriginte că este repetent, intrucît nu are media încheiată la cunoștințe social politice. Am reușit să văd catalogul. Trifan Florin, avea media 4 pe trim. al treilea, la științe social politice, iar media anuală 5. Media trimestrială era însă tăiată cu roșu. Ancheta inspectoratului școlar județean a stabilit că mediile amintite au fost trecute în catalog de diriginte și au fost anulate de tov. profesoară Mușat”. Aceasta este prima parte a scrisorii. Următoarea cuprinde bînuiele și insinuări privind cadrele didactice amintite.

Scrisoarea ne-a fost expediată deci după ce ancheta inspectoratului era terminată, concluziile fiind enunțate și de semnatarul scrisorii. Iată aceste concluzii redate telegrafic:

■ Florin Trifan avea la obiectul cunoștințe economice (și nu social-politice) un singur 4 pe ultimul trimestru și aceasta datorită faptului că nu venise decît la două ore, de la restul lecțiilor chiuind sistematic. ■ Media 1-a fost încheiată de diriginte (voma reveni în final asupra acestei chestiuni), care i-a mai adăugat un patru, bînuind că profesoara Mușat „a omis” să-i încheie media. ■ La lucrarea scrisă, la corijență, Florin Trifan i-a prezentat profesoarei de cunoștințe economice două hîrtii pe care scrisese subiectele și încă două fraze, și între care băgase un pachet de Kent. ■ Elevul Trifan era un chiuulugiu notoriu, avînd 37 de absențe pe trimestrul în discuție.

Care este atunci adevărul și unde este nedreptatea despre care vorbește Constantin Trifan? Fiul sau a fost pentru trei zile, datorită unor împrejurări și nu a meritelor sale, elev în clasa a X-a. Din fericire, demnitățile doispreszecelea ceas, adevărul în drepturile sale. Florin Trifan a mințit, a chiuilit, a învățat prost, a încercat să mituiască, și-a bătut joc de școală și părinți. Care este deci adevărul invocat de dulgherul Constantin Trifan constructor, om care lucrează pe șantier și la plus 30 de grade, dar și la minus 20, și pe camiculă, dar și pe ploaie, vînt sau ninsoare? Un om care știe exact unde duc incompetența și minciuna atunci cînd construiești o casă sau o fabrică. Iar fiul său tocmai în liceu de construcții urma.

Să observăm, pe de altă parte, că nu s-ar fi ajuns pînă aici dacă dirigintele Paul Smaranda n-ar fi comis ilegalitatea de a definitiva situația la o materie care nu-i aparținea, așa cum ne declara „numai pentru a avea procentul de promoții cit mai bun” (motiv pentru care inspectoratul l-a sancționat sever). Și, ca să mergem cu lucrurile oină la capăt, mai amintim că școala (dirigintele, conducerea ei) n-a apelat nici măcar la acel instrument atît de „tandru”, care se numește amendă, pentru slaba frecvență a elevului Trifan, fapt care, totuși, l-ar fi adus la școală și pe părinte, măcar o dată pe an, dar la vremea potrivită.

Oricum, adevărul nu poate fi schimbat. Pledoaria lui Constantin Trifan în favoarea mediocrității (este un blind eufemism) fiului său, fie ea și agresivă, nu a convins pe nimeni și e bine că s-a întîmplat astfel, deoarece cu adevărat inechitabil și nedrept era ca Florin Trifan să se afle în clasa a X-a după cele petrecute.

RAZVAN BARBULESCU ■

Hora proceselor din jurul unui nuc bătrîn

Ne-a primit cu un fel de bucurie care de multă vreme aștepta parcă să se implinească. „Poftiți, tovarășico, poftiți”, sint mulțumit că, în sfîrșit, cineva se interesează și de soarta mea, chiar dacă nu înțeleg ce vâ mai poate interesa un proces încheiat la Tribunalul Suprem în favoarea mea! Mi se adresa numai mie, după ce mi verificase la amănunt legitimitatea, pe delegatul străzii, care mă însoțea, neluîndu-mi în seamă avînd, explicîndu-mi mai apoi, polițe mai vechi de plătit lui și întregului comitet de cetățeni al străzii care a încercat să-l compromită pe el, om bătrîn, pe el și pe soția lui, odihnăscă-se în pace. Tare au mai avut ei doi de suferit din pricina unor vecine care i-au insultat, lovit, moartea soției de aci trăgîndu-se, făcînd un infarct. Acum sint pornite să-l dea gata și pe el, om la 74 de ani.

Îi descoperi, cînd vorbește, tremurul bărbicilor. Ochii l se dilată vizibil cînd citează din memorie: „Conform Legii 59, art. 11, alineat 6 (n.n. — nu am verificat amănuntul!) aceste cazuri nu se mai judecă la comisia de judecată, ci direct la judecătoria!”. Satisfacția acestui fapt i se citește pe chip. Iată, pare a zice, am depășit acest stadiu al comisiilor de judecată și, nu-i așa, după două-trei amenzi penale date pentru insultă și lovire, nu mai poate urma o simplă amendă penală, ci detenția!

Cu greu se poate urmări logica acțiunilor bătrînului Chetrușcă Partenie din ultimii 5 ani. Pe vecinul din dreapta l-a dat în judecată pentru că îndrăznise să-și facă o poartă ce încheia intrîndul din fața casei sale (a vecinului), poartă care nu avea nimic de-a face cu bătrînul dar care se integra foarte bine în aliniamentul arhitectural al zonei; pe cel din dreapta, familia Găleşanu, pentru „n” motive: că și-ar fi băgat gaze ilegale (ireale!); pentru insulte; pentru alte insulte; pentru lovire — acțiuni care au depășit stadiul comisiilor de judecată, unul dintre ele ajungînd pînă la Tribunalul Suprem; pe o altă vecină, că-și întindea rufele nu știu cum; pentru insulte; cu alții a intrat în proces pentru închiderea apelei... În sfîrșit, eum, necum, din cele 7 familii ce-și duc viața la adresa de pe strada Labirint 149 A, sector 3 București, cu 5 dintre ele, prin aceste procese intentate din te miri ce, a intrat în... relații de dușmănie. Doar două familii au rămas netrase (încă!) pe la comisiile de judecată, pe la ușile judecătorești și tribunalului dar, și dintre acestea pe una a scos-o din rol, deci dintr-o eventuală postură de martor al întîmplărilor reale de la adresa de mai sus, tot prin aceleași relații de dușmănie, pe motiv că l-ar fi reclamat pe la nu se știe ce foruri. Așa se face că în ultimii 5-6 ani el, Chetrușcă Partenie, a intentat peste 15

acțiuni de judecată împotriva vecinilor săi, două dintre familii — Georgescu și Enache — luîndu-și lumea în cap din această pricină.

Cînd intri pe porțile și stai de vorbă cu toți ceilalți colocitarii, descoperi un fel de prag al disperării pe care toți acești oameni l-au trecut cu nepunînta de a ieși din acest impas. Adică — spun cei din această microcomunitate — cum mai poți trăi, munci și dormi liniștit cînd știi prea bine, tu, ca vecin, că pe d-na Georgescu el a bătut-o și tot el a cîștigat la comisia de judecată, pentru că noi, vecinii, fiind în „relații de dușmănie” cu el nu aveam dreptul să depunem mărturie?! Cum poți sta liniștit — mai ales că te aștepti oricînd să-ți vină și tie rîndul — (spune una dintre cele două dintre vecine — pentru că, pare-se cînd îl vezi și îl auzi cum caută nod în papură celorlalți, cum îi insultă — acțiuni în care tot el cîștigă, confecționîndu-și niște martori din afară. Cei ai locului știu — și ridică din umeri neputincioși — că la 3 din judecățile pentru insultă și lovire, ei neputînd depune mărturie despre cum s-au petrecut cu adevărat faptele — din cauza relațiilor de dușmănie — Chetrușcă și-a adus unul și același martor, pe unul Ciocac, văr de al nevastă, care locuiește într-o altă zonă a Bucureștiului. Așa s-a ajuns că tot cîștigînd el la comisiile de judecată „inculpții” s-au ales mai întii cu niște avertizări, apoi cu sancțiuni și amenzi penale, două dintre vecine — pentru că, pare-se, are ce are cu femeile — riscînd, de vor mai pierde vreo altă acțiune inventată de bătrîn, să facă detenție!

Să ne oprim și noi, pe scurt, asupra acestui caz în care sint sancționate cu amenzi penale cele două femei, Găleşanu și Buștean — cazul lor ducînd la acel prag al disperării celorlalți, despre care vorbeam. Caz ajuns pînă la Tribunalul Suprem unde, stupoare pentru întreaga comunitate, a fost respins recursul extraordinar propus de însuși Procurorul general al republicii. există în acest dosar penal pentru insultă și lovire, numeroase schițe și fotografii depuse de Chetrușcă, documente care puse cap la cap se anulează unul pe celălalt. Nu-ți dai seama de acest lucru decît după o descindere la fața locului, pe alea în jurul căreia se petrece acțiunea. Un rol de esență în această dramatică poveste îl ocupă un nuc bătrîn, amplasat în fața curții familiei Găleşanu, nuc care ar putea deveni „martorul” nr. 1 în elucidarea reală a cazului. Așa cum este el amplasat, din stradă nu se putea vedea sub nici o formă cineva ar fi dat cu o piatră în familia Chetrușcă; după cum, ar fi fost imposibil să fie văzută cea de a doua inculpată, Buștean. Sigur, după niște fotografiile și niște

schițe care nu concordă cu realitatea (am măsurat alea în cauză!) este tentat să-și crezi pe Chetrușcă și cei doi martori ai săi — unul, prieten vechi, altul, fiu — dar nucul cu pricina, dacă s-ar fi deplasat cîteva la fața locului, îi anulează de la sine (după cum, și mărturiile celor doi se anulează una pe alta dacă le studiezi cu atenție). Așadar, trebuie neapărat să vezi alea și nucul în cauză pentru a-ți da seama că cele două mărturii nu pot sta în picioare! Ratz (prietenul), de pildă, nu ar fi putut sub nici un motiv să o vadă pe Florica Buștean din locul de unde declară că se afla! Se ia de bună, la Tribunalul Suprem, critica făcută de Chetrușcă adreselor de la cooperativa meșteșugărească unde lucra Buștean, adrese care specificau că în ziua presupusului conflict „inculpata” se afla la lucru, dar nu se face nici un demers serios pentru a se descoperi adevărul. Dacă s-ar fi deplasat cîteva la Cooperativa „Artă și precizie”, ar fi aflat că, în realitate — în funcție de starea de fapt a secției unde lucra — femeia se afla la lucru în acea zi, deci nu s-ar fi putut afla în două părți odată! Nu mai insistăm nici asupra faptului că în ce privește acuzația de lovire de către Găleşanu nu există nici un document medical la dosar, luîndu-se de bune doar declarațiile prietenului și ale fiului! Mai mult, din dosar aflăm (ca și de la el) că soția lui Chetrușcă ar fi decedat din cauza celor două, făcînd un infarct, ca la fața locului să descoperim că murise de cancer, la o lună de la „insultele și lovirile” aplicate de cele două inculpate!

Sase familii nu-și mai găsesc liniștea din cauza proceselor care nu se mai termină, ele, cele șase familii trăind în relații de foarte bună vecinătate, cu excepția lui Chetrușcă. Își pun de multă vreme două întrebări de bun simț pe care le transmitem și noi, intacte: 1. Dacă jumătate din procesele intentate de Chetrușcă au drept acțiune insulte și lovire, de ce el, Chetrușcă, este singurul din această comunitate împotriva căruia se îndreaptă insultele? Nu cumva este la mijloc o provocare? (Și, ei știu prea bine că este chiar mai mult decît atît!). Și, dacă da, ce se poate face cu un asemenea om care provoacă în permanență pe alții? 2. Faptul că a scos din acțiunile întreprinse pe mai toți martorii posibili ai faptelor, din cauza acelor relații de dușmănie cîștigăte de el prin procesele intentate vecinilor, nu înseamnă o mașinațiune a acestuia pentru a-l scoate din calitatea lor de martori pe ei, vecinii, care vîd și aud totul?

GEORGETA ȘTEFANESCU ■

P.S. Aflăm în ultimul moment că el, Chetrușcă, intentase încă din timpul anchetei noastre, o altă acțiune penală lui Găleşanu și Buștean dar că a încetat acest proces penal prin retragerea plîngerii de către el pe 9.XI.a. Așadar, primele semne bune.

„Unirea nu a fost efectul unei întâmplări, rodul unei simple conjuncturi favorabile sau al înțelegerilor survenite la masa tratativelor, ci rezultatul luptei hotărâte a celor mai largi mase ale poporului, un act de profundă dreptate națională”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Pe-al nostru steag e scris

UNIURE

Cit flamura roș-galben-albastră
Ne este prag și steag și ideal
Veniți Români, veniți la Mecca noastră,
Veniți la Alba Iulia-n Ardeal.

Fii ai aceleasi istorii

La începutul secolului al XIX-lea — care avea să devină secolul Unirii principatelor și al Independenței de stat — românii și-au făcut intrarea în istoria timpului prin două cuprinzătoare revoluții: una de ordin cultural, prin citoria de la Sf. Sava a lui Gheorghe Lazăr, prin care s-au deschis portile învățămîntului superior în limba română, și una de natură politică, sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, prin care s-a început lupta pentru libertate socială, națională, a poporului român. Amîndouă au declanșat un adînc răsunset patriotic, ele avînd să pregătească poporul român pentru marile evenimente istorice ce aveau să urmeze. Prin revoluția lui Gheorghe Lazăr s-a ridicat o strălucită pleiadă de dascăli și învățați care aveau să fecundeze adînc demersurile culturale, științifice și literare ale tuturor românilor, iar prin revoluția Marelui Pandur s-a creat

(Continuare în pag. 15)

VASILE NETEA

Carpații, leagănul etnogenezei noastre

De la iluștri învățați ai antichității la mari personalități contemporane, de la antice cărți de căpătîi la mari enciclopedii de circulație universală de azi, pămîntul românesc — unitatea și unitatea lui, bogăția și frumoasa sa alcătuire — a cunoscut aprecieri superlative, meritate cu prisosință, desigur. În evul mediu, un autor prea puțin citat din păcate, diplomatul sas GEORG VON REICHERSTORFFER (în *Chorographia Transylvaniae...*, 1550), ne va lăsa aprecieri dintre cele mai frumoase asupra tuturor celor trei țări române. „Mîndră și bogată regiune — va scrie el despre Transilvania — și să nu bănuiescă cineva că în toată Europa mai este o provincie egală prin bogăție și frumusețe cu această provincie”. Despărțită de Transilvania „printr-un șir de munți, acoperiți de dese și frumoase păduri” se află „Valachia, țară deschisă și

(Continuare în pag. 18)

SILVIU NEGUȚ

Uniți în cuget, uniți în simțire

Statul românesc ce nu se putuse înfăptui la 1600 decît pentru un prea scurt și tragic răstimp, era acum, în 1918, o realitate politică majoră răspunzînd unui destin istoric multimilenar, întemeiat pe o unitate etnică, de limbă și de cultură, fără egal în Europa. Conștiința latină a celor numiți „valahi” de toți vecinii timpurii de limbă slavă și a celor veniți mai tîrziu calchiînd idiomurile slave (maghiarul „olah”), a fost forța primordială a permanenței, continuității și unității a celor ce rămăseseră să vorbească latinește la nord de Dunăre. În acea limbă latinească românii își numeau „casa”, „cămășă”, „secera”, „oala”. În fraze ce puteau și pot fi înțelese și azi de toți neolatini din lume: „casa noastră este albă” sau „oala făcută de tine este neagră” sau atîtea altele din limba cea de toate zilele a țărănilor și orășenilor de la Carpați, Dunăre și Marea Neagră. în a-

(Continuare în pag. 18—19)

PAUL PETRESCU

O permanentă: limba română

Faptul că limba română este unitară e binecunoscut. Abia dacă mai e nevoie să-l evocăm. Toată lumea-l știe încă de pe cînd învătă la școală. Mai mult, toată lumea știe că, începînd din secolul al XVII-lea, oamenii de cultură de la noi observaseră că deosebiriile cîte existau pe atunci între graiuri nu afectau această unitate. Nu e deci cazul să reluăm mărturiile lor și nici măcar pe cele mai importante. Mult mai important e altceva, și anume împrejurarea că unitatea limbii reflecta același mod de înțelegere spirituală a vieții. O serie de elemente comune esențiale din tradițiile foarte vechi ale poporului, cuprinse în folclor, în obiceiuri, în credințe, multe chiar în detalii cotidiene, deși acestea sînt, cum se știe, mai schimbătoare, se vehiculau prin viu grai drept ceva de la sine înțeles. Prin urmare, chiar dacă erau deosebiri de pronunțare ori de cuvinte, ele nu aveau importanță,

(Continuare în pag. 19)

ION COTEAU

„Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, cari întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră. Pentru dînsa Mircea cel Bătrîn și Ștefan cel Mare se luptară toată viața lor îndelungată și traseră asupra-le năvălirea îngrozitoare a turcilor, pentru dînsa Mihai cel Viteaz cade ucis în cîmpul Turda, pentru dînsa Șerban Cantacuzino bea otravă, pentru dînsa Horia moarte cumplită pe roată suferă”.

NICOLAE BĂLCESCU

Marcanta personalitate a lui Ștefan Moldovan nu a făcut obiectul unor studii aprofundate, puțini exegeți ocupîndu-se cu precădere de perioada sa ardeleană deși meritoria sa activitate pentru emanciparea neamului românesc l-ar fi îndreptățit la o atare reconsiderare. Lipsa materialului documentar și-a spus cuvîntul și-n cazul lui. Noile cercetări de arhivă reușesc să contureze profilul acestui cărturar pașoptist stabilit în Banat.

Născut la 5 august 1813 în Ciucudiul de Cimpie își face studiile la Cluj și Blaj avînd iluștri colegi, profesori, colegi-profesori. Contemporanii apropiați lui care i-au însoțit primele căutări se numesc: Iacob Mureșianu, Andrei Mureșianu, Avram Iancu, George Barițiu, Timotei Cipariu, Simion Bărnuțiu, viitori corespondenți de-o viață. În timp ce prietenul său Barițiu era profesor de fizică la liceul din Blaj, din anul 1836 funcționează și el ca profesor de matematică, în răstimpul pătrunderii ideilor liberale europene în sinul învățămîntului românesc. După doi ani la catedră se retrage spre studii la parohia Ghirișul Arieșului (Cimpia Turzii) unde pe lângă activitatea pastorală, respirînd suflul ideilor blăjene, la îndemnul lui Barițiu și Cipariu, este preocupat de aflarea izvoarelor istorice ce atestă continuitatea elementului românesc pe aceste meleaguri. Preocupare ce determină deplasarea sa la moșia lui Jozsef Kemény (1795—1855), de la Grind, unde i se îngăduie copierea multor documente valoroase din colecția acestuia ceea ce va duce la „nasterea” „diplomatarului” său (B.A.R., fil. Cluj. ms. lat., nr. 229).

Numirea sa în Mediaș (26 aprilie 1847) deschide o pagină nouă în viața atît de zburcumată a cărturarului. Se atașează principiilor revoluției de la 1848—1849 din Transilvania. Doleanțele comunității românești le concretizează în: reprezentarea românilor în dietă și magistrat; împărțirea lor proporțională din veniturile de obște; petiții către împărat pentru îmbunătățirea stării românilor. Participă la adunarea din 3/15 mai 1848 de pe Cimpia Libertății de la Blaj, fără a avea un rol deosebit, depune și el jurămîntul național. În toamna anului 1848 este numit viceprefect al Prefec-

turii Mediașului și Sighișoarei de către Comitetul Național iar peste două săptămîni (17 noiembrie 1848) este numit, alături de Stephan Ludwig Roth și Deesfalvi Palaki János, comisar al comitatului Cetatea de Baltă. Colaborarea fructuoasă dintre Roth și Moldovan (detalii la M. Kroner, Stephan Ludwig Roth und Ștefan Moldovan — ihr wirken in der revolution von 1848/49, im Kokelgebiet, in Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, Wien, nr. 2/1979, p. 196—211) se vedește prin semnarea împreună a „Apelului” din 26 noiembrie 1848 pentru reinstaurarea disciplinei. Conceptual, Ștefan Moldovan din toamna lui 1848, trece pe poziții diametral opuse, în tabăra lui Simion Bărnuțiu, pentru o

romane și un intelectual din cei mai de seamă între românii din Transilvania”. Meritele sale pe tărîmul dezvoltării învățămîntului românesc sînt substanțiale. După mai multe memorii reușite să deschidă o prepaandie în Hațeg (39 Ianuarie 1854) pentru crearea unei pături de dascăli bine pregătiți școlilor comunale inițiate tot de el, profesor fiind numit un alt pașoptist, viitorul istoric Benjamin P. Densușianu. Tot în acest rîstimp este într-o strînsă corespondență cu Timotei Cipariu pentru procurarea cărților școlare necesare colectîndu-i cărțile vechi românești existente în Țara Hațegului.

Dar perioada de sinteză a activității sale cărturarești-naționale se petrece în Ba-

rom., 973, f. 109 v), după care adunarea purcede la alegerea noii congregații comitatense, alcătuite din 450 de membri din care 322 români. Oricum, o izbîndă. În urma alegerilor, Ștefan Moldovan într-o importantă cuvîntare cere — în adreziunea tuturor românilor — declararea limbii române ca limbă oficială a comitatului. În zadar. Atitudine similară adoptă Moldovan cu ocazia apariției legii lui Trefort (1879). Ulterior, mișcarea memorandistă îl aduce din nou în prim plan. Se opune, de această dată, trimiterii unei circulare pentru liniștirea „agitațiilor” prilejuite de procesul memorandistilor de la Cluj (7—25 mai 1894), așa cum ar fi dorit guvernul. Înțelegînd situația demografică a Banatului preconiza încă în anii imediat următori anexării la Ungaria, așa cum deslușim din unele scrisori trimise lui Barițiu (B.A.R. ms. rom., 999, f. 270) o luptă comună a naționalităților subjugate din imperiu pentru egalitate și libertate națională. În Banat găsește timp pentru continuarea și definitivarea unor lucrări istorice și memorialistice. Din cele cunoscute amintim doar cîteva: *Brevis memoria...* (1858), *Descrierea Lugojului...* (1862), amintirile despre Avram Iancu, memoriile anilor 1848—1849... Colaborează la revistele românești ale vremii: *Gazeta Transilvaniei*, *Foiaș pentru minte...*, *Transilvania*, *Sionul Românesc* (Viena). Legăturile sale cu Țara sînt evidente; este abonat și difuzează *Magazin istoric pentru Dacia*, *Revista Carpaților*, interesîndu-l și *Psaltirea* lui Dosoftei, lucrările lui *Antim Ivireanu*, apoi lucrările Academiei Române, Biblioteca sa, de aproape 1500 de volume, o donează (1898) Lugojului iar manuscrisele și corespondența sa, după moarte rămîn istoricului *Ioan Boroș*. După moartea acestuia (1936) au rămas în aceeași bibliotecă încă cîteva ani ca după război să se risipească, pierzîndu-li-se la multe urma.

Meritele incontestabile ale lui Ștefan Moldovan pentru emanciparea românilor ardeleni și bănățeni, inscriu o figură marcantă în Pantheonul cărturarilor militanți ai secolului al XIX-lea și precursorilor Marii Uniri.

GHEORGHE NAGHI

Precursori ai Unirii

Ștefan Moldovan, pașoptistul

Transilvania cu o administrație democratică. Venirea trupelor generalului Bem determină refugiu lui Ștefan Moldovan în Muntenia (la Pitești). Dacă Roth i-ar fi urmat sfatul și nu s-ar fi întors la Moșna, ar fi fost evitată consecința tragică, din 11 mai 1849, soldată cu împușcarea omului de cultură sas. Ștefan Moldovan se reîntoarce din Muntenia în august 1849. Gospodăria și-o găsește devastată. Distrugerilor materiale li se asociază cele spirituale prin moartea soției, rămînîndu-i în grijă cei 5 copii mici.

Greutățile nu-l deprimă ci, venînd în Hațeg (25 august/6 septembrie 1852), parte a țării atît de bogată în vestigiile seculare, desfășoară o fructuoasă activitate, descifrînd 38 de inscripții descoperite de el. Caracterizarea pe care i-o face C. Daicovicu este elocventă: „un cercetător plin de merite al antichităților

nat, la Lugoj, unde își petrece tot restul vieții (moare la 4 noiembrie 1900). Continuă o intensă activitate politică. Anexarea Banatului la Ungaria (27 decembrie 1860) și începutul „erei” liberale îl situează pe Ștefan Moldovan între fruntașii mișcării naționale. Noul comite suprem al Carașului, *Emanuil Gojdu*, cere la conferința intelectualilor din comitat, ținută la Lugoj (21 ianuarie 1861) acceptarea legilor guvernului maghiar de la 1848. Orientarea lui Gojdu nu a întrunit adeziunea fruntașilor români expuse în cuvîntările lui *Alexandru Dobra*, *Ștefan Moldovan*, *Mihail Nagy* și *Traian Miescu* (Arhivele St. Timișoara, fond prefectura jud. Severin, u.p. 2/1861 f. 16). Abia la următoarea ședință, din 19 februarie 1861, Gojdu își rostește cuvîntarea-program cu tendința vădită de a împăca interesele celor ce l-au numit cu doleanțele românilor (B.A.R., ms.

Memorandistul Rubin Patiția

Istoriografia noastră referitoare la problemele Transilvaniei în epoca dualismului consemnează numele lui *Rubin Patiția* în primul rînd în legătură cu mișcarea memorandistă. Un merit deosebit al lui este acela de a fi lăsat ample însemnări despre evenimentele trăite sau la care a luat parte activă, despre oamenii cunoscuți sau cu care a colaborat în diverse împrejurări. Cele peste 500 de pagini manuscrise cu caracter autobiografic aflate în colecțiile Muzeului de istorie Alba Iulia, constituie un prețios material documentar, o sursă nemijlocită de cunoaștere istorică, ce ne prilejuiește un contact mai intim cu realitățile societății românești din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primii ani ai secolului al XX-lea.

S-a născut la Cîmpeni, în 2/21 august 1841, dintr-o familie fruntașă locală.

Pentru conturarea personalității viitorului luptător politic, evenimentele revoluționare de la 1848—1849, cu epicentrul în Cîmpeni și Abrud, au avut o importanță covârșitoare, impresionîndu-l complexor pe copilul, pe atunci în vîrstă de 7—8 ani, lăsîndu-i amintiri de neșters, pe care le va evoca cu emoție și prefîrîntă pasionată mai tirziu în însemnările

sale. În primăvara anului 1848, în preajma adunării de la Blaj, l-a văzut pentru prima dată pe cel care va deveni „Craul munților” — Avram Iancu, venit în casa părintească pentru a discuta cu tatăl său, momentul rămînîndu-i întipărit pentru totdeauna în memorie.

Și-a putut începe învățătura abia după terminarea revoluției, în primi ani absolutismului. După dobîndirea diplomei de bacalaureat, în toamna anului 1862, s-a înscris la Academia de drept din Sibiu, pregătindu-se pentru cariera juridică. Orientarea sa spre studiul dreptului nu este întâmplătoare în condițiile concrete din Transilvania de la începutul celui de al 7-lea deceniu al secolului trecut. Perspectivele participării națiunii române la viața politică a țării, care se conturau odată cu inaugurarea sistemului federalist în monarhia habsburgică, reclamau existența unor cadre de juristi români cu o înaltă calificare, capabili să susțină și să lărgească drepturile poporului lor (Numai la Academia de drept din Sibiu numărul studenților români depășește cifra de 50 în această perioadă).

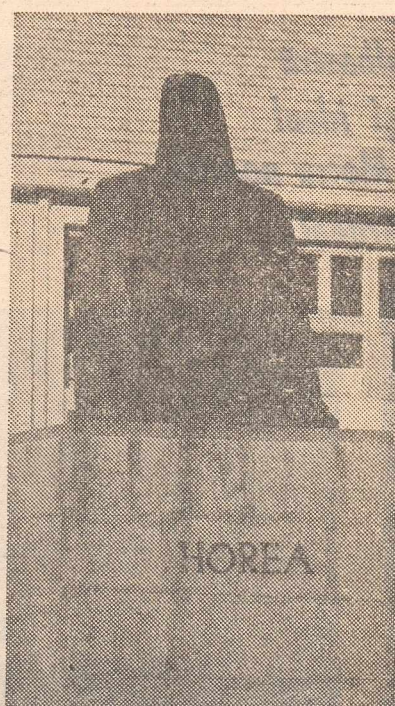
În vara anului 1866 absolvă, cu calificativul „exceptional”, cursurile Academiei din Sibiu, fapt menționat și apreciat foarte laudativ în paginile ziarului „Telegraful Român”. Astfel că, în toamna aceluiași an, asemenea eroului său preferat Avram Iancu, cu două decenii în urmă, a intrat pentru un an ca practicant la Tabla regească din Tîrgu Mureș, fără nici o remunerație. În august 1867 a reușit să ocupe un post de vicenotar la Seceria orfanală din Abrud, constituînd debutul său în cariera juridică propriu-zisă. Atașamentul său cald față de masele

populare asuprite nu a rămas fără ecou la autorități, în ochii cărora devenea un personaj din ce în ce mai incomod. În consecință, cu toate că în anul 1871 fusese promovată asesor suplimentar la Tribunalul din Abrud, la sfîrșitul aceluiași an, cu ocazia reorganizării tribunalelor din Ungaria, nu a mai primit „aplicarea”, fiind nevoit să lucreze în cancelaria unui avocat particular pentru a-și câștiga existența. Repetatele cereri de a fi numit judecător la tribunalul din Abrud sau Alba Iulia adresate organelor judecătorești comitense, Tablei regiștii de la Tg. Mureș, sau chiar ministrului de justiție nu au fost luate în considerare, în ciuda excelentei sale pregătiri profesionale, autoritățile situîndu-se pe linia politicii lor discriminatorii. Autorități care au socotit să-l îndepărteze din zona mereu incandescentă a Munților Apuseni, mai ales că, după afirmațiile sale, a fost denunțat că este un „agitator” care, în calitate de judecător, ar putea pune în pericol liniștea în această zonă. Nevoit să părăsească Abrudul, s-a stabilit, în toamna anului 1872, la Alba Iulia, unde a dobîndit un post de consilier (senator) la magistratura orașului, oraș unde a rămas pînă la sfîrșitul vieții, afirmîndu-se pas cu pas în decursul anilor ca un conducător tot mai respectat al românilor din localitate și împrejurimi, în lupta lor pentru drepturi sociale și naționale, progres cultural. Este substituit însă și din postul de consilier orășenesc și-și deschide cancelaria proprie de avocat, calitatea în care dovedește interes mai ales față de cauza țărănimii, supusă unui nemilos proces de deposedare, cu deosebire prin metoda comasării terenuri-

rilor agricole. Alături de avocatul Matei Nicola, fost tribun în anii 1848—1849, este ales ca delegat al locuitorilor din Alba Iulia la importanta Conferință de la Sibiu din 12—14 mai 1881 în cadrul căreia a fost desemnat în Comisia de 30 pentru stabilirea programului național, ce va constitui pentru multă vreme „baza luptei pentru emanciparea poporului român”. A fost un adept fervent al înaintării unui memoriu politic împăratului de la Viena, pe linia hotărîrii adoptate la Conferința națională din mai 1887, convins că, în condițiile în care elementul românesc a ajuns chiar „paria politică în patria sa”, înaintarea „Memorandului” nu mai trebuia aminată cu nici un chip. Și, într-adevăr, în ziua de 28 mai 1892 era prezent la Viena în fruntea delegaților din comitatul Alba de Jos. Decepția suferită, alături de ceilalți membri ai comitetului partidului și împreună cu cei aproape 300 de români sosiți în capitala imperiului, ca urmare a atitudinii pline de ingratitude a monarhului, se reflectă din plin în însemnările sale referitoare la anii „Memorandului”. Inculpat în procesul ce a avut loc a fost condamnat la închisoare timp de 14 luni, detenție ispășită la închisoarea din Vaș. După eliberare a continuat să fie același viguros apărător al drepturilor poporului, pledînd ca apărător în mai multe dintre numeroasele procese intentate de autorități în această perioadă unor români din jurul Albei învinuiri de „agitație”. N-a avut fericeala de a fi părtaș la strălucita finalitate a luptei căreia i-a închinat toată viața sa. Se stinge la 13 iunie 1918.

NICOLAE JOSAN

Fii ai aceleiași istorii

(Urmare din pag. 13)

o conștiință politică națională, care urma să-și producă roadele în anii viitori prin ridicarea baricadelor de la 1848 și a luptei pentru unire și neatințare. Bălcescu însuși avea să afirme că revoluția din 1848 n-a fost decît continuarea firească a revoluției din 1321.

Intre 1821 și 1848 s-au petrecut evenimente fundamentale pentru dezvoltarea și afirmarea gândirii politice și literare românești.

Periodicele și societățile culturale înființate au consacrat numele lui Ion Eliade Rădulescu, Gheorghe Asachi, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negruzzi, Alecu Russo, C. Negri, Ioan Ghica, Nicolae Bălcescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Bolliac, C. A. Rosetti, a fraților Brătianu și fraților Golești, iar în Transilvania numele lui Simion Bărnuțiu, Gheorghe Barițiu, Timotei Cîriariu, Ioan Rusu, Andrei Mureșeanu, Avram Iancu și al altora. Ei aveau să fie conducătorii revoluției de la 1848 și apoi al luptelor politice ce au urmat pînă la proclamarea independenței din 1877.

Moment fundamental: 1848

Revoluția românilor a fost una din cele mai complexe revoluții europene, ea îmbrățișînd nu numai revendicările de ordin național ci și pe cele de ordin social. În toate metropolele românești, atît în Moldova cît și în Muntenia și în Transilvania, s-au ridicat atunci drapelele naționale pe care erau scrise cuvintele de aur ale libertății, egalității și unității naționale, bazate pe identitatea de limbă și civilizație populară. Poetii, istoricii, publicistii și oratorii s-au luat la o adevărată întrecere pentru a exprima în forme cit mai captivante, mai limpezi și mai concludente, simțămintele poporului, dorințele sale, idealurile patriotice pentru care s-au ridicat masele populare de pe întreg teritoriul românesc. Poetul Vasile Alecsandri, fiu al Moldovei, a scris în acele zile de început de primăvară „marsillieza” **Deșteptarea României**, poetul Transilvaniei — Andrei Mureșeanu — a scris imnul revoluționar **Deșteaptă-te române**, iar Nicolae Bălcescu, istoricul strălucit din Muntenia și-a consacrat scrisul celui mai ilustru dintre volvezii români — Mihai Viteazul, care reprezenta simbolul unirii tuturor țărilor românești.

Cea mai fierbinte idee a revoluției, pe lângă desființarea serbiei, a fost unirea tuturor țărilor române.

Prima certitudine,

marea speranță: 1859

Revendicările românilor au avut ecou în întreaga Europă și, susținute și de ceilalți revoluționari din Franța, Italia și alte țări, au devenit o problemă europeană, care n-a mai putut fi aminată. La congresul european de la Paris, din primăvara anului 1856, problema unirii celor două principate românești Moldova și Muntenia s-a pus cu o vie acuitate, hotărîndu-se, cu toată opoziția Turciei și Austriei, ca Principatele române să decidă ele însele de soarta lor. Așa s-a ajuns, în anul 1858, la consultarea Moldovei și a Munteniei care, amîndouă, au hotărît, cu o uriașă însuflețire, să se unească într-un singur stat și să albe un singur domn pentru amîndouă principatele, domnul ales fiind colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Marile puteri menționate, care pînă atunci s-au împotrivit unirii celor două țări românești, au fost astfel silit să recunoască alegerea lui Cuza în ambele principate care, avînd de acum înainte un singur domn, o singură capitală, un

singur guvern și o singură armată, au fost recunoscute apoi ca un stat nou, sub numele de **România**, proclamat la 24 ianuarie 1862. Sub Alexandru Ioan Cuza s-au efectuat cele mai importante reforme economice și politice ale vremii și în primul rînd desființarea serbiei, secularizarea averilor mănăstirești, improprietărea țăranilor și dezvoltarea învățămîntului de toate gradele, în frunte cu universitățile de la Iași și București.

România din 1862 nu era însă România preconizată de revoluționarii din 1848, fiindcă în afara hotarelor ei rămăseseră alte provincii, tot atît de românești ca și cele ce izbutiseră să se unească: **Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, Țara de Sus**, dar care erau ferecate în lanțurile imperiului habsburgic.

Societatea Academică Română:

un act politic premergător Marii Uniri

Din momentul Unirii Principatelor și pînă la Adunarea de la Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918, care a proclamat unirea tuturor românilor, toate marile acte politice și culturale ale poporului român s-au realizat cu participarea și contribuția românilor de pretutindeni, urmărindu-se în mod sistematic afirmarea solidarității și unității naționale.

Cel mai important dintre ele, din acest punct de vedere, a fost actul înființării Societății Academice Române din București (1866), viitoarea Academie Română (1878), printre ai cărei membri au fost aleși chiar de la început 7 cîrturari din Principate, 3 din Transilvania, 2 din Banat, 2 din Maramureș, 2 din Țara de sus, fără a fi uitați nici românii din alte părți.

Principalele realizări științifice ale Academiei Române din București au reflectat limba, cultura, știința, arta și aspirațiile românilor de pretutindeni.

În același spirit, și cu aceleași obiective, s-a desfășurat și activitatea societăților culturale din provinciile ingenucheate.

„Vrem Dacia, așa cum ea fu”

Consecințele acestor simțăminte și atitudini solidare s-au relevat cu prisosință în timpul războiului pentru independență de stat din anii 1877—1878, care n-a fost numai războiul vechii Români, ci totodată — prin voluntarii și donațiile trimise — și războiul Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Maramureșului...

Proclamarea și recunoașterea independenței României au avut o adîncă influență asupra politicii românilor de peste Carpați. Exponenții Transilvaniei, care în 1867 fusese înglobată în imperiul austro-ungar, printr-un **Memorial** destinat străinătății, afirmau, în 1881, că „națiunea română niciodată nu se va împăca cu sistemul dualist austro-ungar, ci va lupta cu perseverență pentru realizarea năzuințelor sale”.

O puternică pledoarie pentru desăvîșirea unității politice aflăm în această perioadă în ziarul **Dacia viitoare**, organul cercului socialistilor români de la Paris, care, la începutul anului 1883, afirma într-un articol că „Unirea (din 1859) e incompletă”, fiindcă trei milioane de români aflați în Transilvania, „care vorbesc aceeași limbă, și au aceleași sentimente ca și noi, au rămas în afara frontierelor României, „Vrem Dacia, declara ziarul socialist, așa cum fu ea, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie română”.

Principiul solidarității naționale devenind astfel un principiu de bază al întregii societăți românești, în anul 1891 s-a întemeiat la București o societate

cultural-politică care și-a făcut din susținerea și promovarea lui o adevărată deviză: **Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor**. Noua societate, printre ai cărei conducători au figurat cele mai reprezentative personalități ale culturii și politicii românești — **V. A. Ureche, A. D. Xenopol, Alexandru Odobescu, Barbu Delavrancea, I. L. Caragiale, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Spiru Haret, Victor Babeș, Nicolae Iorga, Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Nicolae Titulescu** — a desfășurat una dintre cele mai largi activități naționale, organizînd nenumărate manifestații patriotice și publicînd un considerabil număr de cărți și broșuri pentru relevarea unității po-

GEORGE COȘBUC

Cintec

Ti-ai mînat prin veacuri turmele pe plai,
Din stejarul Romei tu mlădiță ruptă,
Și-ți cîntai amarul din caval și nai.
Dar cumplită tu ai fost cînd
te-au dus în luptă
Ștefan și Mihai.

Cînd îți-or pune piedici dușmanii să cazi,
Spada ta să fie și de-acum, române,
Fulger care-aprinde, vînt ce rupe brazi,
Și te-norede-apururi că vei fi și mine
Tare cum ești azi!

Sus ridică fruntea, vrednice popor!
Cîți vorbim o limbă și purtăm un nume,
Toți s-avem o țintă și un singur dor,
— Mîndru să se-nalțe peste toate-n lume
Steagul tricolor!

Revista Transilvania, 1920,
nr. 10

porului român. Un important rol a jucat **Liga culturală în 1894**, cînd s-a judecat la Cluj marea proces al **Memorandului**, asupra căruia insistăm în altă parte a acestei evocări.

La începutul secolului al XX-lea, lupta pentru unitatea națională va dobîndi un ritm din ce în ce mai accelerat. O seamă de istorici și scriitori, în frunte cu Nicolae Iorga, Octavian Goga s.a., au înființat în această perioadă revistele **Semănătorul** (București, 1901) și **Lucașărul** (Budapesta, 1902), care au devenit conducătoare îndrîjite ale luptei pentru unitate. Poezia lui Goga a fost poezia eroică și mobilizatoare a timpului. Revistele **Junimea literară** (1904, Suceava), **Ramuri** (1905, Craiova) și **Viața Românească** (Iași, 1906), susțineau și ele aceeași cauză.

La declansarea primului război mondial (în vara lui 1914), o parte din fruntașii transilvăneni, între care **Vasile Lucaclu și Octavian Goga**, urmați de un important număr de publiciști și scriitori, s-au refugiat la București pentru a protesta de aici împotriva asuoririi Transilvaniei, ai cărei fil fusese mobilizați cu sutele de mii sub steagurile Austro-Ungariei, și pentru a cere intervenția României pentru dezrobirea fraților de peste munți.

1915. Congresul românilor

de peste hotare

La 15 martie 1915 s-a ținut la Ateneul român din București **Congresul românilor de peste hotare**, organizat de profesorul Simion C. Mindrescu, la care au participat mii de transilvăneni, bănățeni, maramureșeni, cerînd cu înfocare trecerea Carpaților.

Activitatea reprezentanților provinciilor oprimate s-a relevat prin contribuția lor la organizarea întrunirilor și mani-

festatiilor publice, inițiate de Liga pentru unitatea culturală — care și-a schimbat acum numele în **Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor** — de **Acțiunea națională**, **Federația unionistă** și de celelalte unități patriotice, și mai ales în domeniul publicistic.

Printre transilvănenii Vasile Lucaclu, Octavian Goga, Simion C. Mindrescu, Onisifor Ghibu, Ion Ursu, cărora li s-au adăugat Avram Imbrone din Banaț și alții precum și prin Ion Grămadă, D. Marmeliuc, I. Gherman au luat cuvîntul alături de Barbu Delavrancea, N. Filipescu, Take Ionescu, N. Iorga, Constantin Mille, Nicolae Titulescu, la toate marile întruniri din anii neutralității. Au rămas memorabile manifestațiile de la București (15 martie, 14 iunie, 9 noiembrie 1915, 5 iunie, 14 august 1916), Iași (15 martie 1915), Ploiești (5 mai, 24 octombrie 1915), Craiova (24 octombrie 1915), Galați (19 aprilie 1915), la care oratorii transilvăneni au făcut rechizitoriul oprimirii din imperiul habsburgic, dînd glas durerilor și așteptărilor de veacuri.

În noaptea de 15/28 august 1916, reînvia epopeea lui Mihai Viteazul, ostașii români treceau Carpații, fiind primii pretutindeni cu o bucurie de nedescris. Drumul unității naționale era astfel larg deschis, cătușele veacurilor căzînd neputincioase în țărîna.

La 1 decembrie 1918, unirea în cetatea de la Alba-Iulia a tuturor românilor avea să fie proclamată în mod oficial.

O nouă etapă începea în istoria românilor: etapa libertății și a unității naționale.

Legat de actul Unirii de la 1.XII.1918 am căutat ca prin executarea acestui tablou pe care vi-l dăruiesc din toată inima, să-mi exprim dragostea față de **AVRAM IANCU**, „Craiu muntilor”, ce și-a dăruit întreaga viață dreptății, libertății și demnității.

Ați vizitat casa memorială precum și mormîntul de la Tebea ale lui Avram Iancu.

Aș dori, dacă timpul vă permite, cînd veți trece prin Aiud, județul Alba, să-mi vizitați modestele mele lucrări de metaloplastie și pirogravură, lucrări executate și considerate de mine ca un respect nemărginit pentru cei care s-au jertit ca românul să fie stăpîn la el acasă!

Meseria mea de bază este maestrul forjor și lucrez la I.M. Aiud.

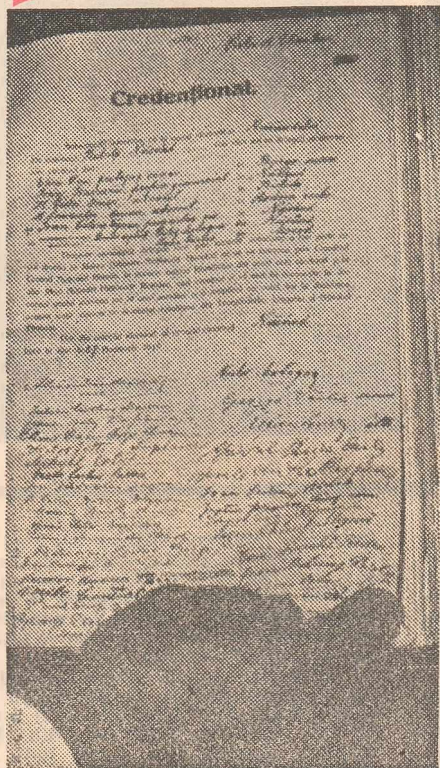
Pirogravura o execut tot la „cald”, precum cu căldură vă dăruiesc acest tablou. Dacă apreciați lucrarea și gestul, mulțumiți-mă la televizor urmat de „Imnul lui Iancu”.

Cu respect,

Stănea Virgil

**Cît flamura roș-galben-albastră
Ne este prag și steag și ideal
Veniți Români, veniți la Mecca noastră,
Veniți la Alba Iulia-n Ardeal.**

Un „credențional“ răsfoit întotdeauna cu credință

Alba Iulia ne cheamă tot timpul!

Pe măsură ce se apropie marea aniversare a celor 65 de ani de la 1 decembrie 1918, întreaga suflare românească este cuprinsă de emoții tot mai puternice. Cu treburi sau ocazional, nu puțini sînt aceia care, aflîndu-se în apropiere, își fac drum în Bălgradul transilvan, atrași de strălucirea nestematelor istorice din cetate.

Intorcîndu-mă de la Tg. Mureș, într-una din zilele acestei blinde toamne, am ales o rută ocolitoare, pentru a mă inclina mai întîi în fața celor 25 înaintași dăltuiți, întru cinstire, în Cimpia Libertății și pentru a mă contopi în istoria vie a măreței Alba Iulia, Apoulon, Apulum, Bălgrad, Alba Iulia — nume predestinate pentru istorie, oraș bimilenar în care, dacă fiecare piatră sau fir de iarbă ar fi animate, ar depune mărturie împotriva falsificatorilor de istorie.

Intru în marea sală a unirii. Răsfoiesc procesul verbal al Marii Adunări Naționale din 1 decembrie 1918. Acest document este plin de incandescență; numai adevăr, dreptate și patriotizm. Cîtă înțelepciune în cuvintele lui Vasile Goldiș: „Nu există putere de a suci logica pînă acolo, ca invadările elementelor străine, dirijate pe aceste teritorii în chip artificial și prin abuzul de putere al statului, cu scopul desființării noastre naționale, să poată clătina dreptul nostru de proprietate asupra acestor teritorii. Așa ceva ar fi sancționarea crimei și ar constitui o pălmuire a civilizațiunii, care principal nu admite substituirea dreptului prin brutalitate...”

În muzeu fiecare planșă, tablou sau inscripție îți înobilează sufletul. Ies după aproape trei ore cu promisiunea de a reveni.

Afară, dangătul clopotului din catedrala reintregirii mă cutremură, îmi sugerează strigătul dezaprobator al mulțimii la groaznică fărădelege a tragerii pe roată și instinctiv îmi arunc ochii pe una din cele patru plăci comemorative din pridvorul marelui catedrale: „...Aici, pe pămîntul stropit de singele martirilor suferinței românești, rupti pe roată pentru dreptate, a răsărit după un secol și jumătate soarele unității naționale“. De 65 de ani acest soare strălucește tot mai intens, mîndru că reprezintă simbolul marii uniri. A strălucit și cînd i s-a impus o nedreaptă eclipsă, destrămind umbra brună, ca pe o negură vremelnică. Este de datoria noastră, a tuturor celor 22 milioane de cetățeni ai acestei frumoase țări, să apărăm acest simbol, de preferință pașnic, prin munca noastră și dragostea de adevăr.

Iar dacă nu putem fi prezenți la sărbătoarea ce se prefigurează, considerîndu-ne fii ai cetății, să-i batem în poartă cînd ne va permite timpul; cetatea este mereu în sărbătoare, iar spiritul are nevoie oricînd de alinare.

MARIAN TEODORESCU ■

Carte vie, Sacra Cetate

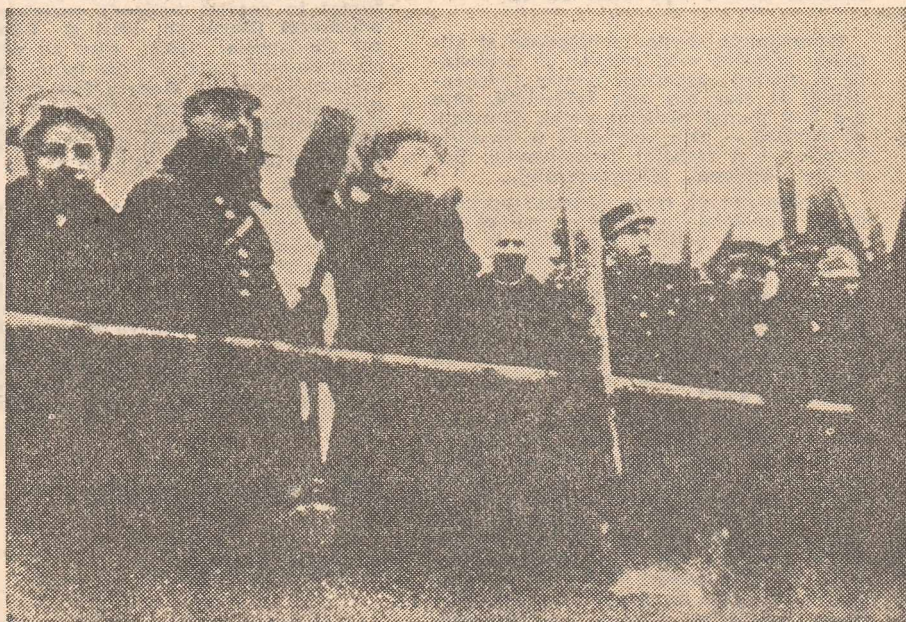
Marea Clipă, după așteptări și jertfe de secole

Garda Națională din Agirbiciu depune jurămintul pe steagul tricolor

Iuliu Hossu citind poporului, de pe Cimpul lui Horia, rezoluția Unirii

De la una din tribunele ad-hoc, fruntașul unionist Aurel Vlad se adresează mulțimii

Grație lui, grație acestui brav ostaș român, întors de pe front, avem, pentru memoria istoriei, toate fotografiile de la marea eveniment al Unirii. Numele lui este Samoilă Mărza

Urale de triumf pentru triumful de la 1 Decembrie 1918. Le auzi, te cuprind din toate colturile și ungherele, nestăvilite, încordate, dezlănțuite în suvoi din suvoii celor 100.000 aflați pe Cimpul lui Horia, câmparind Cetatea. O binemeritată bucurie după așteptarea grea, de ceasuri, în liniștea albă, ninsă cu tuigi calzi din ziua de 1 Decembrie 918 a mulțimii împietrite cu ochii țintii în lumina ferestrelor după ce se hotărâ, în ceasul fără pereche, soarta tuturor.

Cu tumultul acesta în urechi, în suflet, în nervi, în sînge, în creier, în fiecare fibră pătrunzi în Casa de ziare a Unirii, în Muzeu, unde înălțăi columna veacurilor îți stă în față. Columna unui ideal fundamental. Aici ai nevoie de luciditate, de minte trează, de o memorie roaspătă să cuprindă totul cu toate înțelesurile. Muzeul Unirii deschide două secole de luptă cu sînge și jertfe pentru idealul național. Manuscrisul eputatului Supplex Libellus Valavorum (1791), cărțile de căpății ale Țării Românești în ediții rinceps, scrisori autografe (printre ele de puținele lăseate) ale Craiului unților — Avram Iancu, acuarela originală, din epocă, a picturii lui Petcu grație căruia avem reprezentarea Adunării de la Blaj din 48, documente ce atestă că revoluționarii munteni, printre care Nicolae Bălcescu, au poposit în Cetatea de ziare a Apusenilor.

Mișcarea memorandistă dintre anii 1892—1894 își are, de asemenea, documentele originale, prezente la Alba Iulia, Actele oficiale ale Partidului Național Român din Transilvania, ale „strei” culturale sibiene și ale Ligii culturale sint iarăși un capitol arid ca o torță, luminându-ne ca lăsa re adincul înțeles al luetei eroice, luptei seculare a românilor sora se și spre a fi stăpîni între țările lor, într-un stat liber și unitar. Drumurile cronologice spațiale converg spre punctul iminent: Sala propriu zisă a Unirii.

Chiar sala unde cei 1.228 deputați, de reprezentanți ai voinței nănilor din toate provinciile românești au hotărît actul esențial, se volume cu copertile tricolor, ate în piele, adăpostesc Mărturia iodată posibil a fi contestate, ndatele, „credenționalele” date uror celor 1.228 de către miliie de români, țărani, muncitori, electuali, bărbați și femei, tineri virstnici, din Transilvania, Banat, ramureș, Crișana, Țara de Sus, e consfințeau astfel idealul și zul lor, care își trimiteau astfel a-vrere, solia-speranță, solia-lă, solia-certitudine, solia-hotărâ, solia-viață sora Alba Iulia să etluiască Un Drept Istoric.

ai există în fondul Muzeului rii — alcătuitund poate cele mai nionante documente, cu toată, ori, puținătatea lor documente — „ofrandele” celor ce au fost niezul evenimentelor, celor care u trăit. Donațiile veteranilor, ebulian este de mulți ani to și beneficiarii unor acte, uri și manifestări de înalt paism, de elocventă conștiință ci-si istorică din partea unor icipanți sau, pe atunci copii

L donează cu generozitate acte, imente originale, memorii, în-nări, ziare, reviste, broșuri, foafii de epocă, costume purtate ci, contribuind astfel la îmbogăț fondului muzeului și mai ales aincia sa în memoria neamu-Printru ei: dr. Ion Pogon din urești — unul dintre cei mai pa-afi, veritabil colaborator al mu-ii. Nu a donat numai obiecte onale, ci a colecționat la rindu-i eroase altele, cotrobînd prin oria orașelor, bibliotecilor, an-lateilor, cunoscuților și necu-ărilor. Dr. Ovidiu Deleu, tot din urești, fiul lui Victor Deleu, cel fost șeful voluntarilor români ăstia în primul război mondial. dr. Ion Mailat, fost voluntar în i, luitînd pentru cauza româ-ă. Valeriu Pascu, fost membru ărda națională din Orăștie, s Popescu (București), Vasile ău (Lugoj), Gh. Fodoreanu (Napoca), Emil Pop (Tirna-ud, Mureș), Vasile Buțiu (din Solovăstru, jud. Mureș, în re-pensionar în Tg. Mureș). Chiar acestea, muzeul a primit din a sa „o cămeșă și una perece ari, pe care i-am îmbrăcat cu a Unirii Transilvaniei cu pa-namă România, la 1 Decembrie la Alba Iulia. Atunci eram în -lea an al vieții. (...) Nu am tot mul, cu vremurile, peste 60 de a mai pierit din el. Panflica ulori era tesută de mama. (...) ic ca acest costum să fie păsa Sala Unirii“.

colo de ziduri, dincolo de dincolo de inscripuri există tindenți trăire.

CICI IORDACHE-ADAM

Solicitată de un coleg de breaslă pentru un interviu mai larg consacrat anului 1918, sărbătorit azi de întreaga noastră suflare cu emoție și mîndrie ca an al consacării istorice a statului național unitar român, o octogenară de la Arad, participantă directă la evenimentele, membră activă, atunci, a Ligii femeilor române care au militat pentru Unirea cea mare, a declarat senină, cu o candoare tulburătoare că prezența ei, cum ziceam, activă, a fost un act firesc, de român, de patriot, și că așa fiind nu-l consideră de fel ieșit din comun pentru a face obiectul publicității! Octogenara, perfect lucidă și sigură pe ea, s-a arătat, se pare, chiar surprinsă că pentru noi prezența ei la Unire e un act atât de important încît să merite un interviu. Ei i se părea, cum ziceam, că n-a făcut nimic altceva decît au făcut toți românii atunci și nici nu puteau face altceva, era în firea lucrurilor să lupte pentru Unire, era cauza lor vitală și, deci, era o datorie, ca aceea de a trăi cinstit și moral și în iubirea de patrie, datorie firească, datorie omenească, datorie înțeleasă de la sine, ca viața. Sigur, conștiința participării era însoțită, în adincul inimii ei, de o mare mîndrie, dar mîndria era zidită în adincul inimii, nu era, cu nimic, hărăzită reclamei, era o mîndrie a cugetului ei, ca o

impăcare, împăcarea că și-a făcut datoria, că în viața ei, în acea împrejurare, și-a făcut pe deplin datoria față de țară, față de popor, față de istorie.

Ascultînd această poveste de la o nepoată a octogenarei mi-am adus a-

Opinia unui alegător

O lecție de modestie

minte cum sint și țărani mei, cît sint ei de sobri în fața marilor acte ale vieții și ale istoriei. Odată am povestit despre un Țăran care făcuse toate războaiele cite l-au apucat pe el sau cite a apucat el și cum, întrebat grăbit de

cite un fitecine, cu ce s-a ocupat el în trecut răspundea Cu războiul; și ta-tăl lui, Cu războiul și bunicul lui, Cu războiul, însemnînd al doilea război mondial și primul război mondial și războiul neatîrnării, de fapt istoria ultimei sute de ani, cînd ei toți se ocupaseră, de fapt, cu istoria, cu istoria acestui popor și acestei țări pînă cînd poporul român și țara românească au devenit independente și unitare național și libere și stăpîne deplin pe soarta lor.

Erau faptele firești ale vieții și ei știau asta și știau și că viața lor se confunda cu istoria, dar mîndria lor rămînea zăgăzuită în adincul inimii ca o împăcare supremă, împăcarea că și-au făcut datoria cea mai cinstită față de ei, față de țara lor și de poporul lor.

Fie — mi-am spus — ca asemenea lecții de mare modestie și de mare mîndrie a modestiei lucrului bine făcut și cu dragoste făcut și cu devotament făcut, pentru binele țării, să ne însoțească și să ne călăuzească mereu, pe noi toți cei care azi avem marea bucurie de a ni se cere să consolidăm marea unire sărbătorind-o prin faptele noastre pentru mai binele zilei de azi și de miine.

DINU SĂRARU

„La Alba Iulia a fost o bucurie românească fără margini”

Este un privilegiu rar să stai de vorbă cu martorii marelui eveniment de la 1 Decembrie 1918. Ei, făuritorii statului național unitar român au trecut în eternitatea patriei, în istorie deci. Dar mai înțilnești încă bărbați care au îmbrăcat haina marelui eveniment cu semnul tricolor, care în neuitata zi de Decembrie au fost prezenți în cetatea împlinirii visului de aur al românilor: Alba Iulia, unde în ziua aceea bătea clopotul reîntregirii neamului. Unul dintre cei 100.000 de participanți la istorica Adunare de la Alba Iulia trăiește în Săpînța Maramureșului, la casa cu numărul 770. Îl cheamă Pop Gheorghe Chitru, și are vîrsta de 96 de ani. L-am căutat în aceste zile. L-am găsit în grădina casei lucrînd. Ce-i dîmă pină a ajunge la poartă, mai bine zis pină a-l întîlni mi-am făcut un calcul al prudenței pentru vîrsta venerabilă, pentru dialogul pe care trebuia să-l am. Prejudecata mea s-a dovedit inutilă încă din clipa cînd l-am dat binete. Mă aflu în fața unui bătrîn care a purtat cu demnitate istoria pe umeri, el însuși fiind un purtător de istorie, ager pentru anii lui, cu un păr negru ca pana corbului. Nici nu-mi dau răgaz să mă mir ci mai mult admir acest bărbat care vorbește coerent, punînd în evidență cele mai mici amănunte ale vieții lui. E adevărat că trebuie să-i vorbesc mai tare dar nu exagerat. Intrăm în casa înconjurată de porumb împietit, o casă tipic maramureșeană, cu două camere și tindă pe care el, Pop Gheorghe Chitru, a făcut-o la începutul acestui secol. Dar a făcut-o cu temelie să dureze. Ne luăm cu vorba, întrebările mele vizînd participarea lui la Marea Unire.

bătăia și m-am întors în Săpînța. Și m-am apucat de lucru.

— Acum putem vorbi despre zilele acelea dinainte de a pleca la Alba Iulia?

— Cum să nu! Dar n-o fost numai zile, că, după cite știu eu, au fost săptămîni. Dar să-ți spun cum o fost. Am fost chemați într-o bună zi în sat și preotul Simeon Balesa ne-a spus: „Măi, care sînteți mai oameni, mai în putere, haideți să facem ordine în sat”. Așa am făcut garda națională sătească din Săpînța din vreo 20 de oameni la început. Eram cei cu armata făcută. Apoi am fost mai mulți. Tot atunci s-a făcut și Consiliul național românesc sătesc, care-l avea ca președinte pe Simeon Balesa și un suflet de mare patriot pe învățătorul Ion Bîltiu-Dăncuș, care ne-a spus că va trebui să plece din fiecare sat cite-o delegație la Alba Iulia, unde să ne arătăm dorința că vrem să ne unim cu Țara.

— Povestește din cît îți aduci aminte cum a fost drumul pînă acolo?

— Cînd au venit zilele acelea de Alba

Iulia, știu că de aici de la noi am plecat vreo 15 oameni. Au vrut veni mai mulți dar s-a spus că așa este învoiala. Pînă în Baia Mare am mers pe jos, pe la Piatra Săpînții, Pleșca, pe la Izvoare și am coborît pe Valea Neagră în Baia Mare. De aici am plecat cu trenul, un mărțar. Dar am mers! Eu stăteam tot timpul cu un prieten de-al meu Pop Dumitru-Todut cu care tot grăiam una și alta. Trenul era înstruțat cu crengi de brad, toți aveam semnul tricolorului românesc. Era tare multă lume, dar și ordine era.

— Dacă ați ajuns la Alba Iulia ce-ați făcut?

— Dacă am ajuns acolo am mers pe Cimpul lui Horia. Măi, atîta lume n-am văzut de cînd is dar nici după aceea. Au venit oameni din toată țara. Veneau de pe front soldații și ofițerii cu tricolorul, oameni din satele țării. Cîntau și jucau. Atunci a fost o mare bucurie românească, o voie bună fără margini. Am ascultat vorbitorii. Pe Vasile Goldis, Aurel Pop, Ștefan Cicio-Pop. L-am văzut pe Gheorghe Pop de Băsești, era bătrîn și lumea ținea tare mult la el. Cu Vasile Goldis s-a întîmplat să dau de citeva ori miș. Am stat acolo vreo două sau trei zile. Am dormit prin sate, pe la oameni. Eu am stat, într-un sat, la unul care-l cheama Pop, ca pe mine. Ne-am făcut prieteni pe viață.

Vreau să spun că ziua aceea mare și fără asemănare nu o pot uita. După 65 de ani o văd limpede ca lumina zilei. Cînd s-a știut că sîntem una toată România cu Transilvania cu tot citeva ceasuri s-au cîntat cîntece patriotice. Of, că tare era nevoie de tricolor. (Aici Gheorghe Pop Chitru cîntă, recită versuri și plînge. Sint lacrimile unei Eterne Amintiri).

— După ce v-ați întors acasă de la acest mare eveniment din viața poporului român, aici în Săpînța ce trebuia să faceți?

— Pînă la urmă am ajuns acasă. Avoi am fost trimiși pe sate să împărțim afise. Era iarna și am fost prin săzătorii să le spunem oamenilor ce-am văzut cu ochii noștri. Cînd a venit armata română am mers în fața ei să o întîmpinăm. Era omăt cam de-un lat de mină, și am luat-o peste păduri și ne-am întîlnit cu ostașii români la Ferești. Generalul Moșoiu era în frunte. A fost o bucurie mare că ar trebui să stăm mult să le pot povesti pe toate.

Bătrînul Gheorghe Pop Chitru ne-a vorbit despre viața lui dusă în Săpînța. A fost și este, cît îl ajută vîrsta, un bun gospodar. A fost un om harnic toată viața lui. Îmi spune „ii sărac acela care nu lucră”. Dar nu uită istoria, faptele mărețe la care a participat, pentru care inima lui bate.

GHEORGHE PARJA

Generația unionistă revindică aducerea capului lui Mihai Viteazul la București

Infăptuirea Unirii Principatelor Române, Moldova și Muntenia, la 24 ianuarie 1859, și recunoașterea internațională a dublei alegeri, în decembrie 1861, au marcat desigur doar prima etapă a procesului de făurire a statului național unitar român. „Epoca unirii”, în care speranțele românilor s-au îndreptat spre domnitorul Alexandru Ioan Cuza, a constituit — prin componentele vieții politice, culturale și științifice — o etapă de pregătire a transformărilor viitoare, transformări așteptate de românii de pretutindeni, schimbarea statutului politic al țării, cucerirea independenței de stat și desăvârșirea statului național român prin revenirea alături de patria mamă a teritoriilor fostei Dacii aflate sub stăpânirea imperiilor vecine.

Acordându-se importanța cuvenită rolului pe care istoria trebuia să-l aibă în creșterea devotamentului față de patrie, înțelegându-se indisolubila legătură dintre trecut, prezent și viitor, oamenii politici, chemați în acel moment crucial să conducă destinele neamului, au inițiat măsuri menite să contribuie la creșterea convingerilor patriotice, a sentimentului istoric.

Printre acestea, se remarcă preocuparea pentru „aducerea capului marelui domn Mihai Bravu de la Mănăstirea Dealul”. Împrejurările în care problema a fost înscrisă pe ordinea de zi a organelor centrale ale Principatelor Unite ne sînt dezlăuite în filele cuprinse într-unul din miile de dosare aparținând acestei epoci conservate cu grijă la Arhivele Statului din București. Constatăm din cuprinsul lor că Dimitrie Bolintineanu, în 1864 ministru secretar de stat la Departamentul Cultelor și al Instrucțiunii Publice, (poetul căruia îi datorăm „Cea de pe urmă noapte a lui Mihai Viteazul”), printr-un referat adresat principelui Alexandru Ioan Cuza, susținea necesitatea de a se lua măsuri în vederea aducerii la București a capului domnului „cărui i se cuvine tot respectul și toate onorurile de demne de cel mai strălucit erou al României” Mihai Viteazul. Evidențind faptul că aceasta era „una din cele mai frumoase dorințe ale domnitorului înălțat la epoca respectivă pe tronul României”, D. Bolintineanu remarcă totodată solemnitatea deosebită în care trebuia îndeplinită fapta. După opinia sa, trebuia constituită o comisie formată din cei mai bătîrîni generali care împreună cu autoritățile aveau a se îngriji ca mutarea relicevelor să se facă cu „pompe și onoruri cuvenite marilor domni români”. Pentru acoperirea cheltuielilor necesare se solicita deschiderea unui credit extraordinar de 31 000 lei. Este semnificativ faptul că după opinia cunoscutului poet osemintele ce

urmău a fi depuse la Mănăstirea Mihai Vodă trebuiau încredințate „mai cu osebite gardiei ostirii române”.

Din „Jurnalul Consiliului de Miniștri”, o altă piesă originală de mare valoare cuprinsă în dosarul la care ne referim, aflăm despre entuziasmul cu care acest for și-a exprimat adieziunea față de propunerea formulată de D. Bolintineanu. Consemnându-se acordul primilor miniștri în această chestiune în act se sublinia că „astăzi cînd România a realizat o parte din dorințele acestui mare bărbat este timpul, mai mult ca oricînd, a plăti acest tribut de recunoștință ce-i datorăm de atîta timp”. Proiectul de lege, prin care se dădea curs acestor propuneri, pus în dezbaterea corpurilor legitimoare, a fost votat la 27 martie 1864 cu o majoritate zdrobitoare de voturi (59 pentru, 4 contra). Deși, conform cerințelor, legea a fost sancționată și dată publicității, prevederile ei nu s-au realizat. Cu toate că nu se cunosc cauzele care au determinat inițial amînarea apoi renunțarea la acest proiect, apreciem că motivele au fost de natură morală. Este posibil să se fi considerat că infăptuirea unor astfel de măsuri, menite a duce la stimularea sentimentelor naționale, necesită o acțiune mai amolă. Motivarea acestei amînări poate fi căutată chiar în prevederea inserată în Jurnalul Consiliului de Miniștri prin care semnatarii (Mihai Kogălniceanu, Dimitrie Sturdza, D. Bolintineanu și alții) subliniau că „ar fi de o sfințită datorie a se realiza propunerea domnului Bolintineanu”.

Deși relicvele lui Mihai Viteazul n-au fost aduse în urbea spre care, încă de la mijlocul veacului trecut, s-au îndreptat privirile tuturor românilor, generația care a infăptuit unirea din 1859 a înălțat și mai mult figura luminoasă a ilustrului voievod în Pantheonul eroilor nemului. Neîndoiește, dezbaterile care au avut loc cu ocazia emiterii acestei legi ca și creațiile în centrul cărora se afla viteazul de Călugăreni, constituiau o expresie a preluării de către societatea epocii respective a obiectivelor cărora Mihai Viteazul și-a închinat viața. Glorificarea domnului de numele căruia era legată prima unire a țărilor române și cele mai strălucite victorii în lupta pentru apărare, evidențiază de bună seamă hotărîrea generației unioniste de a milita cu hotărîre pentru împlinirea dezideratelor existenței românești — cucerirea independenței de stat și desăvârșirea statului național unitar român, eveniment ce s-a petrecut prin voința și lupta tuturor românilor la 1 decembrie 1918.

MARIA DOGARU

Carpații, leagănul etnogenezei noastre

(Urmare din pag. 13)

Intinsă în lung și lat”. Apoi, impresionat de bogățiile Moldovei, tot el va consemna: „Avută și mănoasă, cu cîmpie pururea inverzitoare: pămîntul dă vin și bucate în abundență fără prea multă cultură”. Oricum, foarte recent, consemnează enciclopedia americană de largă circulație *Lands and Peoples* (volumul 4, 1980, p. 287): „Pămîntul României este circa o treime muntos, o treime ocupat de dealuri și podișuri și o alta de cîmpii”.

Este un adevăr incontestabil că natura a fost mai mult decît generoasă cu pămîntul României, țară al cărei relief variază și armonios, conținînd o multitudine de bogății (de sol și subsol), a avut consecințe deosebit de favorabile asupra populației și ocupațiilor acesteia. Adevăratele coordonate geografice ale spațiului românesc sînt, așa cum știm cu toții, **Carpații, Dunărea și Marea Neagră**, elemente din a căror îmbinare și condiționare rezultă originalitatea și unitatea teritoriului în cadrul căruia s-a constituit și s-a dezvoltat poporul nostru. Unitate și originalitate exprimate prin:

— **proporționalitate**, ce reiese din distribuția relativ uniformă a celor trei mari categorii de unități naturale planare: munții, dealurile și podișurile și, respectiv, cîmpiile.

— **armonia**, rezultată din distribuția spațială a unităților amintite, asemenea unei cetăți cum plastic ne-a lăsat imaginea Nicolae Bălcescu: un platou central (Podișul Transilvaniei), înconjurat de coroana munților Carpați (**corona montium**, de care primul ne vorbește scriitorul antic *Jordanes*), iar acestia, la rîndul lor, încercuți de dealuri (Subcarpații și Dealurile Vestice) care se constituie în „**conforturile cetății**” și se prelungește în culmile largi și înscrise ale podișurilor (Podișul Moldovei, Podișul Getic, Podișul Dobrogei) și suprafețele netede ale cîmpurilor (Cîmpia Română și Cîmpia de Vest); așadar o dispunere concentrică (în „**valuri, cînd mai repezi, cînd mai domoale, către șesul**

mănos”, cum scria Ion Simionescu) și totodată, în amfiteatru a unităților de relief, cu consecințe favorabile de rigoare. O asemenea cetate naturală nu putea fi părăsită de autohtoni în fața năvălirilor, precum documentele istoriei noastre atestă din plin;

— **unitatea de genă**. Deși formate în etape geologice diferite, aceste trepte de relief se integrează într-un tot, se condiționează, fiind unitare din punct de vedere material. În acest proces, precum și în cel de modelare ulterioară a reliefului, un rol important a jucat și rețeaua de riuri, cu obârșile în Carpați („care curg din adinecurile munților”, cum spunea Dimitrie Cantemir), de unde și infățișarea sa radiară. La aceasta și-a adus, firește, aportul Dunărea, „**cel mai important dintre toate fluviile pe care le-am văzut**”, (cum scria Herodot), această „**adevărată diagonală a continentului european**”, cum o definea marele savant Simion Mehedinți prezintă pentru noi nu numai o importanță economică și politică (hotar, cale de comunicație, sursă de produse etc.) ci și una geografică aparte, contribuind, alături de configurația reliefului la crearea unei rețele hidrografice unitare. Toate cursurile de apă de pe teritoriul țării sînt drenate, direct sau indirect, de acest mare fluviu și au trăsături comune.

CARPAȚII ROMĂNEȘTI, coloană vertebrală a spațiului nostru, cunoscut, spre deosebire de alte lanțuri muntoase europene, o mai mare diversitate geografică și sînt mai fragmentați de depresiuni și văi, care înlesnesc circulația și legăturile. Cununa munților a deschis, pe drumuri de ape în principal, porțile de legătură între incinta centrală și ținuturile de dincolo de munte. Aceste porți au însemnat atît trecători, pentru cei de același neam, cît și locuri de apărare, cum s-au și păstrat în toponimie: **Poarta Orientală, Poarta de Fier a Transilvaniei, Poarta Meseșului ș.a.** În plus, aspect foarte important, munții au înlesnit legăturile dintr-o parte în alta a lor nu numai prin trecători și văi, ci chiar și peste culmile largi, atît de caracteristice Carpaților noștri. Este vorba de atît de frumos numitele **plăuri** (similar ca putere de sugesție cu intraductibilul *dar*), în multe cazuri niște suprafețe deosebit de netede

Supplexurile și memorandumul fransilvane (II)

Memorandul de la 1892

Prin Memorandul redactat de Iuliu Coroianu și acceptat de Conferința de la Sibiu din 21—22 ianuarie 1892, se arăta în mod ferm că „după o viață constituțională de 25 de ani, spiritele sînt mai învrăbite ca oricînd...” El exprima nu numai revolta românilor, ci și a celorlalte naționalități din Ungaria, afirmînd că „de la Porțile de fier și pînă la Leitha (riul ce despărțea teritoriul Ungariei de al Austriei), din Marea Adriatică și pînă în culmile Carpaților galitieni, țara e frămîntată de continue agitațiuni și cuprinsă de o adîncă nemulțumire... O politică de stat — se arăta mai departe — care atît în bazele ei cît și în scopul ei final e greșită, nu poate să fie decît dezastruoasă. Atît pentru cei ce stăruie în ea, cît și pentru Patrie și Tron. Diametral opusă trecutului milenar și negînd constituționalismul liberal și adevărat, politica aceasta trebuie neapărat să producă o generală nemulțumire, care poate să fie înlăturată și ascunsă un timp oarecare, dar nu poate să fie înlăturată prin paliative, ci crește pe infundate și devine din zi în zi mai amenințătoare”.

Protestul Memorandului se referea îndeosebi la legea electorală — care în Transilvania avea un sens cu mult mai mare decît în Ungaria, excluzînd de la dreptul de vot pe cea mai mare parte dintre români — la defectuoasa aplicare a legii naționalităților — românii fiind victime a numeroase abuzuri și samavolnicii, — la legea privitoare la organizarea municipiilor, — românii ca și celelalte naționalități fiind excluși de la exercitarea drepturilor de reprezentanță politică, — la legea cu privire la biserica și școala, — la legea de presă, cenzura în Transilvania fiind cu mult mai aspră, — la politica agrară prin care s-a anulat o mare parte din drepturile asigurate prin patentele de impropietărire din anii 1853 și 1854, impunîndu-li-se fostilor iobagi noi obligații, precum și la întregul sistem de guvernare reacționară.

Se știe că împăratul a refuzat să primească delegația condusă de dr. **Ioan Rațiu**, iar guvernul din Budapesta a trimis în fața tribunalului din Cluj pe toți membrii **Comitetului Național**, în frunte cu **Ioan Rațiu, Vasile Lucaciu, Gheorghe Pop de Băsești, Iuliu Coroianu** și ceilalți, acuzîndu-i de „trădare de patrie”. Procesul s-a judecat în zilele de 7—31 mai 1894, acuzații fiind condamnați cu toții la închisoare. Cea mai mare pedeapsă a primit-o pentru cutezanța sa **Vasile Lucaciu** (5 ani închisoare). **Rațiu** a fost condamnat la 2 ani, **Dumitrie Comșa** la 3 ani, **Iuliu Coroianu** la 2 ani și 8 luni. Numai trei dintre ei au primit sancțiuni sub un an de închisoare.

Sentimentele cu care au primit acuzații procesul ce li s-a intentat au fost exprimate cu înaltă autoritate de către conducătorul mișcării, care a afirmat în fața tribunalului: **Existența unui neam nu se discută, ci se afirmă!**

Procesul Memorandului a provocat o vîlvă imensă nu numai în Transilvania și

România, ci totodată și în principalele capitale europene. În România s-au ținut adunări de protest — organizate de „**Liga culturală**” — în toate capitalele de județ care au culminat cu o întrunire uriașă în București (24 aprilie 1894). La această întrunire au luat cuvîntul **V. A. Ureche**, președintele liگی, **M. Săulescu, Barbu Delavrancea, C. Costaforu, N. Filipescu, Vintilă C. A. Rosetti**.

De peste hotare s-au auzit vocile. — prin viu grai și prin scris — ale lui **W. Gladstone**, fost premier al Marii Britanii, **Cazimir Perier**, fost președinte al Republicii Franceze, **Al. Ribot**, fost prim-ministru, **George Clemenceau**, viitor prim-ministru, **Emil Florence**, fost ministru de externe al Franței, precum și ale unor mari savanți și scriitori ca **E. Lavisse**, rectorul Universității din Paris, **Cesare Cantu** de la Roma, **Glosue Carducci**, **Fr. Mistral** și alții alții. Unul din cele mai semnificative mesaje primite de către memorandumisti a fost acela al deputatului italian **Attilio Begey**, fruntas al baroului din Roma. **Salutăm cu simpatie pe frații noștri din Transilvania, salutăm pe condamnații de astăzi de la Cluj cu urarea ca să fie biruitoarii de mine de la Alba Iulia.**

Urarea deputatului italian s-a îndeplinit cu prisosință.

După numai 24 de ani, românii aveau să proclame prin adunarea de la Alba Iulia, ținută la 1 decembrie 1918, independența Transilvaniei și totodată infăptuirea tuturor revendicărilor pe care le ceruseră prin **Supplex libellus valachorum**, prin **Moțiunea de la Blaj** din 1848 și din toate celelalte petițiuni anterioare.

Ceea ce veacuri de-a rîndul s-a refuzat cu atîta înverșunare poporului român — libertatea națională și egalitatea politică — adunarea de la Alba Iulia, prezidată de fostul memorandumist, condamnat în 1894, **Gheorghe Pop de Băsești**, se acorda acum, fără rezerve, tuturor naționalităților din Transilvania.

Hotărîrea de la Alba Iulia a fost ultima din seria de declarații făcute în timp de atîtea secole pentru obținerea independenței Transilvaniei. Prin ea se inaugura drumul libertății, al independenței și al democrației românești.

V. NETEA

pe care mergi ca la șes. Intinsele suprafețe netede de la înălțime explică, de pildă, de ce toponimia Carpaților cuprinde un important număr de termeni ca **Muntele Șes, Neteda, Masa, Podurile, Poiana ș.a.** Tot existența acestor plăuri explică și de ce plafonul așezărilor permanente urcă mai sus de 1200 m. Tocmai pe o asemenea culme, pe **Platforma Luncanilor**, s-au dezvoltat chiar cetățile dacice din Munții Orăștiei — ceea ce spune foarte mult.

Se poate spune, într-o anumită măsură, că lanțul carpatic dă specificul geografic al acestei zone de răsăpintie, geografică europeană și joacă nu numai rolul de factor catalizator pentru climă, ape, soluri, vegetație și faună ci și pe acela de polarizare și continuitate pentru populația autohtonă. Simbolizează chiar leagănul etnogenezei românești. Ceea ce i-a legat pe strămoșii noștri de Carpați n-a fost numai nevoia de a găsi adăpost în fața primejdiei ci și valoarea economică aparte a acestora — ei înșiși oferind condiții prielnice unei locuiri permanente, nu doar temporare (numai în vremuri de restriște), prin posibilitatea practicării păștoritului, meșteșugurilor și chiar a agriculturii. Mai întii **SUBCARPAȚII**, „**conforturile cetății**”, care încing lanțul munților ca un brîu — au dealțul o genăză asemănătoare cu a Carpaților, fiind tot un rezultat al orogenezei alpine — și fac trecerea spre regiunile periferice mai joase. Avînd altitudinii mai scăzute și cu mult mai numeroase depresiuni decît Carpații, cu păduri, pășuni și fînețe ca și munții, dar cu mai întinse terenuri de arătură, plus livezi și podgorii, acestia au cunoscut mai de timpuriu o economie complexă. Apoi podișurile, pe care geograful **Mihai David** le considera cele mai favorabile dezvoltării vieții omenești, prin resursele lor impunînd ocupații variate: **PODIȘUL TRANSILVANIEI, PODIȘUL MOLDOVEI și PODIȘUL DOBROGEI, Cîmpie (CÎMPIA ROMÂNĂ, CÎMPIA DE VEST)** se prezintă sub forma unor cîmpuri de o mare netezime, tăiate de văi largi și avînd o înaltă fertilitate, grație căreia au putut fi metamorfozate în grîinare ale țării. În ciuda tuturor calamităților istoriei, „spațiul carpato-dunărean a oferit populației

autohtone condiții care i-au permis să reziste pe loc și să-i păstreze ființa sa deosebită pe întreg teritoriul locuit azi de români” (*Istoria poporului român*, sub redacția acad. A. Oțetea, 1970, p. 9).

Uniți în cuget, uniți în simțire

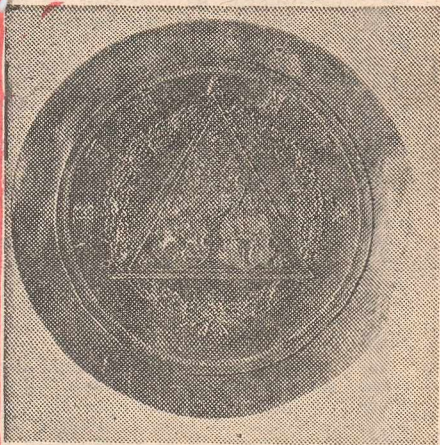
(Urmare din pag. 13)

cest mare spațiu românesc s-a născut și o cultură populară, aceeași în liniile ei fundamentale, pe tot teritoriul locuit de acest străvechi popor al Europei, moștenitor al vetrei de civilizație dacică în forma sa romanțată.

Casa țărănească românească este aceeași în elementele sale de bază în toate regiunile țării, dezvoltarea ei în fiecare din cele trei țări românești medievale urmînd o linie comună de regăsit în toate zonele etnografice. Planul fundamental al locuinței românești este cel compus din două încăperi: „**casă**” și „**țînda**”, aceasta din urmă numită în ținuturile sudice ale țării, „**la foc**”, desemnînd cu acest cuvînt latinesc încăperea în care se face focul, iar încăperea de locuit mînduindu-se cu genericul latin „**casă**”. De aici s-a trecut apoi la planul cu trei încăperi alcătuit din „**casă**”, „**țînda**” și „**cămară**” sau „**celar**”, iar mai tîrziu la cel simetric cu țînda la mijloc și două încăperi plasate de o parte și de alta. Prispă și foisorul au însoțit de cu vreme aceste planuri românești originare, ca spații semideschise în acord cu firea și comportamentul deschis al românului, urmare a sentimentului său de stăpîn în casa, curtea, satul, pămîntul și țara sa, vocabule, toate, de aceeași nobilă origine latină fiindu-i, fiecare pe rînd, și toate laolaltă, „**vatră**”, cu un cuvînt ce vine din arhaicul substrat dacic.

Planurile acestea au îmbrăcat haine diferite la munte, la deal sau pe marile șesuri și la tîrmurile Dunării și ale Marii Negre, agricultorii, păștorii, pescarii, construindu-și locuințele din lemn, din piatră, din pămînt, acoperindu-le cu paie, trestie, sindrîlă, olane, înfățișarea construcțiilor, țărănești românești fiind de aceea de o fermecătoare diversitate întîrînd într-un fel unitatea fundamentală.

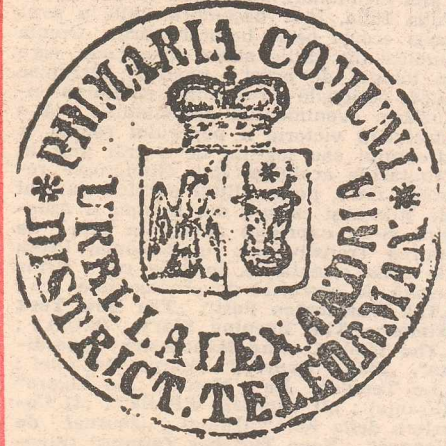
MEDALIA NORMA, cuprinzând stemele Munteniei, Transilvaniei și Moldovei, precum și însemnele tricolorului (1938)

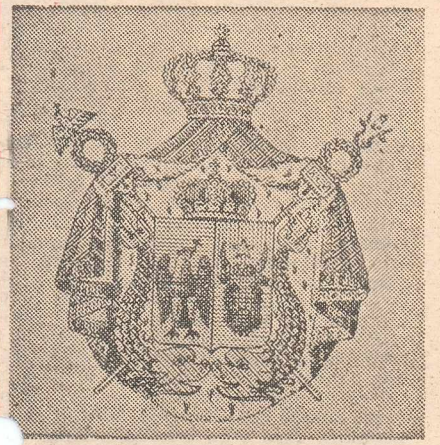
Sigiliul Guvernului Provizoriu de la 1848. Cuprinde însemnele latinătății neamului

Sigiliul Comisiei Centrale de la Focșani, reprezentând Stema unită

Sigiliul primăriei comunei Alexandria, având în cimp Stema unită

Stema Principatelor Unite — Moldova și Muntenia — atestând heraldic noul statut juridic al țării (1859)

Stema unită reprezentată pe aversul primei decorații românești „Medalia Pro virtute militari” (1860)

Varianta a Stemei Principatelor Unite, cuprinzând pe lângă herbul Moldovei și al Munteniei stema familiei Cuza și deviza de esență revoluționară „Toți în unul”

Însemnul Ordinului Unirii proiectat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza (ordin pe care Cuza nu a putut să-l emită, însă, datorită opoziției Porții Otomane care vedea în acest fapt o expresie a tendinței de independență)

Heraldica Unirii

Oprindu-ne succint asupra creațiilor heraldice ce oglindesc, în modul propriu al științei și artei blazonului, de zideratul unității naționale, putem constata pe de o parte multitudinea formelor de exprimare simbolică, pe de alta — larga sferă geografică pe care acestea se extind, practic, în toate regiunile locuite de români, precum și vasta arie de cuprindere cronologică ce acoperă evul de mijloc, epocile moderne și contemporane. Cercetarea acestor prețioase izvoare istorice dezvăluie, deseori mai direct și mai convingător decît o fac celelalte categorii de surse documentare, profunzimea sentimentului național, faptul că lupta pentru unitate, îmbrăcînd o mare varietate de forme, a captat, generație după generație, cele mai diverse pături și clase sociale. Unul dintre cele mai expresive simboluri românești este acvila cruciată — elementul central al stemei Țării Românești — însemn care, așa cum au demonstrat-o revoluționarii pașoptiști, își are

originea în simbolurile legiunilor romane venite în Dacia, prîbind astfel unitatea și continuitatea neîntrerupte a neamului nostru în vatra strămoșească. În cîmpul unor sigilii domnești și de dregătorii identificăm simboluri ce evocă legăturile de rudenie dintre domnii Țării Românești și ai Moldovei cu familia Corvin, amintesc posesiunile pe care Basarabia și Mutaștinii le-au deținut în Transilvania.

Tezaurul nostru heraldic însumează compoziții ce evocă unirea înlăptuită în 1600 de Mihai Viteazul ca și modul în care acest moment crucial al istoriei românilor s-a imprimat în conștiința urmașilor, devenind simbol și imbold în lupta pentru refacerea vechii Dacii. Evocînd mîndria cu care românii și-au afirmat obîrșia și numele ce-i individualiza în ansamblul comunităților etnice din jur, stemele românești, reconstituie tumultuoasa istorie a neamului, evidențiază continua strădanie pentru emancipare socială și națională.

Îmbrăcămintea tradițională a românilor de azi, din zonele etnografice, păstrînd tezaurul moștenit din străbuni, poate fi lesne identificată în imaginile celor două mari monumente ale antichității romane — Columna lui Traian de la Roma și Tropaeum Traiani din Dobrogea. Unitatea acestui costum din Moldova, Transilvania, Maramureș, Crișana, Banat, Oltenia, Muntenia, Dobrogea este evidentă pentru orice cercetător, ea manifestîndu-se atît în identitatea materialelor folosite și, mai ales, a liniilor de croi, cît și în ornamentica și cromatica diferitelor piese de costum. Culoarea albă de fond a portului femeiesc și bărbătesc este caracteristică pentru toate provinciile românești, pentru toți românii. Iar această unitate fundamentală se diversifică în variantele zonale, ca la un mare alai imaginativ al costumului din întreaga românie, pot fi cu ușurință identificate prin elemente specifice de mare originalitate.

Fondul unitar al ceramicii românești — ca să ne mărginim la una din cele mai vechi indeletniciri practicate pe pămîntul românesc — indeletnicirea a cărei istorie poate fi urmărită pe durata a opt milenii, fondul acesta poate fi recunoscut fie în stratul de cultură dacic continuat pînă azi în tehnica, formele și decorul ceramicii negre din Moldova și Transilvania și, în trecut, și din Țara Românească, fie în cel roman prezent în toată ceramica românească rosie, smălțuită sau nesmălțuită, lucrată în cele circa o sută de centre de olari răspîndite în toată țara.

În arhitectura populară, pe țesăturile de interior, pe piesele de îmbrăcăminte, pe unelte și obiectele de lemn sau de metal, pe vasele de pămînt, s-a dezvoltat de-a lungul timpului un decor caracterizat de structura sa geometrică, traducînd o străveche mentalitate exprimată în motive ornamentale de o mare varietate. Geometrismul artei populare românești este și el dovada nu numai a vechimii culturii și civilizației populare, ci și a unității lor pe întreg teritoriul românesc. În formele geometrice sau stilizate ale acestui decor se află înscris un vast repertoriu de motive aparținînd fără îndoială marilor artiști de cultură ale umanității cu

care poporul nostru a intrat în contact în cursul istoriei, dar care a fost reinterpretat formal și pus în acord cu spiritualitatea românească. Motive ca arborele vietii, semnele solare, imaginile antropomorfe, cele ale universului animalier și vegetal, se regăsesc în diferitele ipostaze ale lemnului, lutului, lînii sau cîniei și inului, purtînd amprenta imaginației creatoare a poporului român. Între formele creației plastice și cele ale creației literare sau muzicale, ale culturii populare românești, se pot stabili relații și corespondențe dintre cele mai semnificative, a căror interpretare rămîne încă o sarcină de viitor. Măsura întregă a valorilor artei populare românești este posibilă a fi realizată numai pe baza cercetărilor sistematice din care nu va putea lipsi perspectiva și dimensiunea comparatistă. Originalitatea artei populare românești a fost însă remarcată de multă vreme de personalități proeminente din lumea întreagă din domeniul istoriei artei, așa cum este de pildă Henri Focillon, istoric de artă francez care încă în 1937 scria: „De la limitele occidentale ale Banatului la tîrmul Mării Negre, din masivul Pindului pînă în pădurile Bucovinei, peste tot unde se vorbește limba română, s-a manifestat din toate timpurile o mare artă populară reprezentată de opere rafinate și robuste. Forța acestei arte populare rezidă în străvechiul și permanentul contact cu pămîntul natal și cu muncile aspre care îl fecundază, iar rafinamentul rezidă în calitățile native ale unui popor ales [...] În inima Transilvaniei, în masivul muntos al Bihorului, fortăreața a națiunii române, ea ilustrează cultura unei foarte vechi populații de munteni. În Moldova și Țara Românească arta populară păstrează nota subtilă a unei tonalități mediteraneene, bucuria și măsura acesteia, o fericită ușurință”. Intuiția artistică a marelui savant francez, cunoscător al artelor populare europene, este aproape un program de cercetare al creației noastre populare, unitară în caracterele ei de bază, dar avînd relații complexe cu spațiile istorice înconjurătoare ce-i conferă acea varietate ce colorează atît de viu și particularizant arta populară românească.

Surprîdem printre acestea așa-zisa scenă a săgetării corbului în care se subliniază (heraldic) legăturile dintre voievozii Valahiei, Moldovei și Transilvaniei, deviza VIRTUS ROMANA REDIVIVA, mobilizatoare chemare la lupta pentru înălțarea nației, emblemele prin care se însuflă curaj și dirzenie în lupta pentru împlinirea obiectivului major al unității. Însemnul heraldic exprimă, de asemenea, radicalizarea luptei revoluționare în timpul marii înălțări naționale de la mijlocul veacului trecut, el dovedește adeziunea maselor populare la ideea de unire, entuziasmul general al societății românești față de actul înlăptuit la 24 ianuarie 1859.

În perioada care a urmat, prin cuprinderea în stema țării a celor doi lei „marca Daciei”, prin reunirea stemelor provinciilor istorice românești și evidențierea semnificației deosebite pe care o avea acvila pentru români, simbolul heraldic s-a însumat în ansamblul mijloacelor de luptă pentru înlăptuirea visului secular de unitate.

Soldatul român purtînd sulita și scutul cu literele VRR „Libertatea” diversele

embleme definind obiectivul societăților național-culturale românești, compozițiile atestînd indisolubila lezătură dintre românii de pe tot teritoriul fostei Dacii vorbesc convingător despre ardentă dorință de unire și hotărîrea fermă a neamului de a o înlăptui. Un rol deosebit în acest context l-a avut tricolorul național. Considerat simbol al românilor de pretutîndeni, tricolorul a devenit în acțiunile desfășurate în provinciile istorice românești aflate sub dominație străină principala formă de protest față de încercările de deznaționalizare ca și mijlocul cel mai expresiv de a-și afirma atașamentul față de nația română, speranța și încrederea în biruința cauzei pentru care militau.

Înlăptuirea Adunării naționale de la Alba Iulia din neuitatul 1 decembrie 1918, marea de steaguri tricolore înălțate acolo, cocardele și eșarfele tricolore ce împodobeau tradiționalele costume populare exprima astfel, prin cel mai semnificativ însemn românesc, triumful deplin al principiului mintuitor al Unirii.

MARIA DOGARU ■

O permanență: limba română

(Urmare din pag. 13)

de vreme ce românii din toate părțile se recunoșteau, cu gîndurile și obiceiurile lor populare, în orice formă ar fi avut graiul interlocutorilor din altă regiune locuită de români.

A fost așadar întîi o unitate de sentimente și după aceea una de cuvinte. Dacă vrem însă să avem o imagine realistă asupra vremurilor de altădată, să nu uităm că nici unitatea de limbă, oricît de mare ar fi ea, nici unitatea tradițiilor și culturii populare nu au împiedicat conflictele politice. Evul mediu, avea în el însuși atîtea contradicții, încît, cînd se ascuteau oamenii uitau ce-i apropia și, din cauze foarte diferite, mai de voie, mai de nevoie, puneau sabia între ei. Totuși, istoria românilor cunoaște o explozie, pe care numai împrejurările particulare ale epocii ne oprește s-o numim revoluționară: unirea de scurtă durată, dar cu un sens devenit permanent în cugetul națiunii ca singura rezolvare adevărată a concordanței dintre unitatea de limbă și de cultură spirituală, actul prin care Mihai Viteazul a pus sub sceptrul său Transilvania, Moldova și Muntenia.

M-am referit mai insistenț la unitatea spirituală, nu numai pentru motivul arătat la început, ci și pentru că unitatea de limbă, luată separat, nu explică totul. Sint, cum se știe, popoare și națiuni care vorbesc și scriu aceeași limbă, dar nu formează o unitate de cultură, nici în tradiții, obiceiuri sau credință, nici pe plan politic. Oricine le poate descoperi privind o hartă și gîndindu-se ce limbă se vorbește în diverse state. Sint, cum se știe, și cazuri inverse: state cu două sau mai multe limbi, dar cu o cultură unitară. Fiecare din aceste situații se explică în felul

său, în raport cu evoluția istorică. În raport cu aceeași evoluție, unitatea noastră națională înseamnă concordanța despre care am vorbit mai înainte. Ea reprezintă alt tip de evoluție, care, fără a fi singurul este totuși specific.

Iată de ce cercetînd evoluția ideilor și mai ales lupta pentru modernizarea și unificarea limbii noastre literare, dusă consecvent de oamenii de cultură, să nu uităm că la baza ei era conștiința acelei unități spirituale, ajutată din fericire de limba populară care, în miezul ei, era aceeași în toate părțile locuite de români. Unificarea limbii literare nu privea acel miez, privea uzul savant, necesitatea ca în acțiunea de modernizare să se găsească formula cea mai bună, exprimarea cea mai adecvată. Formula cea mai bună înseamnă „în spiritul limbii”, adică în conformitate cu miezul ei permanent, „cu geniul limbii române”, cum se zicea cîteodată. Formula cea mai adecvată înseamnă formula cea mai potrivită cu spiritul vremii, căci în tot secolul al XIX-lea, de la început pînă la marii clasici ai literaturii, dorința arzătoare a fost o limbă literară unică, dar nu uniformă, ci diversificată, variată și complexă, așa cum împunea mersul general al civilizației umane.

Teama că graiurile populare ar deveni centrifuge nu a existat niciodată. Se vede doar foarte bine că ele aveau tendințe inverse, centripete, și cum limba cultă se dezvoltă în strînsă legătură cu cea populară, nici nu se putea altfel. Nici un grai românesc nu a făcut și nu face excepție. Nici unul nu se rupe de miezul său, ci se apropie de el.

Cititorul va înțelege desigur cît de importantă a fost în procesul unirii politice concordanța factorilor luați aici în considerație și își va face raționamentele sale — indiferent la ce epocă se va gîndi — pornind fie de la unitatea indiscutabilă a limbii naționale, fie de la unitatea de cultură spirituală a poporului, indiferent de ce particularități de grai se găsesc aici și colo. De un lucru el este sigur: Unirea, de la a cărei împlinire serbăm 85 de ani, stă întotdeauna ca o permanență în spiritul românesc.

Glorioasa epopee a luptei poporului român pentru unirea națională a cărei incununare apoteotică se săvârșea la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918, a avut largi ecouri peste hotarele țării. Opinia publică din țările aliate și asociate, care și înainte de acest moment sprijinise lupta națională a românilor, salută cu entuziasm evenimentul, apreciindu-l ca o strălucită victorie a poporului român, a dreptului său legitim de a trăi unit în fruntările aceluiași stat. Numeroase reviste, ziare, personalități politice, oameni de știință și cultură din Europa și America și-au exprimat adevărate fațade de unire Transilvaniei cu România. Presa de toate orientările, inclusiv cea strins legată de cercurile guvernamentale ca: „The Washington Post“, „The New York Times“, „The Evening Star“ (S.U.A.); „The Times“, „The Manchester Guardian“, „Daily Express“ (Marea Britanie); „Le Temps“, „Le Matin“, „Le Figaro“ (Franța); „Il Giornale d'Italia“, „Il Corriere della Sera“ (Italia); „Journal de Genève“, „Neue Zürcher Zeitung“ (Elveția) intr-o suită de articole și reportaje își exprimă simpatia și admirația pentru victoria poporului român. Sub titlul „Un protest român în parlamentul de la Budapesta“, ziarul „Le Temps“ din 27 octombrie arată că la Alba Iulia „s-a făcut un înflăcărat elogiu al principiilor enunțate de președintele Wilson, care stabilesc o deplină egalitate între națiunile mari și mici“. „The Times“ din 4 decembrie 1918 insera lapidar știrea că „La 1 decembrie Adunarea de la Alba Iulia a hotărât unirea Transilvaniei cu România“. În numerele din 17 decembrie 1918, 16 și 25 februarie 1919, gazeta londoneză revine asupra evenimentului cu detalii semnificative: „Cinci reprezentanți din fiecare district electoral au fost invitați, în mod oficial, însumind în total aproximativ 1 200 persoane, dar pe lângă acestea peste 100 000 români au sosit în valuri din toate părțile districtelor Ungariei. În mijlocul unui mare entuziasm românii din Transilvania, Banat și alte districte au votat în unanimitate pentru unire necondiționată cu regatul României“. Sint expuse în continuare prevederile programului național, având un pronunțat caracter burghez-democratic. „În clipa de față, conchide gazeta londoneză, ordinea și liniștea domnesc în toată țara. Bucureștii are o înfățișare sărbătorească, cu clădiri împodobite cu drapele și arcuiri de triumf. Poporul, în mijlocul acestor evenimente, a uitat de întunecata perioadă de sub jugul german“. După o vizită de două luni în România corespondentul special al acestei gazete scria un amplu reportaj cu titlul „Adevărul despre România Mare“: „România se pregătește de o eră nouă, o eră a reformelor sociale și a politicii înțelepte...“.

Ziaristii H.W. Steed și R.W. Seton Watson — primul fiind director al ziarului „The Times“, celălalt al revistei „New Europe“, competenți cunoscători ai realităților politice din centrul și sud-estul Europei, susțin cu căldură cauza românească. „La 1 decembrie 1918, scrie Seton Watson, această memorabilă adunare (de la Alba Iulia — n.n.) a aprobat prin aclamații fără de sfârșit o rezoluție prin care se cerea unirea tuturor românilor într-un singur stat“. Șeful Foreign Office-ului, lordul Curzon, la încheierea conferinței ministrilor de externe și a ambasadurilor ținută la Londra în martie 1920,

justifică pe deplin acțiunea românilor, ea și a altor popoare asuprite de dubla monarhie, de a se uni cu frații lor în state naționale de sine stătătoare: „A fost inevitabil, spunea el, ca elementele fostei Ungarii să se unească cu frații lor din țările învecinate și să formeze state noi, situația anterioară nemaiputând continua, ea fiind „contrară justiției“.

„România are toate drepturile asupra Transilvaniei“

În Franța, amploarea și semnificația evenimentelor de la Alba Iulia sînt surprinse lapidar de oficiosul „Le Temps“, cînd, în memoriul din 11 decembrie 1918, subliniază caracterul plebiscitar al Marii Adunări de la 1 decembrie: „Delegații la această întrunire au fost aleși prin sufragiu universal și reprezentau toate clasele sociale, confesiuni religioase și opinii politice. Adunarea a proclamat în unanimitate unirea Transilvaniei și Banatului cu România. O mulțime de peste o sută de mii de români, veniți din toate colțurile țării, au aclamat proclamarea hotărîrii.“ Gazeta pariziană eviden-

„La Alba Iulia, oraș din Transilvania, se adunau o sută de mii de delegați români, de dincolo de munte care hotărau unirea lor cu țara de drept a neamului lor [...] Poporul român se prindea de miini și, dincolo de cea solemnitate mi se părea că-l văd dansînd dansul său național numit horă, unindu-se într-o roată imensă în jurul Carpaților“. Din marginea meridională a Europei, poetul portughez Xavier de Carvalho făcea și el cunoscută justetea cauzei românești.

„Il Giornale d'Italia“ din 12 decembrie 1918, după ce și informa cititorii despre cele înfăptuite la Alba Iulia, publica, sub titlul „România de mine, interviu acordat de Nicolae Titulescu unul redactor al său: „România trebuie să se transforme într-o democrație sinceră. Aplicarea legii de expropriere a latifundiilor, votată în iunie 1917 și sufragiu universal, deja decretat, vor trebui să fie completate cu un întreg sistem de reforme menite să ajute dezvoltarea deplină a țaranului român...“.

Dincolo de Atlantic, ziaristii americani atenți și la curent cu evenimentele din Europa, receptează prompt reverberațiile marelui eveniment de la Alba Iulia. „The Washington Post“ din 13 aprilie 1919 își exprima încrederea în dezvolta-

Premierul englez David Lloyd George recunoaște: „Prăbușirea imperiului jefitor austro-ungar se realizase în practică, dar „într-un ritm neașteptat de rapid și într-un mod complet ireparabil“.

Istoricul american J.A.S. Grenville: „De fapt aliații și Statele Unite au venit la Paris să confirme statele noi, succesoare ale Imperiului austro-ungar“. Hubert Beuve Mery: „Nu s-a repetat niciodată în suficientă măsură că nu învingătorii au dezmembrat Austro-Ungaria. Această dezmembrare s-a produs sub pornele factorilor interni“. Istoricul american de origine cehoslovacă V. S. Mamatey: „Conferința de pace a fost pusă, în felul acesta, în fața unui fapt împlinit în estul Europei Centrale, pe care nici nu l-a dorit dar nici nu putea să-l modifice“.

La 1 februarie 1919, șeful delegației române, premierul I.I.C. Brătianu expune în fața plenului Conferinței atribuțiile investiturii sale. El cere forumului mondial să recunoască și să consacre în tratate uriașele eforturi militare și materiale făcute de poporul român pentru ducerea războiului, precum și hotărârile istorice proclamate de reprezentanții săi în cursul anului 1918, hotărâri care statuau statul național unitar român. Argumentele invocate — date și fapte istorice, etnico-lingvistice, economico-geografice, statistice — demonstrează celor ce-l ascultă autohtonismul și permanența de viață și cultură a românilor pe întreg cuprinsul țării, unitatea de civilizație materială și spirituală, lupta lor necurmată pentru păstrarea ființei naționale și reunirea într-un singur stat. Cu privire la Transilvania, de pildă, referindu-se la principiul etnico-lingvistic, premierul român arăta că numărul românilor din teritoriile ce se aflaseră sub dominația Austro-Ungariei se ridică la cel puțin 2 900 000, adică 62,5%, iar numărul maghiarilor la circa 700 000, adică 15%, fără secul. După ce relevă suferințele de veacuri îndurate de românii din Transilvania se pune în lumină faptul că elementul hotărîtor în ceea ce privește soarta Transilvaniei au fost masele populare care s-au autodeterminat și au decis unirea cu România.

Argumente similare cu cele ale premierului român erau invocate și de delegațiile celorlalte state făurite sau întregite în 1918. Pe baza lor, Conferința adoptă soluții juste și tratatele internaționale din anii 1919—1920 recunosc statul național unitar român. Un expert de seamă Joseph Rudinsky vede în aceste tratate „o operă pe care o reclamă dreptate istorică, ca o condiție cu totul necesară bunei funcționări a mecanismului păcii“. Victor S. Mamatey dă un răspuns clar celor care nu aveau încredere în viabilitatea noilor state naționale făurite în 1918. „Cea mai bună dovadă a înțelepciunii reglementărilor teritoriale referitoare la centrul și estul Europei este poate faptul că ele s-au dovedit a fi durabile“.

Și așa a fost. Realități mai vechi, ca și realitățile noi din zilele noastre confirmă cu putere justetea făuririi statelor naționale independente și suverane în această parte a Europei.

CONSTANTIN BOTORAN
ION BULEI
ION CALAFETANU

Unirea noastră între hotarele lumii

ția poziția a șase episcopi români ortodocși și uniți din Transilvania „care au lansat un manifest poporului român prin care declară că recunosc C.N.R. ca singura autoritate, punându-i serviciile la dispoziția lui și invitând pe toți credincioșii români să asculte numai la ordinele emanate de la acest Consiliu“. „Le Matin“ din 6 decembrie 1918, consemna: „Comitetul (Consiliul) Național Român din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș a proclamat unirea provinciilor române cu regatul României. Entuziasmul este de nedescris. Oamenii plîng și se îmbrățișează pe străzi. Vechile colonii săsești din Transilvania, care au împărțit de secole suferințele cu românii, participă din toată inima la bucuria lor“.

Reprezentanții diplomației acreditați în România sau în alte capitale europene au transmis, la rîndul lor, guvernelor din țările respective rapoarte în care relevau importanța și semnificația actului unirii din 1918, lăta ce transmitea ministrul plenipotențiar al Franței la Stockholm, Louis Charles-Marie Delendaud, în legătură cu Adunarea de la Alba Iulia: „Această zi istorică s-a desfășurat cu un entuziasm de nedescris și cu o demnitate pe care presa maghiară a fost obligată să le constate. Seara, mulțimea venită din toate colțurile Transilvaniei, s-a îmbrățișat cu calm și fără cel mai mic incident“.

Ministrul Belgiei la București făcea următoarea declarație: „Eliberarea Transilvaniei și unirea ei cu România, au provocat în țara mea, unde domnește un spirit de independență și o mare sete de dreptate, o foarte sinceră bucurie“.

Ecoul Marii Uniri se auzea și dincolo de Pirinei prin glasul scriitorului și diplomatului spaniol Ramon de Bastiera:

rea viitoare a României întregite: „Mînnunata vitalitate și calitățile remarcabile cu care poporul român este dotat, oferă garanția că această națiune își va îndeplini cu credință misiunea sa istorică și internațională, aceea de sentinelă a culturii și civilizației latine în orientul Europei“. Pe toată durata Conferinței de pace de la Paris din 1919—1920, presa americană pledează pentru recunoașterea internațională a unității poporului român, așa cum o făurise poporul în 1918, și la poziție față de încercările marilor puteri aliate de a condiționa această recunoaștere de obținerea unor avantaje economice pe seama României. „Astăzi Conferința nu poate ignora România. Ea se găsește în fața unui fapt împlinit“, scria „The Washington Post“, din 27 august 1919.

„O condiție cu totul necesară bunei funcționări a mecanismului păcii“

Intr-adevăr, în momentul în care Conferința de pace de la Paris își începea dezbaterile, la 18 ianuarie 1919, existența statului național unitar român era deja o realitate de facto. Conferința era chemată să dea acestei realități o investitură de jure, s-o recunoască și s-o consacre pe plan internațional.

Existența de facto a statului național român, ca și a altor state naționale făurite sau întregite pe ruinele monarhiei austro-ungare a trebuit să fie recunoscută de „mai marii“ Conferinței de pace și, în cele din urmă, să țină seama de ea.

Conștiința europeană spune „da“!

În secolele îndepărtate, cărturarii străini care au vorbit despre români au adus în prim plan două elemente: faptul că românii descindeau din locuitorii vechii Dacii și că vorbeau o limbă neolatină. Prestigiul scriitorilor antici continua să fie atât de mare, iar respectul față de antichitate atât de profund, încît cărturarii Renașterii și urmașii lor apropiati nu-și permiteau să schimbe vechea terminologie. De aceea, românii sînt denumiți „dacii“ de către cronicarii bizantini sau scriitorii occidentali. Să adăugăm deindată că ei sînt percepuți în momentele de eroică afirmare a principatelor aflate în luptă pentru păstrarea independenței; or, în acele momente străinii se simt datori să dea amănunte despre poporul acesta care nu se pleacă în fața unor amenințări copleșitoare și prima informație oferită este că el se întinde în trei provincii apărute după ce vechea Dacie a fost divizată. De la începuturi, așadar, românii se prezintă în ochii străinilor ca o unitate cimentată de originea lor, conviețuirea în același stat și limba comună. Este ceea ce înțelegem din Expunerile istorice ale bizantinului Laonic Chalcocondil care vorbește despre români atunci cînd descrie rezistența lui Mircea cel Bătrîn în fața lui Baiazid: Mircea este „domnul dacilor“ despre care aflăm că „este acest neam, dacii, viteaz în ale războiului“ și că trăiește acum în trei provincii, deși, de fapt, „țara lor începînd din Ardeal se întinde pînă la Marea Neagră“. O altă trăsătură definitorie este că „dacii au un grai asemănător cu al italieților“. Laonic revine la românii atunci cînd se ocupă de campaniile lui Vlad Tepeș și cînd narează admirativ curajoasele atacuri ale principelui român. Cu acest prilej, un alt element definitoriu apare în relief: tenacitatea și spiritul de sacrificiu al „dacilor“, după cum deducem din cazul ostașului prins de Mahomet care a refuzat să dea vreo informație despre armatele lui Vlad sau despre tactica acestuia, deși știa că își va pierde viața tîcînd. De unde reflexia sultanului că „nu poate să ia țara unui bărbat care face lucruri așa de mari și mai presus de fire știe să se folosească de domnia și de suptușii lui“. Francesco della Valle, care, în

1532, trece prin Tirgoviște, notează că atunci „cînd vreunul întreabă dacă știe careva să vorbească în limba lor valahă, el spun în felul acesta: știi românește?“ Exact aceeași constatare o face marele umanist Anton Verancies, ajuns viceere al Ungariei în 1569, adăugînd: „Iar dacii azi se numesc Transilvăneni și Munteni, dintre care aceștia ajung la miazăzi pînă la Istru (Dunăre), iar aceia se îndreaptă către apus spre Ungaria și se întind pînă la Tisa“. Nu numai erudiții umaniști, ci

formeze o idee clară de Europa, plămădită nu numai din reminiscențe antice, ci mai ales din realizări pe planul civilizației, unitatea românilor a reieșit și dintr-un alt aspect esențial, anume din comunitatea de obiceiuri și atitudini mentale care, treptat, au vădit un specific, ceea ce Mario Ruffini a numit, în secolul nostru, „o forma mentis românească“. Pînă în acel moment observația obiectivă a celor care au venit în contact direct cu realitățile române a fost hotărîtoare pentru progre-

Viena, noiembrie 1918. Soldați români jură țăării credință pentru întâia oară pe steagul tricolor — drapelul arborat de Consiliul Național Român

și istoricii și geografil afirmă constant că cele trei provincii s-au despărțit atunci cînd țara de origine s-a divizat: este ceea ce spune, desigur cu sovăririle inerente stadiului de cercetare geografică, atât cosmograful lui Sebastian Münster, cit și aceea a lui Enea Silviu Piccolomini, care au fost surse de inspirație pentru multe spirite europene. Pe măsură ce vechi bariere mentale au început să cadă și să se

sul cunoașterii: Conrad Iacob Hildebrandt din Stettin, care a străbătut de mai multe ori pămîntul românesc, prin anii 1656—1658, afirma răspicat despre românii întîlniți într-un sat transilvănean: „Aceștia urmași ai romanilor locuiesc astăzi în Transilvania, Moldova și Țara Românească. Cit privește Moldova și Țara Românească ei le au în stăpînire și puterea lor și în cuprinsul acestora sînt

cirmuți de proprii lor principii sau domni. În Transilvania însă ei n-au nici un privilegiu de clasă“.

Unirea realizată de Mihai Viteazul a impus conștiinței moderne europene o realitate și ecoul ei a fost considerabil. Românii au revenit în centrul atenției în vremea lui Horea și a lui Tudor. Între timp, lucrările românilor au început să circule mai intens în Europa și să introducă date exacte despre poporul român în lumea savanților și a diplomaților; opera lui Dimitrie Cantemir difuzată în rusă, engleză, franceză și germană a avut cel mai larg ecou. Totodată, cercul celor interesați în „afacerile“ Europei s-a lărgit treptat mai ales datorită presei care a cunoscut un mare avînt în secolul 18. Dar determinantă a fost noua stare de spirit care s-a format în multe țări europene la începutul secolului 19, cînd numeroși intelectuali au proclamat necesitatea restrucurării relațiilor dintre state și cetățeni. Această nouă stare de spirit apare cu claritate, de exemplu, la marea democrație care a fost Edgar Quinet: „figura măreață a lui Ștefan cel Bun lipsea istoricilor noștri din secolul 15 care apărea sărăcit și desgollit în cea de a doua jumătate a sa. Într-adevăr, absența acestui personaj dezechilibră istoria. Era ca un gol dintr-un tablou ce nu putea fi explicat. Apăreau la cealaltă extremitate a Europei mișcări ieșite din comun și nu putea fi descoperită nici voința care le provoca, nici brațul care înfăptuia aceste fapte minunate. Eforturile păreau să nu aibă cauză, atîta timp cît rămînea necunoscută inima eroică ce le dădea primul impuls. Aidoma se întimplă cu anume deviații în mișcările corpurilor cerești care intrigă pe observator pînă ce reușește să descopere în spațiu un punct nevăzut care le pune în mișcare. De îndată ce acest punct a fost semnalat, totul reintră în ordine și în legalitate. Nu altfel stau lucrurile cu Ștefan cel Mare“. Spiritul democratic a luptat ca lumea să reintre în legalitate și să iasă din arbitrarul creat de voința împăraților și a diplomației forței. În aceste condiții, acțiunea intensă de propagandă peste notari și revoluționarii români s-a întîlnit cu acțiunea celor care doreau să apară o nouă Europă, a popoarelor, a națiunilor, a justiției și a libertății.

ALEXANDRU DUȚU

flacăra

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note

Ilie Purcaru:

„Reportajul e oratoria timpului modern“

Fotografie de ION PREDOȘANU ■

— Să ne trăiești, dragă coleg Ilie Purcaru! Ai împlinit 50 de ani, din care peste 32 petrecuți în presă. Cum privești înapoi — cu minie, cu mindrie?...
— Încerc să privesc cu seninătate.
— Izbutești?

— Trebuie. Am altă șansă? Încă n-am isprăvit cu tot ce am de făcut și fără un acord senin (n-am zis confortabil) cu amintirile mi-ar fi greu să merg mai departe. Și-apoi, mai este ceva. Intimpăriile pe care le-am trăit de-a lungul acestor ani au fost, prin forța lucrurilor, adică prin natura profesiei, întâmplări care m-au plasat în miezul aprins al vieții politice românești. Dincolo de orice accent personal, ele au datele obiective ale faptelor încorporate în istorie. Cea mai mare parte a existenței mele s-a încorporat deci în altceva, a devenit obiectivă, nu-mi mai aparține. O pot privi cu seninătate, pot vorbi despre ea sine ira et studio, ca și cum fila de viață trăită de mine ar ține de o cronică anonimă din cine știe ce veac.

— Cum era reportajul anilor '50? Cum erau reporterii?

— Reportajul acelor ani era, cel puțin prin coriferii lui, un reportaj grandilocvent, gongoric, verbos, suferind de metaforicită acută, era un reportaj al „vieții în roz”, stil Geo Bogza, al vieții privity de sus, de la înălțimea trapezului la care reporterul-corifeu executa savante figuri și tumbe, unele reușite în sine, dar fără nici o contingentă cu viața cea vie de dedesubt. Adică într-un fel era reportajul, într-altul viața. Cit rău a făcut un astfel de reportaj nu atât cititorului, care de regulă îl refuza, cit profesiei ca atare, nu mai este nevoie să-ți spun.

— Ba ar fi nevoie, fiindcă n-am cunoscut perioada respectivă decât din auzite sau din cărți. Dar dumneata ai scris astfel de reportaje?

— Desigur.

— De ce?

— E ca și cum l-ai întreba pe un actor:

stimabile, de ce ți-ai asumat atâtea roluri proaste? Iți va răspunde: pentru că rolurile bune primesc doar din când în când, iar chiria trebuie s-o plătească lunar. Lăsând la o parte gluma (care nu-i chiar o glumă), dă-mi voie să-ți atrag atenția că articolul de ziar, oricând și oriunde pe lume, a fost, este, va fi o întreprindere în serviciu comandat. Nu se pot scrie reportaje decât spre a fi publicate (publicate de cel care le comandă), deci nu se pot concepe, ideal vorbind, reportaje de ser-tar. Alea se numesc altfel, nu reportaje. Ca să închei, în epoca la care te referi, eu însumi, nu de puține ori, credeam că fac bine scriind reportajul pe care-l scriam.

— Nu mi-ai vorbit despre reporterii epocii. Reportajul românesc n-a avut nici o împrejurare deosebită în acei ani?

— Ba da! Anii aceia n-au fost lipsiți, în acest sens, de evenimente. La un timp după intrarea mea în presă a apărut, în jurul „Scintei tineretului”, un val de mari reporteri, de oameni care credeau în reportaj și în rațiunea de a fi a acestuia. Numele lor trebuie pomenite aici pentru că ele se leagă de o etapă importantă a reportajului românesc și chiar a prozei postbelice. Este vorba de Nicolae Tic, Eugen Mandric, Radu Cosășu, Ion Bălesu, Teodor Mazilu, este vorba și de Fănuș Neagu, trecut meteoric prin coloanele ziarului de tineret. Ei au vrut să facă din reportaj o specie respectată și un program. Cred că în mare măsură au și reușit. Din acest eșalon reportericesc a fost lansată și teoria „adevărului integral”, ca o necesitate vitală a reportajului, ca o ripostă la proza reportericescă roză și la succedanele acesteia. Teoria „reportajului integral” nu privea, cum ți-am spus, numai reportajul, ci și proza. Nu întimplător, echipa de care-ți vorbesc a și dat prozei românești citeva dintre personalitățile ei cele mai active. Și dacă tot ne referim la acei ani, să nu uităm că prin '56—'58 Eugen Barbu se

afirma tumultuos prin reportaje de excepție, care sfidau canoanele repede îmbătrinite în materie. Deci, pe lângă reporterul-corifeu, erau oameni de real talent și de reală conștiință, care în epocă au făcut cu succes reportaj. Sigur, producțiile unora dintre cei de atunci, citite, azi, pot părea naive, altele doar unilaterale-oneste, parțial-probe, periferic-exacte, dar să știi că deseori era greu să strecoți în pagina de ziar chiar și un adevăr trunchiat.

— Nu înțeleg. Cum adică, venea redactorul-șef și ordona: să scrii doar despre lucrul acela și numai în felul în care-ți zic?

— Asta pe de o parte. Pe de alta, și se inculca sentimentul unei — cum să zic? — perpetue culpabilități în tot ce făceai. Conștiința era că tu singur închideai ochii la ceea ce nu trebuia văzut. Abia venisem la ziar cind redactorul-șef, Sorin Toma, m-a chemat în uriașul său birou capitanat și, fără veste, mi-a cerut: „Intinde mina!” Luat prin surprindere, m-am executat. „De ce-ți tremură?” — m-a chestionat. Ai ceva de ascuns partidului?” Desigur, am fost blocat, n-am putut să-i răspund nimic. M-a expeditat, zicându-mi să mai meditez la întrebare. Am meditat. Nu mă simțeam vinovat cu nimic. Eram, e drept, foarte tânăr, încă nu împlinisem 18 ani, dar trecusem de vîrsta cind furam dulceată din camera măică-mii. Culpabilizarea neîncrețată a omului care muncea, care eventual mai și gindea, era un instrument pe care unii îl foloseau asiduoz. În scopuri pe care, cred, nu mai e cazul să ți le explic.

— Ai să-ți scrii vreodată memoriile?

— Cred că da.

— Aș vrea să-ți pun acum o întrebare mai delicată.

— Te rog.

— Crezi că în scrisul dumitale de azi mai răzbat ecouri din modul de a face reportaj al anilor '50?

— Bănuiesc la ce te gîndești. Nu-l prima oară cind mi se reproșează (au făcut-o și unii critici ai cărților mele) „lirismul” și „patetismul” unor pagini. Sint, vai, un „liric”, o recunosc, ce să fac? Dar dacă lirismul pune uneori cite-o surdina reportajelor mele, asta se întimplă, te rog să observi, atunci cind realitățile despre care scriu îmi plac foarte mult. Ce vrei, e țara mea, mă simt bine în ea, de ce n-aș cînta-o cind simt nevoia s-o cînt? Tot așa și cu „patetismul”. Aș vrea să remarc aici și un alt fapt, anume acela că tradiția reportajului românesc nu-l exclude, dimpotrivă. Publicistica unor Eminescu, Hașdeu, Heliade, Iorga, Argezi, Călinescu, nu e lipsită de patetism, adică de mistuire, de ardere în numele unor idei, și tocmai prin aceasta ea ne apare și azi galvanizatoare, înalt combativă. Nu mă introduc cu anasina, Doamne ferește!, într-o companie ilustră, subliniez numai, cum îți spuneam, un fapt. Patetismul e o chestiune de temperament, iar prin asta, spunea cineva, noi, cei de-aici, ne-am dezvoltat o dată mai mult valența sudică, structura meridională, latină.

— Ai debutat ca poet, prin anii '50 erai o speranță a generației și sub această înfățișare. Dar n-ai publicat decât o singură carte de versuri, „Bunica Bens”, acum vreo nouă-zece ani. De ce? Reporterul l-a trădat pe scriitor? Sau soțotești și reportajul literatură?

— Reportajul nu e literatură. Reporte-rul, chiar literat fiind, e mai întâi ce-

(Continuare în pag. 25)

GEORGE ARION ■

Poezii frumoase

Poetul Mihail Săulescu (n. 23 februarie 1888, București) debutează la 16 ani (1904), iar în scurta sa viață de numai 28 ani publică trei volume: *Versuri* (1906), *Departe* (1914) și *Viața* (1916 — an în care, cerind să fie trimis voluntar pe front, poetul-erou moare, străpuns de un glonte în frunte, lângă Predeal, în septembrie, la nici o lună după intrarea României în războiul dezrobitor). Într-o sa memorabilă antologie a poeziei noastre simboliste (este știut cit de repede se „clasicizează” curentele artistice innoitoare!), Lidia Bote ni-l înfățișează ca pe un poet frumos, melancolic, patriot luminat, om ales, iubitor de cărți rare și de vechi hrisoave, cinstitor al trecutului țării.

Societatea Scriitorilor Români, după naterile sale de pe atunci, i-a ridicat pe Valea Timisului un mic monument.

Trecătorule, oreste-te o clipă cu fata spre munți și gîndește la idealul pentru care s-a jertfit și poetul Săulescu, alături de miile de eroi ai neamului.

TIBERIU UTAN ■

MIHAIL SĂULESCU

Cînta o caterincă

Cînta o caterincă, pe-o stradă depărtată...
Tremurătoare note le auzeam sunînd, —
Ca înima-mi s-o facă din nou mai viu
să bată
Cînta o caterincă pe-o stradă depărtată
Un cînt pe care parcă de mult l-aveam în
gînd.

Cînta și cine știe a cui era cîntarea;
Cînta și cine știe ce suflet asculta, —
Dar poate noaptea-adîncă, și poate

departarea
Făceau pe-atîția oameni cari i-ascultau
cîntarea
Să li se pară poate că pentru ei cînta.

Cum mi-a părut și mie că numai pentru
mine
Trecea pe strada ceea, atîț de trist
cîntînd.
Cu note plîngătoare, cu note triste, pline,
De doruri care parcă trăiau atunci în
mine.
De lucruri nețelese ce le aveam în
gînd.

Mi s-a părut și mie, și s-a părut și tie
Că pentru noi pe stradă trecea pe

înnoptat,
Cu note plîngătoare, această melodie
Ce se pierdea departe... și totuși, cine
știe
De-a fost, din toate astea, ceva
adevărat...

Avem cu toți nevoie de-o melodie-n
viață...
— Ceva ce e nainte sau poate înapoi;
Avem cu toți nevoie de-o melodie-n

viață,
Ce parcă vine noaptea și pleacă
dimineată,
Și, totuși, totdeauna, stăpîină e în noi.

...Un cînt de caterincă, pierdut în
departare,
Ni-o readuce numai în inimă, trecînd,
Această melodie ce numai ni se pare
Că-i cînt de caterincă, pierdut în
departare,
Cînd o avem în suflet și o păstrăm în
gînd.

Noua frontieră a sufletului uman

Starea poeziei

Spre diferență de orice altceva, în natura gîndirii poezia își propune ca temă a tragicului fundamental dialogul dintre măreție și infinit.

Cum știm, gînditorii presocratici socoteau epsilonul ca prima mărime peste nimic.

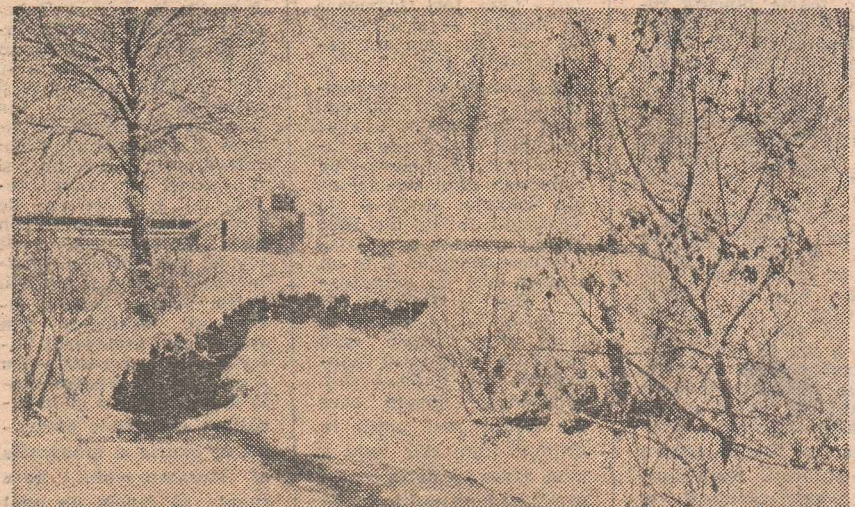
Cea mai mică mărime peste ceea ce nu există, în cazul gîndirii corecte, este însuși infinitul. Creatul are o natură infinitezimală și infinită totodată. Inceputul, adică neantul, adică absența, adică dumnezeu gîndit ca o totală absență, nu au altceva toate la un loc decît o natură măreață.

Cuvîntul are o dublă funcționalitate tragică. Pe de o parte el are timp, e înzestrat cu dimensiunea timpului, prin simplul fapt că începe cu un fonem și se sfîrșește cu altul, iar cel care este înzestrat cu timp, de bună seamă gîndindu-ne la epsilon, are calitatea infinitului, în același timp ouvîntuș are și un semn și un semnificat atemporal. O simultaneitate cu orice și oricînd. Deci are ceva din increat, din neant, deci are măreție.

Ca material, cuvîntul translează tragedia dintre creat și increat, dintre infinit și măreție.

Starea poeziei nu stă în cuvîntul care translează creatul de increat, infinitul de măreție. Starea poeziei constă în acest tragic dialog.

NICHITA STĂNESCU ■

„Fulgii zbor, plutesc în aer, ca un roi de fluturi albi...” (Vasile Alecsandri)

Argument

Un muzeu al culturii Cucuteni

Au apărut, în ultima vreme, o seamă de studii și chiar albume monumentale, în care Cucutenii sînt bine reprezentați, dar oricît de sugestiv poate să fie un capitol de album, oricît de incitantă o carte-monografie, numai seria de publicații e în stare să dea măsura importanței lucrurilor. Pentru că, iată, colecțiile Muzeului județean de istorie din Piatra Neamț (de fapt un veritabil complex muzeal) probează că tocmai importanța lucrurilor pare uneori să ne scape. Dacă am avea un mare muzeu al culturii Cucuteni, am înțelege mai sigur — și ar ști-o mai sigur și întreaga lume — că aici, în zona Carpaților Răsăriteni și pe un teritoriu întins, s-a zămislit cea mai strălucită civilizație preistorică din Europa. Nu-i nevoie să unblăm prin alte meleaguri ca să ne minunăm de arta neoliticului, de ce au putut să gîndească și să creeze oamenii mileniului al 3-lea de dinaintea erei noastre. E de ajuns să mergem la Piatra Neamț. Cred că e suficient numai să cunoaștem recolta săpăturilor din satul Ghelăiești — comuna Birgoani, ca să avem încă o dată revelația adevărului că aproape toate marile minuni se petrec foarte aproape de noi. E destul doar să deschidem ochii.

Doctorul în istorie Ștefan Cucos, directorul Complexului muzeal din Piatra Neamț povestește cu mult fior liric — fior ce-i stă bine oricărui istoric autentic — despre săpăturile din Ghelăiești, un bot de deal cu toate șansele să aștepte cîndva celebritatea. Prin anii '63, lucra aici arheologul Mircea Babeș, dar la o zonă cu vestigii din secolul al V-lea î.e.n. Mircea Babeș, prin urmare, i-a atras atenția că pe deal „sînt o multime de cioburi la suprafață”. Ștefan Cucos a început să sape în '69, avînd toate elementele pentru a nominaliza o cultură de tip Cucuteni. Ca muzeograf, efectuase săpături în întreaga zonă subcarpatică a Moldovei — teza sa de doctorat tratînd chiar „Faza finală a culturii Cucuteni”. Ca să ne dăm seama ce a trăit Ștefan Cucos în acești cincisprezece ani de travaliu arheologic, e suficient să spunem că șantierul de la Ghelăiești are 56 de hectare și că, în pofida impresiei de bogăție și temelnicie a muncii desfășurate aici, cercetarea e abia începută. 56 de hectare este — în neolitic — suprafața unei așezări foarte, foarte mari. Există indicii pentru a considera locul drept centru al zonei. Au fost descoperite 39 de locuințe, dar cite zeci sau sute urmează încă a fi descoperite, e greu de spus. Materialul — în special ceramica — de o condiție cu totul excepțională este imens. Vestigiile de la Ghelăiești ne spun că se trăia cu îndestulare și cu frumos în neoliticul Moldovei! Mărimea și frumusețea deosebită a vaselor de ceramică ne dovedesc că oamenii acelor timpuri aveau cu ce să le umple și să aveau motive foarte elaborate ca să se preocupe de excelența formei. Secțiunea Cucuteni din muzeul din Piatra Neamț te sochează, pur și simplu.

Ștefan Cucos îmi arată în muzeu reconstrucția unui complex de vase „în situ”. Cînd un arheolog are norocul să găsească un astfel de complex, emoția și bucuria lui cu greu pot fi descrise. Ștefan Cucos își amintește cu exactitate ziua și ora cînd țărani, care efectuau săpături cordonate de muzeu, i-au anunțat că „au dat peste ceva”. El, Ștefan Cucos, tocmai își dezbăcise costumul de șantier și se pregătea să plece la Piatra Neamț. A continuat singur, așa cum se găsea îmbrăcat, cu hainele bune, să scoată la iveală, cu înfinită migală și dragoste, vasele acelea. Își mai amintește ce mișcați erau bătrînii care participau la săpături. Li se umeziseră ochii de mîndrie și de bucurie. Mîndrie pentru ce? Pentru că puteau să pipăie cu mîinile lor ceva atît de vechi și, totuși, atît de plin de omenesc. Era ca și cum oamenii de acum cinci milenii abia așezaseră în groapa de sub pragul casei pintecoasele și misterioasele vase rituale. Dintr-un vas a fost scos un grup de patru statuete dispuse în cele patru direcții cardinale. Două din statuete aveau mască neagră, mască unică în tot neoliticul. „La Ghelăiești, spune Ștefan Cucos, avem de lucru o viață, iar surprizele sînt la tot pasul. Numai despre statuetele pe care le tot aducem la lumină s-ar putea scrie o carte fascinantă. Decorul geometric al ceramicii a fost descris și comparat, dar bogăția de-a dreptul fabuloasă a șantierului arheologic de la Ghelăiești, ca și al aceluia de la Poduri, cercetat de Dan Monah, colegul nostru, ne îndreptățește nu numai admirarea, ci și entuziasmul. Putine sînt locurile în lume unde să ai sentimentul că strămoșii lasă mostenire un tezaur pentru a-ți umni și îndators spiritualității pe urmași!”

Muzeograful de la Piatra Neamț, au adunat, dintr-un teritoriu semănat cu noroc, inventarul ce-ar putea stabili celebritatea oricărui muzeu. Dacă am avea la Piatra Neamț un muzeu numai al culturii Cucuteni — în clădirea somptuoasă care găzduiește astăzi, în câteva camere, doar „secția culturii Cucuteni” — ar însemna să dăm faptelor statutul pe care-l merită.

TUDOR OCTAVIAN

TEATRU

Arta de a spune replici în ton gri

Un român riscă să-și piardă forța prin dramatizare. Asta în cel mai fericit caz. **Arta conversației** își pierde emoția. Dar își păstrează inelabilul, cursivitatea, interesul. Versiunea scenică a Teatrului de stat din Oradea este limpede, comunicativă, muzicală. Monlarea seamănă cu un concert de muzică de cameră. Textul e rostit în general bine, e bine povestit dar nu înțiplat. Atmosfera spectacolului vine, paradoxal, dintr-o îndepărtată piesă de Cehov. Și oamenii vorbesc, vorbesc, vorbesc. Pare că dincolo de ferestrele casei nu se mai întîmplă nimic grav. Doar evenimente mărunte, dintr-o cronică de fapt divers.

Acțiunea se desfășoară într-o singură zi. Zi rezonanță, zi ecou al unor întîmplări din biografia unei femei posibile. Prin viața ei trec în această zi toți bărbații notabili dintr-o biografie de femeie normală, inteligentă și cu bun simț, purtîndu-și infringerile sentimentale cu demnitate prin istoria clipelor. Bărbați care îi pun la încercare principiile, fermitea, frumusețea morală, perspicacitatea etc. Matură, înconjurată de oameni cu nenumărate calități dar și cu defecte mai mult sau mai puțin supărătoare, femeia va face la sfîrșit alegerea cea mai înțeleaptă pentru viitorul ei și al copiilor pe care-l crește.

În sfîrșit, în spectacol nu se întîmplă mare lucru. Conflictul pare înăbușit, se consumă în interioarele de conștiință ale eroilor, fără explozie spectaculoasă, fără scene tari. Se joacă cu stururile trase. Trebuie să auzim mai ales gîndurile celor implicați. Acest lucru e pus în evidență cu simț pentru tonurile calde, moi, pluşate, de violoncel, cu înțelegere pentru delicatețe și tandrețe, cu mare respect pentru mersul în virful picioarelor prin suferințele oamenilor. Profesoara Zoe Anghel Stanca a regizat cuminte și în tonuri gri acest spectacol. A regizat calm dar șters. A ferit scona de melodramă dar a simplificat trăirile, ducînd întregul ansamblu de actori la același numitor comun, impunînd o melodie monotonă, obositoare la un moment dat. Spectacolul e jucat degajat dar vetust, prăfuit, fără investigație de imaginație. E o lectură orizontală și nu verticală a textului. A unui text reprezentat printr-o bună, fidelă, logică versiune scenică. Mai logică decît aceea de la București.

Cristina Schiopu cîntă aici la violoncel. E o actriță care, pe măsura trecerii timpului, își dezvăluie calitățile emblematicie pentru scenă: ținută superbă, voce frumoasă, dicțiune bună, trăire interioară bogată, prea mult cenzurată și stereotipă în reacții, în atacul replicii. E necesară încă o șlefuire la nuanță, la culoare, a rolului femeii care-și trăiește poate ultima zi de liberă alegere, ultima zi de joc de artificii și vulcani nestînși. Cu un profesionalism desăvîrșit trece prin scenă Simona Constantinescu, una dintre marile actrițe ale momentului, în rolul unei bătrîne mame care trăiește doar în evocări. Expresiv, convingător e Marcel Popa într-un îndrăgostit fără șansa împlinirii decisive, un îndrăgostit platonice și cu părul cărunt, cu viața paralelă, niciodată secantă cu a femeii iubite. Tonic e Eugen Harizomenov într-un bărbat înțelept și răbdător, camarad de zile albe

dar și de zile negre. Mai rigid ni s-a părut de această dată Ion Abrudan, actor de mare combustie care se așază mai greu în rolul unui scriitor contradictoriu. Promițător Ion Luscut. Fără Ileana Iurciuc scena nu ar fi avut registru acut, registru tulburător. În rolul unei fete încăpăținate, prezente în scenă și în viață cu al nu știu citelea simț, actrița a știut să dea spectacolului nota de puritate gravă, de candoare agresivă care nu lasă pe nimeni indiferent și care decide pînă la urmă soarta spectacolului. Atît.

ADRIAN DOHOTARU

POEZIE

Despărțirea de ideal

Dacă vodumul său anterior, **Omul nedesăvîrșit** (1981) transcria poetic ritmurile egale ale unor neliniști cumînțite în acceptare, ale unei calde și încă nu îndeajuns de dezamăgite conviețuiri cu idealul, cu această a treia carte — **Insomnia ideală** (Ed. „Albatros”, 1983) — Andrei Roman declară război propriilor redute, dinamitîndu-și cu bună știință (și cu oarecare doză de experimentalism), stările de spirit, concluziile, verbele morale și afective. Volumul este o sensibilă „foaie de observație”, întocmită cu necruțare de clinician, dar și cu o anume dureroasă bravură a suferinței autentice, care dă adîncime versului, chiar în profida discursivității din unele pagini.

Andrei Roman propune aici o nouă formulă de punere în pagină a versurilor sale, mai aproape de sugestia poemului în proză, care aglomerează însă intrucitva substanța poetică, aluvionînd atît imagini bine cizelate, veritabile calligrafii, cit și simpla verbalizată. Fibra ironică, prin care Andrei Roman se racordează la numitorul comun al celei mai tinere generații poetice, este și ea prezentă în alchimia acestei poezii: „Iată gloria epidemică debutînd sub zimbetul tău cu aceeași încăpăținare ca molima și febra”; „Timpul a mai trecut în ultima vreme totuși”; „Sărutul grandilocvent, datorita de a avea emoții și punga doldora de argint”. Alteori, cinismul constatîrilor obosite îmbracă versul în aura unei amărăciuni care te urmărește obsedant din paginile cărții: „Mai vîd și acum împușinarea prietenilor. Mai ascult și acum slobozirea semînelor. Mai cîntesc și acum surghiunul degustat. Mai adăpostesc și acum gloria și inteligența”; „Visul nu valorează mai mult decît veghele noastre, iată motivele pentru care am renunțat la moarte”; „Există dragostea, apoi munca, apoi nimic” ș.a.m.d. Imaginile țigesc unele neașteptat, curate distilări ale unui plictis inveninat. „Cărășim neliniștea și la capătul otrăvii / ne așteaptă cea mai dulce vorbă”. Admirabile dintr-o speță augustă, mărturisindu-și nu atît modelul cît confreria ideală, spirituală (Georg Trakl) sînt poemele purtînd în titlu numele poetului (Georg Trakl VII, Georg Trakl XXXV, Georg Trakl — Fără păcate (XLII), Georg Trakl (XL) — Defăimarea iluziei, Georg Trakl (XXXIX) — Petrecerea firii.

Mărturisindu-ne totuși mai aproape de poezia subțire, îndelung ascultată înainte de a deveni vers, din **Omul nedesăvîrșit**, consemnăm aici nu o altă față a lirismului lui Andrei Roman, ci

un moment al lui, ce autentifică neîndoios o devenire pentru care girează oricum un indiscutabil talent.

TANIA RADU

FILM

Un film cu final deschis

După „DUIOS ANASTASIA TRECEA”, regizorul Alexandru Tatos se întîlnește din nou cu un scenariu scris de scriitorul D.R. Popescu: „FRUCTE DE PADURE” (dacă „Anastasia...” era o adaptare cinematografică, de data asta avem de-a face cu un scenariu original). Și de data asta Tatos demonstrează cu brio că știe să povestească cinematografic povestirile lui D.R. Popescu, rezultatul fiind un film frumos ca un tablou lucrat cu migală, cu tonuri de culoare, cînd calde, cînd sumbre — un film de o gingășie aparte, adeseori amar (deși conținînd, în anumite secvențe, un comic savuros), cu un final deschis, mai curînd trist — prin însuși adevărul său de viață, prin însăși împrejurarea ce se consumă acolo în el — și totuși tonic, în nici un caz descurajator: sacrificiul își găsește rostul prin salvarea unui om debusolat. (soferul Grigore), care caută să se așeze pentru a-și găsi un rost în viață; drama consumată nu distruge niste caractere pure, de o exemplară frumusețe (vezi personajul Amalia), ci le împietrește poate, pentru un timp: rezistența frumuseții morale la mizeria umană, se dovedește a fi (pentru a cita oară ?!), fără limite!

Se ride chiar mult la acest film, deși cam strîmb; evitînd spectaculosul cinematografic de acțiune, Tatos s-a oprit la un alt gen de spectaculos: cel al narării ostentative (sînt secvențe foarte lungi aici, dar cărora nu le simți lungimea — cu o singură excepție: cea a nasterii, salvată însă, surprinzător de bine de înăra interpretă a rolului principal: **Manuela Boboc**, nu numai debutantă, dar și neprofesionistă, aproape un copil: ei bine, sînt momente, aici, în care

sînt convins că poate fi învidiată de actrițe cu experiență!); sînt așadar secvențe lungi, lucrate cu migală de artizan: cele două nunți, sau restaurantul, sau „masa tălului”, sau „idila din masină” — pentru a pomeni numai citeva, acestea fiind însă cu totul și cu totul remarcabile.

În plus, un înflorat simț al peisajului (circa două treimi din film se petrec într-un astfel de peisaj de o tulburătoare frumusețe, filmat remarcabil de către Florin Mihăilescu — premiul pentru cea mai bună imagine la ultimul Festival de la Costinesti!) și un surprinzător de incitant și simbol lătmotiv: cel al unei platforme forestiere tractată pe sine și pe un plan oblic, mecanic pînă la un punct, apoi trasă de un cal amărit (instalația, arhaică — și se pare că unică

● **Copiii-pictori din Bolintin.** „Micul ecran pentru cei mici”, de duminică seara ne-a prilejuit o foarte plăcută întîlnire cu puștii-pictori din Bolintinul din Vale. Puștii-pictori din cercul artistic al Casei pionierilor și școlimilor patriei, condus de profesoara și pictorița Octavia Berca, cerc laureat al „Cintării României” și cu numeroase distincții peste hotare, ne-a demonstrat, o dată mai mult, ce interesantă, de fapt ce tulburătoare, ce fabuloasă este lumea noastră văzută prin ochii lor, ai copiilor. Este în fond realitatea noastră cea de toate zilele, transportată în vis, într-un teritoriu dominat de fantastic și de umor. Desenele (înspirat proiectate ca fundal pentru copii-cîntăreți, copii-dansatori, copii-recitatori și alți copii-artiști) ne-au spus, fiecare, cite o poveste, în care mina Oc-

taviei Berca este atît de inteligent-pregnantă incît pare insesizabilă. Povestea zice: „Sîntem copiii unei țări frumoase și bune” — și o astfel de poveste am tot ascultat-o. (I. P.).

● **Schimb de experiență.** La Teatrul Național din Cluj-Napoca a avut loc acum citeva zile o interesantă dezbatere pe marginea unor spectacole ale teatrului gazdă și ale Teatrului de stat din Baia Mare, invitat la o confruntare colegială și la un schimb util de experiență. Teatrul Național din Cluj-Napoca a prezentat două din ultimele sale premiere: **Pămîntul făgăduinței** de Radu Bădilă (dramaturg despre care s-a vorbit mai puțin în ultimul timp dar care a avut șansa să debuteze în urmă cu mai mulți ani pe scena Teatrului Bulandra cu o piesă apreciată la acea oră: **Patru oameni**

fără nume) și **Ultima oră** de Mihail Sebastian. Teatrul din Baia Mare a prezentat **Îndrăgostii de la 9 seara** de Adrian Dohotaru și **O scrisoare pierdută** de I. L. Caragiale. Cele patru spectacole au fost pe larg comentate și minuțios analizate din punctul de vedere al valorii și respectării textelor interpretate, precum și din punct de vedere regizoral și actoricesc de către oameni de teatru din cele două colective, de critici, cercetători ai fenomenului teatral și ziariști.

● **Cu aceeași ocazie,** directorul Teatrului din Baia Mare, profesorul Valeriu Achim, cercetător cu o contribuție fundamentală la organizarea și îmbogățirea colecțiilor Muzeului de istorie și etnografie al Maramureșului, ne-a rugat să facem un apel public pentru regăsirea și recuperarea unor texte dramatice, se pare rătăci-

te de-a lungul anilor. E vorba, după documentarea profesorului Valeriu Achim, de piesa „Lupta pentru naționalitate sau întemnițarea doctorului Lucaciu” semnată de Emanoil Nicolau, jucată pe la 1893 în toate centrele culturale ale țării sub egida „Ligii pentru unitatea culturală a românilor”. De asemenea, după diverse surse (între care aceea a istoricului Vasile Netea), la 5 martie 1895 s-a mai prezentat în Capitală, într-o reprezentare extraordinară, piesa „Martiriul lui Lucaciu în temnița la Seghedin”, în trei acte și două tablouri, semnată de un autor cu un nume asemănător (dacă nu cumva de același), Emil Nicolau. Apelul directorului Teatrului de stat din Baia Mare se adresează tuturor acelor care cunosc surse care pot trimite la redescoperirea acestor texte pentru a fi incluse cît mai

curînd în repertoriul teatrului.

● **Almanahul copiilor.** Editat sub conducerea Asociației scriitorilor din București, de către un colectiv redacțional, format din Gica Iuteș, Traian Stoica și Andrei Cernescu, cărora li se alătură, printre alții, Vasile Olac — coperta și prezentarea artistică — Cornel Catană — prezentare grafică, Olimpia Perescu — corectură, **ALMANAHUL COPIILOR 1984** este susținut valoric prin semnături de prestigiu (Mihai Beniuc, Mihu Dragomir, Nicolae Tic, Maya Belciu ș.a.), avînd totodată un conținut extrem de variat, mergînd de la benzile desenate, atît de îndrăgite de copii, pînă la scurte povestiri, anecdote, jocuri sau chiar un interviu pe teme sportive cu Nadia Comănecl. Un dicționar inedit, prezentînd nume de eroi ale

unor cărți specifice vîrstei tinere, diverse porecle, topologii etc.: O discuție despre cosmonautul român Dumitru Prunariu, o veritabilă comoară folclorică descoperită de Traian Stoica în Aleea Stănilă nr. 5, întîmplări nostime dezvăluite din culisele televiziunii sau un album colorat Zoo, sînt tot atitea prilejuri de bucurie pentru cititor, de încîntare estetică sau de deprindere a unor noi cunoștințe din cele mai variate domenii ale vieții. La sfîrșit de an și în pragul sărbătorilor de iarnă, de care nu ne mai despărte prea multă vreme, **ALMANAHUL COPIILOR 1984** este un cadou plăcut și instructiv. (Horia Pătrașcu).

● **Necesara deschidere.** Revista **Tomis** din Constanța devine o revistă tot mai citită (și mai greu de găsit). Aceasta datorită efortului făcut

CAP LIMPEDE

în tară — am fost informați că a fost descoperită de chiar D.R. Popescu) „totul însoțit de un alt leit-motiv, muzical de data asta: autor **Lucian Mețianu** — iată, încă, unele elemente ce duc la indiscutabilă reușită a filmului „FRUCTE DE PĂDURE”, pe care trebuie să-l vezi și să-l auzi în același timp.

Costumele Svetlanei Mihăilescu și decorurile lui Dragos Georgescu sînt la înălțime, la fel cum la înălțime este și interpretarea (în cea mai mare parte a ei), și aproape de care îi vom pomeni — în afara Manelei Boboc — pe **Cornel Mihalache** (în rolul tînărului, un alt neprofesionist, un alt copil aproape!), pe extraordinara **Mariana Mihut**, din păcate prea puțin solicitată pe platourile noastre (în rolul „escroacei cu suflet mare”, Lenuta) și, în sfîrșit, pe cel care îl consider a fi revelația acestui film: actorul din Tg. Mureș, **Ion Fiscuțeanu**, reușind într-un rol nu de mare întindere (Grigore) să-și asigure un loc de frunte în bogatul pluton actoricesc al cinematografilor noastre contemporane.

HORIA PATRAȘCU

Formarea conștiinței științifice (I)

Determinarea căilor, formelor și modalităților de elaborare a adevărului conștiinței a fost și rămîne un proces dialectic, un proces în cadrul căruia se elaborează și dialectica în conceptele ei specifice.

Epistemologia materialistă dialectică se reclamă, explicit, de la relația dialectică subiect-obiect, relația care ne arată că obiectivitatea conștiinței, adevărul obiectiv nu-i de căutat nici în obiectul în sine, nici în subiectul în sine, ci în relația genetică care le face să fie ceea ce sînt: **obiectul în relație cu subiectul, subiectul în relație cu obiectul**. În afara acestei relații descoperite de materialismul dialectic, de epistemologia acestuia, nu avem obiectul și subiectul în sine, ci abstracții istorice ale lor, abstracții care maschează dialectica relației universale. Dar să reținem că și aceste abstracții sînt produse tot de dialectica subiect-obiect, însă prin modele epistemologice care nu și-au asumat constructivitatea prin concept. Avem în vedere conceptul epistemologic de adevăr dialectic, concept care introduce relația dialectică în domeniul obiectivității autentice universale. Relația dialectică devine ea însăși obiect al cunoașterii. Relația dialectică rațională (= asumată prin concepte deschise, dialectice) asigură trecerea, saltul calitativ de la obiect la adevăr și de la adevăr la obiect, deci producerea noului obiectiv și subiectiv în același timp. De aceea vom spune că adevărul reprezintă însuși un moment ireductibil, înnoitor în ordinea obiectivității. Și tot această relație ne dă temeiul epistemologic să privim adevărul ca pe o paradigmă dinamică în afara căreia nu se poate vorbi de: geneza universului valorilor și de rolul lor în constituirea omului social, caracterul construit și inteligibil al faptelor experienței umane etc.

Varianțele dogmatismului sînt numeroase și au în comun ideea potrivit căreia conștiința nu construiește adevărul, ci, ca oglindă leneșă (construită din lenea minții adeptilor), îl oglindește fără nici un adaos. Că această oglindă a căzut din ceruri (concepută ca o

copie a unei paradigme divine) sau a apărut dintr-o materie rigidă, fără devenire, nu schimbă lucrurile cu nimic. Numai în aparență originile sînt diferite, și numai aparent conștiințele par diferite. În esență ele au origine comună: modelul epistemologic care refuză constructivitatea dialectică a conștiinței, caracterul ireductibil al legilor conștiinței.

Dogmaticii nu pricep relația dialectică subiect-obiect și din această cauză nu pot să înțeleagă modul cum se ajunge la cunoașterea obiectivă a realității, pe de o parte, transformarea ei de către om, pe de altă parte. Dogmaticii identifică, nepermis din punct de vedere epistemologic dialectic, dialectica cu o formă istorică a ei considerată culme a gândirii și adevărului. Dar prin aceasta ei se situează în afara gândirii dialectice. Ei uită, dacă au știut vreodată, că există o istorie a dialecticii, istorie care se mișcă sub semnul conceptelor dialectice specifice. Mai uită că dialectica conștiinței nu este o căsfringere mecanică a dialecticii obiectului, ci una creatoare, deci una ireductibilă. Și vom sublinia aici că tocmai ireductibilitatea dialecticii conștiinței ne dă temeiul să vorbim de caracterul creator al omului în ordinea lumii, de omul creator de istorie.

ION STROIE

Critica siameză

Cea mai completă analiză din ultimul volum al lui Mihai Dinu Gheorghiu, intitulată **Un meditator al amorului**, e și cea mai reprezentativă pentru felul de a face critică al autorului. Marea voluptate a sa e de a parafraza scriitorul comentat; tînărul critic plimbă creionul pe liniile celorlași contururi imaginate de Nicolae Breban (căci despre romanul acestuia, **Don Juan**, e vorba în comentariul amintit) însă nu se poate abține să nu se abată din cînd în cînd, fie pentru a rețușa cite ceva, fie pentru a adăuga un artificiu de efect. Rezultatul e o copie imperfectă, în sensul că nu e tocmai conformă cu originalul. Premisa a fost schimbată numai atît cît să se simtă mina a doua: „Individul (Rogulski, n.n.) e însă capabil, citit, are două licențe, fără a fi și un intelectual «rasat», un cap teoretic: în privința asta își dă toată silința, dar se cam bîlbîie cînd își spune părerile, avînd și un vîdit complex în fața cadrelor di-

dactice universitare. Înfașurarea-i nu-i prea agreabilă, e deșirat-mătăhălos, poartă o mustăcioară fin-perversă de fante de obor sau de «sud-american», cum îl și poreclește de la primele pagini un viitor rival. **Avec sa gueule de mêtèque**, ca-ntr-o celebră șansonetă, cu vestimentația în dezordine, nu întotdeauna curată, era fatal ca și ținuta-i morală să lase de dorit”. Două lucruri se pot deduce de aici și, în genere, din întreg volumul **Reflexe condiționate** (Cartea Românească, 1983) aflat în discuție: eleganța stilistică vizibilă în fraza pitoresc-alegică, expresivă și cu o pronunțată ritmicitate lăuntrică, pe de o parte, și, pe de altă, imaginația artistică a criticului.

Aici trebuie să repet ceea ce-am mai spus și în cazul volumului de debut (**Ibrăileanu. Romanul criticului**) și anume că Mihai Dinu Gheorghiu e, funciar, un excelent eseist care divaghează inteligent și profund în marginea pretextului literar. **Reflexe condiționate** arată și mai apăsător o anumită inapetență a autorului pentru judecata rapidă, concisă, pentru verdict. Opera literară nu e văzută ca element constitutiv al unei serii, nu e adică evaluată prin raportare, ci e judecată în pura ei autonomie; mai mult, opera e privită nițel teleologic, prilej pentru critic de a emite interpretări coerente, subtile și penetrante. Însă foiletonul nu e decît un prilej de a comenta eseistic o carte, incît e greu de dedus dacă criticul e un foiletonist deghizat în eseist ori un eseist cu aptitudini de foiletonist. Dilema se reduce la o chestiune de accepție. Un singur lucru mai face să bănuieș în cei doi frați siamezi o diferență: literaritatea textului e destul de rar luată în discuție, predilectia mergînd înspre latura tematic-ideologică, desigur în sensul cel mai serios cu putință. Mihai Dinu Gheorghiu, se simte bine acest lucru, se suspectează mereu de frivolitate în comentariu și atunci preferă judecări apodictice interpretarea persuasivă. Autorul face, cum ar spune chiar el, o supracritică în prelungirea criticii propriu-zise, interpretînd profunzimea după ce a simțit-o. Ca hermetice, criticul are în primul rînd o remarcabilă **imaginație semantică** (funcțională mai cu seamă în comentariile de proză) care face deliciul lecturii, incitînd înțelegerea. Capodopera sa e, în acest sens, ultimul comentariu, în fapt un eseu strălucit, intitulat **Jucătorul de cărți**. Seriozitatea și talentul lui Mihai Dinu Gheorghiu dau la iveală încă de pe-acum un prestigiu critic de neocolit.

RADU G. ȚEPOSU

Spectacolele

Operei Române

Astă seară, un titlu de balet clasic, **DON QUIJOTE** de Minkus, într-o aleasă interpretare: Aurora Rotaru, Aglaia Gheorghe, Ioan Tugearu. Dirijează **Lucian Anca**. Simbătă 26 noiembrie, **FREISCHÜTZ** de Weber. În distribuție Elvira Cirje, Cornelia Angelescu, Corneliu Fănățeanu, Adrian Ștefănescu. Dirijor: Cornel Trăileșcu. Duminică, în matineu, un titlu deopotrivă dedicat celor mari și celor mici: **COPPELIA** de Léo Delibes, cu Rose Marie Both-Stoec, Stela Viorică, Mihai Tugearu, Adrian Caracaș. Dirijor: Carol Litvin. Duminică seara, un titlu de referință din creația românească contemporană: **HAMLET** de Pascal Bentoiu. Sub bagheta dirijorului

Cornel Trăileșcu va evolua o distribuție tînără avîndu-i în frunte pe Florin Diaconescu, Silvia Voinea, Veronica Gârbu și Marcel Rosca. Luni 28 noiembrie, o **SEARA DE MUZICA ROMÂNEASCĂ** cuprinzînd opus-uri reprezentative aparținînd unor compozitori din diferite generații de la George Ștefănescu, Eduard Caudella, Gheorghe Dima pînă la Doru Popovici, Cornel Țăranu și Corneliu Cezar. Marți 29 noiembrie, **BAL MASCAT**, operă ce a însemnat încheierea unei etape creatoare a genului verdian. Dirijorul Cornel Trăileșcu va conduce o garnitură de protagoniști în frunte cu Mariana Stoica (debut), Adina Iurașcu (debut), Matilda Onofrei-Voiculescu, Constantin Ene și Lucian Marinescu. Miercuri 30 noiembrie din nou un opus verdian, **ERNANI**. În distribuție Ludovic Spiess, Elvira Cirje, Eduard Tumageanin, Nicolae Florel. Dirijează Constantin Petrovici.

Eveniment

Regăsirea de sine a graficii

S-a afirmat, în numeroase rînduri, că un Salon republican de grafică stîrnește un interes mult mai viu, mai incitant decît un Salon republican de pictură. Grație argumentelor oferite de actualul Salon de grafică, găzduit, ca întotdeauna, de sala Dalles, vom subscrie, în parte, acestei afirmații, fie și numai pentru faptul că fiecare reprezentare republicană a graficii reușește să ilustreze pulsul la zi al acestei arte și, prin capacitatea sa specifică de a relata fața văzută și nevăzută a lumii, oferă un veritabil și divers spectacol estetic. Dar dincolo de aceste două argumente generale și permanente, actualul Salon de grafică ne mai oferă cîteva pe care vom încerca să le adnotăm. Primul dintre ele ar fi acela că, de cîteva ani încoace, prin diversele și, din păcate, rarele ei manifestări (expoziții personale retrospective sau de grup) grafica și-a definit tot mai limpede teritoriul și mijloacele specifice de expresie. Un alt argument nemijlocit legat de primul, ar mai fi și acela că această meritorie regăsire de sine s-a realizat nu printr-o restringere, ci printr-o diversificare și aprofundare a aceluia teritoriu, a direcțiilor care, ca niște linii de forță, îl guvernează, astfel încît, la ora actuală, despre grafica românească se poate spune, fără tăgadă, că se află într-un moment propice, favorabil. Și dacă avem în vedere încă un argument, cel mai important de altfel, cel al dialogului real și lucrător, cu adevărat estetic, stabilit între generațiile celor care expun, putem conchiziunea că, indiferent de vîrstă, indiferent de tehnica sau direcția pentru care au optat, graficienii actualului Salon fac dovada unui evident și indiscutabil profesionalism. Mai mult decît atît, se străduie și străbate, în și din lucrările lor, o ardentă fervoare, o declarată pasiune, a actului artistic în sine, atribute care, grefate pe acel amintit profesionalism, transformă Salonul într-un autentic spectacol artistic, într-o incitantă dezbateră în centrul căreia se află omul și viața lui de toate zilele. Din acest punct de vedere, tematic, ca să-i zicem așa, Salonul este o amplă imagine a țării, artiștii comentînd deopotrivă de frenetic și convingător peisajul rural, citadin sau industrial al țării. Astfel, dacă ar fi să transcriem diversitatea prilejuită de modul în care este relatat, să zicem, ogorul și muncile sale, inclusiv roadele sale, vom constata că peisajul simplu, frumos în sine, face casă bună cu interpretările mai îndrăznețe și mai noi, mai pline de metaforă, de sugestii și asociații, de trimiteri și comentarii, interpretări și viziuni care au împrospătat nu atît tehnicile în sine ale graficii, cît mai ales au modernizat un anume mod de abordare a realității. Mult mai evidentă apare această înnoire a mijloacelor de expresie în clipa în care graficienii se ambiționează (în sensul frumos al cuvîntului!) în comentarea ființei umane, a gândurilor și sentimentelor sale. Alături de clasicele portrete sau compoziții, vom întîlni numeroase lucrări ce tind spre o amplă naratiune asupra universului uman văzut din chiar interiorul său, ca o înlăunțire de elemente și ipostaze aparent disparate, cu o puternică încărcătură psihologică și cu acute interogații existențiale. Insistînd asupra acestui aspect, insistînd asupra acestei dezbateri, despre condiția omului contemporan văzut nu numai ca o ființă aflată în fața sa, ca în fața unei oglinzi, ci raportat la scara întregii lumi, aidoma unei roți raportate la ansamblul întregului motor, vom înțelege și mai mult sobrietatea actului artistic de ansamblu al actualului Salon de grafică în care vom întîlni lucrările și numele unor vîrstnici și tineri ca Fred Micos, Vasile Kazar, Paul Erdős, Marcel Chirnoagă, Ion Nicodim, Constantin Baciu, Mircea Dumitrescu, Ion Stendil, Wanda Mihuleac, Gheorghe Coclitu, Mathyas Iosif, Tiberiu Nicorescu, Sorin Țitoiu, Costin Neamtu, Nicolae Alexi, Vintilă Făcălanu, Virgil Mancaș, Xenia Eraclide Vreme, Romeo Liberis, Ion Manea, Ileana Ploscaru, Florica Brojba, Alexandrina Gheție, Ioan Gnadt, Alexandru Recepovici, Francisc Deak, Constantin Catargiu, Gabriela Nicolescu, Anca Szönyi, Nicolae Onușcan, Puia Hortensia Mischievici, Constantin Pacea, Szabo Bela, Dăna Giurgiu Solovăstru, Ștefan Iacobescu, Gheorghe Rasovschi, Mircea Bătcă, Eugen Bratfanof, Grigore Bejenaru, Petru Vintilă jr., Dennis S. Masek, Dan Mihăilănu, Camella Rusu, Victor Munteanu, Vasile Anghelache, Catalin Harval, Adrian Mateescu, Doina Botez, Corneliu Mihai și mulți alții ale căror nume nu le putem transcrie din motive de spațiu tipografic.

Firește, fiecareia din artiștii mai sus-amintiți i s-ar cuveni un comentariu aparte, dar, din păcate și din motive pe care încă nu le înțelegem, din peisajul expozițional lipsesc cu precădere personalele de grafică. Actualul Salon ne îndreptățește să credem și să sperăm că galeriile din București, inclusiv cele din provincie, vor fi mult mai ospitaliere cu această artă care, repetăm, se arată a fi într-un moment de vîrf și de interes pentru marea public.

VICTOR NIȚA

CAP LIMPEDE

de redacție și de colaboratori săi de a trata, în articole de ținută, probleme care interesează cu adevărat publicul. Astfel, în ultimele numere au fost publicate dezbateri substanțiale referitoare la ideile cuprinse în Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative de la Mangalia, la mereu actualele semnificații ale Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, la modul cum se face în școala românească de azi educația patriotică. O atenție aparte este acordată specificului local, dar nu de pe o poziție provincialistă, ci aducînd în discuție acele aspecte care prezintă importanță pentru cititorii din întreaga țară. Se inserî în această categorie interviu realizat de Octavian Georgescu cu căpitan rang I Nicolae Petrescu, directorul Muzeului marinei române,

reportajele lui Nicolae Fătu despre constructorii de nave și despre activitatea viticolă de la Murfatlar, ca și serialul **Din enigmată mării**. În cadrul rubricii **Istoria exactă a literaturii române**, Alex. Ștefănescu prezintă scriitorii contemporani de primă mărime ca Ioan Alexandru, Adrian Păunescu sau (pe nedrept uitatul) V. Em. Galan. Interviuri cu personalități ale vieții noastre culturale — Mircea Albulescu, Paul Cornea, Silvia Popovici — asigură, de asemenea, revistei necesara deschidere. (George Arlon).

● **Amfiteatru nr. 10** — un număr izbit, care-și asumă și își respectă în mod concret statutul de revistă lunară, preferînd în locul obișnuitelor recenzii, cronici, consemnări pe marginea faptului cultural curent (care, de drept, trebuie să facă în special obiectul cotidianelor și hebdomadarelor), preferînd asadar în

bună măsură intervențiile „cu bătaie lungă”, privirile de ansamblu, încercările de sinteză. ● Semnalăm întîi de toate dezbaterile cu titlul **Sensul contemporaneității**, grupînd pe două pagini de revistă (pentru alcătuirea cărora semnează Grigore Arbore) opinii ale citorva oameni de cultură și artă, într-un dialog al ideilor neconstrîns de sabloane. Iau parte **Dan Grigorescu**, cu un apel la o nouă circumscriere a noțiunii de contemporaneitate („Maestrul Catargi spune odată că un adevărat artist are obligația să țină ca și atunci cînd pictează un măr, un simplu măr, să facă să se înțeleagă limpede că pictura lui aparține acestui timp și acestui spațiu al istoriei spirituale a lumii. E una dintre cele mai inspirate, mai lapidare definiții ale (sic!) condițiilor esențiale și ale specificului lui contemporaneității”). **Iancu Dumitrescu** („Vor-

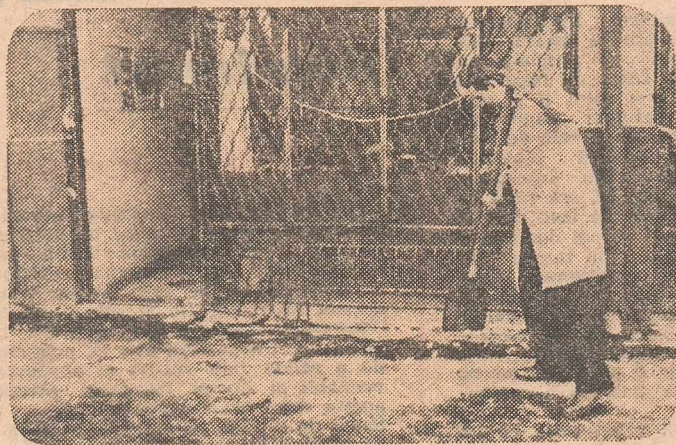
bindu-se astăzi pretutindeni despre excelența școlii componistice românească, pe care un număr de muzicologi o apreciază ca fiind cea mai importantă în epocă — înaintea celei germane, franceze, americane ori poloneze — de fapt nu face decît să se omagieze spiritul enescian, ideile noastre naționale, frămîntările culturale, specificul etosului...”). **Constantin Lucaci**, într-o interesantă convorbire cu semnatarul grupajului, și **Mircea Florin Sandru**, care încearcă o distincție între „actualitate majoră și cea «scenografică»”. ● **Poezie și tatauaj** (semnează Radu Călin Cristea) nu este doar o recenzie (oricum curios de tîrzie!) la cartea **Magdalenei Ghica, Hipermateria** (Ed. „Cartea românească”, 1980), ci și o malicioasă trecere în revistă a liricii feminine din cadrul „ultimului val”. De la „expresivita-

tea ritualică” a Ilenei Mălăncioiu, înțelegă ca o „formă de «nesinceritate» lirică”, prin „expresionismul aproape burlesc” al Norei Iuga și „calorisimul ambiguu” al poemei **Angela Marinescu** și pînă la producția celor „trei starlete”, cum sînt numite **Marta Petreu**, **Mariana Marin** și **Magdalena Ghica**, poezia feminină pare să lupte pentru conturarea prototipului „noii domnie a poeziei române” (Radu Călin Cristea o numește aici de **Magdalena Ghica**). Greu de înțeles (presupunem) noastre ar risca să fie la rîndul lor malitioase!) care să fie rostul acestui excurs ironic, cu vădite intenții minimalizatoare, construit prin montarea abilă a afirmațiilor celor mai cuminți în contextele cele mai puțin amabile, pentru a conchide în final că volumul de debut al **Magdalenei Ghica** este „surprinzător și ambițios,

mai ales prin tenacitatea pusă în dezvoltarea unei poezii care, să recunoaștem, nu este de ici de colo”. Simpla acreditare a unor — altfel evidente — calități de comentator de poezie să fie oare singura intenție a autorului? ● Tot un excurs, dar cu o cu totul altă greutate a ideilor, este cel al lui **Ioan Buduca. Literatură, critică și umor**. Tentativa sa de a izola o direcție a „umoristilor” în literatura română, cu totul altfel constituită decît ne-am așteptat, este menită să creeze „atmosfera” pentru comentarea debutului editorial al lui Val Condurache cu **Fantezii critice** (Junimea, 1983). ● Excelentă recenziea Constantinei Buzea la un alt debut, de astă dată în poezie, acela al **Mirunci Runcan — Odaia de asediu** (Ed. Dacia, 1983) — probă de subtilitate și consumare simpatetică, generoasă, cu versurile tinere poete. (Tania Radu)

N-aveți cumva o lopată?

Am auzit ca pe o poveste incredibilă nelineștea unui țaran dintr-o comună apropiată de București care se grăbea ca să ajungă acasă că trece mașina care ridică gunoii și rămâne cu el în spațiile porții. Ce repede uită lumea lucrurile simple. Simbătă, la 4 zile după abundențele zăpezi care au căzut peste București am luat-o la pas prin zona veche a orașului. Am văzut bătrâni cu ciorapi trași peste șoșoni, sprijinindu-se de ziduri să nu alunose, am văzut femei și copii căzînd, ajutați sau nu, stîrnind zîmbete sau compătimiri și-am văzut mulți bucureșteni stînd liniștiți în casă, în magazine, în instituții fără să miște un deget, contemplînd spectacolul alunecărilor, suferind chiar ei din asta dar fără să pună mina pe o lopată.

- N-aveți cumva o lopată?
- La ce să avem!
- Să curățăm zăpada și să spargeți gheața!

Păi ce? Alții au spart-o!
 Marin Zăteanu, croitor la unitatea Sporul nr. 40, se uita mirat. Adică de ce să miște el dacă toți ceilalți stau cu miinile în sin? Nu fac alții, de ce să fac eu? Tristă și jenantă mentalitate, nu față de lucrurile mari, ele oricum rămîn mai bine în scama altora, ci față de lucrurile mici, pe care le făceam de cînd lumea. Să pună mina alții, să facă alții, să fie curată, să fie așa și așa, dar fără mine. Vorba lui Caragiale, ori trăim cu toții, ori vă ia dracul. În fața cooperativei Constructorul (Șantierul 2 de pe Calea Moșilor) era un lunecus pe care nu-l puteai străbate nici încercînd să mergi capră. Înăuntru cîțiva bărbați indesau butuci în sobă și scribăleau hirtii.

- N-aveți o lopată de spart gheața?
- Azi e zi liberă și lipsește femeia de serviciu!

Gheața și viața femeii de serviciu sînt două lucruri care se leagă, gheața rămăsă în totală responsabilitate a unei femei necăjite, bună la toate, gheața și zăpada, devenite o mare rusine și dezonorantă indeletnicire pentru bărbați. Am ieșit din clădire și după cîteva secunde am văzut o femeie întinsă pe gheață, o bătrnică, poate mama unui funcționar, plecată după noapte sau mama altcuiva, așezat comod în fața unei sobe, și femeia cînd a văzut tramvaiul venind a început să plîngă, aproape revoltată că tocmai ea trebuie să plătească atîta nepăsare. Am ajutat-o să se ridice cu un sentiment de vinovăție (30 de oameni întrebați dacă au o lopată au ridicat miraiți din umeri!) și-am coborît spre piața Mihail Kogălniceanu.

Pe Calea Plevnei la numărul 13 Cooperativa Radioprogres, cu vitrinele încărcate de aparatură electronică ultimul răcnet, cu tot felul de curioși înghesuindu-se și patînd pe sticla rece. Înăuntru, aceiași amatori de „scule“ electronice.

N-aveți cumva o lopată?
 Cîțiva amatori de radiocasetofoane care întrebau de Sony au izbucnit în ris. Rușinos și comic lucru a devenit o lopată! În fața aprozarului din vecinătatea Radioprogresului era și gheață, erau și lăzi, și tonete încărcate cu zăpadă. Responsabilul aprozarului se plîngea că de 3 zile tot spală unitatea abia preluată pentru că înăuntru a fost „o mizerie excepțională“. Dar gheața? Am spart-o și-am dat și zăpada. Nu mai ninsese de două zile și omul, rușinat că uitase sau pur și simplu n-o ferise, se trezise mîntînd, mîntînd pentru că descoperise și el că trecuse peste un lucru atît de simplu în-cît dintre cele trecute la bun simț tocmai pe acesta îl redescoperise brusc în memorie.

CORNEL NISTORESCU

Fotografii de PAUL AGARICI

„Ecoul hăulitelor gorjenești e-n glasul păsărilor și-al apelor noastre“

Aproape că o trecusem în uitare. Alte voci puseseră stăpînire peste preferințele mele. Așteptînd parcă să cadă zăpada, Ileana Greculescu-Măgureanu încearcă să reintre în atenție. Știe că vocea ei nu poate să nu trezească amintiri din cele mai curate și durabile. Am reascultat-o. Păstrîndu-și cu candoare și sfințenie misterul vocii, tînăra solistă coboară și urcă spre cîntec ca și cînd nedezmintita piatră a munților își sfirteacă picioarele. Apele curg, ea cîntă, și oierii-și plimbă miresele și turmele, spunîndu-le povești cu fluier și caval. Chiar dacă au trecut destui ani de la debut, Ileana Greculescu-Măgureanu nu uită că Maria Lătărețu și Aurelia Fătu-Răduțu au fost cele care i-au înlesnit intrarea în lumea cîntecului și a undelor radio. Elevă fiind, și-a manifestat dorința de a cînta într-un spectacol. Sigur, n-a cîntat. A fost ascultată. Nu peste mult timp a participat, la emisiunea Debuturi din cadrul televiziunii. Avea pe atunci 17 ani.

Cu ce veneați spre lume?
 Cu cîntecele mele de dragoste. O iubeam pe Maria Lătărețu. Îmi plăcea să cînt ca ea și, totuși, mi se spunea să cînt ca mine. Nu prea știam eu ce însemna acest lucru. Aveam în schimb mare încredere în puterea mea de redare a unor stări pe care le trăiam. Părinții nu-mi dădeau voie să cînt, cu toate că mama era și este mare iubitoare de folclor.

Îmi amintesc că prin 1968, cînd tatăl meu cumpărase un aparat de radio la care puteam prinde și emisiunile transmise de Radio-Craiova vă ascultam foarte des. Erați cerută în fiecare seară de ascultători. Cîntecele aduse spre noi erau nu numai de-ale noastre ci și pentru noi.

Debutasem în 1967. Cîntam pe-atunci în orchestra Filarmonică din Craiova. Au urmat discurile care de fapt au însemnat și consacrarea mea.

Apoi...
 Într-un fel m-am retras. Din pricina unor necazuri mai mici sau mai mari. Absența o resimt. Mulți dintre cei care mă cunoșteau și acum nu mai știu nimic despre mine au crezut că m-am prăpădit la cutremur, în 1977. Nu, n-am murit. Atîta doar că sufletul meu, în acea perioadă, era străin și gol. Tăceam ore în șir și, fără să vreau, izbucneam în cîntec.

Așa fac țărani cînd sînt triști.
 De la mama mea știam acest „balsam“. Cîntă maică, îmi spunea, și-al să uiți.

Nu vă opriți, suneți, că e frumoasă destăinuirea dumneavoastră.

N-am părăsit sau n-am îndrăznit să părăsesc dragostea pentru cîntec. Am muncit. Am ascultat lăutari și lăutăreșe. I-am rugat să-și spuie tingurile cu convingerea că eu le aduc alinarea. Dar

Cum păstrăm portul popular?

(Urmare din pag. 32)

(dar nu întotdeauna!). Există de asemenea și nenumărate unități cooperatiste, de mare calitate, în care se confecționează, în mil de exemplare, deosebit de valoroase piese de costum popular, dar care, din păcate, par destinate doar amatorilor de la orașe sau colecționarilor — turiști, sub speța „suvenirurilor“.

Care ar fi tactica cea mai eficientă, mai convingătoare pentru a repune în circulație costumul popular, pentru a atrage atenția asupra frumuseții lui în condițiile civilizației moderne?

Nu trebuie să pledăm pentru o reintorcere romanțioasă, pășunistă la peisaje grigoresciene, nu pledăm pentru multe săptămîni folosite la brodatul unei ii, dar pledăm pentru reabilitarea de simbol românesc al portului popular, îndeosebi în mediul sătesc. Valoarea excepțională a costumului românesc, eleganța sa, rafinamentul țesăturilor alese și al broderiilor ci și al paletei cromatice, distincția liniei de croi, din care au preluat elemente și domnițele veacurilor noastre trecute, perfectă sa simbioză sincretică cu dansul, admirabila sa integrare în peisaj și nemaiîntîlnita sa bogăție, — fabuloasă varietate în unitate (peste 80 de zone cu tipuri specifice de port) conferă costumului popular românesc atributul de marcă al nobleței poporului nostru. Splendidul port popular nu trebuie să dispară. El trebuie să fie prezent la sărbători, evenimente din viața societății, purtat și de tineri și de vîsnici cu dragoste și mîndrie.

Și este cazul să amintim aici observațiile lui Antonius Wranachus Sibenicensis Dalmata, din a sa cronică a evenimentelor moldovene dintre 1536 și 1538, care spune că moldovenii „în morțiș la străiele lor și cu moartea se pedepsește la ei oricine ar adopta ori îmbrăcăminte, ori rochie sau orice alte asemenea, de la altă națiune“.

Ce anume umbrește și murdărește astăzi frumusețea costumului popular?

Problema pusă are și o altă fațetă, care se cere disociață de prima și analizată cu toată răspunderea pe care ne-o conferă calitatea noastră de critici și istorici de artă populară și pe măsura importanței și valorii fenomenului pus în discuție.

În paralel cu penuria prezenței costumelor autentice la sațe, în majoritatea zonelor etnografice, înregistrăm un abuz nepermis de costume de proastă calitate —

„of“-ul lor se ducea odată cu cîntecul.
 De la cine ați învățat cîntecele?
 De la cei din comuna Turburea, jud. Gorj, comuna mea natală. Am peste 80 de cîntece înregistrate. Ei se numesc Mărița Lătărețu, Vasile Lătărețu, Bobirci și Bolovan. Cel mai bogat izvor, însă e mama mea.

Care vă e cîntecul preferat, ba nu, genul?

Hăulita gorjenească. Îmi lipsesc cîntecele de suflet și hăulesc cu disperare. Dacă știți să hăulești frumos, auzi ecoul în glasul păsărilor și al apelor noastre. Nu vei mai fi singur iar durerile și ne-cazul se risipește.

Înțeleg că momentul de panică a trecut. Sîntei tînără și frumoasă, surizătoare și fericită iar cîntecul vă isco-dește. Chiar acum cînd stăm de vorbă murmurăți cite o frîntură de melodie. Cum vă privesc țărani din Turburea?

Pe țaran dacă îl respecti își scoate căciula de pe cap cu același respect. Dacă simte că nu vrei să-l observi îți atrage atenția printr-un zgomot de tuse. Dacă nici atunci nu ai bunul simț să întorci capul, trebuie să știți, că niciodată nu-ți va ierta grandomania.

Ei iubesc fără impozite, fără pretenții. Un „bună ziua“ și „ce mai faceți?“ le sînt de ajuns pentru a se crede respectați.

Nouă ni se pare puțin dar lor acest vorbă le aduc mare bucurie.

Revin la debutul dumneavoastră deoarece vreau să amintesc un succes pe care l-ați avut: ați fost cîștigătoare absolută a anului 1966 la emisiunea „Debuturi“. Ce alte premii ați obținut?

Sînt laureată a festivalului „Cîntarea României“ la primele două ediții, laureată a festivalului de la Zagreb în 1966 și a celui de la Crigento (Italia) în 1968.

Incepuserăți atît de bine încît nu-mi vine a crede că a urmat o perioadă de absență. Poate că ați și cîștigat ceva.

Exigență și răbdare.

Iar melancolia care vă trădează e doar un tribut al copilăriei.

IOANA PROCA

adevărate kitsch-uri — la echipe artistice, la ansambluri, tarafuri, soliști vocali sau instrumentali. Se constată tendința spre încărcarea oricărui spațiu alb, spre dispunerea ornamentelor pe toată suprafața, spre deosebire de eleganții cîmpii ornamentale cu parcimonie și judicioși distribuiți pe elegantul fond alb, permițînd o distincție marcantă a formelor volumului trupului omeneșc. Se constată tendința de eliminare a stilului geometric atît de elegant și specific artei noastre populare, înlocuit fiind de o străină de noi și urită uneori vegetație florală, supra-abundență și lipsită de gust, cit și de tot felul de arabescuri de stil oriental și valoare îndoielnică. Se constată nu îmbogățirea — cum ar fi firesc — ci denaturarea stridentă a paletei noastre cromatice. Se constată denaturarea formelor, volumelor și structurilor morfologice a unor piese de port și introducerea unei linii străine de concepție estetică a poporului nostru. Se mai constată abuzul de fir, paie și mărgele. Totul denotă un evident prost-gust. Și ceea ce este mai trist este faptul că multe din aceste kitsch-uri sînt popularizate și promovate în programele Televiziunii, canal mass media care are deosebită audiență la public, și prestigiu, devenind model de urmat. Printre altele, am opina ca notele de la proba de costume a emisiunii „Floarea din grădină“ să fie atribuite nu deoșierii ci valorii etnice și estetice a costumului prezentat.

Un popor al păcii

(Urmare din pag. 1)

Dar, dincolo de această mult prea evidentă fire, năzuința spre pace a poporului român a fost deopotrivă hrănită și de o înțelepciune pe care a deprins-o de-a lungul timpului și istoriei. Prin împrejurări ce n-au ținut cont de voința lui, poporul român s-a aflat adeseori în virteful de foc al istoriei și al războaielor ce au încercat pămîntul bătrînel Europe. Supus acestor nedorite încercări, arearea poporului român s-a bucurat de lumina păcii, de împlinirea pe care pacea o poate aduce muncii și visurilor sale. O cercetare, fie ea cît de sumară, a istoriei ne va convinge că, de-a lungul vecurii sale pe acest pămînt al său, poporul român n-a călcat niciodată, cu gînd hrăpăreț, me-leagul altei țări și n-a asuprit niciodată un alt popor, un alt neam.

atelier literar

G. Dumitrescu

Andrei Pina: Ceva, in „Să cauți poezia“; in rest, mai degrabă comentarii uscate, ziaristice, care nu găsesc expresia poeziei, vibrația, sugestia.

G. Cris: Pagini interesante, de elaborare savantă, trudnică, ușor manieristă (într-un registru cam restrâns și nu tocmai ferit de discursurile monotone). Cele mai bune („Florul alb“ — cu un final cam confuz, inoperant — „Florul verde“, „Iubitul...“) ajung realmente la „florul“ liric, evitând alunecările în parodie și cronica rimată umoristică. Un drum dificil, plin de primejdii și capcane, dar nu lipsit de consistente promisiuni.

D. Barbu: Singurul progres pare a fi acela al unei discursivități asertorice, al unui retorism peremptoriu, sigur și multumit de sine... În schimb, substanța nobilă e în scădere, expresia — mai puțin inventivă, mai puțin îngrijită și exactă. Ceva mai bine, în „Fosnet și freamăt“, „Metamorfoze“ și, oarecum, în „Umbra insingerată“, „Muscătura“, „Despărțirea“ (Veți primi în curând cele dorite).

I. Bița: Socotelile din scrisoare sînt judicioase, inteligente, și nu ne îndoim că veți atinge cele două teluri propuse. Versurile sînt pe un drum bun, încă greoaie nițel, căznote, aglomerate, neajungînd la fluiditatea firească, la simplitate, dezinvoltură, transparență (pe care le aduce, de obicei, experiența, timpul...). Cele mai bune: „Păsări în ger“, „Pretexte“, „Cumintente“, „Cum să se cheme“. Proza e interesantă, destul de bine construită, deși

nu lipsesc, firește, sovăielile și naivitățile începutului (conversația cu iepurele, de pildă, bonomă, aproape glumeată, parcă nu sună bine în context etc.).

S. Condor: Paginile marchează un considerabil regres al comunicării, pierderea spontaneității cursive, a expresivității firești etc. Se intronează în chip drastic o manieră trucață, artificioasă, cu abrevieri și sincope telegrafice, afectată, prețioasă, grandilocventă, cu mutilarea mecanică, intenționată, a sensurilor, cu dispariția totală a „emisiiei“ și freamătului liric. Paginile devin un fel de butaforie, inertă, mată, seacă, intru totul impracticabilă. E o întoarcere la maniera primelor începuturi, cu abandonarea tuturor progreselor înregistrate între timp, și așa destul de putine.

Mihaela Artimon: Par să existe unele semne bune, dar trebuie strunit mai bine debitul verbal, (ca și debitul fanteziei, de altfel!) care ajung, destul de frecvent, la dezlănțuirii delirante, între ridicol și absurd...

M. Dumitrescu: Nu prea sînt noutăți; predominante rămîn versificările greoaie, convenționale, lucrul făcut, nu născut, cu suflu și aripă scurte. Ceva mai înșuflețite, „Presimț o surprere“, „Gunoii galactice trupul meu“.

Bătrîn ueenie: Confirmarea bunelor impresii inițiale (deși inegalități și zigzaguri nu lipsesc, deocamdată...). Cele mai bune: „Sisif“, „Nox XIII“, „Epistolă pe Nil“, „De-

cembrie“, „Slefuitorul“. Așteptăm semnătura.

Felicia: Printre obișnuitele pagini bine „sigilate“, câteva nițel mai deschise (comparativ): „In vis“, „Metodă“, „Rugămintele“. Și una care își permite chiar un început de incantație: „Intrare“. Dar aici uitat să ne comunicăți noua dv. semnătură (?!)... O puteți face, mai operativ, la telefon.

Sorin Constantin Cirjan, Gabriela Anda Alexandru, Paul Florea, Ștefan Crăncea, Mariana Scurtu, Viorel Bălan, Svetlana-Laura Codreanu, Daniela Gavriliu, Mirela Moșoiu, L. Florin, Dana Sabou, Oana S., Adriana Vega, Aurelia M. Dima, Teodor Boldan, M. Apann, Anton Leontin, Ion Negură, Luiza Caraman, Anca C. Emanuela, Olimpia Pop, Cristian Bătrineanu, Efimie Aurelian, Mircea Mocanu, Florin C. Müller, Eug. M. Orăvițan, Ami, Horea Viorel, Puma, Andrei Călărăsi (parțial indescifrabil), Marga Rănescu, Toma Liviu, Hope, Mugur Gavril, Armand Tănăsescu, Doina Uță, Hermina Popescu, Dragoș Tiliștea, C.M.L. (Roșiori), Mircea Aurica, King, Daniela Dorin, Luisa Loretti, Elisabeta Niță, Gh. N. Ionescu, Daniel Onu, Anonimus, Mara Măgureanu, B. Aurelia, Nicolae Rășanu, Violeta Chișu, Carmen Rădulescu: Încercări de nivel modest.

Nana Mirea, Marian Radu, Violeta Deminescu, Belinda, D. Pietraru, Ileana Abrămașu: Nimic nou!

GEO DUMITRESCU
N.R. Manuscrisele nu se inapoiază.

ETERNĂ

Cineva s-a lăudat că ne va impușca zăpada și de-atunci ca două faruri de c... anță ochii mei bat adineci nu cunosc ninsoare... mai albă ca libertatea.

EMIL ACHELĂRIȚEI

FLACĂRĂ DE CÎNTEC

Cu felinarul lunii mai du-mă noapte
Pe șleahul ce aleargă pîriu printre poieni,
În caru-n care tata într-un suman de
Mă adormea cu capul pe perna de coceni.
Din degete de spîțe să țîrie-o baladă
Crăpate roși ca buze de vînturi și de ploa,
Haiduci de fagi în zeghe de frunze de
De hribi să ne poftescă prin țarinile noi.
Din depărtare piscuri cu mari căciuli
De nori să ne salute ca moșii-n șa pe stei,
Cu flinte lungi de spice cîmpile trezite,
Să scoată ceață boii pe nări ca niște zmel.
Noi să urcăm drumeagul ce mușcă
Ca vipera de fulger, chiar dincolo de zări,
Unde-nfloresc pe boltă vultanii mari cîi
Pe roibi de cremeni, doamne, străbunii
Să buciume zănoaga dintr-un șuvoi de
Să fluiera flăcăii de brazi îmbujorați,
Noi să ne pierdem umbra cu zarea arsă-n
Printre strămoșii mindri cu nume de
Sub plete verzi de cetini să sufle dinspre
Copila adierii cu rumen blind obraz,
Să-și întefească focul luceafărul prin
Pe unde Horea încă și Ianeu trec și azi.
Să ne urmeze-n taină ca într-un vechi
Prin munții albi de veacuri de oseminte
Spre zorii unde-n soare cu flacăra de
Mai arde flința pură a dacilor ne-nvîși.

ION CRAIOVA

VIS ROTUND

Să făcea că piscul slobozea cărării
trei culori de suflet din aceleași nimb,
aurind sub țipăt spațiul deșteptării
cu ursita dulce-a primului nou timp

Se făcea că Oltul respira-mpreună
cu lotarul umed dintre cruci și punți,
ceterind spre Mureș țarina de furtună —
coapte să-mi eunune Frații peste munți

Se făcea că Alba învăța Ardealul
cum se țese-n briul Marii României,
între Blaj și Putna, Minăstirea Dealul
și Cimpia Turzii verbul „a u n i“

Se făcea atuncea talpa mai adincă —
erestele peceții tremurau a cere,
horele-adunate către partea stîngă
porunceau, sub inimi, încotro să merg...

...Și-n păcatul fraged al tăcerii mele,
se făcea deodată lacrimă de zi,
rotunjind pe graii datinilor grele
visul intru care fost-am și voi fi !..

LUCIAN DORU VOICULESCU

AICI

Aici doar aici
ne sprijinim
pe diminețile noastre
ca pe un munte de soare
ca pe o piine rupem iubirea
în miinile tuturor să lumineze
aurul ei :
nădejdea adevărul
parola cu vise
vocea de raiuri
orgoliul străbun...
Aici doar aici
între bine și rău
între marginile de iubire
și urlete de lup
clocotind de milenii
ca un vulcan
de istorie vie.

AUREL ALBU

BUNICUL

Toată viața
a îngrijit
salcimii casel
cîteva dropil
caili ciocoiului
și cel șase copil.
A iubit pămîntul
și pe bunica —
zare albă
de bărgan.
Pe mine
primul nepot
m-a rugat
să-i îngrijesc
o rană
foarte veche...

ION MĂLAIA

„Reportajul e oratoria timpului modern“

(Urmare din pag. 21)

tătean, apoi scriitor, iar inversarea raportului între termeni se dovedește (s-a dovedit nu o dată!) sterilită și pentru anul, și pentru celălalt. Nu sînt primul care descoperă acest lucru. Paul Anghel definea cîndva reportajul drept „oratoria timpului modern“, și cred că adevărul pe aici trebuie căutat. Cît privește poezia mea, am scris nu numai cartea „Bunica Beps“, ci și „Marșul de august“, publicată cîteva ani mai tîrziu. Încă o carte de versuri cu semnătura celui care-ți vorbește, „Geografii rebele“, a primit recent bunul de imprimare. E drept că public rar versuri. Nu fac parte dintre aleșii pe care poezia îi vizitează zilnic. Nu mă vizitează nici măcar duminica. Nu sînt un poet de duminică.

— Cine a fost Bunica Beps?
— E obținută prin sinteză, vorba lui Urmuz. E alcătuită din două bunici reale, vreo paisprezece cîitite și una visată.
— Formula poeziei dumitale, cel puțin a celei din „Bunica Beps“, e una stranie, ezoterică, cu accente exotice, în cea mai pură linie modernistă. Dumneata însă, în articolele de atitudine culturală ca și în interviurile pe care le-ai luat altor scriitori, te pronunți răspicat pentru formula tradițională, autohtonă a litericii, a literaturii noastre în genere. Cum se împacă una cu alta? Și cum se împacă opțiunea rîos formulată pentru formula tradiționalistă cu aceea „Povestea vorbii“, suplimentul literar al revistei „Ramurii“, deschis cu precădere experiențelor moderniste? Suplimentul îl avea ca mentor (așa seria pe frontispiciul lui) pe Miron Radu Paraschivescu, dar „Ramurile“, în epocă, erau conduse de Ilie Purcaru.

— Adică vrei să zici că una fumăm și alta gîndim? Gh. Grigurcu, într-un capitol cu care m-a onorat în cartea domniei-sale „Poeți români de azi“, mă așază în filiație strict românească, găsindu-mi „patroni literari“ pe care unii îi taxează astăzi drept (horribile dictu!) „tradiționalisti“. Nu mă justific cu Grigurcu. De fapt nici n-am ce justifica. Literatura românească „tradiționalistă“ are o modernitate de expresie și de duh pe care numai cei orbiți de patima „modernismului“ ca „ism“, ca reinventare sau calchiere a unor modele străine, de mult perimate chiar și în locurile lor de sorginte, nu vor s-o vadă. Cît privește povestea „Poveștil vorbii“, ea este scurtă. Chiar și viața suplimentului a fost scurtă, el succombînd prin avitaminoză. I-am oferit lui Miron Radu Paraschivescu, prin acest supliment, un spațiu mai întins pentru rubrica de „Correspondență“ pe care o susținea în revistă, și Miron, căruia teribil îi plăcea să se erijeze în descoperitor

de talente (și chiar a descoperit talente, însă nu prea la „Povestea vorbii“), dar care era și un mare candid, un mare naiv, a dat drumul tuturor hățurilor, pînă acolo încît s-a trezit sufocat de un grupuleț „modernist“, manevrat de acesta, comandat de acesta. Un grup care pe față îl adula (era și cit se poate de sensibil la flatări, bietul Miron!), dar atîta cit să-l adoarmă și să se servească de el. I-am lăsat în pace, și pe Miron, și pe clienții lui. Experiența trebuia să se consume singură, și s-a consumat într-un timp incredibil de scurt. S-a văzut că „oniricii“ și alții ca ei care dăduseră buzna în coloanele „Poveștil vorbii“ nu avuseseră de spus decît foarte puțin și foarte necesar. Și, hai, iartă-mă că mă lungesc, faptul că m-ai întrebă despre „Povestea vorbii“ nu e nou. Sînt mereu întrebă, la rîstimpuri sau în rîstimpurile cînd e nevoie de această întrebare, despre „Povestea vorbii“. Pentru unii, aceste pagini din „Ramurii“ conținea chiar mai mult decît „Ramurile“. Vremea a corectat acele prime entuziasme născute în jurul suplimentului „Ramurilor“. Îmi plăcea și mie „Povestea vorbii“, altfel n-aș fi publicat-o, dar în afară de Mircea Ivănescu și de Leonid Dimov, poeți formați în momentul în care-i găzduia „Ramurile“ prin rubrica lui M.R.P., acest supliment a produs, din nefericire, mai ales deșertați, inși care și-au căutat deuse în alte părți, fără succes în acele părți. „Povestea vorbii“ a fost o frumoasă promisiune, o frumoasă amăgire, pe care garda clientelă a lui M.R.P. n-a fost în stare s-o onoreze.

— Vorbește-mi despre experiența dumitale de „făcător“ de reviste. Ai „făcut“ o seamă de publicații, începînd cu „Ramurile“. Ce ți-ai pus în gînd, cînd ai pornit noua serie a revistei?

— „Ramurii“ a apărut într-o perioadă (1964) în care revistele care se tipăreau în provincie erau puține. Doar cîteva, și acelea strict literare, puse sub egida unui-nii de breaslă, deci cu programul decis „de sus“. „Ramurii“ și-a propus să-și aibă propriul său program, propriile sale opinii, indiferente la tutela, ca să nu zic dictatul unor foruri culturale pentru care viața se oprea la marginea Bucureștilor.

— Prin ce mijloace?
— Mijloacele nu s-ar fi putut exercisa cu succes fără un cadru politic și cultural favorizant. Acest cadru, inaugurat de Congresul al IX-lea al partidului, ne-a eliberat și ne-a limpezit căutările. „Mijloacele“, cum zici dumneata, existau. Nu noi, cei de la „Ramurii“, le-am inventat, le inventaseră și le desăvîrșiseră înaintea, marii oameni de presă dintre cele două războaie. Noi n-am făcut altceva decît să le ștergem de praț și să le redăm viabilitatea. Am pornit la drum cu am-

biția, sprijinită și întărită de noul cadru, de a scoate călușul de pe opinia liberă, de a aborda în „tăietură directă“ toate problemele, de a nu ne lăsa intimidată de tabuuri, de a sparge ierariile înghețate, întocmite pe alte criterii decît cele axiologice, de a-i reda legitimitate drept de manifestare specificului național al culturii noastre, inclusiv prin variantele ei regionale (oltenească, în cazul nostru), de a face, după puterile noastre, socialism în cultură, deci de a contribui la circulația și afirmarea nestîjnită a valorilor autentice, implicat a celor clasice. „Fișele de dicționar filosofic“ prin care am repropus atenției marii gînditori români, mult timp ținuți sub obroc, cronicile literare și anchetele lui Mihai Ungheanu (amîntește-ți, de pildă, „A doua moarte a brazilor“, de mare vilvă în epocă, prin care se ataca tirajele excesive acordate cărților proaste în dauna celor bune), analiza pe mai multe numere a „Dicționarului enciclopedic român“, cu marile lui lacune de informație și de pleoarie pentru național, sînt numai cîteva din ambițiile noastre împlinite.

— Ce a însemnat pentru dumneata revista „Flacăra“?

— Sînt la „Flacăra“ de nouă ani. Mult! De obicei, cînd nu sînt pofit la plimbare, plec eu singur, așa, ca să mă schimb aerul. Aici aerul e bun. Am mai lucrat în redacții care mi-au plăcut. Am fost redactor la „Luceafărul“ lui Eugen Barbu, acest inegalabil creator și dirijor de presă, de la care am învățat foarte mult. Am lucrat, la „Știința tineretului“, sub șefia lui Anghel Paraschiv, un mare gazetar și un talentat organizator, un om care dintotdeauna a știut ce vrea, neîncercîndu-și colaboratorilor cu sarcini pe care apoi să le recuze. „Flacăra“, repet, îmi place mult. Îmi place fiindcă știe ce vrea, fiindcă merge întotdeauna la țintă, fiindcă țintele ei sînt ale oamenilor acestei țări. Fiindcă este „o revistă a oamenilor“, cum spunea odată Adrian Păunescu. Îmi place fiindcă are redactori talentați, o veritabilă echipă de elită, care muncește mult și cu pasiune. Iar omul, cînd muncește mult și cu pasiune, nu mai are nici timp, nici disponibilități pentru birfă, pentru lucrături de culise, pentru „săpat“ colegi sau idei de-ale lor. Aici oamenii își vîd de treabă, iar treaba iese așa cum ne mindrim că iese: foarte bine. Meritul principal este al lui Păunescu. Pentru ideile lui, pentru ce a făcut el din „Flacăra“, care ades se confundă cu numele lui (cine mai știe că „Flacăra“ exista și înainte de el?), și pentru că a știut să se înconjoare de oameni buni.

— Să vorbim și despre interviuri, astăzi la mare vogă. Ai luat foarte multe interviuri, ai scris și trei cărți de interviuri-ști în temă deci.

— Frecvența de astăzi a interviului este firească. Epoca noastră a restaurat, mai bine zis a instituționalizat dialogul ca principală formă de comunicare socială. Opinia mea despre interviurile de astăzi ți-e cunoscută. Nu demult am publicat chiar aici, în Flacăra, un articol des-

pre acel eveniment editorial de excepție care a fost cartea „Interviuri neconvenționale“ a lui M. Ungheanu. Incitante sînt și interviurile Marianei Brăescu din Suplimentul „Științei tineretului“. Sînt incitante prin atenția pe care o acordă personalităților reale, operelor reale și problemelor reale ale literaturii și ale climatului literar. Dar autoarea nu respectă întotdeauna regula dialogului, nu este — cînd trebuie! — un interlocutor pentru cel chestional. Se manifestă uneori în interviurile ei o stială, o politețe excesivă față de preopinent, ca în recenta discuție cu Nina Cassian. Nina Cassian pozează, în răspunsurile pe care le dă Marianei Brăescu, în victimă literară a unei epoci în care principala victimă era Arghezi. Ne asigură că ea, Nina, în acea epocă, suferea cumplii alături de Arghezi, înfășurîndu-se în steagul arghezean și fiind gata să moară așa. Să nu fi știut Mariana Brăescu că lucrurile nu stau chiar așa? Dar chiar din interviul pe care mi l-a luat în același Supliment aflase cum Nina Cassian, de la catedra Școlii de literatură, îl parodia pe marele poet, acuzîndu-l de facilitate. Parodia catedratică a poetei-profesoare era: „Într-o stradă / Bătea ora de marmeladă“, ca mostră de arghehianism ridicol: „În stea / Bate ora de catifea“. Și asta într-o vreme în care cine citea Arghezi era, dacă nu exclus, blamat în ședințe publice la aceeași Școală de literatură. Pasivitatea interviuentului, ca să mă întorc la Suplimentul „Științei tineretului“, nu este, desigur, culpabilă, dar nerecomandabilă este oricum.

— Am înțeles, nu-ți plac interviurile pasivi. Îți preferi pe cei agresivi?

— Nu orice reporter poate fi agresiv. Nu oricine poate fi Oriana Falacci. Cazul invers pasivității este cel al interviuentului care se folosește de preopinent ca de un simplu pretext; de regulă, cu condiția ca acesta să fie cit mai important. Un exemplu recent este Constantin Noica, din „Jurnalul de la Păltiniș“ semnat de „reporterul“ Gabriel Liiceanu. Acest mod de „interviu“ nu mi se pare cel mai inspirat, cel puțin ca onestitate. Ne aflăm în fața unor false interviuri, în care „reporterul“ — act de lașitate? — se substituie, practic, complet lui C. Noica. În această carte-interviu, sois disant, e mai mult Liiceanu decît Noica. Și atunci întrebarea este: de ce era nevoie de această inscenare?

— De ce nu scrii și proză? Am descoperit în reportajele dumitale oaze de autentică proză.

— Îmi pare rău, dar proză nu știu să scriu.

— Ai scris pînă astăzi douăzeci de cărți, nu?

— Exact.

— Care va fi a douăzeci și una?

— Poate că „Geografii rebele“, despre care ți-am vorbit. Sau poate că „Literatură și națiune“, o carte care așteaptă în cartioanele Editurii Eminescu.

— Încă n-ai obosit, Ilie Purcaru?

— Și dacă da — ce dacă?

Un muzeu în labirint

Un Byren în pictură

Géricault. Autoportret

Am trecut prin patru stări diferite în fața „Plutei Meduzei”, tabloul de mari dimensiuni, cel mai cunoscut, al lui Géricault, și mă gândesc că ar merita, poate, să le reconstituim din însemnările mele înainte de a vorbi despre autor.

I. Optsprezece sau douăzeci de naufragiați pe o plută rătăcind în imensitatea unei mări pustii. Un infern plutitor, în care totul e oribil și pasiv. Privirea nu se poate opri pe nici un amănunt consolator. Morții au intrat se pare în putrefacție, viața se confruntă cu moartea fără ieșire,

destinul e ca o ofensă incurabilă pentru supraviețuitori și poate că defectul tabloului este lipsa lui de speranță. În ce mă privește, nu mai cred demult în idilele care fac din om un inger. Acest inger a fost de prea multe ori ticălos ca să ne mai îngăduie generalizări naive. Dar nu cred nici în arta fără speranță, care închide cercul, astupă toate crăpăturile, pentru ca nici o diră de aer proaspăt să nu mai pătrundă din lumea idealurilor noastre, și cu vocea înăbușită ne anunță că totul e inutil, sintem iremediabil condamnați să respirăm pestilența zădărniciilor, ca în naufragiul tragic din „Pluta Meduzei” în care pare antrenată umanitatea însăși. Tragic am spus? Nu, m-am înșelat. Tragic, grandios, este Oedip care găsește în prăbușirea lui orgoliul de a insulta zeii și de a interoga destinul. Rătăcind orb și neconsolat între glorie și mormint, cu rănile urliind în memoria lui, Oedip mi se pare chiar mai plin de grandoare decât Goethe calm, amintindu-mi acea frază a lui Nietzsche care îmi place atât de mult și pe care nu pierd nici un prilej s-o repet, „Tot ce nu mă omoară mă face mai puternic”, pentru că nu cunosc o mindrie mai necesară ființei noastre decât aceea de a refuza resemnarea și de a găsi la capătul oricărei sfîșieri gustul reînscut al speranței... pe cînd în acest naufragiu al lui Géricault ce speranță există? Veșmintele, trupurile, șcîndurile, frîngiile, cerul sînt de aceeași culoare și marele păcat al acestui tablou e că a fost pictat.

II. La capătul plutei, unul dintre supraviețuitori face semne cu franjurii unei draperii. Se epuizează într-un ultim gest inutil. Căci în pustietatea mării nu-l observă, desigur, nimeni.

Și, deodată, acest amănunt mi se pare nu numai teribil, ci și sublim. De fapt, a renunța este adevărata înfrîngere. Orice înfrîngere este imperfectă cită vreme cel înfrînt n-a lăsat brațele jos, n-a abandonat, n-a consimțit că inutilul este inutil și nu și-a acceptat înfrîngerea. Acest om care agită franjurii unei draperii (ba sînt chiar doi) salvează naufragiul de o catastrofă morală. Intrucit și în zădărnice se mai poate găsi o șansă de grandoare: de a demonstra printr-un gest că destinul poate nega omul în multe feluri, dar nu-l poate împiedica să-și transforme și disperarea în speranță. Și, deloc paradoxal, aceste semne adresate pustului mării îmi par cu atât mai pline de măreție cu cît sînt mai inutile.

III. De ce pluta n-are nici un pavilion? Probabil, pentru că nu trebuia să aibă. Aici nu sînt greci, romani sau francezi. Sînt pur și simplu oameni. De ce nici un indiciu nu arată în ce epocă se întîmplă această sinistra catastrofă? Probabil, pentru că ea nu se putea întîmpla decât așa. Niciodată și totdeauna; nicăieri și oriunde. Dar de ce supraviețuitorii n-au aruncat în mare cadavrele?

Probabil, pentru că o secretă fraternitate în fața morții îi împiedică s-o facă. Supraviețuitorii seamănă și, poate, nu întîmplător celor care au închis ochii. Toți sînt captivi pe o coajă de nucă într-un deșert de apă, toți și-au descoperit aici fragilitatea și condiția unică. Deosebirile de rang, de vîrstă, de educație, de caracter, au încetat, naufragiații și-au păstrat doar calitatea de ființe umane și nu mă miră că aproape toți sînt goi, nici că, pictîndu-i, Géricault s-a dezinteresat de frumos. La urma urmei, ce rost ar avea să fie frumoși? Ei se află în fața noastră pentru că suferă. Și dacă mai e ceva de căutat într-o asemenea împrejurare, nu frumosul poate fi căutat, ci un adevăr ultim, suprem, pe care îl și descoperim de altfel: solidaritatea adîncă, tăcută și dureroasă care leagă aceste ființe umane între ele. Și înțelegem, de fapt, fără să ne mai explice nimeni, de ce morții nu sînt împinși în apă, după cum înțelegem că o asemenea catastrofă omoară, dar și purifică. După ce au tăcut toate, vanitățile, ambițiile, erorile și iluziile, mai rămîne ceva care strigă: această solidaritate care triumfă în suferință. Trebuie să vedem oare „Pluta Meduzei” ca să ne dăm seama că la fel de mult se înșeală cei care idealizează omul și cei care-l disprețuiesc? I s-a reproșat lui Géricault că a neglijat unele amănunte. De pildă, trupurile sînt viguroase, deși în mod logic naufragiații erau epuizați de foame. Dar aceste trupuri cu mușchii inutili pun și mai bine în evidență caracterul intolerabil al catastrofei.

IV. Abia mai tîrziu am aflat că Géricault a plecat de la un fapt real în pictarea acestui tablou. La 18 iunie 1816, fregata „Meduza” a părăsit Franța îndreptîndu-se spre Senegal. La 2 iulie, ea a eșuat pe un banc de nisip. După cinci zile de încercări zadarnice de a repune fregata pe linia de plutire, s-a construit o plută și o parte dintre naufragiați au fost îngîrmădiți pe ea, în timp ce toți ceilalți s-au repezit la bărcile de salvare. După tăierea odgoanelor care o ancorau, pluta neremorcată, a rămas singură în imensitatea mării. Foamea, setea, disperarea, s-au abătut asupra celor strînși pe ea. Géricault s-a documentat minuțios asupra dramei, redînd momentul cînd, la 17 iulie, naufragiații au zărit la orizont o corabie căreia au încercat în zadar să-i semnaleze prezența lor.

Dar, ca să fiu sincer, prefer să fac abstracție de aceste amănunte. Ele riscă să transforme totul în fapt divers.

OCTAVIAN PALER

Biblioteca în aer liber

Pe strada

Citesc cu plăcere **Rotonda plopiilor aprinși**, cartea cu amintiri despre scriitorii a lui Valeriu Anania, mă opresc îndelung asupra capitolului celui mai amplu și mai profund, consacrat lui Tudor Arghezi, admir bunul-simț (calitate rară în literatura de cărți despre persoanele cunoscute de domniile-lor, memorialistă) cu care poetul știe să-și aleagă, în precizările marilor săi eroi, colțul de umbră prielnic pentru a-i observa. Tudor Arghezi, V. Voiculescu, Gala Galaction sînt eroii principali ai cărții, eroi pe care-i unește — dincolo de firele caracteristice personale — o fierbinte dorință de pace. Pace între oamenii de același neam. Pace între toate popoarele. Cuvintele ce s-au rostit recent sub cupola Marii Adunări Naționale poartă mai departe și mai înalt mesajul întregii lor vieți: „Să facem totul pentru o lume fără arme, fără războaie, o lume mai dreaptă și mai bună”.

Cîteva pagini frumoase îi sînt consacrate lui Marin Preda, iar Valeriu Anania mărturisește onest că nu a făcut parte niciodată dintre prietenii sau apropiații celebrului romancier. Îi înfîlnește într-o zi pe bulevard, Marin Preda îi mărturisește că „a băut un pahar mai mult... dar nu prea mult...”, iar poetul-dramaturg îl conduce pînă spre casă: pe drum au loc cîteva întîmplări „cu sensul

la urmă” pe care cititorul le poate afla povestite cu talent în carte.

Tot pe un bulevard s-a petrecut și prima mea întîlnire esențială cu Marin Preda. Era prin 1958, cred, citisem **Desfășurarea și Moromeții**, făcusem cunoștință cu autorul — simplu schimb al unor formule de politețe — dar pentru mine, tînarul de douăzeci de ani, Marin Preda, era încă de pe atunci un autor care se studiază în clasă, un **clasic**. Un autor clasic nu are vîrstă; nutrește pentru el o admirație depărtată, uneori ușor distrată. Un — cum se spune — **clasic în viață** e o statuie care mînîncă, se plîmbă, doarme, ba chiar și scrie! Cum o să-și miște brațul de bronz pe biata hirtie dilamată statuia? Pentru a-mi spune gîndul pînă la capăt: eu nu cred că există clasici în viață. Un autor devine clasic numai după ce și-a spus cuvîntul posterității. Ce fol de statuie putea fi omul acela slăbuț, îmbrăcat îngrijit, care mergea pe bulevardul Ana Ipătescu în plină zi, alb ca varul la față, oprindu-se, din cînd în cînd, să-și tragă răsufierea, luînd mersul de la început, apoi — citeva clipe lungi — rezemîndu-se de zidul unei clădiri... Era limpede că insul acela firav și parcă rătăcit nu băuse; se simțea rău din alte motive. L-am privit și din față, dopășindu-l, și nu se uita la nimic; cu o privire extrem de intensă, nu se uita la nimic. Sau, să spunem și așa, privea în ochi nimicul, haosul, întunericul. Momentul de slăbiciune — a nervilor, a inimii — a fost relativ scurt, deoarece în curtea imobilului spre care se îndrepta l-am zărit, peste două-trei minute, intrînd cu chipul normal și mersul sigur. Dar,

fără să mă vadă, intrase — tulburîndu-mă — și în existența mea. Mai tîrziu, prozatorul avea să povestească: „După terminarea **Moromeților**, vol. I (...) exasperat, am abandonat totul și mă gîndeam chiar cu seninătate să mă las de scris. (...) Mă îmbolnăviser de exasperare, seninătatea mă părăsise, zăcui în spital, apoi mă înșănătoșii (...) Și așa am început să scriu romanul **Risipitorii**”. Nu, scriitorii nu în clasele școlilor trăiesc, nu în manuale, ci în case. Ior, pe străzile lor, aplecați deasupra paginilor lor, pîndiți de exasperare și de nebunie atunci cînd nu mai sînt în stare să scrie. Iar perioada la care se referă Marin Preda în rîndurile citate mai sus a durat exact șapte ani. A putut fi depășită vreodată, a putut fi uitată? Asumată, poate; uitată, nicicum. După acești șapte ani, în opera sa (tolstoliană) au început să se audă tot mai puternice accente dostoevskiene.

E ciudat că nu i-am povestit niciodată prozatorului episodul de pe bulevardul Ana Ipătescu. Ar fi fost, poate, o indiscreție: îl văzusem într-un moment în care cu siguranță nu dorea să fie văzut. Acum, tîrziu, pot sublinia o coincidență: casa de care se rezemase o clipă, casa dinspre care (cine știe?) venise, lovindu-l blind și răsbindîndu-se în ființa lui, un val de putere, este cea în care a locuit pînă la moarte singurul om de cultură a cărui inteligență mărească și firească am admirat-o la fel de mult ca și inteligența mărească și firească a prozatorului: casa matematicianului și eseistului Grigore C. Moisil.

FLORIN MUĞUR

Desene pe asfalt

Muncitor

al literaturii

E adevărat, se poate spune cu îndreptățire, că Tudor Arghezi a fost contemporanul nostru.

Nu e sigur însă că noi îi vom mai fi contemporani. Vreau să spun că lucrarea operelor sale cu lungă, imprevizibilă „bătăie” poate ajunge în spațiul de timp în care noi vom fi doar amintire ori nu vom fi nici atât. Arghezi, cel pe care credeam că-l știm, ale cărui mașinării lirice ni se părea că le putem demonta, se dovedește acum, la noi lecturi, mult mai puțin legat de teripurile meșteșugurilor de atelier și infinit mai profund, mai „complicat”: cosmicul otel al cuvintelor sale potrivite nu poate fi erodat, zonele de sensibilitate în care încă operează verbul său fiind tot mai vaste. Sînt efectiv „potrivite” versurile arghizene cu aplecarea spre vers a tinerilor de azi așa cum cred că vor să fie și în viitorime. (Chiar cheile acestui titlu cu aparențe inofensive, **Cuvinte potrivite**, nu mai par atât de lesnicios deschizătoare de uși: cu bună-știință, meșteșul și-a trucat fastuos trufiile oferindu-se unei cercetări lenese drept numai

un calligraf abil, mozalcar de vorbă.)

Ce le place lor (de fapt ce presupun că le place lor, tinerilor mai înainte evocați), e simplu de spus: Arghezi a dinamitat ireversibil „poza” poetului (implicit, clișeele poeziei), ostentativ „lirismului”, el a fost pamfletar acid și băscălios, denunțînd imaginile de rutină ale scrisului. A demitizat și mai ales a demitizat versul, l-a făcut să curgă cu aparențe de joc, l-a epurat de lamentourile autorilor de la începutul veacului, oferindu-se să îl prefacă în fier de plug, în gheară pedepsitoare. A înțeles primul că epigonismul eminescian nu poate rodi în literatura română, că e, de asemenea, primejdios să inoculești literatura cu legende literaturii disocîndu-și transant relația cu cel pe care ochii lui au avut chiar norocul de a-l vedea — nu obstinată, subalternă încovoiere de șiră, ci înălțare spre luminile lui, nu zidire ca într-un cavou de flori de ceară în umbra lui, ci credința că opera poetului nostru național poate fi continuată. Și i-a fost dat și lui Arghezi să-și „ucidă” epigonii. Cine crede a reface lutul lui de amforă se sortește unei dispariții de nimeni deplînsă. Fiindcă Arghezi a fost nu numai har unic, ci și trudă. A fost un mare muncitor al literaturii, dar un muncitor solitar, zgîrcit cu confesiile despre sine, adesea dur ori chiar nedrept cu frații de chin, dar totdeauna lucid,

energic, incisiv. Place la Arghezi umorul nostalgic, vigoarea disimulată în catifele vegetale, eruită ruptă cu bună-știință pentru a logodi versul cu gîndirea și expresia diurnă. E un zurbagiu ascuns în cămara cu porțelanuri, dar dezordinea lui e paradoxal ordonatoare. A democratizat limbajul poetic, dar nu oferindu-i clamori de romanță, ci vibrații de tunet. Sunet pur și tandru a fost și a rămas Arghezi — Orfeu dar și Gutenberg, Faust dar și Mefisto, prinț de Dania dar și gospodar de prinți — și ne mai place la el patima nezmotoasă cu care și-a iubit obirșile țărănești. Să fi cîntat el pe un flaut tragic ori pe frunză? Mai degrabă pe o pădure.

Hirsut, incomod, cultivator de versuri rare, dar și de legume, „monah” al gralului românesc bîntuit de lingourile iubirii, Arghezi mi-a fost drag înainte de a-mi fi model intangibil, meșteș și nu maestru, frate și nu părinte. Avem o obsesie; voiam să-i văd ochii — frumoșii lui ochi în care cîndva s-a ogîndit firavul țipar aburit al Eminescuului — dar vroiam să-i văd fără ochelari. Știam că autorul de sarcasme, blasfemiatorului Arghezi are ochi care au știut ce-i plînsul, ochi buni de lacrimă.

Dar pînă să-l văd, cineva l-a închis pentru doar o eternitate, pleoapele.

GHEORGHE TOMOZEI

Primim

Stimate tovarășe redactor-șef,

Știind că acordați tineretului o largă audiență, îmi îngădui să vă rog să rețineți punctul meu de vedere asupra articolului apărut în revista **Flacăra** din 11 noiembrie 1983, intitulat **Transport ilicit de metafore** al tovarășului **Gheorghe Tomozei**, la rubrica **Descene pe asfalt**.

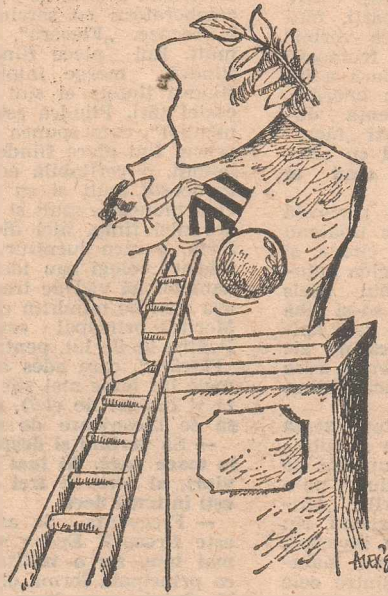
Sub toate aspectele tovarășul Tomozei are dreptate și nu știu cum se va rezolva această problemă care stîrbește etica. Văzînd piesa

cu mult înaintea apariției articolului **Transport ilicit de metafore**, am reflectat chiar la aceste versuri: „**Fiți atenți la cai, fiți atenți la hamuri / Viața-i un transport de lăzi cu geamuri...**”, pe care le consider „cheia de boltă”, cu mesaj, și cred că ar fi mare păcat ca din piesă să fie scoase aceste versuri. Găsiți căi de rezolvare așa cum cer legile morale și juridice (pe acestea din urmă nu le cunosc), dar piesa trebuie să se joace așa cum este, făcîndu-se cunoscute sursa sau sursele. Să se joace în continuare, pentru că este o piesă bună, frumoasă și are un puternic conținut educativ. Aș îndrăzni, în încheiere, să-l rog pe tovarășul To-

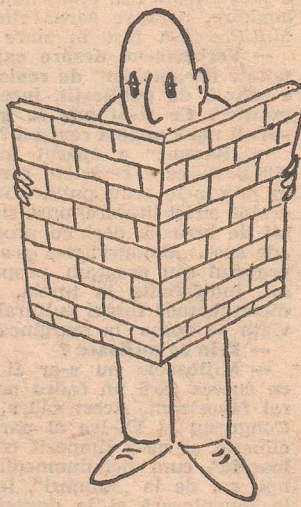
mozei să reflecteze dacă nu cumva și-ar putea alunga amarăciunea cu gîndul că versurile domniei-sale, excelente, au fost și sînt piatra de temelie a unei piese care, repet, este foarte gustată de public, fie el tînar sau vîrstnic. Punerea la punct a celorlalte chestiuni spinoase menționate în articolul **Transport ilicit de metafore** se va rezolva, sper, fără a se atinge conținutul piesei, aceasta rămînd așa cum a fost prezentată inițial.

M-ar bucura să știu ce rîndurile mele au fost binevenite.

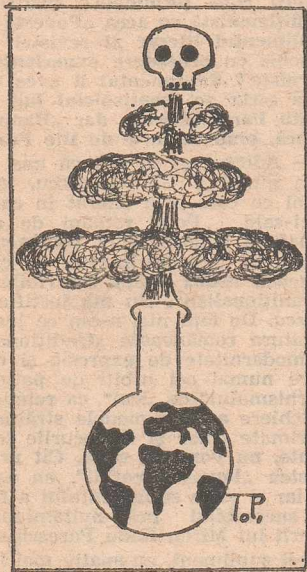
IRINA-CARMEN ANDREI
studentă anul II
Institutul politehnic București

AUREL ȘTEFAN ALEXANDRESCU

RADU IULIAN

C. TOPAN

Proverb: **Dacă îți dau un pește te ajut să trăiești o zi.**

Dacă te învăț să pescuiești, te ajut să trăiești o viață.

Tot felul

● Fitipaldi la nuntă ● Cerceii din Baia Mare ● Cu diligența prin București ●

În scrisoarea trimisă redacției de un grup de muncitori de la secția de Instalații a Cooperativei din Techirghiol se înșiră mai multe nereguli legate de activitatea șefului de secție, **Ion Craiu**. Pe lângă multe altele care ar trebui cercetate de miliție și de conducerea unității, o inserăm pe cea referitoare la preocupările soției șefului de echipă. În timp ce creștea găini pentru uzul familiei lua bani frumoși și pentru alte munci. Un cotoadac nu strică! ● **Duminica trecută în târgul de mașini din București un bărbat purta pe piept un anunț pe care scria „Vind plapumă din puf de pinguin absolut 9”.** ● În municipiul Sîrbia, construit cu viteză cu care a fost construit și orașul Brasília, a fost dată în folosință o hală agroalimentară cu o suprafață de 3000 m² construită în timp record — nu mai mult de 6 luni. Acum e rindul produselor. ● **Valurile Dunării pe beton:** Cu trei ani în urmă I.C.A.B.-ul a introdus niște conducte pe Aleea Niculițel nr. 1-2-3-4, sector 4, și a astupat așa de bine că acum lumea merge pe valuri. ● **Grupul coral Song organizează un laborator de muzică.** În prima vineri a fiecărei luni Songul își are în diferite facultăți microconcertul și invitații săi care sînt rugați să facă tot ce știu. ● Știți ce can-

tiri de Alexei Arbuzov. ● Farmaciile și depozitele suferă din lipsa vitaminei E. Producătorii ar trebui puțin vitaminizați. ● **CITE CEVA DESPRE ALTCEVA:** În București oficiile farmaceutice au făcut un test inspirat: au introdus antinevralgice în mai multe farmacii și-au verificat modul de desfacere. Așa au aflat că unele vinzătoare le dosese ca să le pună la garoafe! ● Fasole! C.A.P.-ul din Calopăr a obținut o producție medie de 1780 de kilograme de fasole la hectar. Doljenii au și pus oala la fier ● **FITIPALDI LA NUNTA:** Vasile Amariei, șofer la I.J.T.L. Iași, a cărat 11 muzicanți într-o basculantă. Pe traseul Dolhești—Ciortești (unde trebuia să ajungă la o nuntă) mașina i s-a oprit în pantă și cînd a vrut s-o pornească a introdus greșit în viteză și i-a descărcat pe toți. ● Prin țiglele sparte și prin unele găuri din acoperișurile grajdurilor de la C.A.P.-ul din Vurpăr (județul Sibiu) văcile se uită noaptea la stele. Și cînd văd cite un satelit zimbesc cu discreție. ● „Consiliul popular al municipiului Baia Mare informează pe toți cetățenii că în perioada 12—13 noiembrie 1983 se efectuează deratizarea municipiului Baia Mare, în care scop trebuie făcută curățenia generală a teritoriului, prin strînge-

ai revistei au sunat luni și marți pentru a ne comunica o situație: săptămîna trecută pe Calea Dorobanți presiunea gazelor a fost mai tot timpul egală cu zero. Facem pe această cale un apel la întreprinderea de rețele și instalații de distribuția gazelor naturale București pentru a contribui la normalizarea situației. ● Sopra-na Eugenia Moldoveanu a cîntat în Traviata la Salzburg și în Boema la Viena și continuă să rămînă una din marile personalități ale Europei muzicale. ● Casa lui Dimiție Gîrbea din Vladimîr, căpitan de oaste în revoluția lui Tudor Vladimirescu, după ce a fost casă memorială, a devenit depozit de mărfuri. Despre ce fel de mărfuri o fi vorba? ● La Exploatarea minieră Lupeni a avut loc sărbătorirea a 100 de ani de preparare a cărbunului. În 1883 a fost pusă în funcțiune prima instalație de preparare din Valea Jiului. ● Știți ce s-a întîmplat cu retribuția personalului muncitor de la Spitalul din Mătăsari (Gorj). A fost jucată la poker și la jocuri mecanice de Gheorghe Dăneț. Oamenii își așteptau leafa și ei aștepta un careu de popi. ● În noiembrie și decembrie Ion Lucian și Tilda Radovici vor susține mai multe spectacole la teatrul „L'Île de France” din Paris. Începînd din acest număr cititorii noștri vor putea afla și alte amănunte despre spectacolele susținute de artiștii români peste hotare, cit și unele amănunte despre oaspeții țării noastre. De exemplu, A.R.I.A. se află în tratative avansate pentru organizarea la începutul anului viitor a două concerte extraordinare ale formației maghiare Omega și ale grupul Dolly Dotts ● **Bucuria tinichigiilor auto:** De la lt. major Antoaneta Dinică de la serviciul de tamponari al I.M.B. am aflat că în săptămîna 14—20 noiembrie în București s-au tamponat circa 800 de mașini. ● **Ion Florănescu și Petre Varga, conducători auto la A.U.T.L. Petroșani** au depășit un milion de kilometri fără reparație capitală. Nici dacă te-ai invirti pînă ametești în jurul globului și tot nu ai parcurge o asemenea distanță! ● La Piatra Neamț s-a încheiat o afacere Peco în valoare de 3 milioane lei. Se fura multă benzină și ce rămînea se dilua cu motorină. ● **La Bicăz s-a dat în folosință un nou spital.** Locuitorii orașului au primit bucuria ridicării lui prin muncă patriotică în valoare de 2 milioane lei. ● La Petroșani gurile de canal mușcă pentru că majoritatea capacelor de fontă au fost furate și predate la fier vechi. ● Cînd veți merge la mare în 1985 veți circula și cu tramvaiul, asta pentru că la sfîrșitul anului viitor în Constanța se va da în funcțiune prima linie de tramvai. La plajă veți ajunge tot pe jos. ● Fioare Lazăr din comuna Lazuri, județul Satu Mare a lăsat fără cerceii o mulțime de felife din municipiul Baia Mare. De la unele îi lua frumos, cu minciuna, de la altele mai dur, cu foarfece sau cu cușitul. Peste 30 de felife între 6 și 11 ani au rămas fără cerceii de aur. ● 45 de țărani din satul Tămaia (județul Maramureș) împletesc zilnic zeci de mese și fotolii din nulele. În R. F. Germania și în Suedia cînd se folosesc aceste obiecte se învață și puțină geografie. ● Cofetăria din strada Toporași nr. 31 din București pare a nimănui. Așa lasă să se înțeleagă lipsa oricărei firme și a oricărui orar. Cînd găsesc deschis, cumpărătorii se pot scuti norocoși, căci ei știu că oricînd li se poate trînti ușa în nas. ● La Galeria Arcade din strada Șelari nr. 13 bucureștenii pot găsi tablouri de Ion Musceleanu, Ion Popescu Negreni, Valentin Hoeflich, Ion Paeca, Vasile Kazar, Virgil Al-mășan, Ion Gheorghiu, Ion Săișteanu, Semproniu Icozian, Horia Bernea ș.a. La 50 de metri de superba galerie condusă de poetul Petre Romoșan continuă piața neagră a Bucureștilor. ● **Nepotul de la țară:** Alexandru Neagu din comuna Dridu, județul Ialomița, a venit la matusa lui în București cînd aceasta era plecată la nuntă. I-a spart geamul, i-a luat choile mașinii și-a plecat la Filași unde i-a sifonat-o. ● **Am mers la fața blocului și fața blocului era umflată:** Pe strada Vatra tra Dornei nr. 9 din sectorul 4 a fost montată o șchelă pentru a se repara fațada blocului. După montarea schelei au fost aduse materialele de construcție. După materia-

le de construcție au sosit locatarii din împrejurimi care le-au șterpelit, ICRAL e rugat să-și recupereze șchela iar locatarii fațada blocului. ● La Miercurea Ciuc s-a dat în folosință o nouă unitate Dacia Service. Să vedem cît ține această bucurie! ● În căminul studentesc din str. Gabroveni (în care locuiesc fetele de la Arhitectură) o fată a învățat să gătească ouăle pe pereți. Cam din doi în doi metri e cite un ou pe perete. Bineînțeles că nu întreg. Unul din ouă a nimerit exact în mijlocul unei hirtii pe care scrie „Colegi, cine distruge bunurile obștești își distruge propriile bunuri, precum și pe cele ale prietenilor săi”. ● O mare chitaristă americană în România: Sharon Isbin din S.U.A. a susținut mai multe concerte de chitară clasică la București, Brașov, Arad și Cluj-Napoca. ● Asociația locatarilor din blocul 17, Șoseaua Ștefan cel Mare nr. 17 ne comunică următoarele: suma de 120.000 de lei pomenită într-o notiță în rubrica Tot felul nu a fost delapidată ci „provine din regularizările ce s-au făcut de către G.I.G.C. în anul 1982” și se află depusă la C.E.C. și va fi folosită așa cum a hotărît asociația locatarilor. Facem cune-nita rectificarea, deși tot locatarii au ridicat semnele de întrebare referitoare la bani. ● **Petre Dumitrache din București** a plecat cu avionul la Baia Mare și și-a lăsat autoturismul la aeroportul Băncăsa. Fîind în divorț cu soția, aceasta pentru

Mai este loc pentru bărbați în bucătărie?

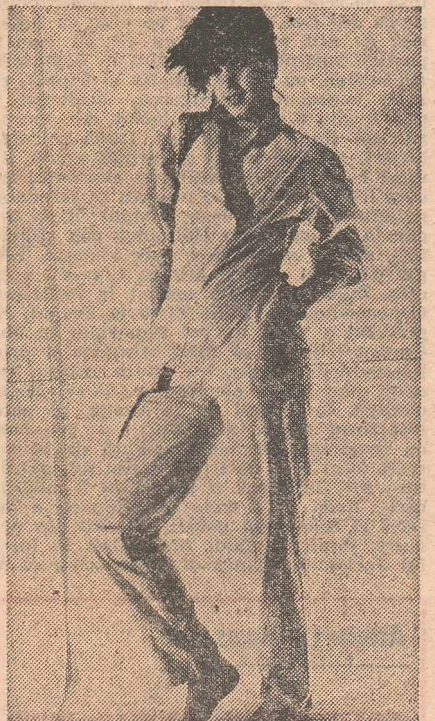
Răspunsul la această întrebare devine din ce în ce mai mult o certitudine, după cum certitudine devine și faptul că bucătării în concurs găsesc ceva mai bine decît în afara concursului. Cel puțin așa a arătat finala pe sectorul 2 a concursului pe meserii, organizată de I.A.P.L. Bistrița din București. Această idee, generalizată la nivelul comerțului în Capitală, dă primele ei semne frumoase. Cîțiva participanți, calificați după strînse întreceri în faza zonală, sînt bucătării de la atît de discutatele restaurante Express. Bunăoară, cîști-

gătorul locului II, Dumitru Toader, de la Autoservirea Bran, a fost la citeva sutimi de cîștigător (puțină fantezie și un strop de piper sau de sare în plus) de cîștigătorul fazei pe sector: **Ion Iancu**, bucătar la restaurantul Căprioara. Din 160 de bucătari, 3 au cîștigat dreptul de a găti mai departe în concurs. Iar expozițiile acestor concursuri merită văzute pentru că, așa cum spunea un mare maestru internațional în artă culinară, **Ion Zidaru**, un bucătar este un om de onoare. Cînd discuți cu el începi să salivezi zîmbînd. În loc de incheiere, reproducem P.S.-ul colegului nostru **Ion Predoșanu**, publicat în ultimul număr al Comerțului socialist: „Totuși ar fi fost frumos dar peste reușita expoziției au aruncat o pată lucrătorii restaurantului Mediaș. Nici în ziua expoziției n-au vrut să fie cuminți. În prezența economistului Bușilă (din partea I.A.P.L. Bistrița) pentru o cafea mare s-a perceput suma de 10 lei (în loc de 8,50), iar pentru un pepsi 5 lei (în loc de 4). La auzul unor asemenea fapte tovarășul director-coordonator al I.A.P.L. Bistrița a rămas fără replică. Dar nici n-a promis vreo măsură”. Păi cum să promită dacă zîmbește din mijlocul colaboratorilor săi.

titate de fin au strîns cei din Coțofenești, județul Bacău? Mobilizați și hotărîți să nu piardă un pai au reușit să adune 300 de kilograme la hectar. Din Sahara scoateau cel puțin patru sute. ● În ziua de 9 noiembrie 1983 în acceleratul 321 București—Cluj-Napoca insolitorul vagonului de dormit (cușete cu 6 locuri) a ținut să-și instaleze pasagerii cît mai aproape de tavan ca el să fie cît mai aproape de obrăznicie. ● La scara D a blocului T.S.6 din bulevardul Tomis 334 (Constanța), din construcție apa curge pe pereți. Constructorii au confundat proiectul. Ei credeau că execută o baie publică. ● **Viorel Asindoaiei din Hudești (Botoșani)** a in-

rea și îndepărtarea tuturor reziduurilor gunoier, pentru infometarea rozătoarelor... Momente neconșomate de rozătoare vor fi ridicate prin grîja echipelor de deratizare și nu de alte persoane” (ziarul Pentru Socialism). ● La C.A.P. Buhoci (jud. Bacău) se acordă o mare atenție hrănirii animalelor. Astfel, în aceste zile se află în fază avansată de construcție o bucătărie pentru vaci. Mai trebuie acoperită. ● **Diligența și mașina de noapte:** Bucureștenii care stau în preajma intersecției Bulevardul Gloriei — str. Jiului — Șos. Bucureștii Noi au o stație de autobuz în care oprește doar mașina de noapte 421. Cum stația pentru mașinile 377 a fost redusă, I.T.B.-ul îi poate salva prin introducerea unei diligențe. ● Cum se manifestă alienarea puului de gîină? Cum îl așezi pe iarba cum fuge pe ciment! ● **Alexandru Teodor Ionescu**, profesor de limba și literatura română la Liceul agricol din Curtea de Argeș, a fost considerat dascălul de liceu cu cele mai interesante articole de critică literară. Drept pentru care i s-a acordat locul I în Festivalul național Cîntarea României. ● **La Uzina de autoturisme din Pitești** nu există nici un post telefonic. Dacă vrei să comunici cu cineva introduci fișa în buzunar și încerci prin telepatie. Dacă nu reușești mai introduci una și aștepți. ● Mai mulți cititori

Aproape cea mai frumoasă

Diana Ghiorgbian, fostă manechin și cîștigătoare a jocului II la concursul Muncă, tinerețe, frumusețe, faza finală, a devenit studentă la I.A.T.C., secția serală. Se pare că, în sfîrșit, cinematografia noastră își va găsi idealul de frumusețe.

orice eventualitate a luat mașina și-a pîtit-o binc. ● De peste 4 luni în noul centru civic al orașului Lupeni nu există nici un chioșc de difuzarea presei. Deci locuitorii nu pot cumpăra nici un ziar în care să citească faptul că orașul lor are un nou centru civic. ● Grupul Hyperion condus de compozitorul Iancu Dumitrescu va susține la Viena două concerte de muzică românească veche și contemporană. ● În urma unei anchete întreprinse de revista americană New-sweek Complexul Lido din București a fost declarat cel mai bun din Balcani.

Rubrică realizată de
CORNEL NISTORESCU

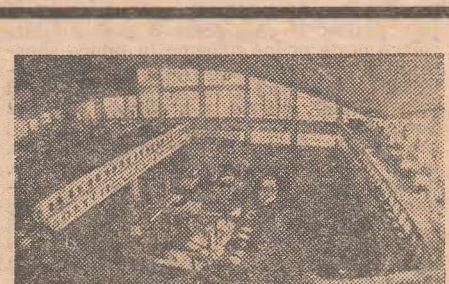
Muzica veacului 20

Aflăm că sub egida Teatrului Tăndărică se va inaugura pentru adulți un ciclu de debateri pe tema muzicii veacului 20. Avîndu-î printre comentarii pe compozitorii și muzicologii Anatol Vieru, Ștefan Niculescu, Aurel Stroe și Iosif Sava, debaterile vor avea loc în fiecare zi de luni, la ora 20, la sala din Calea Victoriei nr. 50. Prima manifestare, luni, 5 decembrie a.c.

trat cu tractorul într-o gîrlă adîncă. Tractorul n-a plutit. ● Știți cum se numesc acum D.C.A.-urile? Numele lor s-a simplificat și a devenit I.J.R.V.M.R. Și numele discotecilor s-a simplificat. Ele se numesc acum INVITAȚIE LA DANS. ● La Medgidia va intra în folosință o nouă unitate spitalicească. Ea își va deschide ușile în ziua de 3 ianuarie 1984. ● În târgul de mașini din București un bărbat purta pe piept următorul anunț: „Vind piese Fiat orice marcă. Tel. 67 51 05”. Cine răspunde la acest telefon? Fabrica din Torino sau un ins care invită ceva afaceri. ● În cartierul Vitan nu există o linie de Maxi taxi și cititorii spun că nu pot merge pe linia de curent electric. ● Miercuri, 16 noiembrie pe un frig cumplit, la garderoba Teatrului Lucia Sturdza Bulandra erau depuse doar 10 paltoane. În sală se juca spectacolul Amin-

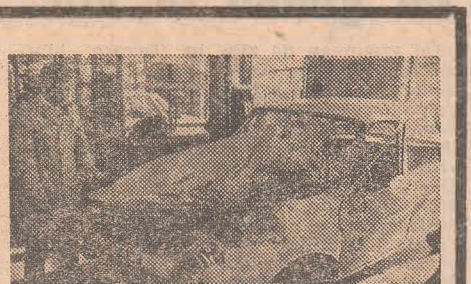

Impresionanta rețea Dacia Service care împinzește la această oră nu numai teritoriul țării noastre manifestă grija pe care o are I.A.T.S.A. Pitești în toate privințele, pentru beneficiarii de autoturisme românești. O atestă între altele arhitectura exterioară și interioară a acestor unități care îmbogățesc

peisajul atitor localități. În acest număr vă propunem trei imagini de la Dacia Service II Pitești, deschisă în luna august a acestui an, unic în țară prin salonul auto pe care-l are-n încălțat.

Fotografii de **PAUL AGARICI**

Mult succes fotbalistilor tricolori

● Fără Balaci și Moraru, indisponibili, lotul nostru reprezentativ se antrenează în Olanda ● F.R.F. insistă asupra schimbării arbitrilor Palotai !

Scrise de Adrian Păunescu înaintea meciului România—Italia de la București, versurile care urmează au deschis programul întâlnirii respective, dovădindu-se de bun augur pentru jucătorii noștri, care au câștigat cu 1—0 partida cu campionii lumii. Le repetăm azi, în ajunul derbyului de la Bratislava, gândind că mesajul lor e mai actual ca oricând :

O țară întreagă la voi se gîndește,
Cu oamenii ei muncitori,
Cîntăm românește, luptați românește,
Noi sintem cu voi, tricolori !

Cu o săptămîină înaintea Bratislavei

La ora la care așternem aceste cînduri, miercuri la prînz, n-a mai rămas decît exact o săptămîină pînă la meciul de fotbal Cehoslovacia — România, care va decide, la Bratislava, care dintre cele două echipe va juca, anul viitor, la turneul final al campionatului european. Sintem convingși că știm, ca orice suportor ce se respectă, că indiferent de deznădămintul ultimului meci al grupei (Italia — Cipru, 2 decembrie) numai formațiile României și Cehoslovaciei mai pot ajunge la Paris, prima în caz de victorie sau de meci egal, cealaltă numai în caz de succes, indiferent însă de scor. S-ar părea că, deținînd două șanse din trei, tricolorii pornesc ca favoriți, cu atît mai mult cu cît, în cele 3 partide susținute pînă acum în deplasare (în ordine, cu Italia, Suedia și Cipru), ei n-au cunoscut înfrîngerea, realizînd 3 puncte din 6. Să ne fie iertat, dar lucrurile nu stau tocmai așa. După calculul hîrtiei, gazdele încep cu prima șansă, ținînd cont, înțil și înțil, de avantajul pe care li-l oferă terenul propriu și, totodată, galeria. O galerie care, e sigur, îi va încuraja pe elevii lui Havranek din răspuneri, dorînd să-l poarte spre victorie. Legat de acest aspect, Mircea Lucescu preciza, după ce va fi asistat la întîlnirea Cehoslovacia — Italia (2—0 la Praga), că publicul a jucat un rol important în obținerea izbînzii, el fiind stimulat și prin îndemnul scris, cu litere uriașe, pe două mari table electronice. Să rămînem, o clipă, la meciul de la Praga, pe care directorul tehnic al F.R.F. l-a „spionat” cu maximum de atenție. Față de București (acel 0—1 de tristă amintire), garnitura lui Havranek a prezentat 3 modificări : Bada (la a treia selecționare, a înscris și cele două goluri, ultimul din penalty, după un fault discutabil) în locul lui Jurkemik, Danek și Stambacher (care

a evoluat și la 15 mai, dar numai o repriză) fiind preferații lui Bicovski și, respectiv, Levy. E limpede că, rechemîndu-l pe ultimii 2 (o vreme scosi din lot), Havranek s-a întors, în lipsă de alte soluții, la o formulă mai apropiată de cea folosită la mondialele din Spania (unde Cehoslovacia a dezamăgit), renunțînd la aceea, remaniată și întîncită, anunțată imediat după El Mundial. Lucescu aprecia că, deși gazdele au jucat energic, rapid și combativ, scorul cu care au câștigat n-a exprimat decît parțial desfășurarea întîlnirii, primele 20—25 de minute ale fiecărei reprize aparținînd italienilor. Numai că Righetti (vi-l mai amintim din echipa olimpică a Italiei învingătoare la Brașov?), debutant pe postul de libero, a comis cîteva erori grave, iar Rossi n-a depășit nivelul unui diletant !

Avînd și experiența Ciprului, unde tricolorii au învins, dar n-au strălucit, Lucescu s-a întors mai degrabă îngrijorat de la Praga. Neputînd conta pe Balaci (operat de menisc) și nici, după etapa de simțămînt, pe Moraru (accidentat în meciul cu A.S.A.), el a deplasat, duminică dimineața, un lot lărgit în Olanda, convocînd 19 jucători, Lung, Iordache (care nu prea mai apără la Steaua ?), Negrilă, Rednic, Iorgulescu, Ștefănescu, Andone, Ungureanu, Țicleanu, Augustin, Mulțescu, Băloni, Klein, Hagl, Geolău, Cămătaru, Gabor, Coraș, Nicolae, cu observația că, pînă în ultimul moment, a avut rezerve în privința selecționării lui Andone (și el contuzionat) și Coraș (loșit din formă și, în plus, nedisciplinat). Tricolorii și-au fixat „cartierul general” al pregătirilor la Oud Loosdrecht, nu departe de Hilversum, de unde au sosit și șosese, telefonice, vești încurajatoare : că antrenamentele decurg normal, că toți jucătorii sînt valizi etc. etc. Plecînd în Olanda, unde lotul a

mai poposit în perioada estivală, Mircea Lucescu n-a făcut altceva decît să continue o experiență (pînă acum) fructuoasă, intrucît și înainte de partidele din Italia, Suedia și Cipru ultimele pregătiri s-au desfășurat peste hotare, în Belgia, R.F.G. și, respectiv, Israel. El a urmărit, și sperăm că va reuși, să-i scoată pe jucători de sub povara psihică a unui meci cu o asemenea încălțătură, oferindu-le totodată un cadru natural și climatic cît mai apropiat de cel al zonei Bratislava. E prematur, firește, de spus în ce măsură vor începe tricolorii meciul de miercuri viitoare și nu ne rămîne decît să presupunem, pe baza informațiilor primite de la Oud Loosdrecht, că nu vor fi operate multe schimbări față de întîlnirea din Cipru. În ceea ce-l privește pe Băloni, a cărui utilizare la Bratislava părea incertă, după primirea (la Limassol) a celui de al doilea cartonaș galben (după cel din meciul cu Italia de la Florența), el are drept de joc, U.E.F.A. comunicînd F.R.F., nu fără maliție, că jucătorul în discuție nu se găsește în stare de suspendare, cumularea avertismentelor făcîndu-se în cursul unui singur an calendaristic. Și cum partida de la Florența a avut loc în 1982, Băloni poate juca miercuri viitoare. Rămîne numai de văzut dacă antrenorii vor socoti utilă prezența lui în echipă.

Lotul nostru reprezentativ va părăsi Olanda luni, urmînd să ajungă, cu avionul, în după-amiază aceleiași zile la Bratislava. Fotbaliștii români vor locui la hotelul „Bratislava”. În final, o ultimă știre : meciul va începe la ora 17 (ora locală, 18 la București) și va fi arbitrat de o brigadă din Ungaria, avîndu-l la centru pe Palotai și la linie pe Nemeth (ambii pe lista F.I.F.A. și pe Lauver. Cunoscînd maniera de arbitraj a lui Palotai, precum și alte cîteva amănunte (meciul de la Bratislava va fi ultimul din cariera sa internațională, datorită vîrstelor etc.), F.R.F. și-a manifestat nemulțumirea față de această delegare și s-a străduit să obțină de la U.E.F.A. schimbarea brigăzii. Din păcate, demersurile au eșuat, forul european rîmînd ferm pe poziție. Să sperăm că Palotai (a cărui înlocuire nu vom înceta s-o cerem), avertizat de rezervele federației noastre și ale tuturor iubitorilor fotbalului românesc, va arbitra corect și loial, permițînd celui mai bun să câștige.

Miercuri viitoare, o știm cu toții, nu va fi ușor la Bratislava. Nădăjduim însă că tricolorii vor găsi idei și resurse să joace cît mai inspirat și mai energic, dobîndîndu-și dreptul de a participa la turneul final al europenilor. Cum prietenul la nevoie se cunoaște, sintem și acum, ca de fiecare dată la greu, alături de el, urîndu-le, cu sinceritate, mult succes !

OVIDIU IOANIȚOIA

La peluză

Calificarea

Este ora cînd în Cehoslovacia nu există un singur microbist care să se îndoiască de calificarea echipei naționale în turneul final de la Paris. Miercuri trecută, favoriții lor au surclasat campioana mondială în urma unui joc extraordinar. Echipa este deci în formă. Echipa este în formă și joacă pe teren propriu, în aerul propriu, pe larba proprie, în fața microbistilor proprii, cu o echipă avînd o cotă mai scăzută la bursa fotbalului continental. Un gol în poarta echipei României, acasă, la Bratislava, nu e chiar o pretenție exagerată.

Adică, vor să spună microbistii noștri, un gol în poarta lui Lung, care în acest turneu a primit un singur gol și acela din unsprezece metri. Și lată că lucrurile încep să se complice. Și lucrurile încep să se complice începînd chiar cu jocul de miercuri trecută Cehoslovacia — Italia. A fost intradepăvăr un joc extraordinar, cu tot ce presupune un joc extraordinar : concentrare, efort, mobilizare psihică. Un moment de vîrf, un apogeu. Prietenii noștri se găsește astăzi exact în situația în care eram noi înaintea meciului cu ei, la București. Tot după un meci greu — cu campioana mondială. Atunci, noi n-am voit să urmeze un moment de relaxare, dar momentul de relaxare a venit independent de voința noastră. În meciul cu Italia, în mod obligatoriu noi arătasem tot ce știm și ce putem și, venind la București, cehii cunoșteau totul despre noi, așa cum astăzi noi știm totul despre ei, în timp ce ei, după jocul nostru la Limassol, nu mai știu nimic despre noi. Sau aproape nimic. Ca să nu mai spun că noi avem două șanse din trei, iar ei numai una. Ca să nu mai vorbesc și de faptul că meciul de la Bratislava este un meci revanșă ; nu noi i-am pus să ne bată la București, așa cum ne-au bătut. Acum n-au decît să suporte și acest handicap al conștiinței. Noi ne prezentăm după un meci jenant în Cipru, ei după un meci total și epuizant cu campioana mondială. Noi urcăm, psihic, ei scad. Cine a făcut performanță de orice fel, cunoaște ce înseamnă deconcentrarea după ce ai realizat un lucru minunat, perfect și mult dorit...

Și totuși, un gol, acasă, la Bratislava, în poarta echipei României învinsă la București, nu este chiar o pretenție exagerată din partea fostei campioane europene.

Dar, tocmai de aceea...

NICOLAE CRISTACHE

Ancheta noastră

FOTBALISTUL ANULUI 1983

Dacă nu v-ați hotărît, mai aveți încă timp s-o faceți ! Pînă la 10 decembrie, ultima dată a poștei, așteptăm opțiunile dumneavoastră privindu-l pe cel mai bun fotbalist român al anului 1983. Menționați pe plic „ancheta fotbal” și nu uitați să vă iscăliți ! Vă reamintim adresa noastră : Revista „Flacăra”, București, Piața Școlii 1, casa poștală 3312, cod 71341.

Lung, Mulțescu și Țicleanu (de la stînga la dreapta), jucătorii de la care așteptăm să fie, miercuri, în cea mai bună dispoziție de joc

FAIR PLAY

Cu gîndul la voi

De vreun an de zile, în fiecare luni seară, la Casa de cultură a studenților din București, cîteva sute de studenți se înfîlesc cu personalități din lumea sportului. Cenaclul „Fair play”, așa se numește săptămînală discuție inițiată de redacția revistei „Viața studențească”, a dovedit din plin pasiunea pentru sport a studenților, dorința lor de a dovedi în acest spațiu controversat al sportului o implicare de o veritabilă ținută universitară. „Partea leului” a fost rezervată (se putea altfel ?) fotbalului despre care, s-a confirmat, se poate vorbi într-o manieră distinsă, civilizată, opiniile fiind argumentate și susținute cu vehemență cînd este nevoie, dar în același timp cu sinceritate, cu talent de cele mai multe ori, cu elocință, cu logică și cu convingerea că spiritul de corectitudine și combativitate care caracterizează

tineretul României de azi se poate încetațeni cu bune rezultate și în activitatea fotbalistică.

Una din ultimele întîlniri a pus față în față lotul național de fotbal și circa 700 de studenți entuziaști care i-au făcut pe tricolori să înțeleagă încă o dată cît sînt de iubiți și ce multe speranțe se pun în ei. A fost o atmosferă incandescentă și totuși elevată, publicul sportiv studentesc putînd fi considerat o personalitate colectivă de primă mărime în lumea sportului. S-au făcut declarații, s-au pus întrebări, s-a răspuns uneori direct, alteori prin „fente” subtile, s-a cîntat (grupul Song), s-au spus cuplete (grupul Vouă), n-au lipsit poantele lui Rică Raducanu, iar în final s-a citit o mărturisire pe care, dacă ar fi posibil, aș multiplica-o în milioane de exemplare, fiind o dovadă de atașament pentru reprezentanții sportivii ai țării care merită să fie cunoscuți și urmați de cît mai mulți tineri. Citim-o și dumneavoastră !

„În 1981, într-o zi de toamnă tîrzie, o nouă echipă a României a transformat tristețea unei necalificări în bucuria speranței în viitoarele victorii. Și de atunci, în adevăr, bucuriile au început să vină. Chiar de nu au fost numai victorii.

În 1981, într-o zi de toamnă tîrzie, am

sîmțit că s-a născut o nouă echipă care a învățat să joace pentru cei ce o iubesc și care îi iubeste pe cei ce o iubesc.

Dați-ne voie, dragi tricolori, să vă mulțumim pentru că ați făcut să renască adevăratul spectator român de fotbal. Ați făcut să izbutească latinitatea românilor, înfruntîndu-i pe latini, ați știut să înghețați inimile nordicilor și tot voi ați fost artizanii „fiestei” într-o seară de aprilie cînd lumina torțelor de pe stadionul „23 August” a răsplătit cel mai frumos spectacol de inteligență în fotbalul văzut pînă atunci pe gazonul marii noastre arene.

Iată că mai devreme decît v-am fi cerut-o noi, vă aflați în fața unei performanțe de excepție. O performanță care îl va face pe mulți să-și scoată pălăriile cînd aud de numele voastre, dacă nu vor fi și făcut-o.

Știm că va fi greu, dar vrem să vă spunem, însă, că noi vă vom fi alături. Vă veți afla în Cehoslovacia și poate că veți avea nevoie de noi. Și ne veți simți aproape. Dincolo de un stadion care nu vă va primi cu flori, inimile noastre vor bate în același ritm cu inimile voastre. Fîndcă sinteți ai noștri și vă iubim întotdeauna la fel.

Cînd se va cînta imnul țării, închideți ochii și veți vedea un stadion uriaș care

vă susține. Cînd veți simți că nu mai puteți, faceți un ultim efort, ascultați pentru a căpăta noi forțe acest uriaș stadion strîgînd „Hai România !”

Miercuri, pentru fotbalul nostru va fi o zi de noiembrie foarte importantă. Pornim cu șansa a patra într-o grupă cu campioana mondială (Italia), cu fosta campioană europeană (Cehoslovacia) și cu o echipă pe care n-o învinsese niciodată — (Suedia), naționala României a ajuns să mai aibă nevoie de un singur punct pentru o calificare de răsuret.

Sper din toată inima să nu îngreunăm misiunea alor noștri amintindu-le zilnic, scris sau verbal, ce se așteaptă de la ei. O știu foarte bine, să-i lăsăm să se concentreze. Pentru unii dintre ei cel mai vîrstnic, este „meciul vieții”. Și mai ales sper că, de nu vor reuși calificarea, nu vom uita tot ceea ce au făcut în această „campanie europeană” pentru prestigiul fotbalului românesc. Să nu rupem brutal, stupid, „petalele” unei echipe cu care în 1984 vom începe „campania mondială”. Succes băieți ! Fiți uniți, hotărîți, calmi și veți obține ceea ce meritați. Toți cei care vă iubim, sintem cu gîndul alături de voi.

CRISTIAN TOPESCU

Încă o victorie

pentru rugbyul românesc

Sport,
timp liber

● 19-3 cu U.R.S.S., reușită „repetiție generală” înaintea partidei de la Toulouse ● „Nu-i omenesc ce faceți !”, le-a atras atenția un biciclist, dar ei au făcut ! ? ●

Un nou pas spre „Cupa Europei”

La o săptămână după impresionanta victorie, îndelung comentată în cercurile rugbystice și presa mondială, obținută de naționala României asupra Țării Galilor (24-6), tricolorii noștri mai realizează încă una categorică asupra reprezentativei U.R.S.S. : 19-3 (19-3).

În palmaresul nostru, ea reprezintă cea de a opta consecutivă victorie din întâlnirile directe cu rugbystii sovietici. Aceștia se afirmă tot mai cert pe plan european, învingând cu puțin în urmă echipa Italiei cu 16-7, în timp ce noi învinsesem Polonia cu 31-0, în cadrul primului tur al aceleiași Cupe F.I.R.A.

După cum am văzut în ultima vreme, eforturile rugbyului românesc se desfășoară pe două coordonate de prestigiu, atât în planul orizontal al valorilor continentale, cât și în cel vertical, vizând ierarhia mondială.

La grămadă, indisponibilitățile lui Caragea și Murariu au fost soluționate prin Constantin Laurențiu și Măcăneacă iar deschiderea Paraschiv-Alexandru s-a înlocuit cu Ion Vasile-Podărescu, în locul pripei Fuicu fiind preferat Vărzaru. Fundașul A. Dinu a corespuns, atât timp cât a avut, desi vădește lipsă de experiență în acest moment.

Toate aceste experimente și permutații interne au influențat jocul și eficiența ultimei noastre formații, care își asigură distanțarea scorului încă din prima repriză (19-3), cealaltă parte a meciului desfășurându-se sub un scor alb (0), în ciuda jocului deschis și furibund al sovieticilor și a unor noi ocazii ratate de treisferturile noastre.

Unicele trei puncte ale sovieticilor sînt înscrise chiar din minutul 5, printr-o lovitură de pedeapsă executată de către fundașul Goniani, același care va rata încă multe alte asemenea ocazii, oferite de jocul neatent al unora dintre înaintașii noștri, precum și de generozitatea arbitrajului.

În schimb pentru noi, Ion Vasile egalează curind, în minutul următor (6), iar Podărescu, printr-un drop și alte trei lovituri de pedeapsă transformate, aduce puncte prețioase echipei, concretizînd o domiurie coșoasă și un joc de apert efectiv. Eșul la colț, din ultimul moment al primei reprize, tot prin Ion Vasile, rojunjește scorul definitiv. Trebuie să mai emarcăm faptul că arbitrul de centru, rancezul Jean-Claude Doucet, ne-a conștientat, tot în repriza primă, o sarjă abilă, refuzîndu-ne un eseu la centru perfect valabil, care ar fi amplificat și determinat în mod consistent scorul final, cum și evoluția jocului.

Ne așteptăm, poate, un anotimp și mai stil, peste două săptămîni (4 decembrie), la Toulouse, în confruntarea cu francezii, care, pregătîndu-se asiduă, au cîștigat un llim test contra echipei Australiei (15-6).

Să sperăm în refacerea totală a jucătorilor și formației noastre de bază, asigurîndu-ne creșterea unei prime victorii în deplasare) cu Franța !

În încheiere, doresc să exprim aici un punct de vedere generalizat prin succesele tot mai pregnante ale rugbystilor tricolori. S-a simțit nevoia și federația noastră mi-a solicitat ades alcătuirea unui text pentru un „Imn al rugbystilor” spre a fi cîntat în viitoarele ocazii festive. Propun alăturatul „eseu” al unui astfel de text, ce ar putea fi „transformat” într-un cîntec notabil de către entuziaștii noștri compozitori voluntari !

Imnul tricolorilor rugbysti

Sîntem rugbystii tricolori
Din Patria Română,
Victoriosi de-atîtea ori —
Luptîndu-ne-mpreună !

Pe pieptul nostru, plin de jar
Si dragoste de țară,
Purtăm o frunză de stejar
Din Vatra milenară !

Suntem ai Romei strănepoti !
Ni-i Decebal străbunul !
Cînd luptă unul pentru toți,
Noi toți luptăm ca Unul !

Prin multe țări am înfruntat
Echipe mari, destule,
Și le-am învins, neîncetat,
Sub Sennul lui Hercule

Ne-am avîntat ca niște zmei
În sacrele arene,
Cu dăruire și fair-play,
Cu trupuri herculene !

Echipele noastre Una-i, doar —
Mai dragă decît toate !
Sub Sennul frunzei de stejar
Și inima mea bate !

Avem treisferturi de temut
Si-o năinare bravă :
Cu pieptul nostru facem scut
Ori ne-avîntăm spre slavă !

Voinicii noștri-naintași
Se-nalță-n zbor, la mîngie —
Cu bratul lor de uriași
Pot soarele atînge !

Grămada noastră — trup de trup,
Ca-n platoșa romană —
Și munții i-ar clinti : hei rup !
C-o forță herculeană !

Băieții noștri — atacă drept,
Dînd pasa-ntr-o clipită,
Ori duc balonul strîns la piept —
Mai drag ca o iubită !

REFREN : Sîntem rugbystii tricolori
Victoria cu noi e !
Vom fi mereu învingători
Cu strigătul : Ahoee !

TUDOR GEORGE

Turneul celor șase națiuni

Fondat în anul 1883, Clubul Internațional de șah — I.S.K. — din Davos și-a sărbătorit anul acesta 100 de ani de existență. Clubul elvețian s-a făcut cunoscut în întreaga lume prin organizarea de turnee de iarnă. La cumpăna anilor 1910/1911, I.S.K.-Davos a organizat două turnee, primul avînd ca laureati pe Grumbach, Blauw și Whitefield (prima femeie participantă la turneele de la Davos), iar cel de-al doilea pe dr. von Rhoden, Martiny și Kahn. În zilele libere, jucătorii Kurt Krantz din Bratislava și Victor Kahn din Moscova au susținut simultane demonstrative, primul repurtînd un frumos succes la 32 de mese prin +21, =5, -6, iar celălalt înscrind rezultatele de +16, =1, -8. Anul următor la Davos 8 maestri în cinci runde sistem elvețian, și-au disputat, în preajma Anului Nou, intimitatea în turneul maestrilor : 1. M. Henneberger, W. Henneberger, K. Krantz, E. Voellmy 3,5 p urmați de Schwarzbach 2 p., V. Kahn 1,5 p. și Dir. Sack 0,5 p.

În luna septembrie 1983, între 18 și 23, cu ocazia festivităților jubileului, I.S.K.-Davos a organizat Turneul celor șase națiuni, intrunind echipele feminine ale Ungariei, Elveției, Olandei, Suediei, R.F.G. și Austriei (care a înlocuit echipa U.R.S.S., inițial invitată). Un turneu similar cunoscutese tradiție cu ani în urmă în Iugoslavia, dar într-o altă participare, echipa feminină a României, prezentă la toate edițiile hexagonalului din Iugoslavia, luptînd mereu pentru locul întâi. Turneul celor șase națiuni încearcă realizarea unui mini-turneu european și pentru șahul feminin. Formațiile prezente au aliniat un lot de cîte 4 jucătoare, lot similar celui olimpic. Excepțînd echipa Suediei, celelalte echipe nu s-au bucurat de participarea celor mai tari jucătoare. Trazearea la sorti a stabilit următoarea ordine : 1. Suedia (I. P. Cramling, 2. B. Borisova, 3. J. Dahlin, 4. C. Nyberg), 2. Olanda (I. Bruinenberg, 2. E. Belle, 3. van Parreren, 4. de Greef), 3. R.F.G. (I. S. Vokralova, 2. G. Fischdick, 3. P. Feustel, 4. M. Hedke), 4. Austria (I. M. Hennings, 2. A. Hausner, 3. M. Dür, 4. W. Samt), 5. Elveția (I. T. Lemaciko, 2. C. Baumann, 3. C. Eigenmann, 4. S. Schladetzky) și 6. Ungaria (I. Porubsky, 2. Csonkics, 3. Kurucsai, 4. Madl). Cea mai tinără jucătoare din turneu a fost Ildikó Madl în vîrstă de numai 14 ani, care a realizat și cel mai bun rezultat al turneului, obținînd 4,5 puncte din 5 posibile !

În runda întâi, Suedia a pierdut cu scorul de 1,5-2,5 în fața Ungariei, singura partidă încheiată remiză fiind cea de la masa I, dintre marea maestră Pia Cramling, sosită în ajunul runde de la Playa de Aro din Spania, și maestra internațională Maria Porubsky. Olanda a învins

Elveția cu scorul de 2,5-1,5, în mod surprinzător tenacea jucătoare Bruinenberg smulgînd, după 63 de mutări, o remiză în fața candidatei la titlul mondial Tatiana Lemaciko. Echipa R.F.G. a depășit Austria cu scorul de 3-1, rezultat obținut prin victorii la ultimele două mese. Marea maestră internațională Margit Hennings, cu toată vîrsta sa înaintată, a jucat degajat punînd multe probleme adversarei sale, mai tinara Stepanka Vokralova trebuînd să se mulțumească doar cu egalitatea.

Runda a doua s-a desfășurat tot în ideala sală de șah a Hotelului „Sunstar Park”, unde au fost consemnate destul de rapid patru remize așa-zise „de salon”. După cinci ore de joc, Ungaria a înțrecut la scor 3,5-0,5 echipa Austriei, Elveția a pierdut tot la scor : 1-3 în fața echipei R.F.G. iar meciul dintre Suedia și Olanda s-a încheiat la egalitate. În aceeași zi în turneul internațional masculin desfășurat în paralel, după 9 runde, situația se prezenta astfel : 1. Züger 7 p., 2. Trepp 6 p. (+1), Arnason 5,5 p. (+1), 3. Cramling 5,5 p., Bischoff 5 p. (+1) 4. Flair 4,5 p. (+1), 5. Kindermann și Roos 4 p. etc.

Clasamentul celor șase națiuni după trei runde era următorul : 1. Ungaria 9 p (+1), 2. R.F.G. 8 p., 3. Suedia 5,5 p., 4. Elveția 5 p. (+1), 5. Olanda 4,5 (+1), 6. Austria 2 p (+1). În urma desfășurării partidelor întrerupte echipa Ungariei a realizat scorul absolut împotriva Olandei, Porubsky învingînd-o pe Bruinenberg, în runda a patra echipa Ungariei s-a detașat 3,5 la 0,5 cu Elveția, doar marea maestră Lemaciko remizînd în Apărarea siciliană, după ce zădărnici a tot încercat să obțină victoria. Suedia a învins Austria cu 3-1, iar echipa R.F.G. a realizat două puncte prin victoriile lui Feustel și Hedke (Fischdick a întrerupt, iar Späte a pierdut). Înaintea ultimei runde echipa Ungariei își mărise avantajul fiind virtuală cîștigătoare, ceea ce nu a determinat abordarea ultimelor partide de pe poziția lipsei de combativitate. Echipa Ungariei a învins pe jucătoarele vest-germane cu 2,5-1,5, Austria a pierdut cu 1-3 în fața Olandei, iar cel mai disputat meci, cel dintre Suedia și Elveția, s-a încheiat la egalitate, derbiul favoritelor pe masa întâi revenînd Tatiane Lemaciko. Iată desfășurarea acestei partide :

LEMACIKO — CRAMLING

1. Cf3 e5 2. e4 e6 3. d4 exd4 4. Cxd4 Cc6 5. Ne3 Cf6 6. Nd3 d5 7. ex3 Cxd5 8. Cxc6 bxc6 9. De2 Ne7 10. 00 00 11. Td1 Dc7 12. Cd2 e5 13. Cb3 Rh8 14. Nd2 a5 15. e4 Cb4 16. Nc3 f6 17. Nb1 a4 18. Cd2 Ca6 19. Dh5 f5 20. Cf3 e4 21. Ne5 Da5 22. Nxe4 Cb4 23. Nb1 Ne6 24. Nc3 a3 25. Ce5 Rg 8 26. Cxc6 Dc7 27. Cxe7 Dxe7 28. b3 Tcd3 29. Te1 Cd3 30. Nxd3 Txd3 31. Tacl Td7 32. Da5 Te8 33. h4 Df7 34. Df4 Te8 35. Te3 Txe3 36. Dxe3 f4 37. Db6 Te8 38. Dc6 Nf5 39. Dd5 Ne6 40. Df3 h6 41. Te1 g5 42. Dd3 gxf4 43. Dd4 Rh7 44. Te5 h3 45. De4 Rg8 46. gxf3 Nd7 47. Txe8 Nxe8 48. Rh2 Nd7 49. De5 Rh7 50. Nb4 Ne6 51. Nxa3 și negrul cedează.

Clasamentul final al Turneului celor șase națiuni a fost următorul : 1. Ungaria 16 puncte, 2. R.F.G. 11,5 puncte, 3. Suedia 10,5 puncte, 4. Olanda 9,5 puncte, 5. Elveția 8 puncte și Austria 4,5 puncte.

MARGARETA MUREȘAN

La numai 34 de ani, Atanasie D., reușe performanța de a se număra printre ei mai ahtiați amatori de licori din comună. Bea orice, fără alegere, dar prefera totuși țările. Cum rar putea fi în lînit treaz, oamenii își puneau în mod irec întrebarea cum Atanasie își poate exercita funcția de maistru, cum conduce amenii din formația de lucru respectivă ?

De doi ani, maistrul are mașină și face recvent curse în compania unor prieteni u aceleiași metehne, dar nu de calibrul ni Atanasie. Mobilul deplasărilor : studieea la fața locului — organoleptică — cum e zice, a unor țării în comunele din județ. Culoare, aromă, grade, puritate, sînt estui parametri pe care trebuie să-i îneplinească o palincă adevărată.

Mai sînt și ghinioane. Există și ipoteza a nu găsești nicăieri ceva care să merite atenție. Tocmai pentru a nu suferi n asemenea eșec, maistrul n-a uitat să-și a de acasă două sticle cu palincă de cea mai aleasă calitate.

Starea babilică, cvasi-permanentă a lui Atanasie, chiulul pe care îl trăgea la unitate, reprezenta o situație admisă tacit de efii respectivi, care l-au învoit cu geneozitate în ziua cu pricina, pentru realizarea unui nou raid prin județ. „Știi, omșef, necazurile mele (n-avea nici de nele), cu sănătatea mea, cu aprovizionarea... il las la cîrmă pe Ilie, băiat bun, cunoașteți...” „Bine, bine, du-te”.

Pînă la oraș a condus un amic al lui Atanasie, șofer profesionist. „Condu tu, Dumitre, tot îți place. Noi, aici, pe scaunul din spate, o să mai gustăm din bună-atea asta”. La intrarea în municipiu, cele două sticle erau goale. „Aruncă glijile stea pe geam, Gavrilă. Nu-i destul că

mirosim noi, să mai miroasă și ele”. Ziua n-a prea fost bună pentru Atanasie și amicii lui. N-au găsit nici o licoare demnă de a fi luată în considerație. „Trebuie să ne oprim la o vodcă. Îi bună și asta la nevoie”. Au zăbovit la bufet, preț de un ceas, două și Dacia 1300 s-a pus din nou în mișcare. L-au lăsat acasă pe pilot, și la volan s-a instalat proprietarul. Pe drum, în autoturism s-au mai imbarcat doi pasageri, cunoștințe ale lui Atanasie. Unul dintre ei profesor de... biologie !?, iar celălalt tractorist.

„Măi dascălule, vād că te pricepi și tu la alcool”. „Ce vrei să spui cu asta ?” i-o întoarce acesta maistrului, încruntîndu-se.

Cronica șoselei Și-a făcut datoria

„Nu-i nici un bai, doar că mergi și mata așa cam pe două cărări”. „Eu beat ?” și profesorul ridică tonul. „Nu te burzuli atita, no, că n-am spus-o cu răutate. Ni-meni nu-i dus la biserică. Parcă eu n-am băut și, uite, ce fain conduc motoru’ ăsta”. „O țiră de alcool n-are nici un efect, îi chiar bună, dă curaj”, răspunde profesorul îmbunat. „N-am băut eu chiar o țiră, ci cam o jumă de litru, partea mea. Principala e că conduc fără greș, și-s stăpîn pe mine”. Mașina mergea însă șerpuiind pe drumul aproape liber. Între timp tractoristul începe să povestească despre fosta sa nevastă. Mai vorbește, mai sughite. „Aici stă, la părinții ei, nu departe. Nu vreți să le facem o vizită ? Tare-s curios dacă-i singură sau nu”. Pilotul și cei-

lalți pasageri se declară de acord. Fi în-timpină fostul socru. „Ce cauți tu la noi, mă, cu șleahța asta de bețivani după tine ?” „Cum adică, noi bețivi ?” se răstoiește Atanasie. „Da, așa cum am spus. Și încă mai conduc și mașina”. Incitați de tractorist, care nu conțenește de insultele, „echipajul” începe să-l lovească cu pumnii pe bătrîn și pe cele două femei. Înalt, încă în putere, la cei 65 de ani ai lui, fostul socru reușește să riposteze cu succes, mai ales că pilotul și pasagerii încep să resimțā efectul licorilor sorbite. Sare în ajutor un vecin și cei patru „spală iute putina”.

La început, Atanasie dă impresia că s-a

durere, implorînd ajutor. Atanasie se apropie de cei căzuți, aplecîndu-se spre ei, parcă cu intenția de a-și da seama în ce stare se află. Apoi își întoarce capul în direcția însoțitorului. „Vād că nu le curge sînge din cap, probabil că li-s vătămăte numai picioarele și minile. Astea se repară mai ușor. Hai s-o luăm din loc”. Întîmplarea are însă loc în centrul comunei. Deși la ora aceea, pe stradă, sînt puțini oameni, un biciclist, aflat în spatele mașinii, observă întreaga scenă, inclusiv încercarea celor doi de a pleca de la locul accidentului. Ajunge lîngă mașină tocmai cînd pilotul începe să ruleze încet, în direcția opusă. „Nu puteți pleca lăsînd băieții ăștia la pămînt, cu oasele rupte. Nu-i omenesc ce faceți. Apoi e și legea care...” Atanasie nu așteaptă ca biciclistul să-și termine vorba și demarează puternic. În cîteva minute, lucrătorii postului de miliție sînt puși în temă de biciclist, care a salvat și răniiți, asupra celor petrecute. Se întreprind căutări în satele învecinate și mașina este, în final, găsită pe cîmp, acoperită cu coceni de porumb. Parbrizul și farurile sînt, înfundătura de pe aripă trădau coliziunea.

„Nu mă așteptam să-mi ia numărul. Îl minjiseam cu noroi și stinsesem luminile. De ce n-am venit la miliție ? Cum adică să vin, să discut cu dv. domșef, cu țuica-n nas, se poate așa ceva ? Nici atîta respect ? Răniți ? Nu-i lăsa lumea să moară-n drum. Oamenii îi săritori prin satele noastre. Cîudă îmi e pe biciclist. Ce se bagă el unde nu-i fierbe oala ? Om de nimic”. „Calificativul acesta e al dumitale Atanasie, bravul biciclist și-a făcut sacra datorie de om și cetățean”.

VICTOR BEDA

● Prestigiosul computer IQ — 3100 ● Festivalul șerpilor ●

**Unirea
românilor
văzută
la New York**

Anul 1918 se înscrie în cronică multimedială a poporului român ca un an de însemnătate istorică națională de prim rang. Infăptuirea idealului măreț de unire a tuturor provinciilor istorice românești — încununare victorioasă a luptei seculare duse de cele mai înaintate forțe ale poporului român — a avut un larg ecou în străinătate. Pregătirea și desfășurarea Marii Adunări Naționale constituante de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 s-au bucurat de o atenție deosebită și în Statele Unite ale Americii, așa cum o atestă numeroase documente de arhivă, știrile și articolele publicate de presa vremii, literatura memorialistică publicată sau inedită, precum și alte categorii de izvoare istorice. Ne vom opri, în sula de însemnări grupate sub titlul de mai sus, asupra modului în care și-au găsit reflectarea în cel mai mare oraș din S.U.A. lupta poporului român pentru a-și hotări de sine stătător destinele, năzuințele fierbinți și dreptul sacru al românilor aflați sub dominație străină de a se uni cu patria mamă. Abundența materialului existent ne va obliga la o abordare selectivă a izvoarelor și măturilor.

Vom apela mai întâi la binecunoscutul cotidian „The New York Times” care, dispunând de un index modern pentru toți anii apariției sale, înlesnește cercetarea și accesul la toate informațiile publicate cu privire la România. De-a lungul anului 1918 cotidianul a pledat pentru infăptuirea principiului autodeterminării popoarelor. Această atitudine este ilustrată de numeroase articole, unele din ele fiind mai militante decât pozițiile exprimate de cercurile guvernamentale americane. Astfel, în timp ce punctul 10 din vestitele „14 puncte” ale președintelui S.U.A., Woodrow Wilson, din 8 ianuarie 1918, se referea doar la „libera oportunitate” pentru „dezvoltarea autonomă pentru popoarele din Austro-Ungaria”, ziarul „The New York Times” din 10 februarie 1918 se pronunța pentru demembrarea monarhiei austro-ungare, subliniind că aceasta este „singura soluție”. În februarie 1918, un grup de parlamentari români într-un mesaj adresat președintelui american pe tema autodeterminării popoarelor din Austro-Ungaria subliniau că o adevărată rezolvare a situației acestora nu putea fi alta decât constituirea de state naționale libere și unitare în frontierele lor etnografice, reliefându-se, totodată, hotărârea nestrămutată a românilor din Transilvania de a se uni cu frații lor din restul român. În iulie 1918 s-a creat în S.U.A. „Liga națională română”, condusă de Vasile Stoica cu sprijinul deosebit de eficient al lui Ioan Podea și al altor patrioți români militanți pentru Unire. Această asociație a avut un rol important în informarea opiniei publice americane asupra realităților românești și în cultivarea simpatiei poporului american în favoarea cauzei drepte a românilor din Transilvania. La 20 septembrie 1918, Vasile Stoica este primit la Casa Albă. Președintele S.U.A. i se prezintă o motiune în termenii căreia se cere dezrobirea popoarelor din monarhia austro-ungară prin dezmembrarea acesteia. Așa cum rezultă din scrisorile memorialistice ale lui V. Stoica, W. Wilson și-ar fi exprimat de această dată acordul față de cererile drepte ale popoarelor oprimate, declarând că monarhia austro-ungară nu mai poate fi menținută.

Perioada octombrie-decembrie 1918 este, după cum se știe, una dintre cele mai bogate în evenimente pentru istoria unirii românilor. În aceste trei luni, în „The New York Times”, referitor la români apar peste 40 de știri și articole. Situația existentă adevărate spusele fostului președinte al S.U.A. Theodore Roosevelt care „prorocise” destrămarea Austro-Ungariei și relevase dreptul românilor din Transilvania de a-și hotări liber viitorul lor. Despre acest drept trata editorialul „România”, din ediția de duminică 3 noiembrie 1918 a celui mai mare ziar din S.U.A.

IOAN VOICU ■

New York, noiembrie 1983.

Specifacoul informației**Bună dimineața,
tovarășe director!**

În raport cu eternitatea, cum obișnuiește să spună o cunoștință de a noastră, condei înflorit sub zodia nesomnului, cele șapte decenii de existență cit măsoară „Sharp” poate să nu spună mare lucru și o fi chiar privită cu superioritate de propinchi cu bărbi intrate în legendă. Corporația purtând acest nume poate fi cunoscută la ea acasă în mutle feluri și în diverse locuri. Personal am avut ocazia să-i trec pragul, în septembrie, la Nara — capitala niponă de altădată.

Întilnirea cu domnul Kazuo Saltoh, unul din directorii corporației, adjunct al managerului general de la Industrial Instruments Group, cu sediul aici la Nara, înseamnă din mai multe puncte de vedere un avantaj. Aflu astfel, direct de la sursă autorizată, ce se coace în cuptoarele evident fierbinți care compun „Sharp”. Pricip cite ceva din filozofia de viață și de muncă a unei firme frecvent întilnite prin magazinele de resort.

Sharp, în engleză, înseamnă o mulțime de lucruri și măturisesc, dintre toate mă gândesc la sensul de precis, exact, pe care din orgoliu orice fabricant de produse electronice și-l dorește ca emblemă, revendicându-l ca atare. Dar de unde! Primul produs, inventat de fondatorul companiei — Tokuji Hayakawa — era un soi de pix mecanic, numit așa ținând cont de forma lui tuguată; sharp=ascuțit. Ce a urmat? Aparatură de radio cu galenă — au existat și asemenea pasiuni! — și mai apoi cu lămpi, televizoare, atunci când le-a

venit rindul (adică în 1951), seturi color (1960). Mai aproape de noi, curiozitățile se înmulțesc și vom auzi rind pe rind de celule solare, de primul calculator de birou complet transistorizat, peste doi ani de unul asemănător dar incorporând circuite integrate. Calculatoarele își au o istorie a lor și nu ne preocupă, nu mai băgăm în seamă cite s-au întimplat de când aceste creaturi, ațoatefăcătoare azi, arătau ca niște hambare greu de plasat în spațiul normal al unei încăperi normale. Cei de la „Sharp” se laudă cu ceea ce țin de contribuția lor în materie și în consecință nu uită să amintească o serie de detalii: prima diodă cu arsenură de galiu, primul calculator cu cristal lichid, calculatoarele cu baterii solare, cele de mărimea unei cărți de vizită, cu grosimea de 1,6 mm. În sfârșit, despre asta însă poate vom mai avea prilejul să vorbim, translatorii. Acum 4 ani, „Sharp” pune pe piață micul computer care permite traducerea electronică, comunicarea într-un limbaj uzual presupunând fondul principal de conversație curentă. În 1981 acesta a fost adus la dimensiuni de buzunar. Prin urmare, nu ne vom mai grăbi să smulgem din raftul librărilor familiarele ghiduri de conversație, mulțumindu-ne să încredințăm gândurile noastre cele mai bune și pașnice dreptunghiului metalic plin de butonașe și de secrete dar oricând dispus să ni le împărtășească, să le pună în mișcare doar de dragul nostru. IQ-3100 este o astfel de ființă amabilă, gata oricând să stea în picioare pentru cei interesați. El poate traduce simultan în engleză, japoneză și orice altă limbă de circulație — germană, franceză, spaniolă etc. Memoria domniel-sale stă convenabil la capitolul miniaturizare, un singur modul conținând 152 tipuri diferite de expresii, dintre cele chemate cel mai frecvent în ajutor când te afli într-un loc străin și, în general vorbind, 1 800—2 000 de cuvinte din fiecare limbă.

Dacă posesorul se decide pentru unul din module, aparatul se angajează să asigure traducerea simultană în trei limbi. Au fost desigur făcute eforturi ca totul să fie grupat pe categorii tematice — în raport de locul unde te găsești: avion, vamă, autobuz, hotel, magazin etc. Vrei să ceri o bere, aflându-te la Nara pe peronul gării, și aici ca în mai toate locurile din Japonia, situat la suprafață, între linii, având indicat cu precizie punctul de oprire al fiecărui vagon numerotat? Scoți computerul cit o carte poștală și prin apăsări corespunzătoare pe buton vei așeza sub ochii vinzătorului sau în urechea lui: BIRU GA ARIMASUKA? O simplă atingere a punctului vizat și obții expresia echivalentă în limba dorită. Vrei să-ți întreb, protocolar, colegul de canapea din Hikari, trenul fără plămîni, cum vă simțiți? Apela IQ-3100 și nu-ți rămîne decît să rostești: OGENKI DESUKA? Ba mai mult dacă îți fuge din minte scrierea corectă a unui cuvânt, și se sare în ajutor: inser-tezi primele litere, și va urma o suită de termeni care încep în același mod; n-ai decît să-i respingi unul după altul, pînă și se oferă exact cuvîntul uitat.

Hotărît lucru, desk-ul zilei de mine stă sub amenințarea înșingurării; dacă o vom ține tot așa cu eliminarea ființelor pe care tradiția le-a implantat cu speranța definitivului în jurul nostru, dacă o ținem tot în ritmul asta vreau să spun, cine o să mai rostească la prima oră a zilei, cine decît un nesimțitor computer, cuvîntul care sună atât de învăltoitor acum: Bună dimineața tovarășe director! ...

NEAGU UDROIU ■

A ieșit de sub tipar o nouă lucrare semnată de colegul nostru de la „Agerpres”, Neagu Udriu: „Eu comunic, tu comunic, el comunică”, apărută la Editura Politică.

„Naga Panchmi”

Se știe că, potrivit mitologiei indiene, șarpele este un animal sfânt. Obiceiurile legate de venerația acestor ființe veninoase își au rădăcinile în trecutul îndepărtat, ele fiind cunoscute încă din milenii al doilea înainte erei noastre. În zilele noastre, una din cele mai populare manifestări prin care în India sînt cinstiți șerpii este Festivalul anual al șerpilor („Naga Panchmi”), care se serbează în toată țara în timpul ploilor musonice. Festivalul prilejuiește desfășurarea a numeroase obiceiuri și ceremonii festive, în timpul cărora sînt folosiți șerpi sculptați în piatră sau modelați din lut. Însă în localitatea Shirala, situată la 250 de kilometri de Bombay, nu se folosesc șerpi-figurine, ci șerpi vii, și nu din cel inofensiv, ci reptilele cele mai periculoase, aducătoare de moarte — în primul rînd cobrele. Dar ceea ce stîrnește uimirea celor veniți din altă parte este că în timpul lui „Naga Panchmi” din Shirala șerpii nu fac rău nimănui, se comportă cu cei din jur în chipul cel mai pasnic cu putință. Cum se explică această? Încercînd să răspundă localnicii

se referă la o legendă de demult. Potrivit acesteia, teribilul Shiva, unul din cei trei zei supremi, a poposit cîndva în satul Shirala, sub înfățișarea unui bătrîn. Oamenii l-au primit cu dragă inimă, i-au oferit adăpost și hrană. Atunci zeul și-a dezvoltat adevărată identitate și a cerut locuitorilor să spună ce răsplată vor pentru ospitalitate. Iar staroștele Shiralei, amintindu-și de sutele de consăteni de-ai săi morți ca urmare a mușcăturilor de șarpe, i-a cerut zeului să-l izbăvească de atacul înfiorătoarelor reptile. Shiva a ridicat mîna, și din momentul acela locuitorii Shiralei și șerpii au început să trăiască în pace. O dată pe an, spune legenda, șerpii aducători de moarte permit oamenilor să-i prindă pentru festivalul „Naga Panchmi”.

Iată cum descrie revista „Eysa Magazine” din Hongkong desfășurarea festivalului: „În ajun, în timp ce femeile postesc, se roagă și fac curat în locuințe, bărbații pleacă după șerpi. Festivalul începe la primele raze ale soarelui. Oamenii se adună în piața din centrul satului. Răsună trîmbițe și tobe. Participanții la procesiune se îndreaptă spre templu, unde bărbații dau drumul, din vase speciale, la zeci de șerpi. Pentru ritualuri se folosesc numai cobre. La ve-

derea mulțimii de mii de oameni, reptilele iau o atitudine feroasă, suieră, formînd un gard viu sui generis, care strălucește în razele soarelui. Spre șerpi se îndreaptă femeii cu țevi în mîini. Pe țevi este vărsat lapte și împrăștiat orz. Fiecare femeie are o floare cu care trebuie să atingă capetele cobrelor. Copiii de 5—6 ani își pun pe umeri șerpi mici neveninoși. Se consideră ca persoana care a luat parte la festivalul din Shirala va fi sănătoasă și fericită, că o vor ocoli mușcăturile de șarpe și că va avea mulți copii. Din această pricină festivitatea se bucură de mare popularitate în rîndurile femeilor”.

Originalitatea acestui festival, ca și insolitul lui, face ca spre Shirala, în fida faptului că satul se află departe de arterele importante de circulație și de orașe (localitatea nici nu figurează pe lista obiectivelor turistice importante ale țării), să se îndrepte la vremea respectivă mii de pelerini și turiști. Și se spune că cel ce nimereste fie și o singură dată în Shirala la „Naga Panchmi” își schimbă cu desăvîrșire părerea despre șerpii veninoși.

ION CODRU ■

Sfîrșitul vivace

Lăsați în pace cele trei componente ale vieții pe Terra — apa, aerul și pămîntul — colaborează armonios, se determină reciproc și asigură omului hrană și peisaj. Natura își reglează, de cînd a apărut, singură și chibzuită propriul sistem iar catastrofele, oricît de severe, nu au adus pînă la pragul critic supraviețuirii speciei umane.

Din momentul cînd omul a orientat mii de echipamente de tot felul spre ozonul de deasupra capului, a captușit coastele marine cu marea neagră, a ars și otrăvit pămîntul, natura se luptă din greu și pe tăcute pentru a-l asigura tot omului șansa vieții. Ofensiva omului împotriva naturii continuă, devine tot mai acerbă, mai periculoasă pentru el însuși și deci mai absurdă. Ofensiva omului asupra omului se pregătește cu o tenacitate sporită, cu o meticulozitate paralizantă pentru orice gîndire logică și, ca un corolar, cu mijloace materiale titanice în ideea că sinuciderea omenirii într-o epocă de glorios salt tehnologic nu se poate realiza decît într-o manieră perfectă, de un gigantism care să stupefice istoria și s-o lase scum.

Revenind la aer, apă și pămînt sau, mai exact, la potențiala „executare” a acestor componente vitale de către specialiștii în năruirea naturii să remarcăm faptul semnificativ că din punctul de vedere al gîndirii unor strategii în opera de sfîrșire a pămîntului apa este cînd mai importantă decît aerul, aerul cînd mai important decît apa, apa și aerul cînd mai importante decît pămîntul, cînd invers și așa mai departe. Pentru a fi mai expliciti marina se luptă cu aviația care se luptă cu infanteria care se luptă cu intenția,

dar nu ca de la inamic la inamic (aceasta ar simplifica problema) ci de la departament la departament cu o cordialitate perfidă, amabilă și nu mai puțin inverșunată. Fiecare armă, în lupta pentru buget, este împinsă în față în tentativa neechivocă de a fi considerată cea mai „atractivă”, mai „meritorie”, mai aptă să fie considerată „arma finală”. Cîndva submarinul s-a menținut dincolo de linia de plutire, în capul listei. Agenția U.P.I. referindu-se la submarinele din clasa „Resolution” dotate cu 16 rachete tip „Polaris” (fiecare rachetă fiind în stare să dezarticuleze complet un oraș de mărime medie) exulta, într-un comentariu, marile sale „șanse”: „în domeniul nuclear, submarinul se prezintă ca o formidabilă armă potențială, deoarece are posibilitatea să stea în așteptare și nedetectat în mijlocul apelor mării, la sute de mii de departare de baza sa.

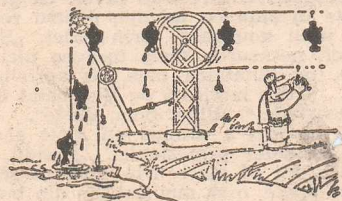
Ca lansator de rachete, este practic sigur că submarinul va supraviețui primei faze a unui război nuclear. Dotat cu torpile teleghidate de mare precizie, el reprezintă, de asemenea, cea mai eficientă armă antisubmarină de viitor”.

Dar apa nu a rămas multă vreme în față. Ea a fost învinsă, cu o rece subtilitate, de aer. Aviația a preluat comanda paradei. Agențiile de presă au relatat pe larg performanțele aparatelor inteligente, superinteligente, a spionilor gigantici și a antenelor zburătoare. Avionul Awacs și-a gustat și el, în acest vertij al supremației, clipa sa de glorie. Associated Press notează: „avioanele radar Awacs, se află printre cele mai sofisticate aparate de supraveghere din lume. Ele sînt, de fapt niște „camere de conducere a războiului” zburătoare, avioane „Boeing 707” pline cu radari sofisticate și avînd un echipament care permite să observe trahecto-

riile a peste 10 avioane inamic deodată și să dirijeze atacurile aviației și rachetelor proprii.

Elementul esențial al avioanelor Awacs îl reprezintă un sistem radar sofisticat de supraveghere aeriană, care poate deosebi aparatele de la sol, ceea ce înseamnă că avioanele inamice nu pot să se ascundă zburînd la foarte joasă înălțime, sub unghiul radarurilor normale. Awacs sînt capabile să detecteze avioane care zboară chiar cu 128 km pe oră, ceea ce înseamnă că le pot depista încă de cînd rulează pe pistă. Toate informațiile culese de Awacs pot fi trimise propriei aviații de vînătoare, ceea ce înseamnă că pot acționa ca un centru de comandă și control aeropurtat. Zburînd la 8 800 m altitudine, Awacs pot „vedea” pe o rază de 320 km în toate direcțiile. La 10 700 metri altitudine raza de acțiune se extinde la 576 km.

RADU BUDEANU ■

Lumea se amuză

După N.B.I. — R.D.G.

Pămîntenii, oaspeți la ei acasă?

Univers

● O ipoteză captivantă privind originea vieții pe pămînt ●

De multă vreme pămîntenii, ființe sociabile, doritoare de tovarășie, își aruncă ochii către stele și se întreabă dacă există acolo și alte lumi populate de ființe inteligente, cu care să converseze. Pusă pe un plan mai larg, problema, cea mai captivantă din toată istoria științei, ar fi dacă viața este un fenomen unic, prezent doar pe Terra, un fenomen rar sau unul tipic, răspîndit în întregul Univers. La lămurirea acestei probleme o contribuție de foarte mare însemnătate ar aduce-o descifrarea originii vieții pe Pămînt. Așadar, cum a apărut viața pe planeta noastră? Cum s-a produs cu miliarde de ani în urmă cel mai important salt, de la materia moartă la cea vie, cum s-a declanșat mecanismul autoreproducerii? La aceste întrebări știința nu poate da, deocamdată, un răspuns precis. Dar, cu ceea ce se știe pînă în prezent, se fac diferite presupuneri, se emit ipoteze și teorii. De una dintre acestea ne vom ocupa în cele ce urmează.

Balada virstelor

Universul de astăzi, susțin oamenii de știință, s-a format în locul unui Univers mai vechi. În momentul în care stelele din vechea generație, care aveau o masă foarte mare, și-au epuizat tot „combustibilul nuclear”, ele s-au sfărîmat iar pulberile lor s-a răspîndit în spațiul inconjurător, unde mai tirziu s-a condensat formînd noi stele și sisteme planetare — Universul de acum. Care este virsta lui? Problema este în dispută; 20 de miliarde de ani se consideră prea mult, iar 7 miliarde — prea puțin. S-ar părea că aprecierea rezonabilă este de zece miliarde de ani. Dacă procesul formării elementelor grele și al planetelor ocupă un miliard de ani, ar rămînea încă nouă. Acest interval timp, de două ori mai mare decît virsta Pămîntului (această virstă este apreciată la 4,6 miliarde de ani, dar cele mai vechi roci fosile au „doar” 3,6 miliarde de ani) se consideră suficient pentru ca viața, care are o virstă de circa 4 miliarde de ani, să se fi putut dezvolta de două ori. Dar cum a apărut viața?

Maimuțele care bat la mașină

În linii mari, cu toate că are numeroase puncte slabe, teoria evoluției vieții pe Pămînt, de la ființele unicelulare pînă la om, este acceptată de știință. Dar pentru ca ceva să poată evolua, trebuie mai întîi să existe. Așadar, cum au apărut cele mai simple ființe, de unde s-a luat sîmînta vieții pe Terra? Teoria clasică a originii vieții susține că sîmînta s-a născut chiar pe Pămînt, din materia anorganică existentă, grație condițiilor favorabile de care dispune planeta noastră.

Pentru a reda cît mai sugestiv caracterul întîmplător, tînid de aventura numerelor mari, al trecerii de la materia moartă la cea vie, s-a făcut o comparație interesantă. Dacă pui miliarde de maimuțe să bată la mașina de scris, ele vor imprima o masă imensă de absurdități, de litere fără sens. Întîmplător însă, în această masă s-ar putea nimeri și ceva cu sens. Deși acest lucru reprezintă un procentaj infim față de întregul text. Dar dacă le vom pune la dispoziție maimuțelor timp suficient, expresiile inteligibile vor fi tot mai multe. În acest mod s-ar fi format și moleculele organice, importante pentru viață, din substanță anorganică. Este vorba, în fond, de cunoscuta ipoteză a „supei primordiale”, care se bazează pe premisa că de timpuriu pe Pămînt au existat apă și atmosferă gazoasă, compusă atunci din azot, oxigen și compusi simpli ai acestor gaze cu carbonul. Datorită energiei furnizate de radiațiile solare, a fost posibilă o sinteză între numeroșii compusi organici simpli, care, dizolvîndu-se în apa de mare, au transformat-o în ceva asemănător unei supe lichide calde. Aceste substanțe au intrat în reacție între ele, și ca rezultat au apărut în cele din urmă un sistem care se autoreproduce, forma primitivă a vieții. Pe urmă a început evoluția acestei vieți.

Fără îndoială că oamenii de știință au trecut și la verificarea, prin experimente, a acestei teorii. Astfel, în 1953, Stanley Miller a făcut să treacă un curent elec-

tric printr-un amestec de metan, amoniac, hidrogen și vapori de apă într-un sistem închis, cu apă. Dintr-un astfel de amestec gazos putea să fie alcătuită atmosfera Pămîntului în timpuri străvechi. În urma experimentului, s-a constatat formarea în apă a unui sir de uniuni organice simple. Printre ele se aflau și doi aminoacizi, glicina și alanina, care intră în componența tuturor celulelor. Celula formează cu acizii nucleici și cu polizaharidele grupuri de macromolecule necesare vieții. Lumea științifică a fost în fierbere. Era posibil ca Miller să fi reprodus o parte a procesului apariției vieții pe Pămînt, venind în sprijinul teoriei tradiționale a „supei primordiale”. Ulterior, sute de alte experimente în direcția sintezei nebiologice a formărilor organice din amestecuri de gaze simple au dat rezultate excelente. S-a reușit să se sintetizeze practic toți aminoacizii celulari, baza acizilor nucleici, a zaharurilor și a altor substanțe. Se părea că mai e puțin și eterna problemă a originii vieții pe Pămînt va fi rezolvată. Dar cu toate că sinteza monomerilor și chiar a polimerilor a decurs cu succes în condiții de laborator, descifrarea marii enigme nu s-a produs. „Piatra de incercare” s-a dovedit a fi problema legată de apariția aparatului genetic în întregul său. Mecanismul biosintezelor albuminei, existent în toate organismele vii, este extrem de complicat, și e foarte dificil de imaginat care a fost ordinea evenimentelor, pe o planetă inițial sterilă, care să fi putut să ducă la apariția unui astfel de mecanism universal.

În aceste condiții, s-a produs „reanimarea” teoriei panspermiei.

Microbii astronauti

Această teorie a fost formulată în a doua jumătate a secolului trecut de către savantul suedez Svante Arhenius. După părerea lui, viața a apărut nu pe Pămînt, ci a fost adusă pe planeta noastră din Cosmos. Astfel spus, Terra a fost „contaminată” de microorganisme sosite din adîncurile Universului. Arhenius a numit acest proces panspermia. Această ipoteză n-a fost susținută, în epocă, de colegii savantului suedez, iar odată cu trecerea timpului, ca urmare a unor noi descoperiri cu privire la Cosmos, pesimismul a devenit și mai mare. Nimeni n-a văzut posibilitatea pentru microorganisme de a parcurge distanțe imense fără a pieri din cauza radiațiilor ucigătoare. Din cauza aceasta, teoria lui Arhenius era amintită studentilor doar ca o curiozitate.

În ultimii ani însă, eminentul savant englez Francis Crick a elaborat, în colaborare cu Leslie Orgel, o ipoteză proprie care, pornind de la tezele învățatului suedez, oferă un răspuns la întrebarea cum a putut să se efectueze transportul lipsit de pericole al microorganismelor. Autorii și-au denumit teoria lor „panspermia dirijată”. Ne vom referi în continuare, pe scurt, folosind expunerea făcută de însuși Francis Crick la ipoteza celor doi savanți.

Chiar dacă luăm de bune elementele de bază ale teoriei tradiționale a „supei primordiale”, acest lucru nu ne împiedică să ne întrebăm dacă nu cumva procesul respectiv, al formării materiei vii din cea

moartă, a avut loc nu pe Pămînt, ci în altă parte. Căci viața, oriunde ar fi apărut, s-ar fi dezvoltat la fel de greu ca și pe planeta noastră, drumul de la „supă” la ființa rațională ducînd aproape 4 miliarde de ani. Cum Pămîntul este o planetă relativ tînără, de „numai” 4,6 miliarde de ani, de ce să nu considerăm mai probabil ca viața să fi apărut pe una din planetele care s-au format cu 9—10 miliarde de ani în urmă? Este cu totul probabil ca alte planete din vecinătatea altor stele din Galaxia noastră să fi dispus de condiții asemănătoare sau chiar mai bune pentru apariția vieții în „supă primordială”.

Și dacă așa stau lucrurile, este cu totul posibil ca în momentul cînd Pămîntul debuta să se formase, în decursul primului lui miliard de ani, pe alte planete (sau măcar pe una singură), să fi apărut ființe raționale care să fi dezvoltat știința și tehnologia la un nivel care să fi depășit ceea ce am realizat noi pe Pămînt pînă în prezent, intrucît au avut la dispoziție vreme mai multă. Chiar cu numai un secol mai mult decît avem noi acum — cite n-ar fi putut descoperi în plus față de noi? Să ne imaginăm unde vor ajunge știința și civilizația de pe Terra peste o sută de ani. Putem deci presupune că locuitorii acelei planete stiau mai mult decît noi astăzi și aveau o tehnică mult mai perfecționată decît a noastră. În această situație, ei au putut descoperi că în momentul respectiv în Galaxie existau mai multe planete (sau în cel mai rău caz exista măcar o planetă) cu condiții favorabile vieții, cu mări și uscat, luminate puternic de stelele lor, dispunînd, prin urmare, de o imensă cantitate de „supă”. Este posibil că ei au descoperit, de asemenea, că în timp ce „supă” se întîmplătoare, reacțiile chimice întîmplătoare, importante pentru viață, se petrec extrem de rar sau nu se produc deloc. Ce puteau „ei” face în aceste condiții?

Ca să-i putem înțelege pe acești presupuși extraterestri, trebuie să luăm în considerare mai mulți factori. Ei puteau să știe, de exemplu, că existența lor pe planeta natală era limitată în timp. Chiar dacă lăsam la o parte alte posibile catastrofe, steaua lor (ca și Soarele nostru cîndva) trebuia să-și termine „viața” în momentul în care energia ei se va fi consumat. În această situație, „ei” ar fi putut lua în considerare și mutarea pe alte planete. E posibil că au și încercat să facă acest lucru, dar au înțeles că nu au șanse de succes. Atunci au recurs la o altă soluție. Este vorba de trimiterea într-o călătorie cosmică a unor ființe vii aflate într-un stadiu inferior al evoluției. În acest caz, existau speranțe că ele vor supraviețui și se vor înmulți în alte condiții și că, poate, se vor putea înălța la un nivel superior de dezvoltare. Dacă luăm în considerare toți factorii, rezultă că cei mai buni candidați erau microorganismele.

Se ridică acum problema cum anume au călătorit aceste bacterii spre Terra. Cu aceasta, am ajuns exact la noutatea pe care au adus-o Crick și Orgel față de bătrînul Arhenius. Teoria acestuia din urmă se infătisea ca inacceptabilă tocmai pentru că el presupunea o călătorie întîmplătoare a bacteriilor prin spațiile interstelare; or s-a dovedit că în condițiile unei călătorii îndelungate, fără o protecție specială, în Cosmos, orice germin de viață, deci și bacteriile, pier. Imaginînd trimiterea intenționată, de către ființe superioare, a bacteriilor spre Terra, cei doi oameni de știință englezi au arătat că drept mijloc de transport al acestor microorganisme ar fi putut sluji aparate cosmice asemănătoare navelor de astăzi, dar mai perfecționate, care ar fi apărut bacteriile de condiții extreme. Pentru o civilizație cu mult mai dezvoltată decît a noastră, construirea unor aparate cosmice adecvate n-a putut constitui o problemă. Imediat ce au ajuns pe Pămînt, aduși de o astfel de navă cosmică trimisă special, spori au început să se înmulțească și să se dezvolt-

te în „supă” pămînteană. În felul acesta, globul nostru era trezit la viață prin contaminare, sau mai bine zis prin însămînțare. Lungul și anevoiosul drum pînă la om putea începe.

Țîntarul și armăsarul

Iată-ne, așadar, în fața a două teorii, principial diferite. Prima, cea „clasică”, afirmă că viața a apărut pe Pămînt. A doua — panspermia dirijată — pornește de la ideea că izvoarele vieții se află în spațiile Universului. Putem cere să dăm astăzi întîietate uneia din aceste teorii? Se pot aduce acum probe „pentru” sau „contra” panspermiei dirijate? Una din dovezi se află chiar în organismele vii de pe Pămînt. Indiferent de marea diversitate a moleculelor și a reacțiilor chimice pe care le determină evoluția, există un indice precis, care unește toate ființele vii. Această trăsătură comună este codul genetic unic. Cu excepția mitocondriilor, care prezintă o mică abatere, codul genetic este identic pentru toate ființele vii studiate pînă în prezent. Astfel, în ceea ce privește codul, există o strînsă rudenie între om și trandafir, între microb și balenă, între măgar și privighetoare, între țîntar și armăsar s.a.m.d. De aceea și apare presupunerea că viața a apărut cîndva printr-un canal foarte îngust, iar diversitatea de azi a formelor vii s-a dezvoltat dintr-o populație mică și de același neam de „preființe”, lucru care n-ar fi fost posibil dacă germeii vieții s-ar fi născut pe Pămînt, în care caz ar fi apărut în mai multe locuri deodată, independenți unii de alții.

O altă probă în favoarea originii extraterestre a vieții terestre o constituie urmele fosile ale începuturilor vieții pe Pămînt. Cele mai vechi dintre măturțile fosile sînt algele verzi-albastre. Ele au existat într-o perioadă așa de timpurie a Pămîntului, încît e de mirare cum s-au putut dezvolta în momentul respectiv, cu atît mai mult cu cît verigi anterioare nu s-au găsit. Cu alte cuvinte, timpul de la formarea Pămîntului și pînă la epoca în care s-au dezvoltat algele respective este prea scurt pentru ca să se fi ajuns la această formă de viață „cu mijloace proprii”, presupunînd, adică, saltul pe planeta noastră de la materia moartă la cea vie.

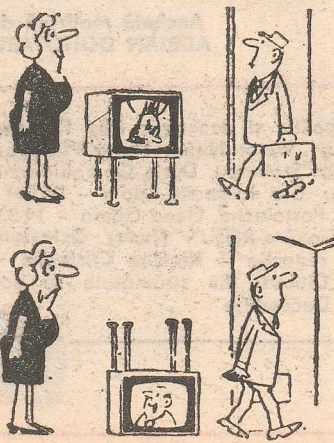
Prin urmare, argumentul deosebit de solid, peste care nu se poate trece, în favoarea panspermiei este dat de universalitatea codului genetic la toate ființele vii de pe Pămînt, pe de o parte, și absența mecanismelor premergătoare acestui cod, pe de alta.

Și atunci?

Ocupîndu-se de problema posibilei origini extraterestre a vieții de pe Pămînt, săptămînalul sovietic „Za Rubjom” publică opinia unui specialist în materie, L. M. Muhin, de la Academia de Științe a U.R.S.S. El afirmă că în prezent ideea lui F. Crick și L. Orgel nu poate fi nici confirmată, iar „reanimarea” ipotezei panspermiei de către un mare savant al zilelor noastre — nu demult F. Crick a publicat un nou articol pe această temă în revista „Bild der Wissenschaft” din Stuttgart — nu face decît să ogîndească imensele dificultăți în problema originii vieții. Trebuie totuși să ne reamintim ce succese a înregistrat fizica de la Newton încoaace. Iar cercetări serioase în problema originii vieții au început nu demult. De aceea, conchide omul de știință sovietic, rezolvarea acestei probleme captivante trebuie căutată în continuare și pe Pămînt, nu numai în adîncurile Cosmosului. Dar pînă cînd nu se va demonstra (în condiții de laborator, și nu doar pe plan teoretic) posibilitatea trecerii de la neînsuflețit la viu, ipoteza panspermiei dirijate va avea dreptul la viață.

ION D. GOIA ■

Lumea se amuză

ELIAS CANETTI

(Austria)

AFORISME

- Fiecare război conține războaiele anterioare.
- Popoarele își schimbă între ele amintirile, și fiecare descoperă că a lui a fost cea mai groznică.
- Cuvînte fără de care nu se poate trăi, precum iubire, dreptate, bunătațe. Te lași amăgît de ele și le examinezi spre-a crede și mai înflăcărat în ele.
- Academii a căror sarcină ar fi să înălțare din timp în timp anumite cuvinte.
- Acești eroi! Ei știu întotdeauna cine-s spectatorii.
- De fiecare-î păcat, nimeni nu trebuia să moară vreodată. Crima cea mai cumpilată nu merită moartea. Fără recunoașterea morții n-ar fi existat nici-odată crima cumpilată.

Roza vinturilor

- Întotdeauna știe dinainte ce apare în ziar, de aceea se vede nevoit să-l citească cu cea mai mare exactitate.
- Gesturile idiotului sincer, care nu poate fi altfel, mă emoționează mai mult decît cele ale atotputernicului.
- Înțeleptul își uită capul.
- Ordinea gînditorului și patru sau cinci cuvinte mai pot avea sens, ele admit oarecare spațiu. Cumpilți sunt misticii unui singur cuvînt.
- Nu ajunge să gîndești, mai trebuie să și respiri. Periculos gînditorul care n-a respirat destul.
- Nimic mai plictisitor decît să fii adorată. Dumnezeu cum de mai suportă?
- Dacă e vorba de martiri, atunci, să fie toți. Care martir e mai prețios decît altul?
- Atîta timp cît pe pămînt există vreun om care nu deține absolut nici o putere, mi-e greu să disper total.
- E ciudat cum adevărul se apropie doar prin acele cuvinte în care nu prea se mai crede. — Adevărul ca reanimare a cuvintelor moarte.

- Forța gîndurilor false stă în extrema lor falsitate.
- Lucrul cel mai important îl porți în tine pînă la patruzeci sau cincizeci de ani, înainte să-l exprimi articulat. Iată și motivul pentru care e imposibil să măsoari ceea ce se pierde cu cei morți de timpuriu. Toți mor timpuriu.
- De la o anumită virstă fiecare om apare pericolul.
- Așteaptă un cuvînt menit să-i reabiliteze și să-l justifice toate cuvintele moarte.
- Fiecare cuvînt rostit este fals. Fiecare cuvînt scris este fals. Fiecare cuvînt este fals. Dar a existat ceva fără cuvinte?
- Își ține celălalt obraz întins pînă l se lipește pe el o decorație.
- Se îmbată la greșeliile altora, un bețiv al moralei.
- Laș, cu adevărat laș e numai cel care se teme de amintirile sale.

În românește de
PETRE STOICA ■

● Citeva sugestii cu o destinație precisă: UCECOM-ul ● O replică hotărâtă kitsch-ului ●

Georgeta Stoica

„Pledez pentru o modă
de inspirație
folclorică, realizată de mari
specialiști și artiști”

— Stimată tovarășe conferențiar doctor **Georgeta Stoica**, știm că vă preocupă de foarte multă vreme condiția artei populare și că ați militat de-a lungul anilor cu înaltă competență pentru păstrarea artei populare în tot ceea ce are ea mai pur și reprezintă esența a spiritualității noastre. În ce privește portul popular credeți că am putea renunța la acțiunea de repunerea sa în drepturi, considerându-l ca un accesoriu strivit de vestimentația modernă, strivit inevitabil?

— În considerarea portului popular trebuie să se țină seama că, în trecut, el a fost o creație realizată prin contribuția multor generații, în anumite condiții specifice vremii. Portul, ca întreaga artă populară, determinate de factori economici și istorici, a servit un scop precis, a avut o funcționalitate, imbinând armonios utilul cu frumosul. El a fost veșmînt cotidian, marcă socială, îmbrăcăminte ceremonială, exprimînd diferențierea dintre sexe și vîrste, dorința omului de a se distinge. Costumul popular este de asemenea o strălucită expresie de imbinare armonioasă între material, tehnică și funcționalitate. Dintre toate costumele, cele ceremoniale s-au bucurat de o atenție deosebită și au o valoare artistică remarcabilă. Menite să marcheze o zi unică în viață, aceste costume au luat forme diferite. Sobrietatea caracteristică a portului nostru a determinat tinăra femeie să adauge, de exemplu costumului de nuntă, o strălucire particulară care să exprime, într-un limbaj codificat, întreaga fericire a cuplului. Sub acest aspect se poate spune că portul popular nu poate fi considerat ca un accesoriu al existenței, ca o podoabă, ci ca un mod de expresie a vieții sociale.

— În ce măsură mai poate fi portul popular considerat astăzi ca mod de expresie a vieții sociale?

— Abordînd problema relației dintre portul popular ceremonial și modul de viață contemporan ajungem la transformările rapide care au loc în satele din România. În strînsă legătură cu aceste transformări, portul popular a dispărut într-o primă etapă din cotidian, în multe zone ale țării, persistînd sporadic în ceremonial, pentru ca într-o a doua etapă să devină costum festiv, folosit pe scenă în cadrul manifestărilor cultural-artistice. Ca urmare, este firesc să ne întrebăm care sînt cauzele acestor schimbări.

Analizînd situația în ansamblul țării constatăm că, în domeniul portului popular se manifestă în prezent trei fenomene:

— un fenomen global care duce la părăsirea completă a costumului din motive de comoditate și din dorința de integrare în modul de viață contemporan;

— un altul de încercare de adaptare a costumului la noile exigențe și condiții de viață, prin recuperarea elementelor tradiționale și adăugarea unor elemente noi, de factură urbană;

— un fenomen de creație de noi piese de port care include uneori și experiența tradițională.

Cele trei tendințe sînt perfect explicabile deoarece în prezent, tradiția ca ansamblu de condiții și reguli specifice unei perioade, s-a remodelat din cauze obiective:

— transformarea modului de viață, schimbarea ocupațiilor, au impus reorganizare și diversificarea privind atît modul de trai, cît și vestimentația;

— schimbarea concepției a fost influențată de pătrunderea produselor fabricate, ieftine și de calitate, de dispariția unor materiale — fir de aur și argint, paiele metalice, mărgelile policrome, lînică și bumbac etc. — precum și de introducerea unor materiale noi, în general din fibre

sintetice, care au altă ținută și o cromatică mult mai vie;

— circulația modelelor de la o zonă la alta se face cu o viteză necunoscută în trecut.

— Și atunci, ce facem, renunțăm? Credem că, totuși, în acest moment se poate încă readuce în atenția opiniei publice și în special a tineretului valoarea inegalabilă a portului popular. Și, apoi, cine credeți că ar trebui să se ocupe în mod special de acest lucru și prin ce mijloace adecvate?

— În aceste condiții, tineretul este tentat să se „modernizeze”, părăsind portul ceremonial tradițional, marcînd evenimentele importante din viață printr-un costum care corespunde concepțiilor și aspirațiilor sale actuale. Ca urmare, este greu de presupus că fără un efort susținut de explicare pentru cunoașterea și înțelegerea valorii excepționale a portului popular se va ajunge la adoptarea lui

Problema continuării tradiției costumului popular și a integrării sale în cadrul unor ceremonii ridică și alte aspecte: — dacă realizarea de copii după piesele muzeale nu va duce la banalizarea lor și la o suprasaturație față de acest gen de vestimentație;

— dacă nu ar fi mai indicate o prelucrare și o adaptare a acestor piese cu ajutorul designerilor și al artiștilor plastici, așa cum o face Centrul de creație al UCECOM.

În ceea ce privește prima problemă, credem că dezvoltarea mijloacelor de prezentare, reproducerea și difuzarea, impune printre altele și realizarea de copii după piesele autentice. Cu ajutorul lor cunoașterea portului popular autentic se va extinde la cercuri largi de oameni și se va ajunge la diversificarea experienței în acest domeniu. Comunicarea prin limbaj, o componentă a modelului tradițional, a devenit în condi-

meșugurile artistice, printre care cele care contribuiau la realizarea costumului, au înflorit în funcție de necesitățile sociale ale creatorilor. În evoluția acestor meșuguri se observă în general un regres datorită scăderii numărului de cum-părători ai produselor respective. Majoritatea celor care pot asigura o producție de calitate sînt meșugarii încadrați în cooperativele meșugărești, care lucrează sub îndrumarea directă a specialiștilor.

Pornind de la ideea că o caracteristică esențială a transformării portului pe planul schimbării funcționalității o constituie schimbarea de valori în raportul dintre util și estetic, ultimul aspect devenind preponderant, pledez pentru o modă de inspirație folclorică folosită cu prilejul unor ceremonii, realizată de mari specialiști care să satisfacă dorința de modernitate a tineretului.

Tancred Bănățeanu

„Costumul popular este atributul
de marcă al nobleței poporului
român”

— Tovarășe profesor **Tancred Bănățeanu**, în convorbirile de pînă acum a fost invocată ca explicație fundamentală pentru dispariția sau pentru părăsirea costumului popular civilizației moderne. Sînteți de aceeași părere?

— Evoluția rapidă a societății noastre în condițiile unui puternic impact cu economia industrializată de factură socialistă, cu produse de prețuri modice la îndemîna tuturor, cu forme culturale derivate specifice duce la o nivelare a modului de trai și, îndeosebi, ca un proces lent și virulent, la urbanizarea vertiginosă a satelor. Paralel și dependent de acestea, unele determinate funcționale economice, sociale, magice, ludice, de tip arhaic dispar, ceea ce duce în mod inevitabil și la dispariția multora din creațiile de cultură, de artă populară tradiționale, pe care acestea le-au generat. În această categorie se integrează și portul popular, care pare astăzi anacronic, atît din punct de vedere economic — scump, cu lungă durată de timp pentru confecționare — cît și din punct de vedere funcțional — nu mai trebuie să marcheze stări sociale, anumite manifestări, ceremonii, nu mai corespunde simbiotice noulor dansuri — și care, din păcate, este tot mai părăsit în lumea satelor.

— Totuși, de ce credeți că e necesar să milităm pentru păstrarea portului popular? Nu ne luptăm noi oare cu morile de vînt?

— Poate mai mult ca oricînd, este astăzi prețuită arta noastră populară, portul popular cu atîtea valențe patriotice, etice, estetice, port popular care înmănușează toate virtuțile creatoare ale poporului nostru, din îndepărtata sa istorie, consemnată în cronică de piatră a Cîmpaniei lui Traian și a Trofeului de la Adamclis și viu încă astăzi în cronică de in, bumbac, fir, mătase, a creațiilor inegalabilelor mîini de aur ale femeilor din țara noastră. Portul popular — alături de alte creații artistice ale poporului nostru — constituie, înainte de orice, simbolul autohtoniei, continuității și perenității ființei, culturii și artei poporului nostru. În acest sens se cere pusă problema continuității sale în peisajul social și cultural al României de azi.

— Cum se manifestă în acest moment al istoriei noastre prețuirea pentru portul popular?

— În orice colț de țară, în fiecare comună există echipe artistice, care prezintă mii de spectacole cu cîntece și dansuri populare în care costumul popular specific zonei respective (dar nu întotdeauna!) își are locul de cinste cu cele mai valoroase și specifice produse ale sale

(Continuare în pag. 24)

Anchetă realizată de
ADRIAN DOHOTARU

ca port ceremonial, cu atît mai mult cu cît costumele pe care le găsim în magazine nu sînt la nivelul celor autentice.

În același timp mass media favorizează universalizarea valorilor artei atît de pregnant naționale altădată, făcînd involuntar o invitație spre alt gen de vestimentație. Prin emisiuni de tot felul mass media și în special televiziunea joacă un rol hotărîtor. Acest fapt trezește dorința de a avea obiectul văzut, de a-l purta. Această implementare a artei populare în viața cotidiană nu este însă lipsită de primejdii. Mass media poate înlesni o cunoaștere a valorilor autentice ale costumului scoțindu-le din anonimat numai atît timp cît nu extrîde regizarea lor sofisticată, pînă la denaturare. Se întîmplă că bunele intenții ale mass mediei de a pune în valoare portul popular deviază frecvent către o denaturare a autenticului, contribuind la poluarea artei tradiționale. Muzeele, etnografiile, istoricii de artă, deși au făcut foarte mult pentru promovarea unor arte autentice, au prea puține posibilități de a interveni direct deoarece nu sînt totdeauna și peste tot consultați.

Insuficiența iar contactul omului contemporan cu diverse forme artistice și ca urmare schimbarea rapidă a viziunii estetice, ne obligă — dacă dorim să contribuim la continuarea tradiției populare — să admitem copia după obiectul muzeal ca un lucru absolut necesar, lucru pus în practică cu bune rezultate în multe țări.

Al doilea aspect este mai dificil, deoarece presupune pe de o parte o bună cunoaștere a costumului popular autentic iar pe de altă parte, multă știință și talent în domeniul prelucrării și interpretării.

În cadrul procesului de valorificare a unor piese de port autentic au loc, uneori deliberat, alteori involuntar, mici modificări în ceea ce privește materialul, tehnica, cromatică sau compoziția ornamentală care pot modifica esența creației populare. Meșugul tradițional, care impunea folosirea unor materiale specifice, încadrarea opereii în ansamblul concepției estetice ale unui grup relativ restrîns este astăzi depășit; creatorul s-a emancipat, stabilind noi raporturi cu societatea. De-a lungul evoluției lor,

Flacăra Redacția: București, Piața Scînteii 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: secția reportaj, social-politic și economic (Ilie Purcaru, Dumitru Constantinescu, Cornel Nișoiescu - 26 00, Ion D. Goia - 25 66); secția cultură-învățămînt (George Arion, Adrian Dohotaru, Victor Niță, Horia Pătrășcu, Iana Radu - 14 57); secția probleme cetățenești, scrisori (Răzvan Bărbulescu, Marșa Nedelea, Emanuel Valeriu - 25 42, Dorin Sălăjan, Mihai Stănescu, Dorin Gherghinescu, Georgeta Stănescu, Alexandru Șerban - 21 30); audiențe - 25 58; sector știință-istorie (N. Grigore Mărășanu, Liviu Timbus, Lionel Nițescu, Cici Iordache-Adam - 25 66); secția urgențe cenzură, sport, secretariat, foto (Ovidiu Ioanitoaia, Oprea Georgeșcu, Constantin Balaciu, Margareta Mureșan - 21 28, Sorin Pastolache, Elena Ghera - 14 53, Dan Birlădeanu, Constantin Dragomir, Dumitru Graur, Radu G. Țeposu - 21 23, Mircea Popp - 25 69, 20 72, Vasile Minecan - 25 28); Flacăra-REBUS (Tudor Octavian, secretar responsabil de redacție, Alexandru Pășarin, Adrian Mitu, Maria Bogdan, Victor Rădulescu - 20 36); secretar responsabil de redacție - Nicolae Cristache - 21 43, redactor șef adjunct - Nicolae Arsenie - 21 24; redactor șef - 20 02. Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii”. Citiții din străinătate se pot abona adresîndu-se ILEXIM - Departamentul Export Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 1 1226, București, strada 13 Decembrie

Redactor-șef: **ADRIAN PĂUNESCU**

